

శ్రీమద్రామాయణే బాలకాండః

అథ ప్రథమః సర్గః (1)

తపస్వ్యాధ్యాయనిరతం తపస్వీ వాగ్విదాం వరమ్ । నారదం పరిపప్రచ్ఛ వాల్మీకి రునిపుంగవమ్ ॥	1	సర్వశాస్త్రార్థతత్వజ్ఞః స్మృతిమాన్ ప్రతిభానవాన్ । సర్వలోకప్రియః సాధు రదీనాత్మా విచక్షణః ॥	15
కో న్వస్మిన్ సాంప్రతం లోకే గుణవాన్ కశ్చ వీర్యవాన్ । ధర్మజ్ఞశ్చ కృతజ్ఞశ్చ సత్యవాక్యో దృఢవ్రతః ॥	2	సర్వదాఽభిగతః సద్భిః సముద్ర ఇవ సింధుభిః । ఆర్యః సర్వసమశ్చైవ సదైకప్రియదర్శనః ॥	16
చారిత్రేణ చ కో యుక్తః సర్వభూతేషు కో హితః । విద్వాన్ కః కస్యమర్దశ్చ కశ్చైకప్రియదర్శనః ॥	3	స చ సర్వగుణోపేతః కౌసల్యానందవర్ధనః । సముద్ర ఇవ గాంభీర్యే ధైర్యేణ హిమవానివ ॥	17
ఆత్మవాన్ కో జితక్రోధో ద్యుతిమాన్ కోఽనసూయకః । కస్య భిభ్యతి దేవాశ్చ జాతరోషస్య సంయుగే ॥	4	విష్టునా సద్భుశో వీర్యో సోమవత్ ప్రియదర్శనః । కాలాగ్నిసదృశః క్రోధే క్రమయా పృథివీనమః ।	18
ఏతదిచ్ఛా మ్యహం శ్రోతుం పరం కౌతూహలం హి మే । మహర్షే త్వం సమర్థోఽసి జ్ఞాతు మేవంవిధం నరమ్ ॥	5	ధనదేన సమస్త్యాగే సత్యే ధర్మ ఇవాపరః ॥	19
శ్రుత్వా చైతత్ త్రిలోకజ్ఞో వాల్మీకే ర్నారదో వచః । శ్రూయతామితి చామంత్ర్య ప్రహృష్టో వాక్యమబ్రవీత్ ॥	6	తమేవంగుణసంపన్నం రామం సత్యపరాక్రమమ్ । జ్యేష్ఠం శ్రేష్ఠగుణై ర్యుక్తం ప్రియం దశరథః సుతమ్ ॥	20
బహవో దుర్లభాశ్చైవ యే త్వయా కీర్తితా గుణాః । మునే వక్ష్యామ్యహం బుద్ధ్యా తైర్ముక్తః శ్రూయతాం నరః ॥	7	ప్రకృతీనాం హితై ర్యుక్తం ప్రకృతిప్రియకామ్యయా । యౌవరాజ్యేన సంయోక్తు మైచ్ఛత్ ప్రిత్యా మహిపతిః ॥	21
ఇక్ష్వాకువంశప్రభవో రామో నామ జనైః శ్రుతః । నియతాత్మా మహావీర్యో ద్యుతిమాన్ ధృతిమాన్ వశి ॥	8	తస్యాభిషేకసంభారాన్ దృష్ట్వా భార్యాథ కైకయా । పూర్వం దత్తవరా దేవీ వరమేన మయాచత ।	22
బుద్ధిమాన్ నీతిమాన్ వాగ్మీ శ్రీమాన్ శత్రునిబర్హణః । విపులాంసో మహాబాహుః కంబుగ్రీవో మహాహనుః ॥	9	వివాసనం చ రామస్య భరత స్యాభిషేచనమ్ ॥	22
మహోరస్కా మహేష్వాసో గూఢజత్రు రరిందమః । ఆజానుబాహు స్సుశిరాః సులలాటః సువిక్రమః ॥	10	స సత్యవచనా ద్రాజా ధర్మపాశేన సంయతః । వివాసయామాస సుతం రామం దశరథః ప్రియమ్ ॥	23
సమః సమవిభక్తాంగః స్నిగ్ధవర్ణః ప్రతాపవాన్ । పీనవక్షా విశాలాక్షో లక్ష్మీవాన్ శుభలక్షణః ॥	11	స జగామ వనం వీరః ప్రతిజ్ఞా మనుషాలయన్ । పితుర్వచననిర్దేశాత్ కైకేయ్యాః ప్రియకారణాత్ ॥	24
ధర్మజ్ఞః సత్యసంధశ్చ ప్రజానాం చ హితే రతః । యశస్వీ జ్ఞానసంపన్నః శుచిర్వశ్యః సమాధిమాన్ ॥	12	తం ప్రజంతం ప్రియో బ్రాతా లక్ష్మణోఽనుజగామ హ । స్నేహో ద్విసయసంపన్నః సుమిత్రానందవర్ధనః ।	25
ప్రజాపతినమః శ్రీమాన్ ధాతా రిపునిషూదనః । రక్షితా జీవలోకస్య ధర్మస్య పరిరక్షితా ॥	13	బ్రాతరం దయితో బ్రాతుః సౌబ్రాత్ర మనుదర్శయన్ ॥	26
రక్షితా స్వస్య ధర్మస్య స్వజనస్య చ రక్షితా । వేదవేదాంగతత్వజ్ఞో ధనుర్వేదే చ నిష్ఠితః ॥	14	రామస్య దయితా భార్యా నిత్యం ప్రాణసమా హితా । జనకస్య కులే జాతా దేవమాయేవ నిర్మితా ॥	26
		సర్వలక్షణసంపన్నా నారీణా ముత్తమా వధూః । సీతాఽప్యనుగతా రామం శశినం రోహిణీ యథా ॥	27
		పౌరై రనుగతో దూరం పిత్రా దశరథేన చ । శృంగిబేరపురే సూతం గంగాకూలే వ్యసర్జయత్ ॥	28

గుహ మాసాద్య ధర్మాత్మా నిషాదాధిపతిం ప్రియమ్ । 29
 గుహాన సహితో రామో లక్ష్మణేన చ సీతయా ॥
 తే వనేన వనం గత్వా నదీ స్తీర్వా బహూదకాః । 30
 చిత్రకూట మనుప్రాప్య భరద్వాజస్య శాసనాత్ ॥
 రమ్య మావసథం కృత్వా రమమాణా వనే త్రయః । 31
 దేవగంధర్వసంకాశా స్తత్ర తే న్యవసన్ సుఖమ్ ॥
 చిత్రకూటం గతే రామే పుత్రశోకాతుర స్తథా । 32
 రాజా దశరథః స్వర్గం జగమ విలపన్ సుతమ్ ॥
 మృతే తు తస్మిన్ భరతో వసిష్ఠప్రముఖై ర్ద్విజైః । 33
 నియుజ్యమాన్ రాజ్యాయ వైచ్చ ద్రాజ్యం మహాబలః ।
 స జగమ వనం వీరో రామపాదప్రసాదకః ॥ 34
 గత్వా తు సుమహాత్మానం రామం సత్యపరాక్రమమ్ ।
 అయాచత్ భ్రాతరం రామ మార్యభావపురస్కృతః । 35
 త్వమేవ రాజా ధర్మజ్ఞ ఇతి రామం వచోఽబ్రవీత్ ॥
 రామోఽపి పరమోదారః సుముఖః సుమహాయశాః । 36
 న చైచ్చత్ పితు రాదేశాత్ రాజ్యం రామో మహాబలః ॥
 పాదుకే చాస్య రాజ్యాయ న్యాసం దత్త్వా పునః పునః । 37
 నివర్తయామాస తతో భరతం భరతాగ్రజః ॥
 స కామ మనవాపైవ రామపాదా వుపస్కృశన్ । 38
 నందిగ్రామేఽ కరో ద్రాజ్యం రామాగమనకాంక్షయా ॥
 గతే తు భరతే శ్రీమాన్ సత్యసంధో జితేంద్రియః । 39
 రామస్సు పునరాలక్ష్య నాగరస్య జనస్య చ ।
 తత్రాగమన మేకాగ్రో దండకాన్ ప్రవివేశ హ ॥ 40
 ప్రవిశ్య తు మహారణ్యం రామో రాజీవలోచనః ।
 విరాధం రాక్షసం హత్వా శరభంగం దదర్శ హ । 41
 సుతీక్ష్ణం చాప్యగస్త్యం చ అగస్త్యభ్రాతరం తథా ॥
 అగస్త్యవచనా చ్చైవ జగ్రా హైంద్రం శరాసనమ్ । 42
 ఖడ్గం చ పరమప్రీత స్తూణీ చాక్షయసాయకౌ ॥
 వసత స్తస్య రామస్య వనే వనచరై స్సుహా । 43
 ఋషయోఽభ్యాగమన్ సర్వే వధాయాఽసురరక్షసామ్ ।
 స తేషాం ప్రతిశుక్రావ రాక్షసానాం తథా వనే ॥ 44
 ప్రతిజ్ఞాతశ్చ రామేణ వధ స్సంయతి రక్షసామ్ ।
 ఋషీణా మగ్నికల్పానాం దండకారణ్యవాసినామ్ ॥ 45
 తేన తత్రైవ వసతా జనస్థాననివాసినీ ।
 విరూపితా శూర్పణఖా రాక్షసీ కామరూపిణీ ॥ 46
 తత శూర్పణఖావాక్యా దుద్యుక్తాన్ సర్వరాక్షసాన్ ।

ఖరం త్రిశిరసం చైవ దూషణం చైవ రాక్షసమ్ । 47
 నిజఘాన రణే రామస్తేషాం చైవ పదానుగాన్ ॥
 వనే తస్మిన్ నివసతా జనస్థాననివాసినామ్ । 48
 రక్షసాం నిహతా న్యాసన్ సహస్రాణి చతుర్దశ ॥
 తతో జ్ఞాతివధం శ్రుత్వా రావణః క్రోధమూర్ఛితః । 49
 సహాయం వరయామాస మారీచం నామ రాక్షసమ్ ॥
 వార్యమాణః సుబహుశో మారీచేన స రావణః । 50
 న విరోధో బలవతా క్షమో రావణ తేన తే ॥
 అనాదృత్య తు తద్వాక్యం రావణః కాలచోదితః । 51
 జగమ సహమారీచ స్తస్యాశ్రమపదం తదా ॥
 తేన మాయావినా దూర మపవాహ్య నృపాత్మజౌ । 52
 జహర భార్యాం రామస్య గృధ్రం హత్వా జటాయుషమ్ ॥
 గృధ్రం చ నిహతం దృష్ట్వా హృతాం శ్రుత్వా చ మైథిలీమ్ ।
 రాఘవ శ్శోకసంతప్తో విలలాపాఽఽకులేంద్రియః ॥
 తత స్తేనైవ శోకేన గృధ్రం దగ్ధ్వా జటాయుషమ్ । 54
 మార్గమాణో వనే సీతాం రాక్షసం సందదర్శ హ ।
 కబంధం నామ రూపేణ వికృతం ఘోరదర్శనమ్ ॥ 55
 తం నిహత్య మహాబాహు ర్దదాహ స్వర్గతశ్చ సః ।
 స చాస్య కథయామాస శబరిం ధర్మచారిణీమ్ । 56
 శ్రమణీం ధర్మనిపుణా మభిగచ్ఛేతి రాఘవ ॥
 సోఽభ్యగచ్ఛ నృహతేజాః శబరిం శత్రుసూదనః । 57
 శబర్యా పూజిత స్సమ్యక్ రామో దశరథాత్మజః ॥
 పంపాతీరే హనుమతా సంగతో వానరేణ హ । 58
 హనుమద్వచనా చ్చైవ సుగ్రీవేణ సమాగతః ॥
 సుగ్రీవాయ చ తత్సర్వం శంస ద్రామో మహాబలః । 59
 ఆదితస్త ద్యథా వృత్తం సీతాయాశ్చ విశేషతః ॥
 సుగ్రీవశ్చాపి తత్సర్వం శ్రుత్వా రామస్య వానరః । 60
 చకార సఖ్యం రామేణ ప్రీతశ్చై వాగ్నిసాక్షికమ్ ॥
 తతో వానరరాజేన వైరాసుకథసం ప్రతి । 61
 రామా యావేదితం సర్వం ప్రణయా ద్దుఃఖితేన చ ॥
 ప్రతిజ్ఞాతం చ రామేణ తదా వాలివధం ప్రతి । 62
 వాలినశ్చ బలం తత్ర కథయామాస వానరః ।
 సుగ్రీవ శృంకిత శ్వాసీ న్నిత్యం వీర్యేణ రాఘవే ॥ 63
 రాఘవప్రత్యయార్థం తు దుందుభేః కాయ ముత్తమమ్ ।
 దర్శయామాస సుగ్రీవో మహాపర్వతసన్నిభమ్ ॥ 64

ఉత్సృయిత్వా మహాబాహుః ప్రేక్ష్వ చాస్థి మహాబలః ।
 పాదాంగుష్ఠేన చిక్షేప సంపూర్ణం దశయోజనమ్ ॥ 65
 బిభేద చ పునస్సాలాన్ సప్తైకేన మహేషుణా ।
 గిరిం రసాతలం చైవ జనయన్ ప్రత్యయం తదా ॥ 66
 తతః ప్రీతమనాశ్చైవ విశ్వస్తస్సు మహాకపిః ।
 కిష్కింధాం రామసహితో జగామ చ గుహాం తదా ॥ 67
 తతోఽ గర్జ ధ్ధరివరః సుగ్రీవో హేమపింగళః ।
 తేన నాదేన మహతా నిర్ణగామ హరీశ్వరః ॥ 68
 అనుమాన్య తదా తారాం సుగ్రీవేణ సమాగతః ।
 నిజఘన చ తత్రైనం శరేణైకేన రాఘవః ॥ 69
 తత స్సుగ్రీవవచనాత్ హత్యా వాలిన మాహవే ।
 సుగ్రీవమేవ తద్రాజ్యే రాఘవః ప్రత్యపాదయత్ ॥ 70
 స చ సర్వాన్ సమానీయ వానరాన్ వానరర్షభః ।
 దిశః ప్రస్థాపయామాస దిద్ధక్షు ర్ణనకాత్మజామ్ ॥ 71
 తతో గ్మదస్య వచనాత్ సంపాతే ర్షనుమాన్ బలీ ।
 శతయోజనవిస్తీర్ణం పుష్పవే లవణార్ణవమ్ ॥ 72
 తత్ర లంకాం సమాసాద్య పురీం రావణపాలితామ్ ।
 దదర్శ సీతాం ధ్యాయంతీ మశోకవనికాం గతామ్ ॥ 73
 నివేదయిత్వాఽభిజ్ఞానం ప్రవృత్తిం చ నివేద్య చ ।
 సమాశ్వాస్య చ వైదేహీం మర్దయామాస తోరణమ్ ॥ 74
 పంచ సేనాగ్రగాన్ హత్యా సప్త మంత్రిసుతానపి ।
 శూరమక్షం చ నిష్పిష్య గ్రహణం సముపాగమత్ ॥ 75
 అస్త్రేణోన్ముక్త మాత్మానం జ్ఞాత్వా పైతామహా ద్వరాత్ ।
 మర్దయన్ రాక్షసాన్ వీరో యంత్రిణస్తాన్ యదృచ్ఛయా ॥
 తతో దర్శ్య పురీం లంకామృతే సీతాం చ మైథిలీమ్ ।
 రామాయ ప్రీయ మాఖ్యాతుం పునరాయా న్యహాకపిః ॥ 77
 సోఽభిగమ్య మహాత్మానం కృత్వా రామం ప్రదక్షిణమ్ ।
 న్యవేదయ దమేయాత్మా దృష్టా సీతేతి తత్త్వతః ॥ 78
 తతః సుగ్రీవసహితో గత్వా తీరం మహాదధేః ।
 సముద్రం క్రోభయామాస శరై రాదిత్యసన్నిభైః ॥ 79
 దర్శయామాస చాత్మానం సముద్రః సరితాం పతిః ।
 సముద్రవచనాచ్ఛైవ నలం సేతు మకారయత్ ॥ 80
 తేన గత్వా పురీం లంకాం హత్యా రావణ మాహవే ।
 రామః సీతా మనుప్రాప్య పరాం ప్రీడా ముపాగమత్ ॥ 81
 తామువాచ తతో రామః పరుషం జనసంసది ।

అమృష్యమాణా సా సీతా వివేశ జ్వలనం సతీ ॥ 82
 తతోఽగ్నివచనాత్ సీతాం జ్ఞాత్వా విగతకల్యషామ్ ।
 బభౌ రామః సంప్రహృష్టః పూజితః సర్వదైవతైః ॥ 83
 కర్మణా తేన మహతా త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ ।
 సదేవర్షిగణం తుష్టం రాఘవస్య మహాత్మనః ॥ 84
 అభిషిచ్య చ లంకాయాం రాక్షసేంద్రం విభీషణమ్ ।
 కృతకృత్య స్తదా రామో విజ్వరః ప్రముమోద హా ॥ 85
 దేవతాభ్యో వరం ప్రాప్య సముత్థాప్య చ వానరాన్ ।
 అయోధ్యాం ప్రస్థితో రామః పుష్పకేణ సుహృద్వృతః ॥ 86
 భరద్వాజాశ్రమం గత్వా రామః సత్యపరాక్రమః ।
 భరత స్యాంతికం రామో హానూమంతం వ్యసర్జయత్ ॥ 87
 పున రాఖ్యాయికాం జల్పన్ సుగ్రీవసహితశ్చ సః ।
 పుష్పకం తత్సమారుహ్య నందిగ్రామం యయౌ తదా ॥ 88
 నందిగ్రామే జటాం హిత్వా బ్రాతృభిః సహితోఽనఘః ।
 రామః సీతా మనుప్రాప్య రాజ్యం పునరవాప్తవాన్ ॥ 89
 ప్రహృష్టముదితో లోక స్తుష్టః పుష్ప స్సుదార్మికః ।
 నిరామయో హ్యారోగశ్చ దుర్విక్షభయవర్జితః ॥ 90
 న పుత్రమరణం కించిత్ ద్రక్ష్యంతి పురుషాః క్వచిత్ ।
 నార్య శ్చావిధవా నిత్యం భవిష్యంతి పతివ్రతాః ॥ 91
 న చాగ్నిజం భయం కించి న్నాపు మజ్జంతి జంతవః ।
 న వాతజం భయం కించి న్నాపి జ్వరకృతం తథా । 92
 న చాపి క్షుద్భయం తత్ర న తస్కరభయం తథా ॥
 నగరాణి చ రాష్ట్రాణి ధనధాన్యయుతాని చ । 93
 నిత్యం ప్రముదితా స్సర్వే యథా కృతయుగే తథా ॥
 అశ్వమేధశత్రై రిష్టావ తథా బహుసువర్ణైః । 94
 గవాం కోట్యయుతం దత్త్వా బ్రహ్మలోకం ప్రయాస్యతి ।
 అసంఖ్యేయం ధనం దత్త్వా బ్రాహ్మణేభ్యో మహాయశాః ॥
 రాజవంశాన్ శతగుణాన్ స్థాపయిష్యతి రాఘవః ।
 చాతుర్వర్ణ్యం చ లోకేఽస్మిన్ స్వే స్వే ధర్మే నియోక్యతి ॥
 దశవర్షసహస్రాణి దశవర్షశతాని చ ।
 రామో రాజ్య ముపాసిత్యా బ్రహ్మలోకం గమిష్యతి ॥ 97
 ఇదం పవిత్రం పాపఘ్నం పుణ్యం వేదైశ్చ సమ్మితమ్ ।
 యః పఠే ద్రామచరితం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ 98
 ఏతదాఖ్యాన మాయుష్యం పఠన్ రామాయణం నరః ।
 సపుత్రపౌత్రః సగణః ప్రేత్య స్వర్గే మహీయతే ॥ 99

పఠన్ ద్విజో వాగ్మృషభత్వ మీయాత్
 స్యాత్ క్షత్రియో భూమిపతిత్వ మీయాత్ ।

పఠిగ్గనః పణ్యఫలత్వ మీయాత్
 జనశ్చ శూద్రోఽపి మహాత్వ మీయాత్ ॥

అథ అష్టాదశః సర్గః (18)

- నిర్ఘ్రతే తు క్రతౌ తస్మిన్ హయమేధే మహాత్మనః ।
 ప్రతిగృహ్య సురా భాగాన్ ప్రతిజగ్ము ర్యథాగతమ్ ॥ 1
- సమాప్తదీక్షానియమః పత్నీగణసమన్వితః ।
 ప్రవివేశ పురీం రాజా సభృత్యబలవాహనః ॥ 2
- యథార్హం పూజితాస్తేన రాజ్ఞా వై పృథివీశ్వరాః ।
 ముదితాః ప్రయయు ర్దేశాన్ ప్రణమ్య మునిపుంగవమ్ ॥ 3
- శ్రీమతాం గచ్ఛతాం తేషాం స్వపురాణి పురాతతః ।
 బలాని రాజ్ఞాం శుభ్రాణి ప్రహృష్టాని చకాశరే ॥ 4
- గతేషు పృథివీశేషు రాజా దశరథస్తదా ।
 ప్రవివేశ పురీం శ్రీమాన్ పురస్కృత్య ద్విజోత్తమాన్ ॥ 5
- శాంతయా ప్రయయౌ సార్థ మృశ్యశృంగ స్సపూజితః ।
 అన్వీయమానో రాజ్ఞాఽథ సానుయాత్రేణ ధీమతా ॥ 6
- ఏవం విస్సృజ్య తాన్ సర్వాన్ రాజా సంపూర్ణమానసః ।
 ఉవాస సుఖితస్తత్ర పుత్రోత్పత్తిం విచింతయన్ ॥ 7
- తతో యజ్ఞే సమాప్తే తు ఋతూనాం షట్ సమత్యయుః ॥
 తతశ్చ ద్వాదశే మాసే చైత్రే నావమికే తిథౌ ॥ 8
- నక్షత్రేఽదితిదైవత్యే స్వోచ్ఛసంస్థేషు పంచసు ॥
 గ్రహేషు కర్కటే లగ్నే వాకృతా విందునా సహ ॥ 9
- ప్రోద్యమానే జగన్నాథం సర్వలోకనమస్కృతమ్ ॥
 కౌసల్యాఽ జనయ ద్రామం సర్వలక్షణసంయుతమ్ ॥ 10
- విష్టోరర్థం మహాభాగం పుత్ర మైక్వాకువర్ధనమ్ ॥
 కౌసల్యా శుశుభే తేన పుత్రేణాఽమితతేజసా ॥ 11
- యథా వరేణ దేవానా మదితి ర్వజ్రపాణినా ॥
 భరతో నామ కైకేయ్యా జజ్ఞే సత్యపరాక్రమః ॥ 12
- సాక్షాద్విష్టో శ్చతుర్థాంశః సర్వైః సముదితో గుణైః ॥

- అథ లక్ష్మణశత్రుఘ్నో సుమిత్రాఽజనయత్ సుతౌ । 13
 వీరో సర్వాస్త్రకుశలో విష్ణో రర్థసమన్వితౌ ॥
- పుష్యే జాతస్తు భరతో మీనలగ్నే ప్రసన్నధీః । 14
 సార్పే జాతౌ తు సౌమిత్రీ కుశీరేఽభ్యుదితే రవౌ ॥
- రాజ్ఞః పుత్రా మహాత్మాన శ్చత్వారో జజ్ఞిరే పృథక్ । 15
 గుణవంతోఽనురూపాశ్చ రుచ్యా ప్రోష్ఠపదోపమాః ॥
- జగుః కలం చ గంధర్వా నన్మతు శ్చాప్సరోగణాః । 16
 దేవదుందుభయో నేదుః పుష్పవృష్టిశ్చ ఖాచ్ఛ్యతా ॥
- ఉత్సవశ్చ మహానాసీ దయోధ్యాయాం జనాకులః । 17
 రథ్యాశ్చ జనసంబాధా నటనర్తకసంకులాః ।
- గాయనైశ్చ విరావిణ్యో వాదనైశ్చ తథాఽపరైః ॥ 18
- ప్రదేయాంశ్చ దదౌ రాజా సూతమాగధవందినామ్ ।
 బ్రాహ్మణేభ్యో దదౌ విత్తం గోధనాని సహస్రశః ॥ 19
- అతీ త్యైకాదశాహం తు నామకర్మ తథాఽకరోత్ ।
 జ్యేష్ఠం రామం మహాత్మానం భరతం కైకయాసుతమ్ ॥ 20
- సౌమిత్రీం లక్ష్మణమితి శత్రుఘ్న మపరం తథా ।
 వసిష్ఠః పరమప్రీతో నామాని కృతవాం స్తదా ॥ 21
- బ్రాహ్మణాన్ భోజయామాస షౌరాన్ జానపదానపి ।
 అదదాత్ బ్రాహ్మణానాం చ రత్నైఃపుమమితం బహు ॥ 22

తేషాం జన్మక్రియాదీని సర్వకర్మాణ్యకారయత్ ।	
తేషాం కేతురివ జ్యేష్ఠో రామో రతికరః పితుః ।	23
బభూవ భూయో భూతానాం స్వయంభూరివ సమ్మతః ॥	
సర్వే వేదవిదః శూరాః సర్వే లోకహితే రతాః ।	24
సర్వే జ్ఞానోపసంపన్నాః సర్వే సముదితా గుణైః ॥	
తేషామపి మహాతేజా రామస్సత్యపరాక్రమః ।	25
ఇష్టః సర్వస్య లోకస్య శశాంక ఇవ నిర్మలః ॥	
గజస్కంధేఽశ్వపృష్ఠే చ రథచర్యాసు సమ్మతః ।	26
ధనుర్వేదే చ నిరతః పితృశుశ్రూషణే రతః ॥	
బాల్యాత్ ప్రభృతి సుస్నిగ్ధో లక్ష్మణో లక్ష్మీవర్ధనః ।	27
రామస్య లోకరామస్య భ్రాతు ర్జ్యేష్ఠస్య నిత్యశః ॥	
సర్వప్రియకర స్తస్య రామస్యాపి శరీరతః ।	28
లక్ష్మణో లక్ష్మీసంపన్నో బహిఃప్రాణ ఇవాపరః ॥	
న చ తేన వినా నిద్రాం లభతే పురుషోత్తమః ।	29
మృష్ట మన్న ముపాసీత మశ్నాతి న చ తం వినా ॥	
యదా హి హయ మారూఢో మృగయాం యాతి రాఘవః ।	
తదైనం పృష్ఠతోఽన్వేతి సధనుః పరిపాలయన్ ॥	
భరతస్యాపి శత్రుఘ్నో లక్ష్మణావరజో హి సః ।	31
ప్రాణైః ప్రియతరో నిత్యం తస్య చాసీ త్తథా ప్రియః ॥	
స చతుర్భి ర్మహాభాగైః పుత్రై ర్దశరథః ప్రియైః ।	32
బభూవ పరమప్రీతో దేవైరివ పితామహః ॥	
తే యదా జ్ఞానసంపన్నాః సర్వైః సముదితా గుణైః ।	33
ప్రీమంతః కీర్తిమంతశ్చ సర్వజ్ఞా దీర్ఘదర్శినః ॥	
తేషా మేవంప్రభావానాం సర్వేషాం దీప్తతేజసామ్ ।	34
పితా దశరథో హృష్టో బ్రహ్మ లోకాధిపో యథా ॥	

తే చాపి మనుజవ్యాఘ్రా వైదికాధ్యయనే రతాః । 35
పితృశుశ్రూషణరతా ధనుర్వేదే చ నిష్ఠితాః ॥

అథ రాజా దశరథ స్తేషాం దారక్రియాం ప్రతి । 36
చింతయామాస ధర్మాత్మా సోపాధ్యాయః సబాంధవః ॥

తస్య చింతయమానస్య మంత్రిమధ్యే మహాత్మనః । 37
అభ్యగచ్ఛ నృహాతేజా విశ్వామిత్రో మహామునిః ॥

స రాజ్ఞో దర్శనాకాంక్షీ ద్వారాధ్యక్షా నువాచ హ । 38
శీఘ్ర మాఖ్యాత మాం ప్రాప్తం కౌశికం గాధినస్సుతమ్ ॥

తచ్ఛ్రుత్వా వచనం త్రాసా ద్రాజ్ఞో వేశ్మ ప్రదుద్రువుః । 39
సంభ్రాంతమనసః సర్వే తేన వాక్యేన చోదితాః ॥

తే గత్వా రాజభవనం విశ్వామిత్ర మృషిం తదా । 40
ప్రాప్తమావేదయామాసుః నృషా యైక్వాకవే తదా ॥

తేషాం తద్వచనం శ్రుత్వా సపురోధాః సమాహితః । 41
ప్రత్యుజ్జగామ తం హృష్టో బ్రహ్మణ మివ వాసవః ॥

తం దృష్ట్వా జ్వలితం దీప్త్యా తాపసం సంశితవ్రతమ్ । 42
ప్రహృష్టవదనో రాజా తతోఽర్ఘ్య ముపహారయత్ ॥

స రాజ్ఞః ప్రతిగృహ్యోర్ఘ్యం శాస్త్రదృష్టేన కర్మణా । 43
కుశలం చావ్యయం చైవ పర్యపృచ్ఛ న్నరాధిపమ్ ॥

పురే కోశే జనపదే బాంధవేషు సుహృత్సు చ । 44
కుశలం కౌశికో రాజ్ఞః పర్యపృచ్ఛత్ సుధార్మికః ॥

అపి తే సన్నతాః సర్వే సామంతా రిపవో జితాః । 45
దైవం చ మానుషం చాపి కర్మ తే సాధ్వనుష్ఠితమ్ ॥

వసిష్ఠం చ సమాగమ్య కుశలం మునిపుంగవః । 46
ఋషీం శ్చాన్యాన్ యథాన్యాయం మహాభాగా నువాచ హ॥

తే సర్వే హృష్టమనస స్తస్య రాజ్ఞో నివేశనమ్ । 47
వివిశుః పూజితా స్తత్ర నిషేదుశ్చ యథార్ఘ్యతః ॥

- అథ హృష్టమనా రాజా విశ్వామిత్రం మహామునిమ్ | 48
 ఉవాచ పరమోదారో హృష్ట స్తమభిపూజయన్ ||
- యథాఽమృతస్య సంప్రాప్తి ర్యథా వర్షమనూదకే | 49
 యథా సదృశదారేషు పుత్రజన్మాఽప్రజస్య చ ||
- ప్రణష్టస్య యథా లాభో యథా హర్షో మహోదయే | 50
 తథైవాగమనం మన్యే స్వాగతం తే మహామునే ||
- కం చ తే పరమం కామం కరోమి కిము హర్షితః | 51
 పాత్రభూతోఽసి మే బ్రహ్మన్ దిష్ట్యా ప్రాప్తోఽసి కౌశిక ||
- అద్య మే సఫలం జన్మ జీవితం చ సుజీవితమ్ | 52
 పూర్వం రాజర్షిశబ్దేన తపసా ద్యోతితప్రభః ||
- బ్రహ్మర్షిత్వ మనుప్రాప్తః పూజ్యోఽసి బహుధా మయా | 53
 తదద్భుతమిదం బ్రహ్మన్ పవిత్రం పరమం మమ ||
- శుభక్షేత్రగతశ్చాహం తవ సందర్శనాత్ ప్రభో | 54
 బ్రూహి యత్ ప్రార్థితం తుభ్యం కార్య మాగమనం ప్రతి ||
- ఇచ్ఛా మ్యనుగృహీతోఽహం త్వదర్థపరివృద్ధయే | 55
 కార్యస్య న విమర్శం చ గంతు మర్హసి కౌశిక ||
- కర్తా చాహ మశేషేణ దైవతం హి భవాన్ మమ | 56
 మమ చాయ మనుప్రాప్తౌ మహా నభ్యుదయో ద్విజ |
 తవాగమనజః కృత్స్నో ధర్మ శ్చానుత్తమో మమ || 57
- ఇతి హృదయసుఖం నిశమ్య వాక్యం
 శ్రుతిసుఖ మాత్మవతా వినీత ముక్తమ్ |
 ప్రథితగుణయశా గుణై ర్విశిష్టః
 పరమఋషిః పరమం జగామ హర్షమ్ || 58

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే బాలకాండే అష్టాదశస్కంధః.

అథ త్రిసప్తతితమః సర్గః (73)

- యస్మింస్తు దివసే రాజా చక్రే గోదాన ముత్తమమ్ ।
 తస్మింస్తు దివసే శూరో యుధాజిత్ సముపేయివాన్ ॥ 1
- పుత్రః కేకయరాజస్య సాక్షా ధృరతమాతులః ।
 దృష్ట్వా పృష్ట్వా చ కుశలం రాజాన మిద మబ్రవీత్ ॥ 2
- కేకయాధిపతీ రాజా స్నేహాత్ కుశల మబ్రవీత్ ।
 యేషాం కుశలకామోఽసి తేషాం సంప్ర త్యనామయమ్ ॥ 3
- స్వస్రీయం మమ రాజేంద్ర ద్రష్టుకామో మహీపతిః ।
 తదర్థ ముపయాతోఽహ మయోధ్యాం రఘునందన ॥ 4
- శ్రుత్వా త్వహ మయోధ్యాయాం వివాహార్థం తవాత్మజాన్ ।
 మిథిలా ముపయాతాంస్తు త్వయా సహ మహీపతే ॥ 5
- త్వరయాఽభ్యుపయాతోఽహం ద్రష్టుకామః స్వసు స్సుతమ్ ।
 అథ రాజా దశరథః ప్రియాతిథి ముపస్థితమ్ ॥ 6
- దృష్ట్వా పరమసత్కారైః పూజార్హం సమపూజయత్ ॥
 తతస్తా ముషితో రాత్రిం సహ పుత్రై ర్మహాత్మభిః । 7
- ప్రభాతే పునరుత్థాయ కృత్వా కర్మాణి కర్మవిత్ ॥
 ఋషీంస్తదా పురస్కృత్య యజ్ఞవాట ముషాగమత్ । 8
- యుక్తే ముహూర్తే విజయే సర్వాభరణభూషితైః ॥
 భ్రాతృభిః సహితో రామః కృతకౌతుకమంగళః । 9
- వసిష్ఠం పురతః కృత్వా మహర్షీ నపరానపి ।
 వసిష్ఠో భగవా నేత్య వైదేహ మిద మబ్రవీత్ ॥ 10
- రాజా దశరథో రాజన్ కృతకౌతుకమంగళైః ।
 పుత్రై ర్నరవరశ్రేష్ఠ దాతార మభికాంక్షతే ॥ 11
- దాతృప్రతిగ్రహీతృభ్యాం సర్వార్థాః ప్రభవంతి హి ।
 స్వధర్మం ప్రతిపద్యస్వ కృత్వా వైవాహ్య ముత్తమమ్ ॥ 12

ఇత్యుక్తః పరమోదారో వసిష్ఠేన మహాత్మనా । ప్రత్యువాచ మహాతేజా వాక్యం పరమధర్మవిత్ ॥	13
కస్థితః ప్రతిహారో మే కస్యాజ్ఞా సంప్రతీక్యతే । స్వగృహే కో విచారోఽస్తి యథా రాజ్యమిదం తవ ॥	14
కృతకౌతుకసర్వస్వా వేదిమూల ముపాగతాః । మమ కన్యా మునిశ్రేష్ఠ దీప్తా వహ్నీ రివార్చిషః ॥	15
సజ్ఞోఽహం త్వత్ప్రతీక్షోఽస్మి వేద్యామస్యాం ప్రతిష్ఠితః । అవిఘ్నం కురుతాం రాజన్ కిమర్థ మవలంబతే ॥	16
తద్వాక్యం జనకే నోక్తం శ్రుత్వా దశరథ స్తదా । ప్రవేశయామాస సుతాన్ సర్వా నృషిగణానపి । తతో రాజా విదేహానాం వసిష్ఠ మిద మబ్రవీత్ ॥	17
కారయస్వ ఋషే సర్వ మృషిభిః సహ ధార్మిక ।	18
రామస్య లోకరామస్య క్రియాం వైవాహికీం విభో ॥ తథేత్యుక్త్వా తు జనకం వసిష్ఠో భగవా నృషిః । విశ్వామిత్రం పురస్కృత్య శతానందం చ ధార్మికమ్ ॥	19
ప్రపామధ్యే తు విధివ ద్వేదిం కృత్వా మహాతపాః । అలంచకార తాం వేదిం గంధపుష్పై స్సమంతతః ॥	20
సువర్ణపాలికాభిశ్చ ఛిద్రకుంభైశ్చ సాంకురైః । అంకురాద్యై శ్శరావైశ్చ ధూపపాత్రై స్సధూపకైః ॥	21
శంఖపాత్రైః స్రువైః స్రుగ్భిః పాత్రై రర్ఘ్వాభిపూరితైః । లాజపూర్ణైశ్చ పాత్రీభి రక్షతై రభిసంస్కృతైః ॥	22
దర్శ్యై స్సమై స్సమాస్తీర్య విధివ నృంత్రపూర్వకమ్ । అగ్నిమాదాయ వేద్యాం తు విధిమంత్రపురస్కృతమ్ । జుహోవాగ్నౌ మహాతేజా వసిష్ఠో భగవా నృషిః ॥	23
24	24
తత స్సీతాం సమానీయ సర్వాభరణభూషితామ్ । సమక్ష మగ్నౌ స్సంస్థాప్య రాఘవాభిముఖే తదా ॥	25

అబ్రవీ జ్ఞనకో రాజా కౌసల్యానందవర్ధనమ్ ।
ఇయం సీతా మమ సుతా సహధర్మచరీ తవ ॥ 26

ప్రతీచ్ఛ చైనాం భద్రం తే పాణిం గృహ్లాప్స్వ పాణినా ।
పతివ్రతా మహాభాగా ఛాయే వానుగతా సదా ॥ 27

ఇత్యుక్త్వా ప్రాక్షిప ద్రాజా మంత్రపూతం జలం తదా ।
సాధు సాధ్వీతి దేవానా మృషీణా వదతాం తదా । 28
దేవదుందుభినిర్ఘోషః పుష్పవర్షో మహానభూత్ ॥

ఏవం దత్త్వా తదా సీతాం మంత్రోదకపురస్కృతామ్ । 29

అబ్రవీ జ్ఞనకో రాజా హర్షే ణాభిపరిప్లుతః ॥

లక్ష్మణాగచ్ఛ భద్రం తే ఊర్మిళా ముద్యతాం మయా । 30
ప్రతీచ్ఛ పాణిం గృహ్లాప్స్వ మా భూత్ కాలస్య పర్యయః ॥

తమేవ ముక్త్వా జనకో భరతం చాభ్యభాషత । 31
గృహాణ పాణిం మాండవ్యాః పాణినా రఘునందన ॥

శత్రుఘ్నం చాపి ధర్మాత్మా అబ్రవీ జ్ఞనకేశ్వరః । 32
శ్రుతకీర్త్యా మహాబాహో పాణిం గృహ్లాప్స్వ పాణినా ॥

సర్వే భవంతః సౌమ్యాశ్చ సర్వే సుచరితవ్రతాః । 33
పత్నీభి స్సంతు కాకుత్స్థా మా భూత్ కాలస్య పర్యయః ॥

జనకస్య వచః శ్రుత్వా పాణీన్ పాణిభి రస్ప్రుశన్ । 34
చత్వారస్తే చతస్పణాం వసిష్ఠస్య మతే స్థితాః ॥

అగ్నిం ప్రదక్షిణీకృత్య వేదిం రాజానమేవ చ । 35

ఋషీంశ్చైవ మహాత్మానః సభార్యా రఘుసత్తమాః ।

యథోక్తేన తదా చక్రు ర్వివాహం విధిపూర్వకమ్ ॥ 36

పుష్పవృష్టి ర్మహాత్మాసీ దంతరిక్షాత్ సుభాస్వరా ।

దివ్యదుందుభినిర్ఘోషై ర్గీతవాదిత్రనిస్వనైః ॥ 37

నన్మతు శ్చాప్సరస్సంఘా గంధర్వాశ్చ జగుః కలమ్ ।
వివాహే రఘుముఖ్యానాం తదద్భుత మదృశ్యత ॥ 38

ఈదృశే వర్తమానే తు తూర్యోద్ఘ్నస్థనినాదితే ।
త్రిరగ్నిం తే పరిక్రమ్య ఊహు ర్భార్యాయం మహాజనః ॥ 39

అథోపకార్యాయం జగ్ముస్తే సభార్యాయం రఘునందనాః ।
రాజా ప్యనుయయౌ పశ్యన్ సర్వీసంఘ స్సబాంధవః ॥ 40

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే బాలకాండే త్రిసప్తతితమస్సర్గః.

అథ సప్తసప్తతితమః సర్గః (77)

గతే రామే ప్రశాంతాత్మా రామో దాశరథి ర్దనుః । వరుణాయాఽప్రమేయాయ దదౌ హస్తే ససాయకమ్ ॥ 1	కస్యచి త్వథ కాలస్య రాజా దశరథ స్సుతమ్ । భరతం కైకేయీపుత్ర మబ్రవీ ద్రఘనందనః ॥ 16
అభివాద్య తతో రామో వసిష్ఠప్రముఖా నృషీన్ । పితరం విహ్వలం దృష్ట్వా ప్రోవాచ రఘునందనః ॥ 2	అయం కేకయరాజస్య పుత్రో వసతి పుత్రక । త్వాం నేతు మాగతో వీర యుధాజి న్మాతుల స్తవ ॥ 17
జామదగ్న్యో గతో రామః ప్రయాతు చతురంగిణీ । అయోధ్యాభిముఖీ సేనా త్వయా నాథేన పాలితా ॥ 3	శ్రుత్వా దశరథస్సైత ద్ధృరతః కైకయీసుతః । గమనాయాఽభిచక్రామ శత్రుఘ్నసహిత స్తదా ॥ 18
రామస్య వచనం శ్రుత్వా రాజా దశరథ స్సుతమ్ । బాహుభ్యాం సంపరిష్వజ్య మూర్ధ్ని చాఘ్రాయ రాఘవమ్ ॥	ఆపృచ్ఛ్య పితరం శూరో రామం చాక్లిష్టకారిణమ్ । మాతృశ్చాపి నరశ్రేష్ఠశ్శత్రుఘ్నసహితో యయౌ ॥ 19
గతో రామ ఇతి శ్రుత్వా హృష్టః ప్రముదితో నృపః । పునర్దాతం తదా మేనే పుత్ర మాత్మానమేవ చ । 5 చోదయామాస తాం సేనాం జగామాశు తతః పురీమ్ ॥	గతే తు భరతే రామో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః । పితరం దేవసంకాశం పూజయామాసతు స్తదా ॥ 20
పతాకాధ్వజినీం రమ్యాం తూర్వోద్ముష్టనినాదితామ్ । 6 సిక్తరాజపథాం రమ్యాం ప్రకీర్ణకుసుమోత్కరామ్ ॥	పితురాజ్ఞాం పురస్కృత్య పౌరకార్యాణి సర్వకః । చకార రామో ధర్మాత్మా ప్రియాణి చ హితాని చ ॥ 21
రాజప్రవేశసుముఖైః పౌరై ర్మంగళవాదిభిః । 7 సంపూర్ణాం ప్రావిశ ద్రాజా జనౌఘై స్సమలంకృతామ్ ॥	మాతృభ్యో మాతృకార్యాణి కృత్వా పరమయంత్రితః । గురూణాం గురుకార్యాణి కాలే కాలేఽన్వవైక్షత ॥ 22
పౌరైః ప్రత్యుద్గతో దూరం ద్విజైశ్చ పురవాసిభిః । 8 పుత్రై రనుగతః శ్రీమాన్ శ్రీమద్భిశ్చ మహాయశాః ॥	ఏవం దశరథః ప్రీతో బ్రాహ్మణా నైగమా స్తదా । రామస్య శీలవృత్తేన సర్వే విషయవాసినః ॥ 23
ప్రవివేశ గృహం రాజా హిమవత్పద్యశం పునః । 9 ననంద సజనో రాజా గృహే కామై స్సుపూజితః ॥	తేషా మతియశా లోకే రామ స్సృత్యపరాక్రమః । స్వయంభూరివ భూతానాం బభూవ గుణవత్తరః ॥ 24
కౌసల్యా చ సుమిత్రా చ కైకేయీ చ సుమధ్యమా । 10 వధూప్రతిగ్రహే యుక్తా యా శ్చాన్యా రాజయోషితః ॥	రామస్సు సీతయా సార్థం విజహార బహూ నృతూన్ । మనస్వీ తద్గతస్తస్య నిత్యం హృది సమర్పితః ॥ 25
తతస్సీతాం మహాభాగా మూర్మిళాం చ యశస్వినీమ్ । 11 కుశధ్వజసుతే చోభే జగృహూ ర్ముపపత్నయః ॥	ప్రియా తు సీతా రామస్య దారాః పితృకృతా ఇతి । గుణా ద్రూపగుణాద్వాపి ప్రీతిర్భూయోఽభ్యవర్ధత ॥ 26
మంగళాలాపనైశ్చైవ శోభితాః క్షౌమవాససః । 12 దేవతాయతనాన్యాశు సర్వాస్త్రాః ప్రత్యపూజయన్ ॥	తస్యాశ్చ భర్తా ద్విగుణం హృదయే పరివర్తతే । అంతర్దాతమపి వ్యక్త మాఖ్యాతి హృదయం హృదా ॥ 27
అభివాద్యాభివాద్యాంశ్చ సర్వా రాజసుతా స్తదా । 13 రేమిరే ముదితా స్సర్వా భర్తృభిస్సహితా రహః ॥	తస్య భూయో వికేషేణ మైథిలీ జనకాత్మజా । దేవతాభి స్సమా రూపే సీతా శ్రీరివ రూపిణీ ॥ 28
కుమారాశ్చ మహాత్మానో వీర్యే ణాప్రతిమా భువి । 14 కృతదారాః కృతాస్త్రాశ్చ నధనా స్సనుహృజ్జనాః ।	తయా స రాజర్షిసుతోఽభిరామయా సమేయివా నుత్తమరాజకన్యయా । అతీవ రామశ్చుశుభేఽతికామయా విభుః శ్రియా విష్ణు రివామరేశ్వరః ॥ 29
శుశ్రూషమాణాః పితరం వర్తయంతి నరర్షభాః ॥ 15	

ఇత్యాదే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే బాలకాండే సప్తసప్తతితమస్సర్గః.

Sri Sundarakanda Parayanam

TELUGU

For reading at karyaSiddhi Hanuman
Temple , Frisco TX

- వాల్మీకే ర్కునిసింహస్య, కవితావనచారిణః.
శృణ్వన్ రామకథానాదం, కో న యాతి పరాంగతిమ్. 8
- యః సిబన్ సతతం రామ, చరితామృతసాగరమ్,
అతృప్తస్తం మునిం వందే, ప్రాచేతస మకల్మషమ్. 9
- గోషుదీకృతవారాశిం మశకీకృతరాక్షసమ్,
రామాయణ మహామాలా, రత్నం వందే ఓనిలాత్మజమ్ 10
- అంజనానందనం వీరం, జానకీశోకనాశనమ్,
కపీశ మక్షహంతారం, వందే లంకాభయంకరమ్ 11
- ఆమిషీకృత మార్తాండం, గోషుదీకృత సాగరమ్,
తృణీకృత దశగ్రీవమ్, అంజనేయం నమామ్యహమ్ 12
- మనోజవం మారుతతుల్య వేగం, జితేంద్రియం బుద్ధిమతాం పరిష్కమ్,
వాతాత్మజం వానరయూథముఖ్యం, శ్రీరామదూతం శిరసానమామి. 13
- ఉల్లంఘ్య సిన్ధోః సలీలం సలీలం, యశ్శోకవహ్నిం జనకాత్మజాయాః,
ఆదాయ తేనైవ దదాహ లంకాం, నమామి తం ప్రాంజలి రాంజనేయమ్. 14
- అంజనేయ మతిపాటలాననం, కాంచనాద్రికమనీయ విగ్రహమ్,
పారిజాత తరుమూల వాసినం, భావమామి పవమాన నందనమ్. 15
- యత్ర యత్ర రఘునాథ కీర్తనం, తత్ర తత్ర కృత మస్తకాంజలిమ్,
బాహువారి పరిపూర్ణ లోచనం, మారుతిం నమత రాక్షసాంతకమ్. 16
- వేద వేద్యే పరేపుంసి, జాతే దశరథాత్మజే,
వేదః ప్రాచేతసా దాసీత్, సాక్షాత్ రామాయణాత్మనా. 17
- తదుపగత సమాస సంధియోగం
సమమధురోపనతార్థ వాక్యబద్ధమ్,
రఘువరచరితం మునిప్రణీతం,
దశశిరసశ్చ వధం నిశామయధ్యమ్. 18

శ్రీరాఘవం దశరథాత్మజ మప్రమేయం,
 సీతాపతిం రఘుకులాన్వయ రత్నదీపమ్,
 ఆజానుబాహు మరవిందదళాయతాక్షం,
 రామం నిశాచరవినాశకరం నమామి

19

వైదేహీ సహితం సురుద్రుమతలే హైమే మహామండపే
 మధ్యే పుష్పక మాసనే మణిమయే వీరాసనే సుస్థితమ్,
 ఆగ్రే వాచయతి ప్రభంజనసుతే తత్త్వం మునిభ్యః పరం
 వ్యాఖ్యాంతం భరతాదిభిః పరివృతం రామం భజే శ్యామలమ్.

శ్రీరామం భజే శ్యామలమ్

(ఇంతవరకు విన్నపించి ఇక సంపుటికరణ

శ్లోకములు చదివి పారాయణ ప్రారంభించవచ్చును.)

సంపుటికరణ శ్లోకములు

- శ్లో॥ ఆపదామపహర్తారం, దాతారం సర్వసంపదాం ।
 లోకాభిరామం శ్రీరామం, భూయోభూయో నమామ్యహం ॥
- శ్లో॥ శంపామధ్య స్ఫురన్నీల, తోయద ద్యుతి విగ్రహం ।
 సీతయా ఆలింగితం రామం, కలయే అభీష్ట సిద్ధయే ॥
- శ్లో॥ ధర్మాత్మా సత్యసంధశ్చ, రామో దాశరథిర్యది ।
 పౌరుషేచ అప్రతిద్యంద్యః, శరైసం జహి రావణిమ్ ॥
- శ్లో॥ సకృదేవ ప్రపన్నాయ, తవాస్మీతి చ యాచతే ।
 అభయం సర్వభూతేభ్యో, దదామ్యేతత్ వ్రతం మమ ॥
- శ్లో॥ త్వమస్మిన్ కార్యనిర్వోగే, ప్రమాణం హరిసత్తమ ।
 రాఘవః త్వత్సమారంభాత్, మయియత్నుపరో భవేత్ ॥

హరిఃఓమ్

ఓమ్ శ్రీరామాయ నమః

శ్రీ మద్రామాయణే, సుందరకాండే

ప్రథమ స్కంధః (1)

- తతో రావణ నీతాయాః, సీతాయా శ్శత్రుకర్షణః
ఇయేష పద మన్యేష్టుం, చారణా చరితే పథి. 1
- దుష్కరం నిష్ప్రతిద్యంద్యం, చిక్కిర్షన్ కర్మ వానరః
సముదగ్రశిరో గ్రీవో, గవాంపతి రివాబభౌ. 2
- అథ వైడూర్య వర్ణేషు, శాద్యలేషు మహాబలః
ధీర స్ఫులిల కల్పేషు, విచచార యథాసుఖమ్. 3
- ద్విజాన్విత్రాసయన్ ధీమాన్, ఉరసా పాదపాన్ హరన్
మృగాంశ్చ సుబహూన్ నిఘ్నన్, ప్రవృద్ధ ఇవ కేసరీ. 4
- నీలలోహిత మాంజిష్ఠ, పత్ర వర్ణై స్సితాసితైః
స్యభావ విహితైశ్చిత్రైః, ధాతుభిః సమలంకృతమ్. 5
- కామరూపిభి రావిష్టం, అభీక్షం సపరిచ్ఛదైః
యక్ష కిన్నర గంధర్వైః, దేవకల్యైశ్చ పన్నురైః. 6
- స తస్య గిరివర్యస్య, తలే నాగవరాయుతే
తిష్ఠన్ కపివరస్తత్ర, హ్రదే నాగ ఇవాబభౌ. 7
- స సూర్యాయ మహేంద్రాయ, పవనాయ స్వయంభువే
భూతేభ్య శ్చాంజలిం కృత్యా, చకార గమనే మతిమ్. 8

- అంజలిం ప్రాజ్ఞముఖం కృత్యా, పవనా యాత్యయోనయే
తతో హి వవృథే గంతుం, దక్షిణో దక్షిణాం దిశమ్. 9
- ష్లవంగ ప్రవరైః దృష్టః, ష్లవనే కృతనిశ్చయః
వవృథే రామవృద్ధ్యర్థం, సముద్ర ఇవ పర్వసు. 10
- నిష్ప్రమాణ శరీరస్సన్, లిలంఘయిషు రర్జవం
బాహుభ్యాం పీడయామాస, చరణాభ్యాం చ పర్వతమ్. 11
- స చచాలాఽచల శ్చాపి, ముహూర్తం కపిపీడితః
తరూణాం పుష్పితాగ్రాణాం, సర్వం పుష్ప మశాతయత్. 12
- తేన పాదపముక్షేన, పుష్పైఃఘేణ సుగంధినా
సర్వత స్సంవృత శ్చైలో, బభౌ పుష్పమయో యథా. 13
- తేన చోత్తమవీర్యేణ, పీడ్యమాన స్స పర్వతః
సలిలం సంప్రసుస్రావ, మదం మత్త ఇవ ద్విపః. 14
- పీడ్యమానస్తు బలినా, మహేంద్ర స్తేన పర్వతః
రీతీ ర్నిర్వర్తయామాస, కాంచనాంజన రాజతీః 15
- ముమోచ చ శిలాశ్చైలో, విశాలా స్స మనశ్శిలాః
మధ్యమే నార్చిషా జుష్టో, ధూమ రాజీ రివాఽనలః. 16
- గిరిణా పీడ్యమానేన, పీడ్యమానాని సర్వతః
గుహవిష్టాని భూతాని, వినేదుః వికృతైః స్వరైః. 17
- స మహాసత్త్వసన్నాదః, శైల పీడా నిమిత్తజః
ప్రథివీం పూరయామాస, దిశశ్చోపవనాని చ. 18
- శిరోభిః పృథుభి స్సర్పాః, వ్యక్త స్వస్తికలక్తజైః
వమంతః పావకం ఘోరం, దదంశు ర్గశనైఃశిలాః 19

- తా న్నదా సవిషై ర్దష్టాః, కుపితైః తైః మహాశిలాః
జజ్వలుః పావకోద్ధీప్తాః, బిభ్రీధుశ్చ సహస్రథా. 20
- యాని చౌషధజాలాని, తస్మిన్ జాతాని పర్యతే
విషఘ్నా న్యపి నాగానాం, న శేకుః శమితుం విషమ్. 21
- భిద్యతేయం గిరి ర్భూతైః, ఇతిమత్యా తపస్వినః
త్రస్తా విద్యాధరా న్నస్మాత్, ఉత్పేతుః స్త్రీ గణై స్సహ. 22
- పానభూమి గతం హిత్వా, హైమ మాసవ భాజనం
పాత్రాణి చ మహర్షాణి, కరకాంశ్చ హిరణ్మయాన్. 23
- లేహ్య నుచ్ఛావచాన్ భక్ష్యాన్, మాంసాని వివిధాని చ
అర్షభాణి చ చర్మాణి, ఖడ్గాంశ్చ కనకత్పరూన్. 24
- కృత కంఠ గుణాః క్షీబాః, రక్తమాల్యాను లేపనాః
రక్తాక్షాః పుష్కరాక్షాశ్చ, గగనం ప్రతిపేదిరే. 25
- హారనూపురకేయూర, పారిహార్యధరాః స్త్రియః
విస్మితా స్సస్మితా న్నస్థుః, ఆకాశే రమణైః సహ. 26
- దర్శయంతో మహావిద్యాం, విద్యాధర మహర్షయః
సహితా న్నస్థు రాకాశే, వీక్షాంచక్రుశ్చ పర్యతం. 27
- శుశ్రువు శ్చ తదా శబ్దం, ఋషీణాం భావితాత్మనామ్
చారణానాం చ సిద్ధానాం, స్థితానాం విమలేఽంబరే. 28
- ఏష పర్యత సంకాశో, హనూమాన్ మారుతాత్మజః
తితీర్షతి మహావేగః, సముద్రం మకరాలయమ్. 29

- రామార్థం వాసరార్థం చ, చికిర్షన్ కర్మ దుష్కరం
సముద్రస్య పరం పారం, దుష్ప్రసాపం ప్రాప్తుమిచ్ఛతి 30
- ఇతి విద్యాధరా శ్రుత్వా, వచ స్తేషాం మహాత్మనాం
తమప్రమేయం దదృశుః, పర్యతే వానరర్షభమ్. 31
- దుధువే చ సరోమాణి, చకంపే చాచలోపమః
ననాద సుమహానాదం, సుమహానివ తోయదః. 32
- ఆనుపూర్యేణ వృత్తం చ, లాంగూలం లోమభిశ్చితమ్
ఉత్పతిష్యన్ విచిక్షేప, పక్షిరాజ ఇవోరగమ్. 33
- తస్య లాంగూల మాచిద్ధం, అత్తవేగస్య పృష్ఠతః
దదృశే గరుడే నేవ, హ్రీయమాణో మహోరగః. 34
- బాహూ సంస్తంభయామాస, మహా పరిఘ సన్నిభౌ
ససాద చ కపిః కట్యాం, చరణౌ సంచుకోచ చ. 35
- సంహృత్య చ భుజౌ శ్రీమాన్, తదైవ చ శిరోధరామ్
తేజ సృత్వం తథా వీర్యం, ఆవివేశ స వీర్యవాన్. 36
- మార్గమాలోకయన్ దూరాత్, ఊర్ధ్వం ప్రణిహితేక్షణః
రురోధ హృదయే ప్రాణాన్, ఆకాశ మవలోకయన్. 37
- పద్భ్యాం దృఢ మవస్థానం, కృత్వా స కపికుంజరః
నికుంచ్యకర్ణౌ హనుమాన్, ఉత్పతిష్యన్ మహాబలః 38
- వానరాన్ వానరశ్రేష్ఠః, ఇదం వచన మబ్రవీత్
యథా రాఘవనిర్ముక్తః, శర శ్వసన విక్రమః 39

- గచ్ఛే త్రద్వత్ గమిష్యామి, లంకాం రావణపాలితామ్
 నహి ద్రక్ష్యామి యది తాం, లంకాయాం జనకాత్మజామ్. 40
- అనేనైవ హి వేగేన, గమిష్యామి సురాలయం
 యది వా త్రిదివే సీతాం, న ద్రక్ష్యామ్యకృతశ్రమః 41
- బద్ధ్యా రాక్షస రాజానం, ఆనయిష్యామి రావణం
 సర్వథా కృతకార్యోఽహం, ఏష్యామి సహ సీతయా. 42
- ఆనయిష్యామి వా లంకాం, సముత్పాట్య సరావణాం
 ఏవ ముక్త్యాతు హనుమాన్, వానరాన్ వానరోత్తమః 43
- ఉత్పాతాథ వేగేన, వేగవాన్ అవిచారయన్
 సుపర్ణ మివ చాత్మానం, మేనే స కపికుంజరః. 44
- సముత్పతతి తస్మింస్తు, వేగాత్తే నగరోహిణః
 సంహృత్య విటపాన్ సర్వాన్, సముత్పేతు స్సమంతతః. 45
- సమత్తకోయష్టిమకాన్, పాదపాన్ పుష్పశాలినః
 ఉద్వహ న్నూరు వేగేన, జగమ విమలేఽంబరే. 46
- ఊరు వేగోద్ధతా వృక్షాః, ముహూర్తం కపిమన్యయుః
 ప్రస్థితం దీర్ఘమధ్యానం, స్వబంధు మివ బాంధవాః 47
- త మూరు వేగోన్మథితాః, సాలా శ్చాన్యే నగోత్తమాః
 అనుజగ్గుర్మనూమంతం, సైన్యా ఇవ మహీపతిమ్. 48
- సుపుష్పి తాగ్రై ర్భహుభిః, పాదపై రన్వితః కపిః
 హనుమాన్ పర్యతాకారో, బభూవాద్భుత దర్శనః 49

- సారవంతోఽథయే వృక్షాః, న్యమజ్జన్ లవణాంభసి
భయాదివ మహేంద్రస్య, పర్యతా వరుణాలయే. 50
- స నానా కుసుమైః కీర్ణః, కపి స్నాంకుర కోరకైః
శుశుభే మేఘ సంకాశః, ఖద్యోతై రివ పర్యతః. 51
- విముక్తా స్తస్య వేగేన, ముక్త్యా పుష్పాణి తే ద్రుమాః
అవశీర్యంత సలిలే, నివృత్తా స్సుహృదో యథా. 52
- లఘుత్యే నోపపన్నం తత్, విచిత్రం సాగరేఽపతత్
ద్రుమాణాం వివిధం పుష్పం, కపివాయు సమీరితమ్. 53
- తారా శత మివాకాశం, ప్రబభౌచ మహార్ణవః
పుష్పైఃఘనా నుబద్ధేన, నానావర్ణేన వానరః. 54
- బభౌ మేఘ ఇవాకాశే, విద్యుద్గణ విభూషితః
తస్య వేగ సమాధూతైః, పుష్పై స్తోయ మదృశ్యత. 55
- తారాభి రభిరామాభిః, ఉదితాభి రివాంబరమ్
తస్యాంబర గతౌ బాహూ, దదృశాతే ప్రసారితౌ. 56
- పర్యతాగ్రాత్ వినిష్కాంతౌ, పంచాస్యావివ పన్నగౌ
పిబన్నివ బభౌచాపి, సోర్మిజాలం మహార్ణవమ్. 57
- పిపాసు రివ చాకాశం, దదృశే స మహాకపిః
తస్య విద్యుత్ ప్రభాకారే, వాయు మార్గానుసారిణః. 58
- నయనే విప్రకాశేతే, పర్యతస్థా వివానలో
పింగే పింగాక్ష ముఖ్యస్య, బృహతీ పరిమండలే. 59

- అభిఘ్నంస్తు మహావేగః, పుష్పవే స మహాకపిః
కపివాతశ్చ బలవాన్, మేఘవాతశ్చ నిస్సృతః. 70
- సాగరం భీమ నిర్ద్వేషం, కంపయామాసతు ర్భృశం
వికర్ష న్నూర్మిజాలాని, బృహంతి లవణాంభసి. 71
- పుష్పవే కపిశార్దూలో, వికిరన్ ఇవ రోదసీ
మేరుమందర సంకాశాన్, ఉద్ధతాన్ స మహర్ణవే 72
- అతిక్రామన్ మహావేగః, తరంగాన్ గణయన్ ఇవ
తస్య వేగ సముద్ధాతం, జలం సజలదం తదా, 73
- అంబరస్థం విబ్రభాజ, శారదాభ్ర మివాతతం
తిమి సక్ర ఝషాః కూర్మాః, దృశ్యంతే వివృతా స్తదా. 74
- వస్త్రాపకర్షణే నేవ, శరీరాణి శరీరిణాం
ప్లవమానం సమీక్ష్యాథ, భుజంగా స్సాగరాలయాః. 75
- వ్యోమ్ని తం కపిశార్దూలం, సుపర్ణ ఇతి మేనిరే
దశయోజన విస్తీర్ణా, త్రింశద్వ్యోజన మాయతా. 76
- ఛాయా వానరసింహస్య, జలే చారుతరాఽభవత్
శ్యేతాభ్రఘనరాజీవ, వాయుపుత్రాను గామినీ. 77
- తస్య సా శుశుభే ఛాయా, వితతా లవణాంభసి
శుశుభే స మహాతేజా, మహాకాయో మహాకపిః. 78
- వాయుమార్ధే నిరాలంబే, పక్షవాన్ఇవ పర్యతః
యే నాసౌ యాతి బలవాన్, వేగేన కపికుంజరః. 79

బుద్ధ్యా తస్య కపే ర్వేగం, జహర్ష చ ననంద చ
త మాకాశగతం వీరం, ఆకాశే సముపస్థితః. 110

ప్రీతో హృష్టమనా వాక్యం, అబ్రవీత్ పర్యతః కపిం
మానుషం ధారయన్ రూపం, ఆత్మన శ్శిఖరే స్థితః. 111

దుష్కరం కృతవాన్ కర్మ, త్యమిదం వానరోత్తమ
నిపత్య మమ శృంగేషు, విశ్రమస్య యథాసుఖమ్. 112

రాఘవస్య కులే జాతైః, ఉదధిః పరివర్ధితః
స త్వాం రామహితే యుక్తం, ప్రత్యర్చయతి సాగరః 113

కృతే చ ప్రతికర్తవ్యం, ఏషధర్మః సనాతనః
సోఽయం త్వత్ప్రతికారార్థి, త్వత్తః సమ్మానమర్హతి. 114

త్యన్నిమిత్తం అనే నాహం, బహుమానాత్ ప్రచోదితః
తిష్ఠ త్వం కపిశార్దూల, విశ్రమ్య మయి గమ్యతామ్. 115

యోజనానాం శతం చాపి, కపి రేష సమాప్లతః
తవ సానుషు విశ్రాంతః, శేషం ప్రక్రమతా మితి. 116

తదిదం గంధవత్స్యాదు, కందమూలఫలం బహు
తదాస్వాద్య హరిశ్రేష్ఠ, విశ్రాంతోఽనుగమిష్యసి. 117

అస్మాక మపి సంబంధః, కపిముఖ్య త్వయాఽస్తి నై
ప్రఖ్యాతః త్రిమలోకేషు, మహాగుణ పరిగ్రహః 118

వేగవంతః ప్లవంతో యే, ప్లవగా మారుతాత్మజ
తేషాం ముఖ్యతమం మన్యే, త్వా మహం కపికుంజర. 119

- అతిథిః కిల పూజార్థః, ప్రాకృతోఽపి విజానతా
ధర్మం జిజ్ఞాసమానేన, కిం పునః త్యాద్యశో మహాన్. 120
- త్వం హి దేవవరిష్టస్య, మారుతస్య మహాత్మనః
పుత్ర స్తస్యైవ వేగేన, సదృశః కపికుంజర. 121
- పూజితే త్వయి ధర్మజ్ఞ, పూజాం ప్రాప్నోతి మారుతః
తస్మాత్ త్వం పూజనీయో మే, శృణు చాప్యత్ర కారణమ్. 122
- పూర్వం కృతయుగే తాత, పర్వతాః పక్షిణోఽభవన్
తే హి జగ్ము ర్దిశ స్సర్వాః, గరుడానిల వేగినః. 123
- తత స్తేషు ప్రయాతేషు, దేవసంఘా స్సహర్షిభిః
భూతాని చ భయం జగ్ముః, తేషాం పతనశంకయా. 124
- తతః క్రుద్ధః సహస్రాక్షః, పర్వతానాం శతక్రతుః
పక్షాన్ చిచ్ఛేద వజ్రేణ, తత్ర తత్ర సహస్రశః. 125
- స మా ముపగతః క్రుద్ధో, వజ్ర ముద్యమ్య దేవరాట్
తతోఽహం సహసా క్షిప్తః, శ్వసనేన మహాత్మనా. 126
- అస్మిన్ లవణతోయే చ, ప్రక్షిప్తః ప్లవగోత్తమ
గుప్తపక్ష సమగ్రశ్చ, తవ పిత్రాఽభిరక్షితః 127
- తతోఽహం మానయామి త్యాం, మాన్యోహి మమ మారుతః
త్వయా మే హ్యేష సంబంధః, కపిముఖ్య మహాగుణః 128
- అస్మిన్నేవం గతే కార్యే, సాగరస్య మమైవ చ
ప్రీతిం ప్రీతమనాః కర్తుం, త్వ మర్హసి మహాకపే. 129
- శ్రమం మోక్షయ! పూజాం చ, గృహాణ కపిసత్తమ!
ప్రీతిం చ బహుమన్యస్య, ప్రీతోఽస్మి తవ దర్శనాత్. 130

- ఏవ ముక్తః కపిశ్రేష్ఠః, తం నగోత్తమ మబ్రవీత్
 ప్రీతోఽస్మి కృతమాతిథ్యం, మన్యు రేషోఽపనీయతామ్. 131
- త్యరతే కార్యకాలో మే, అహశ్చాపి అతివర్తతే
 ప్రతిజ్ఞా చ మయాదత్తా, న స్థాతవ్య మిహాంతరే. 132
- ఇత్యుక్త్వా పాణినా శైలం, ఆలభ్య హరిపుంగవః
 జగా మాకాశ మావిశ్య, వీర్యవాన్ ప్రహసన్ ఇవ. 133
- స పర్యతసముద్రాభ్యాం, బహుమానాత్ అవేక్షితః
 పూజిత శ్చోపపన్నాభిః, ఆశీర్షి రనిలాత్మజః. 134
- అథోర్ధ్వం దూర ముత్పల్లత్య, హిత్యా శైలమహర్ణవౌ
 పితుః పంథాన మాస్థాయ, జగామ విమలేఽంబరే. 135
- భూయశ్చోర్ధ్వ గతిం ప్రాప్య, గిరిం తమవలోకయన్
 వాయుసూను ర్నిరాలంబే, జగామ విమలేఽంబరే. 136
- తత్ ద్వితీయం హనుమతో, దృష్ట్వా కర్మ సుదుష్కరమ్
 ప్రశశంసు స్ఫురా స్ఫర్వే, సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః 137
- దేవతా శ్చాభవన్ హృష్టాః, తత్రస్థా స్తస్య కర్మణా
 కాంచనస్య సునాభస్య, సహస్రాక్షశ్చ వాసవః 138
- ఉవాచ వచనం ధీమాన్, పరితోషాత్ సగద్గదమ్
 సునాభం పర్యతశ్రేష్ఠం, స్యయమేవ శచీపతిః 139
- హిరణ్యనాభ! శైలేంద్ర! పరితుష్టోఽస్మి తే భృశం
 అభయం తే ప్రయచ్ఛామి, తిష్ఠ సౌమ్య! యథాసుఖమ్. 140
- సాహ్యం కృతం తే సుమహాత్, విక్రాంతస్య హనూమతః
 క్రమతో యోజనశతం, నిర్భయస్య భయే సతి. 141

- రామ స్వైష హి దూత్యేన, యతి దాశరథే ర్షరిః
సత్క్రియాం కుర్యతా తస్య, తోషితోఽస్మి దృఢం త్వయా. 142
- తతః ప్రహర్ష మగమత్, విపులం పర్యతోత్తమః
దేవతానాం పతిం దృష్ట్వా, పరితుష్టం శతక్రతుమ్. 143
- స నై దత్తవరః శైలో, బభూ వావస్థిత స్తదా
హనుమాంశ్చ ముహూర్తేన, వ్యతిచక్రామ సాగరమ్. 144
- తతో దేవా స్సుగంధర్వాః, సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః
అబ్రువన్ సూర్యసంకాశాం, సురసాం నాగమాతరమ్. 145
- అయం వాతాత్మజః శ్రీమాన్, ప్లవతే సాగరోపరి
హనుమా న్నామ తస్య త్వం, ముహూర్తం విఘ్నమాచర. 146
- రాక్షసం రూప మాస్థాయ, సుఘోరం పర్యతోపమం
దంష్ట్రాకరాళం పింగాక్షం, వక్త్రం కృత్వా నభస్సమమ్. 147
- బలమిచ్ఛామహే జ్ఞాతుం, భూయ శ్చాస్య పరాక్రమం
త్వాం విజేష్య త్యుపాయేన, విషాదం వా గమిష్యతి. 148
- ఏవ ముక్తా తు సా దేవీ, దైవతై రభినత్కృతా
సముద్రమధ్యే సురసా, బిభ్రతీ రాక్షసం వపుః. 149
- వికృతం చ విరూపం చ, సర్వస్య చ భయావహం
ప్లవమానం హనుమంతం, అవృత్యేద మువాచ హ. 150
- మమ భక్తః ప్రదిష్టః త్వం, ఈశ్వరైః వానరర్షభ
అహం త్వాం భక్తయిష్యామి, ప్రవిశేదం మమాననమ్. 151

- దశయోజనవిస్తారో, బభూవ హనుమాం స్తదా
 తం దృష్ట్వా మేఘసంకాశం, దశయోజన మాయతమ్ 5
- చకార సురసా చాన్యం, వింశ ద్యోజన మాయతం
 హనుమాంస్తు తతః క్రుద్ధః, త్రింశత్యోజన మాయతః 6
- చకార సురసా వక్త్రం, చత్వారింశత్ తథోచ్ఛ్రితం
 బభూవ హనుమా స్వీరః, పంచాశత్ యోజనోచ్ఛ్రితః 7
- చకార సురసా వక్త్రం, షష్ఠియోజన మాయతం
 తథైవ హనుమా స్వీరః, సప్తతీ యోజనోచ్ఛ్రితః 8
- చకార సురసా వక్త్రం, అశీతీ యోజనోచ్ఛ్రితం
 హనుమా నచల ప్రభ్యో, నవతీ యోజనోచ్ఛ్రితః. 9
- చకార సురసా వక్త్రం, శతయోజన మాయతం
 తత్ దృష్ట్వా వ్యాదితం త్యాన్యం, వాయుపుత్రః సుబుద్ధిమాన్) 10
- దీర్ఘజిహ్వం సురసయా, సుఘోరం నరకోపమం
 సుసంక్షి ప్యాత్మనః కాయం, బభూ వాంగుష్ఠమాత్రకః. 158
- సోఽ భిపత్యాశు తద్యక్త్రం, నిప్పత్య చ మహాబలః
 అంతరిక్షే స్థితశ్రీమాన్, ఇదం వచనమబ్రవీత్. 159
- ప్రవిష్టోఽస్మి హి తే వక్త్రం, దాక్షాయణి నమోఽస్తుతే
 గమిష్యే యత్ర వైదేహీ, సత్యం చాసీ ద్వరస్తవ. 160
- తం దృష్ట్వా వదనాత్ ముక్తం, చంద్రం రాహుముఖాదివ
 అబ్రవీత్ సురసా దేవీ, స్యేనరూపేణ వానరమ్. 161

- వ్యవర్ధత మహాకాయః, ప్రావృషీవ వలాహకః
తస్య సా కాయ ముద్యీక్త్య, వర్ధమానం మహాకపిః. 180
- వక్త్రం ప్రసారయామాస, పాతాళాంతరసన్నిభం
ఘనరాజీవ గర్జంతీ, వానరం సమభిద్రవత్. 181
- స దదర్శ తత స్తస్యాః, వివృతం సుమహా న్ముఖం
కాయమాత్రం చ మేధావీ, మర్మాణి చ మహాకపిః. 182
- స తస్యా వివృతే వక్త్రే, వజ్రసంహననః కపిః
సంక్షిప్య ముహు రాత్మానం, నిపపాత మహాబలః. 183
- అస్యే తస్యా నిమజ్జంతం, దదృశు స్సిద్ధచారణాః
గ్రస్యమానం యథా చంద్రం, పూర్ణేం సర్వణి రాహుణా. 184
- తత స్తస్యా నఖైః తీక్ణైః, మర్మాణ్యుత్పృత్య వానరః
ఉత్పా తాథ వేగేన, మనస్సంపాత విక్రమః 185
- తాం తు దృష్ట్వా చ ధృత్యాచ, దాక్షిణ్యేన నిపాత్య చ
స కపిప్రవరో వేగాత్, వవృధే పునరాత్మవాన్. 186
- హృతహృత్నా హనుమతా, పపాత విధురాఽంభసి
(స్వయంభువేన హనుమాన్, సృష్ట స్తస్యా నిపాతనే)
తాం హతాం వానరేణాశు, పతితాం వీక్య సింహికామ్. 187
- భూతా న్యాకాశచారీణి, తమూచుః ప్లవగోత్రమమ్
భీమ మద్య కృతం కర్మ, మహత్పత్త్యమ్ త్వయా హతమ్. 188
- సాధయార్థ మభిప్రేతం, అరిష్టం ప్లవతాం వర
యన్యత్యేతాని చత్యారి, వానరేంద్ర యథా తవ. 189

- ధృతి ర్ద్వష్టిః మతి ర్దాక్ష్యం, స్వకర్మసు న సీదతి
 సతై స్సంభావితః పూజ్యః, ప్రతిపన్న ప్రయోజనః. 190
- జగా మాకాశ మావిశ్య, పన్న గాశనవత్ కపిః
 ప్రాప్త భూయిష్ఠ పారస్తు, సర్వతః ప్రతిలోకయన్. 191
- యోజనానాం శతస్యాంతే, వనరాజిం దదర్శ సః
 దదర్శ చ పతన్నేవ, వివిధద్రుమభూషితమ్. 192
- ద్యీపం శాఖామృగశ్రేష్ఠో, మలయోపవనాని చ
 సాగరం సాగరానూపం, సాగరానూపజాన్ ద్రుమాన్. 193
- సాగరస్య చ పత్నీనాం, ముఖాన్యపి విలోకయన్
 స మహామేఘసంకాశం, సమీక్యాత్మాన మాత్మవాన్. 194
- నిరుంధంత మివాకాశం, చకార మతిమాన్మతిమ్
 కాయవృద్ధిం ప్రవేగం చ, మమ దృష్టైవ రాక్షసాః. 195
- మయి కౌతూహలం కుర్యుః, ఇతి మేనే మహాకపిః
 తత శృరీరం సంక్షిప్య, తన్మహీధర సన్నిభమ్. 196
- పునః ప్రకృతి మాపేదే, వీతమోహ ఇవాత్మవాన్
 తద్రూప మతినంక్షిప్య, హనుమాన్ ప్రకృతో స్థితః. 197
- శ్రీన్క్రమానివ విక్రమ్య, బలివీర్యహరో హరిః
 స చారునానావిధ రూపధారీ
 పరం సమాసాద్య సముద్రతీరం
 పరైరశక్యః ప్రతిపన్న రూపః
 సమీక్షితాత్మా సమవేక్షితార్థః. 198

తతస్సు లంబస్య గిరే సుమృద్ధే
 విచిత్రకూటే నిపపాతకూటే
 సకేతకోద్ధాలక నారికేళే
 మహాద్రికూటప్రతిమో మహాత్మా.

199

తతస్తు సంప్రాప్య సముద్రతీరం
 సమీక్ష్య లంకాం గిరివర్య మూర్ధ్ని
 కపిస్తు తస్మిన్ నిపపాత పర్యతే
 విధూయ రూపం వ్యధయన్ మృగద్విజాన్.

200

స సాగరం దానవ పన్నగాయుతం
 బలేన విక్రమ్య మహోర్మిమాలినం
 నిపత్య తీరే చ మహోదధే స్తదా
 దదర్శ లంకాం అమరావతీ మివ.

201

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే ప్రథమ స్కంధః.

ద్వితీయ స్కంధః (2)

స సాగర మనాధృష్యం, అతిక్రమ్య మహాబలః
 త్రికూటశిఖరే లంకాం, స్థితాం స్వస్థో దదర్శ హ.

1

హరిఃఓమ్
ఓమ్ శ్రీరామాయ నమః

శ్రీ మద్రామాయణే, సుందరకాండే

ప్రథమ స్సర్గః (1)

స సాగరం దానవపన్నగాయుతం
బలేన విక్రమ్య మహోర్మిమాలినం
నిపత్య తీరే చ మహోదధే స్రదా
దదర్శ లంకాం అమరావతీ మివ.

201

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశతీ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
శ్రీమత్సుందరకాండే ప్రథమ స్సర్గః.

ద్వితీయ స్సర్గః (2)

స సాగర మనాథృష్యం, అతిక్రమ్య మహాబలః
త్రికూటశిఖరే లంకాం, స్థితాం స్యస్థో దదర్శ హ.

1

తతః పాదపముక్తేన, పుష్పవర్షేణ వీర్యవాన్
అభివృష్టః స్థిత స్తత్ర, బభౌ పుష్పమయో యథా.

2

యోజనానాం శతం శ్రీమాన్, తీర్త్వాఽపుష్పత్రమ విక్రమః
ఆనిశ్యసన్ కపి స్తత్ర, న గ్లాని మధిగచ్ఛతి.

3

శతా న్యహం యోజనానాం, క్రమేయం సుబహూ న్యపి
కిం పునస్సాగర స్యాంతం, సంఖ్యాతం శతయోజనమ్.

4

- స తు వీర్యవతాం శ్రేష్ఠః, ప్లవతామపి చోత్తమః
జగామ వేగవాన్ లంకాం, లంఘయిత్వా మహోదధిమ్. 5
- శాద్యలాని చ నీలాని, గంధవంతి వనాని చ
గండవంతి చ మధ్యేన, జగామ నగవంతి చ. 6
- శైలాంశ్చ తరు సంఘన్నాన్, వనరాజీశ్చ పుష్పితాః
అభిచక్రామ తేజస్వీ, హనుమాన్ ప్లవగర్షభః. 7
- స తస్మి న్నుచలే తిష్ఠన్, వనాని ఉపవనాని చ
స నగాగ్రే చ తాం లంకాం, దదర్శ పవనాత్మజః. 8
- సరళాన్ కర్ణికారాంశ్చ, ఖర్జూరాంశ్చ సుపుష్పితాన్
ప్రియాళాన్ ముచులిందాంశ్చ, కుటజాన్ కేతకానపి. 9
- ప్రియంగూన్ గంధపూర్ణాంశ్చ, నీపాన్ సప్తచ్ఛదాన్ స్తథా
అసనాన్ కోవిదారాంశ్చ, కరవీరాంశ్చ పుష్పితాన్. 10
- పుష్పభారనిబద్ధాంశ్చ, తథా ముకుళితా నపి
పాదపాన్ విహగాకీర్ణాన్, పవనాధూతమస్తకాన్. 11
- హంస కారండవాకీర్ణాః, వాపీః పద్మోత్పలాయుతాః
అక్రీడాన్ వివిధాన్ రమ్యాన్ వివిధాంశ్చ జలాశయాన్. 12
- సంతతాన్ వివిధై ర్ఘృక్షైః, సర్పర్షు ఫలపుష్పితైః
ఉద్యానాని చ రమ్యాణి, దదర్శ కపికుంజరః. 13
- సమాసాద్య చ లక్ష్మీవాన్, లంకాం రావణపాలితాం
పరిభ్రాభి స్సృవద్భాభిః, సోత్పలాభి రలంకృతామ్. 14

- దంష్టిభి ర్బహుభి శ్చూరైః, శూల పట్టస పాణిభిః
రక్షితాం రాక్షసై ర్హైరైః, గుహా మాశీవిషై రివ. 25
- తస్యాశ్చ మహతీం గుప్తిం, సాగరం చ నిరీక్ష్య సః
రావణం చ రిపుం ఘోరం, చింతయామాస వానరః 26
- ఆగత్యా పీహ హరయో, భవిష్యంతి నిరర్థకాః
న హి యుద్ధేన వై లంకా, శక్యా జేతుం సురై రపి. 27
- ఇమాం తు విషమాం దుర్గాం, లంకాం రావణపాలితాం
ప్రాప్యాపి స మహాబాహుః, కిం కరిష్యతి రాఘవః. 28
- అవకాశో న సాంత్యస్య, రాక్షసే ష్యభిగమ్యతే
న దానస్య న భేదస్య, నైవ యుద్ధస్య దృశ్యతే. 29
- చతుర్థామేవ హి గతిః, వానరాణాం మహాత్మనాం
వాలిపుత్రస్య నీలస్య, మమ రాజ్యశ్చ ధీమతః. 30
- యావ జ్ఞానామి నైదేహీం, యది జీవతి వా న వా
తత్రైవ చింతయిష్యామి, దృష్ట్వా తాం జనకాత్మజామ్. 31
- తతస్స చింతయామాస, ముహూర్తం కపికుంజరః
గిరిశృంగే స్థిత స్తస్మిన్, రామ స్యాభ్యుదయే రతః. 32
- అనేన రూపేణ మయా, న శక్యా రక్షసాం పురీ
ప్రవేష్టుం రాక్షసై ర్గుప్తా, క్రూరై ర్బలసమన్వితైః. 33
- ఉగ్రౌజసో మహావీర్యాః, బలవంతశ్చ రాక్షసాః
వంచనీయా మయా సర్వే, జానకీం పరిమార్గతా. 34

అచింత్యా మద్భుతాకారాం, దృష్ట్వా లంకాం మహాకపిః
 ఆసీత్ విషణ్ణో హృష్టశ్చ, వైదేహ్యో దర్శనోత్సుకః. 55

సపాండురోద్విధ్ధ విమానమాలినీం
 మహార్థ జాంబూనద జాలతోరణాం
 యశస్యినీం రావణబాహు పాలితాం
 క్షపాచరైః భీమబలై స్సమావృతామ్. 56

చంద్రోఽపి సాచివ్య మివాస్య కుర్యన్
 తారాగణైః మధ్యగతో విరాజన్
 జ్యోత్స్నా వితానేన వితత్య లోకం
 ఉత్తిష్ఠతే నైకసహస్రరశ్మిః. 57

శంఖప్రభం క్షీరమృణాళవర్ణం
 ఉద్గచ్ఛమానం వ్యవభాసమానం
 దదర్శ చంద్రం స హరిప్రవీరః
 పోష్ణాయమానం సరసీవ హంసమ్. 58

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే , ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశతీసహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే ద్వితీయ స్కంధః.

- తత స్సంవర్తయామాస, వామహస్తస్య సోఽంగుళీః
ముష్టినాఽభి జఘానైనాం, హనూమాన్ క్రోధమూర్ఛితః. 40
- స్త్రీ చేతి మన్యమానేన, నాతిక్రోధః స్వయంకృతః
సా తు తేన ప్రహరేణ, విహ్వలాంగీ నిశాచరీ. 41
- పపాత సహసా భూమౌ, వికృతానన దర్శనా
తతస్తు హనుమాన్ ప్రాజ్ఞః, తాందృష్ట్వా వినిపాతితామ్. 42
- కృపాం చకార తేజస్వీ, మన్యమానః స్త్రియం తు తాం
తతో వై భృశసంవిగ్నా, లంకా సా గద్గదాక్షరమ్. 43
- ఉవాచాగర్వితం వాక్యం, హనూమంతం ప్లవంగమం
ప్రసీద సుమహాబాహో, త్రాయస్య హరిసత్తమ. 44
- సమయే సౌమ్య తిష్ఠంతి, సత్త్వవంతో మహాబలాః
అహం తు నగరీ లంకా, స్వయమేవ ప్లవంగమ. 45
- నిర్జితాహం త్వయావీర, విక్రమేణ మహాబల
ఇదం తు తథ్యం శృణు వై, బ్రువంత్యా మే హరీశ్వర. 46
- స్వయంభువా పురాదత్తం, వరదానం యథా మమ
యదా త్వాం వానరః కశ్చిత్, విక్రమా ద్వశ మానయేత్. 47
- తదా త్వయా హి విజ్ఞేయం, రక్షసాం భయ మాగతం
స హి మే సమయ స్సౌమ్య, ప్రాప్తోఽద్య తవ దర్శనాత్. 48
- స్వయంభూ విహిత స్సత్వో, న తస్యాస్తి వ్యతిక్రమః
సీతానిమిత్తం రాజ్ఞస్తు, రావణస్య దురాత్మనః. 49

రక్షసాం చైవ సర్వేషాం, వినాశ స్సముపాగతః

తత్రవిశ్వ హరిశ్రేష్ఠ, పురీం దావణసాలితామ్.

50

విధత్స్వ సర్వకార్యాణి, యాని యానీహ వాంఛసి

ప్రవిశ్య శాపోపహతాం హరీశ్వరః

శుభాం పురీం రాక్షసముఖ్యసాలితామ్

యదృచ్ఛయా త్వం జనకాత్మజాం సతీం

విమార్గ సర్వత్ర గతో యథాసుఖమ్.

51

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయాణే , ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,

చతుర్వీంశతీసహస్రికాయాం, సంహితాయాం,

శ్రీమత్సుందరకాండే తృతీయ స్కంధః.

- భవనాత్ భవనం గచ్ఛన్, దదర్శ పవనాత్మజః
 వివిధాకృతి రూపాణి, భవనాని తత స్తతః. 9
- శుశ్రావ మధురం గీతం, త్రిస్థాన స్వరభూషితం
 స్త్రీణాం మదసమృద్ధానాం, దివి చాప్సరసా మిష. 10
- శుశ్రావ కాంచీనినదం, నూపురాణాం చ నిస్వనం
 సోపాన నినదాం శ్రైవ, భవనేషు మహాత్మనామ్. 11
- అస్సోదీత నినదాంశ్చ, క్షేళితాంశ్చ తతస్తతః
 శుశ్రావ జపతాం తత్ర, మంత్రాన్ రక్షోగృహేషు వై. 12
- స్వాధ్యాయ నిరతాంశ్రైవ, యాతుధానాన్ దదర్శ సః
 రావణ స్తవ సంయుక్తాన్, గర్జతో రాక్షసానపి. 13
- రాజమార్గం సమావృత్య, స్థితం రక్షోబలం మహాత్
 దదర్శ మధ్యమే గుల్మే, రావణస్య చరాన్ బహూన్. 14
- దీక్షితాన్ జటిలాన్ ముండాన్, గోఽజినాంబరవాససః
 దర్శముష్ఠి ప్రహరణాన్, అగ్నికుండాయుధాం స్తథా. 15
- కూట ముద్గర పాణీంశ్చ, దండాయుధ ధరానపి
 ఏకాక్షా నేకకర్ణాంశ్చ, లంబోదర పయోధరాన్. 16
- కరాళాన్ భుగ్నవక్త్రాంశ్చ, వికటాన్ వామనాం స్తథా
 ధన్వినః ఖడ్గినశ్రైవ, శతఘ్నీ ముసలాయుధాన్. 17
- పరిఘోత్తమ హస్తాంశ్చ, విచిత్ర కవచోజ్జ్వలాన్
 నాతిస్థాలా న్నాతికృశాన్, నాతిదీర్ఘాతిహస్వకాన్. 18

దదర్శ కాంతాశ్చ సమాలభంత్యః
 తథా పరా స్తత్ర పున స్సృపంత్యః
 సురూపవక్త్రాశ్చ తథా హసంత్యః
 క్రుద్ధాః పరాశ్చాపి వినిశ్యసంత్యః. 13

మహాగజైశ్చాపి తథా నదద్భిః
 సుపూజితై శ్చాపి తథా సునద్భిః
 రరాజ వీరైశ్చ వినిశ్యసద్భిః
 హ్రదో భుజంగై రివ నిశ్యసద్భిః. 14

బుద్ధిప్రధానాన్ రుచిరాభిధానాన్
 సంశ్రద్ధధానాన్ జగతః ప్రధానాన్
 నానావిధానాన్ రుచిరాభిధానాన్
 దదర్శ తస్యాం పురి యాతుధానాన్. 15

ననంద దృష్ట్వా స చ తాన్ సురూపాన్
 నానాగుణా నాత్మగుణాసురూపాన్
 విద్యోతమానాన్ స తదాసురూపాన్
 దదర్శ కాంశ్చిచ్ఛ పునర్విరూపాన్. 16

తతో వరార్తాః సువిశుద్ధభావాః
 తేషాం స్త్రియ స్తత్ర మహానుభావాః
 ప్రియేషు పానేషు చ సక్తభావాః
 దదర్శ తారా ఇవ సుప్రభావాః 17

శ్రీయా జ్యలంతీ స్త్రపయోపగూఢాః

నిశీథకాలే రమణోపగూఢాః

దదర్శ కాశ్చిత్ ప్రమదోపగూఢాః

యథా విహంగాః కుసుమోపగూఢాః.

18

అన్యః పునఃపార్శ్వతలోపవిష్టాః

తత్ర సియాంకేషు సుభోపవిష్టాః

భర్తుః సియా ధర్మపరా నివిష్టాః

దదర్శ ధీమాన్ మదనాభివిష్టాః

19

అప్రావృతాః కాంచనరాజివర్ణాః

కాశ్చిత్ పరార్థ్యాస్తపనీయ వర్ణాః

పునశ్చ కాశ్చిత్ శశలక్ష్మవర్ణాః

కాంతప్రహీణా రుచిరాంగవర్ణాః

20

తతః సియాన్ ప్రాప్య మనోభిరామాః

సుప్రీతి యుక్తాః ప్రసమీక్య రామాః

గృహేషు హృష్టాః పరమాభిరామాః

హరిప్రవీర స్స దదర్శ రామాః.

21

చంద్ర ప్రకాశశ్చ హి వక్త్రమాలాః

వక్రాక్షిపక్ష్మాశ్చ సునేత్రమాలాః

విభూషణానాం చ దదర్శ మాలాః

శతస్రదానా మివ చారుమాలాః.

22

న త్వేవ సీతాం పరమాభిజాతాం
 పథి స్థితే రాజకులే ప్రజాతాం
 లతాం ప్రపుల్లా మివ సాధుజాతాం
 దదర్శ తస్యిం మనసాభిజాతామ్. 23

సనాతనే వర్తుని సన్నివిష్టాం
 రామేక్షణాం తాం మదనాభివిష్టాం
 భర్తు ర్మనశ్రీ మదనుప్రవిష్టాం
 స్త్రీభ్యో వరాభ్యశ్చ సదా విశిష్టామ్. 24

ఉష్ణార్దితాం సానుస్యతాశ్రుకంఠీం
 పురా వరాఝోత్తమ నిష్కకంఠీం
 సుజాతపక్ష్మా మభిరక్తకంఠీం
 వనే ప్రన్యతామివ నీలకంఠీమ్. 25

అవ్యక్త రేఖా మివ చంద్రరేఖాం
 పాంసుప్రదిగ్ధా మివ హేమరేఖాం
 క్షతప్రరాధా మివ బాణరేఖాం
 వాయుప్రభిన్నా మివ మేఘరేఖామ్. 26

సీతా మపశ్యన్ మనుజేశ్వరస్య
 రామస్య పత్నీం వదతాం వరస్య
 బహూవ దుఃఖాభిహత శ్చిరస్య
 ప్లవంగమో మంద ఇవాచిరస్య. 27

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే , ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే, చతుర్వింశతే
 సహస్రికాయాం, సంహితాయాం, శ్రీమశ్శుందరకాండే పంచమ స్కంధః.

షష్ఠ స్కంధః (6)

- స నికామం విమానేషు, విషణ్ణః కామరూపధృత్
విచచార పున ర్లంకాం, లాఘవేన సమన్వితః. 1
- అససాదాథ లక్ష్మీవాన్, రాక్షసేంద్రనివేశనం
ప్రాకారే ణార్కవర్ణేన, భాస్వరే ణాభిసంవృతమ్. 2
- రక్షితం రాక్షసై ర్ఘోరైః, సింహై రివ మహద్దనం
సమీక్షమాణో భవనం, చకాశే కపికుంజరః. 3
- రూప్యకోపహితై శ్చిత్రైః, తోరణైః హేమభూషితైః
విచిత్రాభిశ్చ కక్ర్యాభిః, ద్వారైశ్చ రుచిరైర్వృతమ్. 4
- గజాస్థితై ర్మహామాత్రైః, శూరైశ్చ విగతశ్రమైః
ఉపస్థిత మసంహార్యైః, హయై స్స్వందనయాయిభిః. 5
- సింహవ్యాఘ్రతనుత్రాణైః, దాంతకాంచనరాజతైః
ఘోషవద్భి ర్విచిత్రైశ్చ, సదా విచరితం రథైః. 6
- బహురత్నసమాకీర్ణం, పరాఝాసనభాజనం
మహారథసమావాసం, మహారథమహాస్యనమ్. 7
- ద్యుత్యైశ్చ పరమోదారైః తై స్తైశ్చ మృగపక్షిభిః
వివిధై ర్మహాసాహస్రైః, పరిపూర్ణం సమంతతః. 8
- వినీతై రంతపాలైశ్చ, రక్షోభిశ్చ సురక్షితం
ముఖ్యాభిశ్చ వరస్త్రీభిః, పరిపూర్ణం సమంతతః. 9

- ధీరనిష్ఠితకర్మాంతం, గృహం భూతపతే రివ
 అర్చిర్చి శ్చాపి రత్నానాం, తేజసా రావణస్య చ. 40
- విరరాజాథ తద్వేశ్య, రశ్మిమానివ రశ్మిభిః
 జాంబూనదమయాన్యేవ, శయనా న్యాసనాని చ. 41
- భాజనాని చ ముఖ్యాని, దదర్శ హరియూథపః
 మధ్యాసవకృతక్షేదం, మణిభాజనసంకులమ్. 42
- మనోరమ మసంబాధం, కుబేరభవనం యథా
 నూపురాణాం చ ఘోషేణ, కాంచీనాం నినదేన చ. 43
- మృదంగ తల ఘోషైశ్చ, ఘోషవద్భి ర్విదాదితం
 ప్రాసాదసంఘాతయుతం, స్త్రీ రత్న శతసంకులం
 సువ్యూఢకక్ష్యం హనుమాన్, ప్రవివేశ మహాగృహమ్. 44

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశతీసహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్పుండరకాండే షష్ఠ స్కంధః.

పుష్పాహ్వానం నామ విరాజమానం
 రత్నప్రభాభిశ్చ వివర్ణమానం
 వేశ్మేత్తమానా మపి చోచ్ఛమానం
 మహాకపి స్తత్ర మహావిమానమ్. 11

కృతాశ్చ వైడూర్యమయా విహంగాః
 రూప్యప్రవాళైశ్చ తథా విహంగాః
 చిత్రాశ్చ నానావసుభి ర్ఘృజంగాః
 జాత్యానురూపా స్తురగా శుభంగాః. 12

ప్రవాళజాంబూనదపుష్పపక్షాః
 సలీల మావర్ణితజిహ్వాపక్షాః
 కామస్య సాక్షాదివ భాంతి పక్షాః
 కృతా విహంగా స్సుముఖా స్సుపక్షాః. 13

నియుజ్యమానాస్తు గజా స్సుహస్తాః
 సకేసరా శ్శేత్పలపత్రహస్తాః
 బభూవ దేవీ చ కృతా సుహస్తా
 లక్ష్మీ స్తథా పద్మిని పద్మహస్తా. 14

ఇతీవ తత్గృహ మభిగమ్య శోభనం
 సవిస్మయో నగమివ చారు శోభనం
 పునశ్చ తత్ పరమ సుగంధి సుందరం
 హిమాత్యయే నగమివ చారు కందరమ్. 15

తతస్స తాం కపి రభిపత్య పూజితాం
 చరన్ పురీం దశముఖబాహుపాలితాం
 అదృశ్య తాం జనకసుతాం సుపూజితాం
 సుదుఃఖితః పతిగుణవేగనిర్జితామ్.

16

తత స్తదా బహువిధ భావితాత్మనః
 కృతాత్మనో జనకసుతాం సువర్తనః
 అపశ్యతోఽభవ దతిదుఃఖితంమనః
 సుచక్షుషః ప్రవిచరతో మహాత్మనః.

17

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే సప్తమ స్కంధః.

విశేష మాలంబ్య విశేషసంస్థితం
 విచిత్రకూటం బహుకూట మండీతం
 మనోభిరామం శరదిందు నిర్మలం
 విచిత్రకూటం శిఖరం గిరే ర్యథా.

6

వహంతి యం కుండలశోభితాననాః
 మహాశనా వ్యోమచరా నిశాచరాః
 వివృత విధ్వస్త విశాలలోచనాః
 మహాజవా భూతగణా స్సహస్రశః.

7

వసంతపుష్పౌత్కరచారుదర్శనం
 వసంతమాసా దపి కాంతదర్శనం
 స పుష్పకం తత్ర విమాన ముత్తమం
 దదర్శ తత్ వానరవీరసత్తమః.

8

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే అష్టమస్కంధః.

- అపరాసాం చ వైడూర్యాః, కాదంబా ఇవ పక్షిణః
 హేమసూత్రాణి చా న్యాసాం, చక్రవాకా ఇవాభవన్. 50
- హంసకారండవాకీర్ణాః, చక్రవాకోప శోభితాః
 అపగా ఇవ తా రేజుః, జఘనైః పులినై రివ. 51
- కింకీణీజాలసంకాశాః, తా హైమవిపులాంబుజాః
 భావగ్రాహో యశస్తీరాః, సుప్తా నద్య ఇవా బభుః. 52
- మృదు స్వంగేషు కాసాంచిత్, కుచాగ్రేషు చ సంస్థితాః
 బభూవు ర్భూషణా నీవ, శుభా భూషణరాజయః. 53
- అంశుకాంతాశ్చ కాసాంచిత్, ముఖమారుతకంపితాః
 ఉపర్యుపరి వక్త్రాణాం, వ్యాధూయంతే పునః పునః. 54
- తాః పతాకా ఇవోద్భూతాః, పత్నీనాం రుచిరప్రభాః
 నానావర్ణ సువర్ణానాం, వక్త్రమూలేషు రేజిరే. 55
- వవల్గు శ్చాత్ర కాసాంచిత్, కుండలాని శుభార్చిషాం
 ముఖమారుత సంసర్గాన్, మందం మందం సుయోషితామ్. 56
- శర్కరాసవగంధై శ్చ, ప్రకృత్యా సురభి స్సుఖః
 తాసాం వదననిశ్వాసః, సిషేవే రావణం తదా. 57
- రావణాననశంకాశ్చ, కాశ్చిత్ రావణయోషితః
 ముఖాని స్మ సపత్నీనాం, ఉపాజిఘ్రు న్పునః పునః. 58
- అత్యర్థం సక్తమనసో, రావణే తా వరస్త్రియః
 అస్వతంత్రా స్సపత్నీనాం, ప్రియ మేవాఽచరం స్తదా. 59
- బాహూ సుపనిధా యాన్యాః, పారిహార్య విభూషితాన్
 అంశుకాని చ రమ్యాణి, ప్రమదా స్తత్ర శిశిరే. 60

న చా కులీనా న చ హీనరూపా
 నా దక్షిణా నా నుపచారయుక్తా
 భార్యాఽభవ త్తస్య న హీనసత్త్వా
 న చాపి కాంతస్య న కామనీయా. 71

బభూవ బుద్ధిస్తు హరీశ్వరస్య
 యదీదృశీ రాఘవధర్మపత్నీ
 ఇమాయథా రాక్షసరాజభార్యాః
 సుజాత మ స్యేతి హి సాధుబుధ్ధేః. 72

పునశ్చ సోఽచింతయ దార్తరూపౌ
 ధృవం విశిష్టా గుణతో హి సీతా
 అథాయ మస్యాం కృతవాన్ మహాత్మా
 లంకేశ్వరః కష్ట మనార్యకర్మ. 73

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే నవమ స్కంధః.

దశమ స్కంధః (10)

తత్ర దివ్యోపమం ముఖ్యం, స్నాతికం రత్న భూషితం
 అవేక్షమాణో హనుమాన్, దదర్శ శయనాసనమ్. 1

హరిఃఓమ్

ఓమ్ శ్రీరామాయ నమః

శ్రీ మద్రామాయణే, సుందరకాండే

నవమ స్సర్గః (9)

పునశ్చ సోఽచింతయ దా ర్తరూపో

ధృవం విశిష్టా గుణతో హి సీతా

అథాయ మస్యాం కృతవాన్ మహాత్మా

లంకేశ్వరః కష్ట మనార్యకర్మ.

73

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
శ్రీమత్సుందరకాండే నవమస్సర్గః.

దశమ స్సర్గః (10)

తత్ర దివ్యోపమం ముఖ్యం, స్ఫాటికం రత్న భూషితం

అవేక్షమాణో హనుమాన్, దదర్శ శయనాసనమ్.

1

దాంతకాంచన చిత్రాంగైః, వైడూర్యైశ్చ వరాసనైః

మహార్తాస్తరణోపేతైః, ఉపపన్నం మహాధనైః.

2

తస్య చైకతమే దేశే, సోఽగ్ర్యమాలావిభూషితం

దదర్శ పాండురం ఛత్రం, తారాధిపతిసన్నిభమ్.

3

జాతరూప పరిక్షిప్తం, చిత్రభాను సమప్రభం

అశోకమాలా వితతం, దదర్శ పరమాసనమ్.

4

- ఐరావత విషాణాగ్రైః, ఆపీడనకృతవ్రణౌ
 వజ్రోల్లిఖిత పీనాంసౌ, విష్ణుచక్రపరిక్షతౌ. 16
- పీనౌ సమసుజాతాంసౌ, సంగతౌ బలసంయుతౌ
 సులక్షణ నఖాంగుష్ఠౌ, స్వంగుళీతలలక్ష్మితౌ 17
- సంహతౌ పరిఘాకారౌ, వృత్తై కరికరోపమా
 విక్తిప్తౌ శయనే శుభ్రే, పంచశీర్షా వివోరగా. 18
- శశక్షతజ కల్పేన, సుశీతేన సుగంధినా
 చందనేన పరాధ్యేన, స్వనులిప్తౌ స్వలంకృతౌ. 19
- ఉత్తమస్త్రీ విమృదితౌ, గంధోత్తమ నిషేవితౌ
 యక్ష కిన్నర గంధర్య, దేవ దానవ రావినౌ. 20
- దదర్శ స కపి స్తస్య, బాహూ శయనసంస్థితౌ
 మందర స్యాంతరే సుప్తౌ, మహాహీ రుషితా వివ. 21
- తాభ్యాం స పరిపూర్ణాభ్యాం, భుజాభ్యాం రాక్షసేశ్వరః
 శుశుభేఽ చలసంకాశః, శృంగాభ్యామివ మందరః. 22
- చూత పున్నాగ సురభిః, వకుళోత్తమ సంయుతః
 మృష్టాన్నరససంయుక్తః, పానగంధపురస్కరః. 23
- తస్య రాక్షససింహస్య, నిశ్చక్రామ మహాముఖాత్
 శయానస్య వినిశ్వాసః, పూరయన్నివ తద్ధృహమ్. 24
- ముక్తామణి విచిత్రేణ, కాంచనేన విరాజితం
 మకుటే నాపవృత్తేన, కుండలోజ్యలితాననమ్. 25
- రక్తచందన దిగ్ధేన, తథా హరేణ శోభినా
 పీనాయత విశాలేన, వక్షసాఽ భివిరాజితమ్. 26

- పాండురే ణాపవిద్దేన, క్రౌమేణ క్షతజేక్షణం
 మహార్షేణ సుసంవీతం, వీతే నోత్తమవాససా. 27
- మాషరాశి ప్రతీకాశం, నిశ్యసంతం భుజంగవత్
 గాంగే మహతి తోయాంతే, ప్రసుప్తమివ కుంజరమ్. 28
- చతుర్భుః కాంచనై ర్దీపైః, దీప్యమాన చతుర్దిశం
 ప్రకాశీకృతసర్వాంగం, మేఘం విద్యుద్గణై రివ. 29
- పాదమూలగతా శ్చాపి, దదర్శ స మహాత్మనః
 పత్నీ స్స ప్రియభార్యస్య, తస్య రక్షఃపతే ర్భవే. 30
- శశిప్రకాశ వదనాః, చారుకుండల భూషితాః
 అమ్లానమాల్యాభరణాః, దదర్శ హరియూథపః. 31
- స్పృతవాదిత్రకుశలాః, రాక్షసేంద్ర భుజాంకగాః
 వరాభరణ ధారిణ్యో, నిషణ్ణా దదృశే హరిః. 32
- వజ్రవైడూర్య గర్భాణి, శ్రవణాంతేషు యోషితాం
 దదర్శ తాపనీయాని, కుండలా న్యంగదాని చ. 33
- తాసాం చంద్రోపమైర్యక్తైః, శుభైః లలితకుండలైః
 విరరాజ విమానం తత్, నభ స్తారాగణై రివ. 34
- మదవ్యాయామఖిన్నా స్తాః, రాక్షసేంద్రస్య యోషితః
 తేషు తే ష్యవకాశేషు, ప్రసుప్తాస్తసుమధ్యమాః. 35
- అంగహరై స్తథైవాన్యాః, కోమలై ర్ఘృత్తశాలినీ
 విన్యస్త శుభ సర్వాంగీ, ప్రసుప్తా వరవర్షినీ. 36
- కాచి ద్వీణాం పరిష్యజ్య, ప్రసుప్తా సంప్రకాశతే
 మహానదీ ప్రకీర్ణేవ, నళినీ పోత మాశ్రితా. 37

- అన్యో కక్షగతేనైవ, మద్భుకే నాసితేక్షణా
 ప్రసుప్తా భామినీ భాతి, బాలాపుత్రేవ వత్సలా. 38
- పటహం చారుసర్వాంగీ, పీడ్య శేతే శుభస్వినీ
 చిరస్య రమణం లభ్యా, పరిష్వజ్యేవ భామినీ. 39
- కాచి ద్వంశం పరిష్వజ్య, సుప్తా కమలలోచనా
 రహః ప్రియతమం గృహ్య, సకామేవ చ కామినీ. 40
- విపంచీం పరిగృహ్యన్యా, నియతా నృత్రశాలినీ
 నిద్రాపశ మసుప్తాప్తా, సహకాంతేవ భామినీ. 41
- అన్యో కనకసంకాశైః, మృదుపీనైర్మనోరమైః
 మృదంగం పరిపీడ్యాంగైః, ప్రసుప్తా మత్తలోచనా. 42
- భుజపార్శ్వాంతరస్థేన, కక్షగేన కృశోదరీ
 పణవేన సహనింద్యా, సుప్తా మదకృతశ్రమా. 43
- డిండిమం పరిగృహ్యన్యా, తథై వాసక్తడిండిమా
 ప్రసుప్తా తరుణం వత్సం, ఉపగూ హ్యేవ భామినీ. 44
- కాచి దాడంబరం నారీ, భుజసంయోగపీడితం
 కృత్యా కమలపత్రాక్షీ, ప్రసుప్తా మదమోహితా. 45
- కలశీ మపవిధ్యాన్యా, ప్రసుప్తా భాతి భామినీ
 వసంతే పుష్పశబలా, మాలేవ పరిమార్జితా. 46
- పాణిభ్యాం చ కుచౌ కాచిత్, సువర్ణకలశోపమా
 ఉపగూహ్యబలా సుప్తా, నిద్రాబలపరాజితా. 47
- అన్యో కమలపత్రాక్షీ, పూర్ణేందు సదృశాననా
 అన్యో మాలింగ్య సుశ్రోణీం, ప్రసుప్తా మదవిహ్యాలా. 48

- ఆతోద్యాని విచిత్రాణి, పరిష్వజ్య వరస్త్రియః
 నిపీడ్య చ కుచై స్సుప్తాః, కామిన్యః కాముకా నివ. 49
- తాసా మేకాంత విన్యస్తే, శయానాం శయనే శుభే
 దదర్శ రూపసంపన్నాం, అపరాం స కపిః స్త్రియమ్. 50
- ముక్తామణి సమాయుక్తైః, భూషణై స్సువిభూషితాం
 విభూషయంతీమివ తత్, స్వశ్రీయా భవనోత్తమమ్. 51
- గౌరీం కనకవర్ణాంగీం, ఇష్టా మంతఃపురేశ్వరీం
 కపి ర్మందోదరీం తత్ర, శయానాం చారురూపిణీమ్. 51
- స తాం దృష్ట్వా మహాబాహుః, భూషితాం మారుతాత్మజః
 తర్కయామాస సీతేతి, రూపయావన సంపదా.
 హర్షేణ మహతా యుక్తో, ననంద హరియాథపః 53
- ఆస్సోటయామాస చుచుంబ పుచ్ఛం
 ననంద చిక్రీడ జగౌ జగమ
 స్తంభా నరోహ నిపపాత భూమా
 నిదర్శయన్ స్యాం ప్రకృతిం కపీనామ్. 54

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, అదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం
 శ్రీమత్సుందరకాండే దశమ స్కంధః.

ఏకాదశ స్సర్గః (11)

- అవధూయ చ తాం బుద్ధిం, బభూ వావస్థిత స్తదా
జగము చాపరాం చింతాం, సీతాం ప్రతి మహాకపిః. 1
- న రామేణ వియుక్తా సా, స్యప్తమర్తతి భామినీ
న భోక్తుం నాప్యలంకర్తుం, న పాన ముపసేవితుమ్. 2
- నాన్యం నర ముపస్థాతుం, సురాణామపి చేశ్వరం
నహి రామసమః కశ్చిత్, విద్యతే త్రిదశేష్యపి. 3
- అన్యేయ మితి నిశ్చిత్య, పానభూమౌ చచార సః
క్రీడీతే నాపరాః క్లాంతాః, గీతేన చ తథాఽపరాః. 4
- న్యత్రేన చాపరాః క్లాంతాః, పానవిప్రహతా స్తథా
మురజేషు మృదంగేషు, పీరికాసు చ సంస్థితాః. 5
- తథాఽస్తరణ ముఖ్యేషు, సంవిష్టా శ్చా పరా స్త్రియః
అంగనానాం సహస్రేణ, భూషితేన విభూషితైః. 6
- రూపసల్లాపశీలేన, యుక్త గీతార్థభాషిణా
దేశకాలాభి యుక్తేన, యుక్త వాక్యాభిధాయినా. 7
- రతాభిరత సంసుప్తం, దదర్శ హరిసత్తమః
తాసాం మధ్యే మహాబాహుః, శుశుభే రాక్షసేశ్వరః. 8
- గోష్ఠే మహతి ముఖ్యానాం, గవాం మధ్యే యథా వృషః
స రాక్షసేంద్ర శుశుభే, తాభిః పరివృత స్స్వయమ్. 9

- కరేణుభి ర్యథాఽరణ్యే, పరికిర్ణో మహాద్విపః
సర్యకామై రుపేతాం చ, పానభూమిం మహాత్మనః. 10
- దదర్శ హరిశార్దూలః తస్య రక్షఃపతే ర్ఘహే
మృగాణాం మహిషాణాం చ, వరాహాణాం చ భాగశః. 11
- తత్ర న్యస్తాని మాంసాని, పానభూమా దదర్శ సః
రొక్కేషు చ విశాలేషు, భాజనే ష్వర్థభక్తితాన్. 12
- దదర్శ హరిశార్దూలో, మయూరా న్కుక్కుటాం స్తథా
వరాహ వార్ధాణసకాన్, దధి సౌవర్పలాయుతాన్. 13
- శల్యా న్బుగమయూరాంశ్చ, హనూమా నన్యవైక్షత
క్రకరా న్వివిధాన్ సిద్ధాన్, చకోరా నర్థభక్తితాన్. 14
- మహిషా నేకశల్యాంశ్చ, ఛాగాం శ్చ కృతనిష్ఠితాన్
లేహ్య నుచ్చావచాన్ పేయాన్, భోజ్యాని వివిధాని చ. 15
- తథాఽఽమృలవజోత్తంసైః, వివిధై రాగషాడభైః
హరనూపుర కేయూరైః, అపవిద్ధై ర్మహాధనైః. 16
- పానభాజన విక్షిపైః, ఫలైశ్చ వివిధైరపి
కృతపుష్పోపహరా భూః, అధికం పుష్యతి శ్రీయమ్. 17
- తత్ర తత్ర చ విన్యసైః, సుశ్లిష్టై శ్చయనాసనైః
పానభూమి ర్వినా వహ్నిం, ప్రదీపై వోపలక్ష్యతే. 18
- బహుప్రకారై ర్వివిధైః, వరసంస్కారసంస్కృతైః
మాంసైః కుశలసంపృక్తైః, పానభూమిగతైః పృథక్. 19

- దివ్యాః ప్రసన్నా వివిధాః, సురాః కృతసురా అపి
శర్కరాఽఽసవమాధ్యక, పుష్పాసవ ఫలాసవాః. 20
- వాసచూర్ణైశ్చ వివిధైః, దృష్ట్వా సై సైః పృథక్ పృథక్
సంతతా శుశుభే భూమిః, మాత్రైశ్చ బహుసంస్థితైః. 21
- హిరణ్మయైశ్చ వివిధైః, భాజనై స్సాతీకై రపి
జాంబూనద మయై శ్చాన్యైః, కరకై రభిసంవృతా. 22
- రాజతేషు చ కుంభేషు, జాంబూనదమయేషు చ
పానశ్రేష్ఠం తదా భూరి, కపి స్తత్ర దదర్శ-హ. 23
- సోఽపశ్య చ్చాతకుంభాని, శీఘో ర్మణిమయాని చ
రాజతాని చ పూర్ణాని, భాజనాని మహాకపిః. 24
- క్వచి దర్శావశేషాణి, క్వచి త్రీతాని సర్వశః
క్వచి నైవ ప్రవీతాని, పానాని స దదర్శ హ 25
- క్వచి ద్భుక్త్యాం శ్చ వివిధాన్, క్వచి త్పానాని భాగశః
క్వచి దన్నావశేషాణి, పశ్యన్యై విచచార హ. 26
- క్వచి త్రుభిన్నైః కరకైః, క్వచి దాలోళితై ర్షటైః
క్వచి త్సంపృక్తమాల్యాని, జలాని చ ఫలాని చ. 27
- శయనా న్యత్ర నారీణాం, శుభ్రాణి బహుధా పునః
పరస్పరం సమాశ్లిష్య, కాశ్చి త్సుప్తా వరాంగనాః. 28
- కాశ్చిచ్ఛ వస్త్ర మన్యస్యాః, స్వపంత్యా పరిధాయ చ
అహృత్య చాబలా సుప్తాః, నిద్రా బలపరాజితాః. 29

తాసా ముచ్చాసవాతేన, వస్త్రం మాల్యం చ గాత్రజం
నాత్యర్థం సుందతే చిత్రం, ప్రాప్య మందమివానిలమ్. 30

చందనస్య చ శీతస్య, శీఢోర్మధురసస్య చ
వివిధస్య చ మాల్యస్య, ధూపస్య వివిధస్య చ. 31

బహుధా మారుత స్తత్ర, గంధం వివిధ ముద్యహన్
రసానాం చందనానాం చ, ధూపానాం చైవ మూర్చితః. 32

ప్రవవౌ సురభి ర్గంధో, విమానే పుష్పకే తదా
శ్యామావదాతా స్తత్రాన్యః, కాశ్చిత్ కృష్ణా వరాంగనాః. 33

కాశ్చిత్ కాంచన వర్ణాంగ్యః, ప్రమదా రాక్షసాలయే
తాసాం నిద్రావశత్యాచ్చ, మదనేన విమూర్చితమ్. 34

పద్మినీనాం ప్రసుప్తానాం, రూప మాసీ ద్యథైవ హి
ఏవం సర్వ మశేషేణ, రావణాంతఃపురం కపిః. 35

దదర్శ సుమహాతేజా, న దదర్శ చ జానకీం
నిరీక్షమాణశ్చ తదా, తాః స్త్రియ స్స మహాకపిః. 36

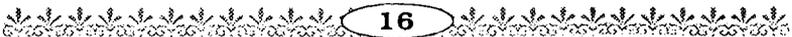
(జగమ మహతీం చింతాం, ధర్మసాధ్యస శంకితః)
పరదారావరోధస్య, ప్రసుప్తస్య నిరీక్షణం
ఇదం ఖలు మమాత్యర్థం, ధర్మలోపం కరిష్యతి. 37

న హి మే పరదారాణాం, దృష్టి ర్విషయవర్తినీ
అయం చాత్ర మయా దృష్టః, పరదార పరిగ్రహః. 38

తస్య ప్రాదురభూ చ్చింతా, పున రన్యో మనస్వినః
నిశ్చితై కాంత చిత్తస్య, కార్యనిశ్చయదర్శినః. 39

- కామం దృష్ట్వా మయా సర్వా, విశ్వస్థా రావణ స్త్రీయః
 న హి మే మనసః కించిత్, వైకృత్య ముపపద్యతే. 40
- మనో హి హేతుః సర్వేషాం, ఇంద్రియాణాం ప్రపర్తనే
 శుభాశుభా స్వవస్థాసు, తచ్చ మే సువ్యవస్థితమ్. 41
- నాన్యత్ర హి మయా శక్యా, వైదేహీ పరిమార్గితుం
 స్త్రీయో హి స్త్రీషు దృశ్యంతే, సదా సంపరిమార్గణే. 42
- యస్య సత్త్వస్య యా యోనిః, తస్యాం తత్పరిమార్గ్యతే
 న శక్యా ప్రమదా నష్టా, మృగీషు పరిమార్గితుమ్. 43
- తదిదం మార్గితం తావత్, శుద్ధేన మనసా మయా
 రావణాంతఃపురం సర్వం, దృశ్యతే న చ జానకీ. 44
- దేవగంధర్వకన్యాశ్చ, నాగకన్యాశ్చ వీర్యవాన్
 అవేక్షమాణో హనుమాన్, నైవాపశ్యత జానకీం. 45
- తామపశ్యన్ కపి స్తత్ర, పశ్యం శ్చాన్యా వరస్త్రీయః
 అపక్రమ్య తదా వీరః, ప్రధ్యాతు ముపచక్రమే. 46
- స భూయస్తు పరం శ్రీమాన్, మారుతి ర్యత్న మాస్థితః
 ఆపానభూమి ముత్సృజ్య, తద్విచేతుం ప్రచక్రమే. 47

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం
 శ్రీమత్సుందరకాండే ఏకాదశ స్కంధః.

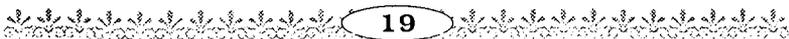

- దృష్ట మంతఃపురం సర్వం, దృష్టా రావణయోషితః
 న సీతా దృశ్యతే సాధ్యీ, వృథా జాతో మమ శ్రమః. 6
- కిం ను మాం వానరాః సర్వే, గతం వక్ష్యంతి సంగతాః
 గత్వా తత్ర త్వయా వీర, కిం కృతం తద్యదస్య నః. 7
- అదృష్ట్యా కిం ప్రవక్త్యామి, తామహం జనకాత్మజాం
 ధృవం ప్రాయ ముపైష్యంతి, కాలస్య వ్యతివర్తనే. 8
- కిం వా వక్ష్యతి వృద్ధశ్చ, జాంబవా నంగదశ్చ నః
 గతం పారం సముద్రస్య, వానరాశ్చ సమాగతాః. 9
- అనిర్వేదః శ్రీయోమూలం, అనిర్వేదః పరం సుఖం
 అనిర్వేదో హి సతతం, సర్వార్థేషు ప్రవర్తకః. 10
- కరోతి సఫలం జంతోః, కర్మ యత్త త్కరోతి నః
 తస్మా దనిర్వేదకృతం, యత్నం చేష్టేత్ హముత్తమమ్. 11
- భూయ స్తావ ద్విచేష్యామి, దేశాన్ రావణపాలితాన్
 ఆపానశాలా విచితాః, తథా పుష్పగృహాణీ చ 12
- చిత్రశాలాశ్చ విచితాః, భూయః క్రీడా గృహాణీ చ
 నిమ్మటాంతర రథ్యాశ్చ, విమానాని చ సర్వశః. 13
- ఇతి సంచింత్య భూయోఽపి, విచేతు ముపచక్రమే
 భూమీగృహాన్ చైత్యగృహాన్, గృహాతిగృహాకా నపి. 14
- ఉత్పత నిష్పతం శ్చాపి, తిష్ఠన్ గచ్ఛన్ పునః పునః
 అపావృణ్యం శ్చ ద్వారాణి, కవాటా న్యవఘాటయన్. 15
- ప్రవిశన్ నిష్పతం శ్చాపి, ప్రపత న్నుత్పతన్నపి
 సర్వమ ప్యవకాశంసః, విచచార మహాకపిః. 16

- చతురంగుల మాత్రోఽపి, నావకాశ స్స విద్యతే
 రావణాంతఃపురే తస్మిన్, యం కపిర్న జగమ సః. 17
- ప్రాకారాంతర రథ్యాశ్చ, వేదికా శ్చైత్యసంశ్రయాః
 దీర్ఘికాః పుష్కరిణ్యాశ్చ, సర్వం తేనావలోకితమ్. 18
- రాక్షసోఽవివిధాకారాః, విరూపా వికృతా స్తథా
 దృష్టా హనుమతా తత్ర, న తు సా జనకాత్మజా. 19
- రూపేణా ప్రతిమా లోకే, వరా విద్యాధరస్త్రియః
 దృష్టా హనుమతా తత్ర, న తు రాఘవనందినీ 20
- నాగకన్యా వరారోహః, పూర్ణచంద్ర నిభాననాః
 దృష్టా హనుమతా తత్ర, న తు సీతా సుమధ్యమా. 21
- ప్రమధ్య రాక్షసేంద్రేణ, దేవకన్యా బలాద్భృతాః
 దృష్టా హనుమతా తత్ర, న సా జనకనందినీ. 22
- సోఽపశ్యం స్తాం మహాబాహుః, పశ్యం శ్చాన్యా వరస్త్రియః
 విషసాద ముహు ర్థీమాన్, హనూమా న్మారుతాత్మజః. 23
- ఉద్యోగం వానరేంద్రాణాం, ప్లవనం సాగరస్య చ
 వ్యర్థం వీక్యానిలసుతః, చింతాం పున రుపాగమత్. 24
- అవతీర్య విమానాచ్ఛ, హనూమా న్మారుతాత్మజః
 చింతా ముపజగా మాథ, శోకోపహతచేతనః. 25

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం
 శ్రీమత్పుండరకాండే ద్వాదశ స్కంధః.

త్రయోదశ స్కంధః (13)

- విమానాత్తు సుసంక్రమ్య, ప్రాకారం హరియాథపః
హనూమాన్ వేగవా నాసీత్, యథా విద్యుద్ధనాంతరే. 1
- సంపరిక్రమ్య హనుమాన్, రావణస్య నివేశనాత్
అద్రష్ట్వా జానకీం సీతాం, అబ్రవీ ద్యచనం కపిః. 2
- భూయిష్టం లోళితా లంకా, రామస్య చరతా ప్రియం
న హి పశ్యామి వైదేహీం, సీతాం సర్వాంగశోభనామ్. 3
- పల్వలాని తటాకాని, సరాంసి సరిత స్తథా
నద్యోఽనూపవనాంతాశ్చ, దుర్గాశ్చ ధరణీధరాః. 4
- లోళితా వసుధా సర్వా, న తు పశ్యామి జానకీం
ఇహ సంపాతినా సీతా, రావణస్య నివేశనే. 5
- అభ్యాతా గృధ్రరాజేన, న చ పశ్యామి తా మహం
కిం ను సీతాఽథ వైదేహీ, మైథిలీ జనకాత్మజా. 6
- ఉపతిష్ఠేత వివశా, రావణం దుష్టచారిణం
క్షీప్ర ముత్పతతో మన్యే, సీతా మాదాయ రక్షసః. 7
- బిభ్యత్ రామబాణానాం, అంతరా పతితా భవేత్
అథవా హ్రియమాణాయాః, పథి సిద్ధనిపేవితే. 8
- మన్యే పతిత మార్యాయా, హృదయం ప్రేక్ష్య సాగరం
రావణ స్యోరువేగేన భుజాభ్యాం పీడితేన చ. 9

- తయా మన్యే విశాలాక్యాః, త్య క్రం జీవిత మార్యయా
ఉపర్యుపరి వా నూనం, సాగరం క్రమత స్తదా. 10
- వివేష్టమానా పతితా, సముద్రే జనకాత్మజా
అహో క్షుద్రేణ వాఽనేన, రక్షంతీ శీల మాత్మనః. 11
- అబంధు ర్భక్తితా సీతా, రావణేన తపస్వినీ
అథవా రాక్షసేంద్రస్య, పత్నీభి రసితేక్షణా. 12
- అదుష్టా దుష్టభావాభిః, భక్తితా సా భవిష్యతి
సంపూర్ణచంద్రప్రతిమం, పద్మపత్రనిభేక్షణమ్. 13
- రామస్య ధ్యాయతీ వక్త్రం, పంచత్వం కృపణా గతా
హా రామ లక్ష్మణే త్యవం, హౌ యోధ్యే చేతి మైథిలీ. 14
- విలప్య బహు వైదేహీ, న్యస్త దేహా భవిష్యతి
అథవా నిహితా మన్యే, రావణస్య నివేశనే. 15
- నూనం లాలప్యతే సీతా, పంజరస్థేవ శారికా
జనకస్య సుతా సీతా, రామపత్నీ సుమధ్యమా. 16
- కథ ముత్పలపత్రాక్షీ, రావణస్య వశం వ్రజేత్
వినష్టా వా ప్రణష్టా వా, మృతా వా జనకాత్మజా. 17
- రామస్య ప్రియభార్యస్య, న నివేదయితుం క్రమం
నివేద్యమానే దోష స్స్యాత్, దోష స్స్యాత్ అనివేదనే. 18
- కథం ను ఖలు కర్తవ్యం, విషమం ప్రతిభాతి మే
అస్మిన్నే వం గతే కార్యే, ప్రాప్తకాలం క్రమం చ కిమ్. 19

- భవే దితి మతం భూయో, హనుమాన్ ప్రవిచారయత్
యది సీతా మధ్యష్టాఽఖం, వానరేంద్రపురీ మితః. 20
- గమిష్యామి తతః కో మే, పురుషార్థో భవిష్యతి
మమేదం లంఘనం వ్యర్థం, సాగరస్య భవిష్యతి. 21
- ప్రవేశజైవ లంకాయాః, రాక్షసానాం చ దర్శనం
కిం మాం వక్త్యతి సుగ్రీవో, హరయో వా సమాగతాః. 22
- కిష్కింధాం సమనుప్రాప్తం, తౌ వా దశరథాత్మజౌ
గత్వా తు యది కాకుత్స్థం, వక్త్యామి పరమప్రియమ్. 23
- న దృష్టేతి మయా సీతా, తతఃత్యక్త్యతి జీవితం
పరుషం దారుణం క్రూరం, తీక్ష్ణ మింద్రియతాపనమ్. 24
- సీతా నిమిత్తం దుర్వాక్యం, శ్రుత్వా స న భవిష్యతి
తం తు కృచ్ఛగతం దృష్ట్వా, పంచత్వగతమానసమ్. 25
- భృశానురక్తో మేధావీ, న భవిష్యతి లక్ష్మణః
వినష్టో భ్రాతరో శ్రుత్వా, భరతోఽపి మరిష్యతి. 26
- భరతం చ మృతం దృష్ట్వా, శత్రుఘ్నో న భవిష్యతి
పుత్రాన్ మృతాన్ సమీక్యాథ, న భవిష్యంతి మాతరః. 27
- కౌసల్యా చ సుమిత్రా చ, కైకేయీ చ న సంశయః
కృతజ్ఞః సత్యసంధ శ్చ, సుగ్రీవః ప్లవగాధిపః. 28
- రామం తథాగతం దృష్ట్వా, తత స్త్యక్త్యతి జీవితం
దుర్మనా వ్యధితా దీనా, నిరానందా తపస్వినీ. 29

- పీడితా భర్తృశోకేన, రుమా త్యక్త్యతి జీవితం
వాలిజేన తు దుఃఖేన, పీడితా శోకకర్పితా. 30
- పంచత్యం చ గతే రాజ్ఞి, తారాఽపి న భవిష్యతి
మాతాపిత్రో ర్యినాశేన, సుగ్రీవవ్యసనేన చ. 31
- కుమారోఽప్యంగదః కస్మాత్, ధారయిష్యతి జీవితం
భర్తృజేన తు దుఃఖేన, హ్యాభిభూతా వనోకసః. 32
- శిరాం న్యభిహనిష్యంతి, తలై ర్ముష్టిభిరేవ చ
సాంత్యే నానుప్రదానేన, మానేన చ యశస్వినా. 33
- లాలితాః కపిరాజేన, ప్రాణాన్ త్యక్త్యంతి వానరాః
న వనేషు న శైలేషు, న నిరోధేషు వా పునః. 34
- క్రీడా మనుభవిష్యంతి, సమేత్య కపికుంజరాః
సపుత్రదారా స్సామాత్యాః, భర్తృవ్యసనపీడితాః. 35
- శైలాగ్రేభ్యః పతిష్యంతి, సమేత్య విషమేషు చ
విష ముద్బంధనం వాపి, ప్రవేశం జ్వలనస్య వా. 36
- ఉపవాస మథో శస్త్రం, ప్రచరిష్యంతి వానరాః
ఘోర మారోదనం మన్యే, గతే మయి భవిష్యతి. 37
- ఇక్ష్వాకుకుల నాశశ్చ, నాశశ్చైవ వనోకసాం
సోఽహం నైవ గమిష్యామి, కిష్కింధాం నగరీ మితః. 38
- న చ శక్త్యా మ్యహం ద్రష్టుం, సుగ్రీవం మైథిలీం వినా
మయ్యగచ్ఛతి చేహస్థే, ధర్మాత్మానౌ మహారథౌ. 39

- అశయా తౌ ధరిష్యేతే, వానరాశ్చ మనస్వినః
హస్తాదానో ముఖాదానో, నియతో వృక్షమూలికః. 40
- వానప్రస్థో భవిష్యామి, హ్యదృష్ట్వా జనకాత్మజాం
సాగరానూపజే దేశే, బహుమూలఫలోదకే. 41
- చితాం కృత్యా ప్రవేక్ష్యామి, సమిద్ధ మరణీసుతం
ఉపవిష్టస్య వా సమ్యక్, లింగినీం సాధయిష్యతః. 42
- శరీరం భక్షయిష్యంతి, వాయసా శ్వాపదాని చ
ఇదం మహర్షిభి ర్ఘృష్టం, నిర్యాణ మితి మే మతిః. 43
- సమ్యగాపః ప్రవేక్ష్యామి, న చేత్వశ్యామి జానకీం
సుజాతమూలా సుభగా, కీర్తిమాలా యశస్వినీ. 44
- ప్రభగ్నా చిరరాత్రీయం, మమ సీతా మపశ్యతః
తాపసో వా భవిష్యామి, నియతో వృక్షమూలికః. 45
- నేతః ప్రతిగమిష్యామి, తా మదృష్ట్వాఽసితేక్షణాం
యదీతః ప్రతిగచ్ఛామి, సీతా మనధిగమ్య తామ్. 46
- అంగద స్సహి తై స్సర్వైః, వానరై ర్న భవిష్యతి
వినాశే బహవో దోషాః, జీవన్ భద్రాణి పశ్యతి. 47
- తస్మాత్ప్రాణాన్ ధరిష్యామి, ధ్రువో జీవితసంగమః
ఏవం బహువిధం దుఃఖం, మనసా ధారయన్ముహుః. 48
- నాధ్యగచ్ఛ త్తదా పారం, శోకస్య కపికుంజరః
రావణం వా వధిష్యామి, దశగ్రీవం మహాబలమ్. 49

- కామ మస్తు హృతా సీతా, ప్రత్యాచీర్ణం భవిష్యతి
అథ వైనం సముత్క్షిప్య, హ్యుపర్యుపరి సాగరమ్. 50
- రామా యోపహరిష్యామి, పశుం పశుపతే రివ
ఇతి చింతాం సమాపన్నః, సీతా మనధిగమ్య తామ్. 51
- ధ్యానశోకపరీతాత్మా, చింతయామాస వానరః
యావత్ప్రీతాం హి పశ్యామి, రామపత్నీం యశస్వినీమ్. 52
- తావ దేతాం పురీం అంకాం, విచినోమి పునః పునః
సంపాతివచనా చ్ఛాపి, రామం యద్యానయా మ్యహమ్. 53
- అపశ్యన్ రాఘవో భార్యాం, నిర్దహేత్ సర్వవానరాన్
ఇహై వ నియతాహరో, వత్స్యామి నియతేంద్రియః. 54
- న మత్కృతే వినశ్యేయః, సర్వే తే నరవానరాః
అశోకవనికా చేయం, దృశ్యతే యా మహాద్రుమా. 55
- ఇమా మధిగమిష్యామి, న హీయం విచితా మయా
వసూన్ రుద్రాం స్రథాఽఽ దిత్వాన్, అశ్వినౌ మరుతోఽపి చ. 56
- నమస్కృత్యా గమిష్యామి, రక్షసాం శోకవర్ధనః
జిత్వా తు రాక్షసాన్ సర్వాన్, ఇక్వాకుకుల నందినీమ్. 57
- సంప్రదాస్యామి రామాయ, యథా సిద్ధిం తవస్యినే
స ముహూర్త మివ ధ్యాత్యా, చింతావగ్రధితేంద్రియః. 58

- ఉదతిష్టన్మ హాతేజా, హనూమా న్మారుతాత్మజః
 నమోఽస్తు రామాయ సలక్ష్మణాయ
 దేవ్యై చ తస్యై జనకాత్మజాయై
 నమోఽస్తు రుద్రేంద్రయమానిలేభ్యోః.
 నమోఽస్తు చంద్రార్కమరుద్గణేభ్యః 59
- స తు తేభ్యో నమస్సుత్య, సుగ్రీవాయ చ మారుతిః 60
- దిశ స్సర్వా స్సమాలోక్య, హ్యశోకవనికాం ప్రతి
 స గత్యా మనసా పూర్వం, అశోకవనికాం శుభాం. 61
- ఉత్తరం చింతయామాస, వానరో మారుతాత్మజః
 ధృవం తు రక్షో బహుళా, భవిష్యతి వనాకులా. 62
- అశోకవనికాఽచింత్యా, సర్వసంస్కారసంస్కృతా
 రక్షిణ శ్చాత్ర విహితా, నూనం రక్షంతి పాదపాన్. 63
- భగవానపి సర్వాత్మా, నాతిక్షోభం ప్రవౌతి వై
 సంక్షిప్తోఽయం మయాఽఽత్మాచ,రామార్థే రావణస్య చ. 65
- సిద్ధిం మే సంవిధాస్యంతి, దేవా స్సర్విగణా స్త్విహ
 బ్రహ్మ స్వయంభూ ర్భగవాన్, దేవా శ్చైవ దిశంతు మే. 65
- సిద్ధి మగ్నిశ్చ వాయుశ్చ, పురుహూతశ్చ వజ్రభృత్
 వరుణః పాశహస్తశ్చ, సోమాదిత్యౌ తదై వ చ. 66
- అశ్వినౌ చ మహాత్మానౌ, మరుత శ్శర్వ ఏవ చ
 సిద్ధిం సర్వాణి భూతాని, భూతానాం చైవ యః ప్రభుః. 67

దాస్యంతి మమ యే చాన్యే, హ్యదృష్టాః పథి గోచరాః
 తదున్నసం పాండురదంత మవ్రణం
 శుచిస్మితం పద్మపలాశలోచనం
 ద్రక్ష్యే తదార్యా వదనం కదా న్యహం
 ప్రసన్న తారాధిపతుల్యదర్శనమ్.

68

క్షుద్రేణ పాపేన నృశంసకర్మణా
 సుదారుణాలంకృత వేషధారిణా
 బలాభిభూతా హ్యబలా తపస్విని
 కథం ను మే దృష్టి పథేఽద్య సా భవేత్.

69

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే త్రయోదశ స్సర్గః.

చతుర్దశ స్సర్గః (14)

స ముహూర్త మివ ధ్యాత్యా, మనసా చాభిగమ్య తాం
 అవప్లుతో మహాతేజాః, ప్రాకారం తస్య వేశ్యసః.

1

స తు సంహృష్టసర్వాంగః, ప్రాకారస్థో మహాకపిః
 పుష్పితాగ్రా న్యసంతాదౌ, దదర్శ వివిధాన్ ద్రుమాన్.

2

సోలా నశోకా నృవ్యాంశ్చ, చంపకాంశ్చ సుపుష్పితాన్
 ఉడ్డాలకా న్నాగవృక్షాన్, చూతా నృపిముఖానపి.

3

- అథా మ్రవణ సంఘన్నాం, లతాశత సమావృతాం
జ్యోముక్త ఇవ నారాచః, పుష్పవే వృక్షవాటికామ్. 4
- స ప్రవిశ్య విచిత్రాం తాం, విహగై రభినాదితాం
రాజతైః కాంచనైశ్చైవ, పాదపై స్సర్వతో వృతామ్. 5
- విహగై ర్భుగసంఘైశ్చ, విచిత్రాం చిత్రకాననాం
ఉదితాదిత్యసంకాశాం, దదర్శ హనుమా న్కపిః. 6
- వృతాం నానావిధై ర్ఘృతైః, పుష్పోపగ ఫలోపగైః
కోకిలై ర్భుంగరాజై శ్చ, మత్తై ర్నిత్యనిషేవితామ్. 7
- ప్రహృష్టమనుజే కాలే, మృగపక్షినమాకులే
మత్తబర్హిణసంఘుష్టాం, నానాద్విజగణాయుతామ్. 8
- మార్గమాణో వరారోహం, రాజపుత్రీ మనిందితాం
సుఖప్రసుప్తా న్విహగాన్, బోధయామాస వానరః. 9
- ఉత్పతద్భి ర్ద్విజగణైః, పక్షై స్సాలా స్సమాహతాః
అనేకవర్ణాః వివిధాః, ముముచుః పుష్పవృష్టయః. 10
- పుష్పావకీర్ణః శుశుభే, హనుమా న్మారుతాత్మజః
అశోకవనికా మధ్యే, యథా పుష్పమయో గిరిః. 11
- దిశః సర్వాః ప్రధావంతం, వృక్షషండగతం కపిం
దృష్ట్వా సర్వాణి భూతాని, వసంత ఇతి మేనిరే. 12
- వృక్షేభ్యః పతితైః పుష్పైః, అవకీర్ణా పృథగ్విధైః
రరాజ వసుధా తత్ర, ప్రమదేవ విభూషితా. 13

- తరస్యినా తే తరవః, తరసాభిప్రకంపితాః
కుసుమాని విచిత్రాణి, సస్పృజాః కపినా తదా. 14
- నిర్దూతపత్ర శీఖరాః, శీర్ష్ణపుష్ప ఫల ద్రుమాః
నిక్షిప్త వస్త్రాభరణాః, ధూర్తా ఇవ పరాజితాః. 15
- హనూమతా వేగవతా, కంపితా స్తే నగోత్తమాః
పుష్పపర్ణఫలా న్యాశు, ముముచుః పుష్పశాలినః. 16
- విహంగసంఘై ర్హీనా స్తే, స్కంధమాత్రాశ్రయాద్రుమాః
బభూవు రగమా స్పర్శ్యే, మారుతే నేవ నిర్దుతాః. 17
- నిర్దూతకేశీ యువతిః, యథా మృదితవర్ణకాః
నిష్ప్రీతశుభదంతోష్ఠీ, నఖైర్దంతైశ్చ వికృతా. 18
- తథా లాంగూలహస్తైశ్చ, చరణాభ్యాం చ మర్దితా
బభూవా శోకవనికా, ప్రభగ్న వరపాదపా. 19
- మహాలతానాం దామాని, వ్యధమ త్తరసా కపిః
యథా ప్రావృషి వింధ్యస్య, మేఘజాలాని మారుతః. 20
- స తత్ర మణిభూమీ శ్చ, రాజతీ శ్చ మనోరమాః
తథా కాంచనభూమీ శ్చ, దదర్శ విచరన్ కపిః. 21
- వాపీశ్చ వివిధాకారాః, పూర్ణా పరమవారిణా
మహర్షై ర్మణిసోపానైః, ఉపపన్నా స్తత స్తతః. 22
- ముక్తాప్రవాళ సికతాః, స్నాటికాంతర కుట్టిమాః
కాంచనై స్తరుభి శ్చిత్రైః, తీరజై రువశోభితాః. 23

- పుల్లవద్యోత్పల వనాః, చక్రవాకోపకూజితాః
 నత్యూహరుతసంఘుష్టాః, హంససారసనాదితాః. 24
- దీర్ఘాభి ర్దుమయుక్తాభిః, సరిద్భి శ్చ సమంతతః
 అమృతోపమతోయాభిః, శివాభి రుపసంస్కృతాః. 25
- లతాశతై రవతతాః, సంతాన కుసుమావృతాః
 నానాగుల్మావృతఘనాః, కరవీర కృతాంతరాః. 26
- తతోఽంబుధరసంకాశం, ప్రవృద్ధశిఖరం గిరిం
 విచిత్రకూటం కూటైశ్చ, సర్వతః పరివారితమ్. 27
- శిలాగృహై రవతతం, నానావృక్తై స్సమావృతం
 దదర్శ హరి శార్దూలో, రమ్యం జగతిపర్యతమ్. 28
- దదర్శ చ నగా త్తస్మాత్, నదీం నిపతితాం కపిః
 అంకా దివ సముత్పత్య, ప్రియస్య పతితాం ప్రియామ్. 29
- జలే నిపతితాగ్రై శ్చ, పాదపై రుపశోభితాం
 వార్యమాణా మివ క్రుద్ధాం, ప్రమదాం ప్రియబంధుభిః. 30
- పునరావృత్తతోయాం చ, దదర్శ స మహాకపిః
 ప్రసన్నామివ కాంతస్య, కాంతాం పునరుపస్థితామ్. 31
- తస్యాఽదూరా త్సపద్మిన్యో, నానాద్విజగణాయుతాః
 దదర్శ కపిశార్దూలో, హనూమా న్మారుతాత్మజః. 32
- కృత్రిమాం దీర్ఘికాం చాపి, పూర్ణాం శీతేన వారిణా
 మణిప్రవరసోపానాం, ముక్తాసికతశోభితామ్. 33

- వివిధైర్బుగసంఘైశ్చ, విచిత్రాం చిత్రకాననాం
 ప్రాసాదై స్సుమహద్భి శ్చ, నిర్మితై ర్విశ్వకర్మణా. 34
- కాననైః కృత్రిమై శ్చాపి, సర్వత స్సుమలంకృతాం
 యే కేచిత్పాదపా స్తత్ర, పుష్పోపగ ఫలోపగాః. 35
- సచ్చుత్త్రా స్సువితర్దీకాః, సర్వే సౌవర్ణవేదికాః
 లతాప్రతానై ర్భూభిః, పర్ణైశ్చ బహుభి ర్వుతామ్. 36
- కాంచనీం శింశుపా మేకాం, దదర్శ హనుమాన్కృపిః
 వృతాం హేమమయీభిస్తు, వేదికాభి స్సుమంతతః. 37
- తేషాం ద్రుమాణాం ప్రభయా, మేరో రివ దివాకరః
 తమన్యత తదా వీరః, కాంచనోఽస్మీతి వానరః. 38
- సోఽపశ్య ద్భూమిభాగాం శ్చ, గర్తప్రస్రవణాని చ
 సువర్ణవృక్షా నపరాన్, దదర్శ శిఖిసన్నిభాన్. 39
- తాం కాంచనై స్తరుగణైః, మారుతేన చ వీజితాం
 కింకీశత నిర్దోషాం, దృష్ట్వా విస్మయ మాగమత్. 40
- సుపుష్పితాగ్రాం రుచిరాం, తరుణాంకుర పల్లవాం
 తా మారుహ్య మహాబాహుః, శింశుపాం పర్ణసంవృతామ్. 41
- ఇతో ద్రక్ష్యామి వైడేహీం, రామదర్శనలాలసాం
 ఇత శ్చేత శ్చ దుఃఖారాం, సంపతంతీం యదృచ్ఛయా. 42
- అశోకవనికా చేయం, దృఢం రమ్యా దురాత్మనః
 చంపకై శ్చందనై శ్చాపి, వకులైశ్చ విభూషితా. 43

- ఇయం చ నలినీ రమ్యా, ద్విజసంఘనిషేవితా
 ఇమాం సా రామమహిషీ, నూన మేష్యతి జానకీ. 44
- సా రామా రామమహిషీ, రాఘవస్య ప్రియా సతీ
 వనసంచారకుశలా, నూన మేష్యతి జానకీ. 45
- అథవా మృగశాబాకీ, వనస్యాస్య విచక్షణా
 వన మేష్యతి సాఽఽ ర్యేహ, రామచింతానుకర్పితా. 46
- రామశోకాభిసంతప్తా, సా దేవీ వామలోచనా
 వనవాసే రతా నిత్యం, ఏష్యతే వనచారిణీ. 47
- వనేచరాణాం సతతం, నూనం స్పృహయతే పురా
 రామస్య దయితా భార్యా, జనకస్య సుతా సతీ. 48
- సంధ్యాకాలమనా శ్యామా, ధృవ మేష్యతి జానకీ
 నదీం చేమాం శివజలాం, సంధ్యార్థే వరవర్జినీ. 49
- తస్యా శ్చాప్యనురూపేయం, అశోకవనికా శుభా
 శుభా యా పార్థి వేంద్రస్య, పత్నీ రామస్య సమ్మతా. 50
- యది జీవతి సా దేవీ, తారాధిపనిభాననా
 ఆగమిష్యతి సాఽఽ వశ్యం, ఇమాం శివజలాం నదీమ్. 51
- ఏవం తు మత్యా హనుమా న్మహాత్మా
 ప్రతీక్షమాణో మనుజేంద్రపత్నీం
 అవేక్షమాణశ్చ దదర్శ సర్వం
 సుపుష్పితే పర్ణఘనే నిలీనః. 52

జత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే చతుర్దశ స్సర్గః.

పంచదశ స్సర్గః (15)

- స వీక్షమాణ స్తత్రస్థో, మార్గమాణశ్చ మైథిలీం
 ఆవేక్షమాణ శ్చ మహీం, సర్వాం తా మన్యవైక్షత. 1
- సంతానకలతాభిశ్చ, పాదపై రుపశోభితాం
 దివ్యగంధరసోపేతాం, సర్వత స్సమలంకృతామ్. 2
- తాం స నందనసంకాశాం, మృగపక్షిభి రావృతాం
 హర్ష్యప్రాసాద సంబాధాం, కోకిలాకులనిస్యనామ్. 3
- కాంచనోత్పలపద్మాభిః, వాపీభి రుపశోభితాం
 బహ్వసనకుఢోపేతాం, బహుభూమిగృహాయుతామ్. 4
- సర్వర్తుకుసుమై రమ్యాం, ఫలవద్భిశ్చ పాదపైః
 పుష్పితానా మశోకానాం, శ్రీయా సూర్యోదయప్రభామ్. 5
- ప్రదీప్తామివ తత్రస్థో, మారుతి స్సముదైక్షత
 నిష్పత్రశాఖాం విహగైః, క్రియమాణా మివాసకృత్. 6
- వినిష్పతద్భి శ్చతశః, చిత్రైః పుష్పావతంసకైః
 ఆమూలపుష్పనిచిత్రైః, అశోకై శ్శోకనాశనైః. 7

- పుష్పభారాతిభారైశ్చ, స్పృశద్భిరివ మేదిసీం
కర్ణికారైః కుసుమితైః, కింశుకైశ్చ సుపుష్పితైః. 8
- స దేశః ప్రభయా తేషాం, ప్రదీప్త ఇవ సర్వతః
పున్నాగా స్సప్తపర్ణాశ్చ, చంపకోద్దాలకా సైధా. 9
- విపృద్ధమూలా బహవః, శోభంతే స్మ సుపుష్పితాః
శాతకుంభనిభాః కేచిత్, కేచిత్ అగ్ని శిఖోపమాః. 10
- నీలాంజననిభాః కేచిత్, తత్రాఽశోకాస్సహస్రశః
నందనం వివిధోద్యానం, చిత్రం చైత్రరథం యథా. 11
- అతివృత్త మివాచింత్యం, దివ్యం రమ్యం శ్రీయావృతం
ద్వితీయమివ చాకాశం, పుష్పజ్యోతిర్గణాయుతమ్. 12
- పుష్పరత్నశతై శ్చిత్రం, పంచమం సాగరం యథా
సర్వర్తు పుష్పై ర్నిచితం, పాదపై ర్మధుగంధిభిః. 13
- నానానినాదై రుద్యానం, రమ్యం మృగగణై ర్విజైః
అనేకగంధప్రవహం, పుణ్యగంధం మనోరమమ్. 14
- శైలేంద్రమివ గంధాఢ్యం, ద్వితీయం గంధమాదనం
అశోకవనికాయాం తు, తస్యాం వానరపుంగవః. 15
- స దద ర్భావిదూరస్థం, చైత్య ప్రాసాద ముచ్చితం
మధ్యే స్తంభసహస్రేణ, స్థితం కైలాసపాండురమ్. 16
- ప్రవాళకృతసోపానం, తప్తకాంచనవేదికం
ముష్ణంత మివ చక్షూషి, ద్యోతమాన మివ శ్రీయా. 17

- విమలం ప్రాంశుభావత్వాత్, ఉల్లిఖంత మివాంబరం
 తతో మలినసంవీతాం, రాక్షసీభి స్సమావృతామ్. 18
- ఉపవాసకృశాం దీనాం, నిశ్యసంతీం పునఃపునః
 దదర్శ శుక్లపక్షాదౌ, చంద్రరేఖా మివామలామ్. 19
- మందం ప్రఖ్యాయమానేన, రూపేణ రుచిరప్రభాం
 పినద్ధాం ధూమజాలేన, శిఖామివ విభావసోః. 20
- పీతే నై కేన సంవీతాం, క్లిష్టే నోత్తమ వాససా
 స పంకా మనలంకారాం, విపద్ధా మివ పద్మినీమ్. 21
- వ్రీళితాం దుఃఖసంతప్తాం, పరిమ్లానాం తపస్వినీం
 గ్రహేణాంగారకేణేవ, పీడితా మివ రోహిణీమ్. 22
- అశ్రు పూర్ణముఖీం దీనాం, కృశా మనశనేన చ
 శోకధ్యాన పరాం దీనాం, నిత్యం దుఃఖపరాయణామ్. 23
- ప్రియం జనమపశ్యంతీం, పశ్యంతీం రాక్షసిగణం
 స్వగణేన మృగీం హీనాం, శ్వగణాభివృతా మివ. 24
- నీలనాగాభయా వేణ్యా, జఘనం గత యైకయా
 నీలయా నీరదాపాయే, వనరాజ్యా మహీ మివ. 25
- సుఖార్థాం దుఃఖసంతప్తాం, వ్యసనానా మకోవిదాం
 తాం సమీక్య విశాలాక్షీం, అధికం మలినాం కృశామ్. 26
- తర్కయామాస సీతేతి, కారణై రుపపాదిభిః
 హ్రీయమాణా తదా తేన, రక్షసా కామరూపిణా. 27

- యథా రూపా హి దృష్టా వై, తథా రూపేయ మంగనా
 పూర్ణచంద్రాననాం సుభ్రూం, చారు వృత్తపయోధరామ్. 28
- కుర్వంతీం ప్రభయా దేవీం, సర్వా వితిమిరా దిశః
 తాం నీలకేశీం బింబోష్ఠీం, సుమధ్యాం సుప్రతిష్ఠితామ్. 29
- సీతాం పద్మ పలాశాక్షీం, మన్మథస్య రతిం యథా
 ఇష్టాం సర్వస్య జగతః, పూర్ణచంద్రప్రభా మివ. 30
- భూమౌ సుతనుమాసీనాం, నియతామివ తాపసీం
 నిశ్వాసబహుళాం భీరుం, భుజగేంద్రవధూ మివ. 31
- శోకజాలేన మహతా, వితతేన న రాజతీం
 సంసక్తాం ధూమజాలేన, శిఖా మివ విభావసోః. 32
- తాం స్ఫుటీ మివ సందిగ్ధాం, ఋద్ధిం నిపతితా మివ
 విహతా మివ చ శ్రద్ధాం, ఆశాం ప్రతిహతా మివ. 33
- సోపసర్గాం యథా సిద్ధిం, బుద్ధిం సకలుషామివ
 అభూతే నాపవాదేన, కీర్తిం నిపతితా మివ. 34
- రామోపరోధవ్యథితాం, రక్షోహరణకర్పితాం
 అబలాం మృగశాబాక్షీం, వీక్షమాణాం తత స్తతః. 35
- బాష్పాంబుపరిపూర్ణేన, కృష్ణవక్రాక్షీపక్షుణా
 వదనే నాప్రసన్నేన, నిశ్యసంతీం పునః పునః. 36
- మలపంకధరాం దీనాం, మండనార్థా మమండితాం
 ప్రభాం సక్షత్రరాజస్య కాలమేఘై రివావృతామ్. 37

తస్య సందిదిహే బుద్ధిః, ముహు స్సీతాం నిరీక్య తు
అమ్నాయానా మయోగేన, విద్యాం ప్రశిథిలా మివ. 38

దుఃఖేన బుబుధే సీతాం, హనూమా ననలంకృతామ్
సంస్కారేణ యథా హీనాం, వాచ మర్ధాంతరం గతామ్. 39

తాం సమీక్య విశాలాక్షీం, రాజపుత్రీ మనిందితాం
తర్కయామాస సీతేతి, కారణై రుపపాదిభిః. 40

వైదేహ్య యాని చాంగేషు, తదా రామోఽన్య కీర్తయత్
తా న్యాభరణజాలాని, శాఖాశోభీ న్యలక్షయత్. 41

శుక్రతౌ కర్ణవేష్టా చ, శ్యదంష్ట్రా చ సుసంస్థితౌ
మణివిద్రుమచిత్రాణి, హస్తే ష్యాభరణాని చ. 42

శ్యామాని చిరయుక్తత్యాత్, తథా సంస్థానవంతి చ
తాన్యే వైతాని మన్యేఽహం యాని రామోఽన్యకీర్తయత్. 43

తత్ర యా న్యవహీనాని, తా న్యహం నోపలక్షయే,
యాన్యస్యా నావహీనాని, తా నీమాని న సంశయః. 44

పీతం కనకపట్టాభం, స్రస్తం తద్యసనం శుభం
ఉత్తరీయం నగాసక్తం, తదా దృష్టం ప్లవంగమైః 45

భూషణాని చ ముఖ్యాని, దృష్టాని ధరణీతలే
అనయై వాపవిద్ధాని, స్వనవంతి మహాంతి చ. 46

ఇదం చిరగృహీతత్యాత్, వసనం క్షిప్తవత్తరమ్
తథాపి నూనం తద్యర్థం, తథా శ్రీమ ద్యథేతరత్. 47

ఇయం కనకవర్ణాంగీ, రామస్య మహిషీ ప్రియా
 ప్రణష్టాపి సతీ యాఽస్య, మనసో న ప్రణశ్యతి. 48

ఇయం సా యత్కృతే రామః, చతుర్భిః పరితప్యతే
 కారుణ్యే నాన్యశంస్యేన, శోకేన మదనేన చ. 49

స్త్రీ ప్రణష్టేతి కారుణ్యాత్, ఆశ్రితే త్యాన్యశంస్యతః
 పత్నీ నష్టేతి శోకేన, ప్రియేతి మదనేన చ. 50

అస్యా దేవ్యా యథా రూపం, అంగప్రత్యంగ సౌష్ఠవం
 రామస్య చ యథారూపం, తస్యేయ మసితేక్షణా. 51

అస్యా దేవ్యా మనస్తస్మిన్, తస్య చాస్యాం ప్రతిష్ఠితం
 తే నేయం స చ ధర్మాత్మా, ముహూర్త మపి జీవతి. 52

దుష్కరం కృతవా న్రామో, హీనో య దనయా ప్రభుః
 ధారయ త్యాత్మనో దేహం, న శోకే నావసీదతి. 53

దుష్కరం కురుతే రామో, య ఇమాం మత్తకాశినీమ్
 సీతాం చినా మహాబాహుః, ముహూర్తమపి జీవతి. 54

ఏవం సీతాం తదా దృష్ట్వా, హృష్టః పవనసంభవః
 జగామ మనసా రామం, ప్రశశంస చ తం ప్రభుమ్. 55

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్పుండరకాండే పంచదశస్కంధః.

షోడశ స్కంధః (16)

- ప్రశస్య తు ప్రశస్తవ్యాం, సీతాం తాం హరిపుంగవః
గుణాభిరామం రామం చ, పునశ్చింతాపరోఽభవత్. 1
- స ముహూర్తమివ ధ్యాత్యా, బాష్పపర్యాకులేక్షణః
సీతా మాశ్రిత్య తేజస్వీ, హనూమా నివలలాప హ. 2
- మాన్యా గురువినీతస్య, లక్ష్మణస్య గురుప్రియా
యది సీతాఽపి దుఃఖారా, కాలో హి దురతిక్రమః. 3
- రామస్య వ్యవసాయజ్ఞా, లక్ష్మణస్య చ ధీమతః
కాత్యర్థం క్షుభ్యతే దేవీ, గంగేవ జలదాగమే. 4
- తుల్యశీల వయోవృత్తాం. తుల్యాభిజనలక్షణాం
రాఘవోఽర్థతి వైదేహీం, తం చేయ మసితేక్షణా. 5
- తాం దృష్ట్వా నవ హేమాభాం, లోకకాంతా మివశ్రియం
జగామ మనసా రామం, వచనం చేద మబ్రవీత్. 6
- అస్యా హేతో ర్విశాలాక్ష్మాః, హతో వాలీ మహాబలః
రావణప్రతిమో వీర్యే, కబంధ శ్చ నిపాతితః. 7
- విరాధశ్చ హతస్సంభ్యే, రాక్షసో భీమవిక్రమః
వనే రామేణ విక్రమ్య, మహేంద్రేణేవ శంబరః. 8
- చతుర్దశ సహస్రాణి, రక్షసాం భీమకర్మణాం
నిహతాని జనస్థానే, శరై రగ్ని శిభోపమైః. 9

- ఖరశ్చ నిహత స్సంఖ్యే, త్రిశిరాశ్చ నిపాతితః
 దూషణ శ్చ మహాతేజా, రామేణ విదితాత్మనా. 10
- ఐశ్వర్యం వానరాణాం చ, దుర్లభం వాలిపాలితం
 అస్యా నిమిత్తే సుగ్రీవః, ప్రాప్తవాన్ లోకసత్కుతమ్. 11
- సాగరశ్చ మయాఽఽక్రాంతః, శ్రీమాన్ నదనదీపతిః
 అస్యా హేతో ర్విశాలాక్ష్యాః, పురీ చేయం నిరీక్షితా. 12
- యది రామ స్సముద్రాంతాం, మేదినీం పరివర్తయేత్
 అస్యాః కృతే జగచ్ఛాపి, యుక్తమిత్యేవ మే మతిః. 13
- రాజ్యం వా త్రిమలోకేషు, సీతా వా జనకాత్మజా
 త్రైలోక్యరాజ్యం సకలం, సీతాయా నాప్పుయాత్కలామ్ 14
- ఇయం సా ధర్మశీలస్య మైథిలస్య మహాత్మనః
 సుతా జనకరాజస్య, సీతా భర్తృ దృఢవ్రతా. 15
- ఉత్థితా మేదినీం భిత్వా, క్షేత్రే హలముఖక్షతే
 పద్మరేణునిభైః కీర్ణా, శుభైః కేదారపాంసుభిః. 16
- విక్రాంత స్వార్యశీలస్య, సంయుగే ష్యనివర్తినః
 స్నుషా దశరథ స్వైషా, జ్యేష్ఠా రాజ్ఞో యశస్వినీ. 17
- ధర్మజ్ఞస్య కృతజ్ఞస్య, రామస్య విదితాత్మనః
 ఇయం సా దయితా భార్యా, రాక్షసీవశ మాగతా. 18
- సర్వాన్ భోగాన్ పరిత్యజ్య, భర్తృ స్నేహబలాత్కుతా
 అచింతయిత్వా దుఃఖాని, ప్రవిష్టా నిర్జనం వనమ్. 19

క్రీతిక్షమా పుష్కరసన్నిభాక్తి
 యా రక్తితా రాఘవలక్ష్మణాభ్యాం
 సా రాక్షసీభి ర్వికృతేక్షణాభిః
 సంరక్ష్యతే సంప్రతి వృక్షమూలే. 29

హిమహతనఖినీవ నష్టశోభా
 వ్యసనపరంపరయా నిపీడ్యమానా
 సహచరరహితేవ చక్రవాకీ
 జనకసుతా కృపణాం దశాం ప్రపన్నా. 30

అస్యా హి పుష్పావనతాగ్రశాఖాః
 శోకం దృఢం నై జనయంత్యశోకాః
 హిమవ్యపాయేన చ మందరశ్మిః
 అభ్యుత్థితో నైకసహస్రరశ్మిః. 31

ఇత్యేవ మర్థం కపి రన్యవేక్ష్య
 సీతేయ మిత్యేవ నివిష్టబుద్ధిః
 సంశ్రిత్య తస్మిన్నిషసాద వృక్షే
 బలీ హరీణా మృషభ స్తరస్యీ. 32

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే షోడశస్కంధః.

సప్తదశ స్సర్గః (17)

- తతః కుముదషండాభో, నిర్మలో నిర్మలం స్యయం
ప్రజగామ నభ శ్చంద్రో, హంసో నీల మివోదకమ్. 1
- సాచివ్యమివ కుర్వన్, స ప్రభయా నిర్మలప్రభః
చంద్రమా రశ్మిభి శ్శీతైః, సిషేవే పవనాత్మజమ్. 2
- స దదర్శ తత స్సీతాం, పూర్ణచంద్రనిభాననాం
శోకభారై రివ న్యస్తాం, భారై ర్నావ మివాంభసి. 3
- దిదృక్షమాణో వైదేహీం, హనూమా న్నారుతాత్మజః
స దదర్శావిదూరస్థాః, రాక్షసీ ర్ఘోరదర్శనాః. 4
- ఏకాక్షీ మేకకర్ణాం చ, కర్ణప్రావరణాం తథా
ఆకర్ణాం శంకుకర్ణాం చ, మస్తకోచ్ఛ్వాసనాసికామ్. 5
- అతికాయోత్తమాంగీం చ, తనుదీర్ఘ శిరోధరాం
ధ్యస్తకేశీం తథాఽ కేశీం, కేశకంబళ ధారిణీమ్. 6
- లంబకర్ణలలాటాం చ, లంబోదర పయోధరాం
లంబోష్ఠీం చుబుకోష్ఠీం చ, లంబాస్యామ్ లంబజానుకామ్. 7
- హ్రస్వాం దీర్ఘాం తథా కుబ్జాం, ఏకటాం వామనాం తథా
కరాళాం భుగ్నువక్త్రాం చ, పింగాక్షీం ఏకృతాననామ్. 8
- వికృతాః పింగళాః కాలీః, క్రోధనాః కలహస్రియాః
కాలాయస మహాశూల, కూట ముద్గరధారిణీః. 9

- వరాహ మృగ శార్దూల, మహిషాజ శివా ముఖీః
 గజోష్ఠ హయపాదీశు, నిఖాత శిరసోఽపరాః. 10
- ఏక హస్తైకపాదాశు, ఖరకర్ణ్యశ్యకర్ణికాః
 గోకర్ణిః హస్తకర్ణిశు, హరికర్ణి స్తథాపరాః. 11
- అనాసా అతినాసాశు, తిర్యక్ నాసా వినాసికాః
 గజసన్నిభ నాసాశు, లలాటోచ్ఛ్వాస నాసికాః. 12
- హస్తిపాదా మహాపాదాః, గోపాదాః పాదచూళికాః
 అతిమాత్ర శిరోగ్రీవాః, అతిమాత్ర కుచోదరీః. 13
- అతిమాత్రస్య నేత్రాశు, దీర్ఘజిహ్వ నఖా స్తథా
 అజాముఖీ ర్హస్తిముఖీః, గోముఖీ సూకరీముఖీః. 14
- హయోష్ఠఖరవక్త్రాశు, రాక్షసీ ర్ఘోరదర్శనాః
 శూలముద్గరహస్తాశు, క్రోధనాః కలహప్రియాః. 15
- కరాళా ధూమ్రకేశీ శు, రాక్షసీ ర్వికృతాననాః
 పిబంతీ స్సతతం పానం, సదా మాంససురాప్రియాః. 16
- మాంసశోణితదిగ్గాంగీః, మాంసశోణితభోజనాః
 తా దదర్శ కపిశ్రేష్ఠో, రోమహర్షణదర్శనాః. 17
- స్కంధవంత ముపాసీనాః, పరివార్య వనస్పతిం
 తస్యాధస్తాచు తాం దేవీం, రాజపుత్రీ మనిందితామ్. 18
- లక్ష్మయామాస లక్ష్మీవాన్, హనూమాన్ జనకాత్మజాం
 నిప్రుభాం శోకసంతప్తాం, మలసంకుల మూర్ధజామ్. 19

- క్షీణపుణ్యాం చ్యుతాం భూమౌ, తారాం నిపతితా మివ
చారిత్ర వ్యపదేశాఢ్యాం, భర్తృదర్శనదుర్గతాం. 20
- భూషణై రుత్తమై ర్తీనాం, భర్తృవాత్సల్య భూషణాం
రాక్షసాధిప సంరుద్ధాం, బందుభి శ్చ వినాకృతామ్. 21
- వియూథాం సింహసంరుద్ధాం, బద్ధాం గజవధూమివ
చంద్రరేఖాం పయోదాంతే, శారదాభ్రైరివావృతామ్. 22
- క్షిప్తరూపా మసంస్పృశ్యాత్, అయుక్తామివ వల్లకీమ్
సీతాం భర్తృవశే యుక్తాం, అయుక్తాం రాక్షసీవశే. 23
- అశోకవనికామధ్యే, శోకసాగర మాప్లుతామ్
తాభిః పరివృతాం తత్ర, సగ్రహా మివ రోహిణీమ్. 24
- శుభ్ర హనుమాన్ దేవీం, లతా మకుసుమా మివ
సా మలేన చ దిగ్దాంగీ, వపుషా చాప్యలంకృతా. 25
- మృణాలీ పంకదిగ్ధేవ, విభాతి న విభాతి చ
మలినేన తు వస్త్రేణ, పరిక్షిప్తేన భామినీమ్. 26
- సంవృతాం మృగశాబాక్షీం, దదర్శ హనుమా న్కపిః
తాం దేవీం దీనవదనాం, అదీనాం భర్తృ తేజసా. 27
- రక్షితాం స్వేన శీలేన, సీతా మసితలోచనాం
తాం దృష్ట్వా హనుమాన్ సీతాం, మృగశాబనిభేక్షణామ్. 28
- మృగకన్యా మివ త్రస్తాం, వీక్షమాణాం సమంతతః
దహంతీ మివ నిశ్వాసైః, వృక్షాన్ పల్లవధారిణః. 29

- సంఘాత మివ శోకానాం, దుఖస్యోర్మి మివోత్థితాం
తాం క్షమాం సువిభక్తాంగీం, వినాభరణశోభినీమ్. 30
- ప్రహర్ష మతులం లేభే, మారుతిః ప్రేక్ష్య మైథిలీం
హర్షజాని చ సోఽశ్రూణీ, తాం దృష్ట్వా మదిరేక్షణామ్. 31
- ముమోచ హనుమాం స్తత్ర, నమశ్చక్రే చ రాఘవం
నమస్కృత్వా స రామాయ, లక్ష్మణాయ చ వీర్యవాన్. 32
- సీతాదర్శనసంహృష్టో, హనూమాన్ సంవృతోఽభవత్.

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే
చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
శ్రీమత్సుందరకాండే సప్తదశ స్వర్గః.

అష్టాదశ స్వర్గః (18)

- తథా విప్రేక్షమాణస్య, వనం పుష్పితపాదపం
విచిన్యతశ్చ వైదేహీం, కించి చేషా నిశాఽభవత్. 1

- భృశం నియుక్త స్తస్యాం చ, మదనేన మదోత్కటః
 న స తం రాక్షసః కామం, శశా కాత్మని గూహితుమ్. 5
- స సర్వాభరణై ర్యుక్తో, బిభ్రత్శ్రియ మనుత్తమాం
 తాం నగై ర్భూభి ర్భుష్టాం, సర్వపుష్పఫలోపగైః. 6
- వృతాం పుష్కరిణీభిశ్చ, నానాపుష్పోపశోభితాం
 సదామదైశ్చ విహగైః, విచిత్రాం పరమాద్భుతామ్. 7
- ఈహమృగైశ్చ విచిత్రైః, జుష్టాం దృష్టిమనోహరైః
 వీధీ స్సంప్రేక్షమాణశ్చ, మణికాంచనతోరణాః. 8
- నానామృగగణాకీర్ణాం, ఫలైః ప్రపతి తైర్వృతాం
 అశోకవనికా మేవ, ప్రావిశ త్సంతత ద్రుమామ్. 9
- అంగనాశతమాత్రం తు, తం ప్రజంత మనుప్రజత్
 మహేంద్ర మివ పౌలస్త్యం, దేవగంధర్వ యోషితః. 10
- దీపికాః కాంచనీః కాశ్చిత్, జగృహ స్తత్ర యోషితః
 వాలవ్యజనహస్తాశ్చ, తాలవృంతాని చాపరాః. 11
- కాంచనై రపి భృంగారైః, జహ్రు స్సలిల మగ్రతః
 మండలాగ్రాన్ బృసీం చైవ, గృహ్యోఽన్యః పృష్ఠతోయయుః. 12
- కాచి ద్రత్నమయీం స్థాలీం, పూర్ణాం పాసస్య భామినీ
 దక్షిణా దక్షిణే నైవ, తదా జగ్రాహ పాణినా. 13
- రాజహంస ప్రతీకాశం, ఛత్రం పూర్ణశశిప్రభం
 సౌవర్ణదండ మపరా, గృహీత్యా పృష్ఠతో యయౌ. 14

- తం పత్రవిటపే లీనః, పత్రపుష్పఘనావృతః
 సమీప మివ సంక్రాంతం, నిధ్యాతు ముపచక్రమే. 25
- అవేక్షమాణ స్తు తతో, దదర్శ కపికుంజరః
 రూపయౌవన సంపన్నా, రావణస్య వరస్త్రియః. 26
- తాభిః పరివృతో రాజా, సురూపాభి ర్మహాయశాః
 తన్మృగద్విజసంఘుష్టం, ప్రవిష్టః ప్రమదావనమ్. 27
- క్షీబో విచిత్రాభరణః, శంకుకర్ణో మహాబలః
 తేన విశ్రవసః పుత్రః, స దృష్టో రాక్షసాధిపః. 28
- వృతః పరమనారీభిః, తారాభి రివ చంద్రమాః
 తం దదర్శ మహాతేజాః, తేజోవంతం మహాకపిః. 29
- రావణోఽయం మహాబాహుః, ఇతి సంచింత్య వానరః
 అవపుతో మహాతేజా, హనూమా న్మారుతాత్మజః. 30
- స తథాఽప్యగ్రతేజాస్యః, నిర్ఘాత స్తస్య తేజసా
 పత్రగుహ్యంతరే సక్తో, హనూమాన్ సంవృతోఽభవత్. 31
- సతా మసితకేశాంతాం, సుశ్రోణీం సంహతస్తనీం
 దిదృక్షు రసితాపాంగాం, ఉపావర్తత రావణః. 32

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే అష్టాదశ స్కంధః

- ఏకయా దీర్ఘయా వేణ్యా, శోభమానా మయత్నతః
 నీలయా నీరదాపాయే, వనరాజ్యా మహీ మివ 20
- ఉపవాసేన శోకేన, ధ్యానేన చ భయేన చ
 పరిక్షీణాం కృశాం దీనాం, అల్పాహారాం తపోధనామ్ 21
- ఆయాచమానాం దుఃఖారాం, ప్రాంజలిం దేవతా మివ
 భావేన రఘుముఖ్యస్య, దశగ్రీవ పరాభవమ్ 22
- సమీక్షమాణాం రుదతీ మనిందితాం
 సుపక్ష్మతామ్రాయత శుక్లలోచనామ్
 అనువ్రతాం రామ మతీవ మైథిలీం
 ప్రలోభయామాస వధాయ రావణః 23

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, అదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే ఏకోనవింశ స్సర్గః

వింశ స్కర్గః (20)

- స తాం పతివ్రతాం దీనాం, నిరానందాం తపస్వినిం
సాకారై ర్మధురై ర్వాక్యైః, న్యదర్శయత రావణః. 1
- మాం దృష్ట్వా నాగనాసోరు, గూహమానా స్తనోదరం
అదర్శన మివాత్మానం, భయా న్నేతుం త్వమిచ్ఛసి. 2
- కామయే త్వాం విశాలాక్షి, బహుమన్యస్య మాం ప్రియే
సర్వాంగగుణ సంపన్నే, సర్వలోక మనోహరే 3
- నేహకేచి న్మనుష్యా వా, రాక్షసాః కామరూపిణః
వ్యపసర్శతు తే సీతే, భయం మత్తస్సముత్థితమ్. 4
- స్యధర్మే రక్షసాం భీరు, సర్వథైవ న సంశయః
గమనం వా పరస్త్రిణాం, హరణం సంప్రమథ్య వా. 5
- ఏవం చైత దకామాం తు, న త్వాం ప్రుక్త్వామి మైథిలి
కామం కామ శ్శరీరే మే, యథాకామం ప్రవర్తతామ్. 6
- దేవి నేహ భయం కార్యం, మయి విశ్వసిహి ప్రియే
ప్రణయస్య చ తత్త్యేన, మైవం భూ శ్శౌకలాలసా. 7
- ఏకవేణీ ధరాశయ్యా, ధ్యానం మలిన మంబరం
అస్థానేఽప్య పవాసశ్చ, నైతా న్యోపయికాని తే. 8
- విచిత్రాణి చ మాల్యాని, చందనా న్యగరూణి చ
వివిధాని చ వాసాంసి, దివ్యాన్యా భరణాని చ. 9

- మహారాణి చ పానాని, శయనా న్యాసనాని చ
 గీతం సృతం చ వాద్యం చ, లభ మాం ప్రాప్య మైథిలి. 10
- స్త్రీరత్న మసి మైవం భూః, కురు గాత్రేషు భూషణం
 మాం ప్రాప్య హి కథం ను స్యాత్, త్వమనర్తా సువిగ్రహే. 11
- ఇదం తే చారు సంజాతం, యౌవనం వ్యతివర్తతే
 య దతీతం పునర్నైతి, శ్రోత శీఘ్రం మపామివ 12
- త్యాం కృత్యోపరతో మన్యే, రూపకర్తా స విశ్వసృట్
 న హి రూపోపమా త్వన్యా, త వాస్తి శుభదర్శనే. 13
- త్యాం సమాసాద్య వైదేహి, రూపయావన శాలినీం
 కః పుమా నతివర్తత, సాక్షాదపి పితామహః. 14
- య ద్య తృశ్యామి తే గాత్రం, శీతాంశు సదృశాననే
 తస్మిం స్తస్మిన్ పృథుశ్రోణి, చక్షు ర్మమ నిబధ్యతే. 15
- భవ మైథిలి భార్యా మే, మోహ మేనం విసర్జయ
 బహ్వీనా ముత్తమస్త్రీణాం, ఆహృతానా మితస్తతః. 16
- సర్వాసా మేవ భద్రంతే, మ మాగ్రమహిషీ భవ
 లోకేభ్యో యాని రత్నాని, సంప్రమ థ్యాహృతాని వై. 17
- తాని మే భీరు సర్వాణి, రాజ్యం చైత దహం చ తే
 విజిత్య పృథివీం సర్వాం, నానానగర మాలినీమ్. 18
- జనకాయ ప్రదాస్యామి, తవ హేతో ర్విలాసిని
 నేహ పశ్యామి లోకేఽన్యం, యో మే ప్రతిబలో భవేత్. 19

- మనో హరసి మే భీరు, సుపర్ణః పన్నగం యథా
క్షిప్తకౌశేయ వసనాం, తన్వీ మప్యనలంకృతామ్. 30
- త్వాం దృష్ట్వా స్వేషు దారేషు, రతిం నోపలభామ్యహం
అంతఃపురనివాసిన్యః, స్త్రియ స్సర్వగుణాన్వితాః 31
- యావంత్యే మమ సర్వాసాం, ఐశ్వర్యం కురు జానకి
మమ హ్యసితకేశాంతే, త్రైలోక్యప్రవరా స్త్రియః. 32
- తా స్త్వాం పరిచరిష్యంతి, శ్రీయ మప్సరసో యథా
యాని వైశ్రవణే సుభ్రు, రత్నాని చ ధనాని చ. 33
- తాని లోకాంశ్చ సుశ్రోణీ, మాం చ భుంక్త్య యథాసుఖం
న రామ స్తపసా దేవి, న బలేన న విక్రమైః. 34
- న ధనేన మయా తుల్యః, తేజసా యశసాఽపి వా
పిబ విహర రమస్య భుంక్త్య భోగాన్
ధననిచయం ప్రదిశామి మేదినీం చ
మయి లల లలనే యథాసుఖం త్వం
త్వయి చ సమేత్య లలంతు బాంధవాస్తే. 35
- కుసుమిత తరుజాల సంతతాని
భ్రమరయుతాని సముద్రతీరజాని
కనక విమల హార భూషితాంగీ
విహర మయా సహ భీరు కాననాని. 36

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
శ్రీమత్సుందరకాండే వింశ స్కంధః

- తథా హి విపరీతా తే, బుద్ధి రాచారవర్జితా
 వచో మిథ్యావ్రణీతాత్మా, పథ్య ముక్తం విచక్షణైః. 10
- రాక్షసానా మభావాయ, త్వం వా న ప్రతిపద్యసే
 అకృతాత్మాన మాసాద్య, రాజాన మనయే రతమ్. 11
- సమృద్ధాని వినశ్యంతి, రాష్ట్రాణి నగరాణి చ
 తథేయం త్వాం సమాసాద్య, లంకా రత్నైఃపుసంకులా. 12
- అపరాధా త్తవైకస్య, న చిరా ద్విసశిష్యతి
 స్వకృతై ర్ఘన్యమానస్య, రావణాఽదీర్ఘదర్శినః. 13
- అభినందంతి భూతాని, వినాశే పాపకర్మణః
 ఏవం త్వాం పాపకర్మాణం, వక్ష్యంతి నికృతా జనాః 14
- దిష్ట్యైత ద్వ్యసనం ప్రాప్తో, రౌద్ర ఇత్యేవ హర్షితాః
 శక్యా లోభయితుం నాహం, ఐశ్వర్యేణ ధనేన వా. 15
- అనన్యా రాఘవేణాహం, భాస్కరేణ ప్రభా యథా
 ఉపధాయ భుజం తస్య, లోకనాథస్య సత్కృతమ్. 16
- కథం నామోపధాస్యామి, భుజమన్యస్య కన్యచిత్
 అహ మౌపయికి భార్యా, తస్యైవ వసుధాపతేః. 17
- వ్రతస్నాతస్య విప్రస్య, విద్యేవ విదితాత్మనః
 సాధు రావణ! రామేణ, మాం సమానయ దుఃఖితామ్. 18
- వనే వాశితయా సార్థం, కరేణ్యేవ గజాధిపం
 మిత్ర మౌపయికం కర్తుం, రామః స్థానం పరీష్పతా. 19

- అశక్తేన త్వయా రక్షః, కృత మేత దసాధు వై
 ఆశ్రమం తు తయో శూన్యం, ప్రవిశ్య నరసింహయోః. 30
- గోచరం గతయో ర్భ్రాత్రోః, అపనీతా త్వయాఽధమ
 న హి గంధ ముపాస్రూయ, రామలక్ష్మణయో స్వయా. 31
- శక్యం సందర్శనే స్థాతుం, శునా శార్దూలయో రివ
 తస్య తే విగ్రహే తాభ్యాం, యుగగ్రహణ మస్థిరమ్. 32
- వృత్రస్యే వేంద్రబాహుభ్యాం, బాహో రేకస్య నిగ్రహః
 క్షిప్రం తవ స నాథో మే, రామ స్సౌమిత్రిణా సహ. 33
- తోయ మల్ప మివాదిత్య, ప్రాణా నా దాస్యతే శరైః
 గిరిం కుబేరస్య గతోఽపథాయ వా
 సభాం గతో వా వరుణస్య రాజ్ఞః
 అసంశయం దాశరథే ర్నమోక్త్యసే
 మహాద్రుమః కాలహతోఽశనే రివ. 34

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశతే సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే ఏకవింశ స్కంధః

శైలా శ్చ సుభ్రు పానీయం, జలదా శ్చ యదేచ్ఛతి

తస్య నైర్మతరాజస్య, రాజరాజస్య భామిని.

20

కిం త్వం న కురుషే బుద్ధిం, భార్యార్థే రావణస్య హి

సాధు తే తత్త్వో దేవి, కథితం సాధు భామిని.

గృహణ సుస్మితే వాక్యం, అన్యథా న భవిష్యసి.

21

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,

చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,

శ్రీమత్సుందరకాండే త్రయోవింశ స్కంధః

- భర్తృయాంచక్రీరే సీతాం, రాక్షస్య స్త్రాం సమంతతః
 తత స్త్రాం వినతా నామ, రాక్షసీ భీమదర్శనా. 20
- అబ్రవీ త్కుపితాకారా, కరాళా నిర్ణతోదరీ
 సీతే పర్యాప్త మేతావత్, భర్తు స్నేహో నిదర్శితః. 21
- సర్వత్రాతికృతం భద్రే, వ్యసనా యోపకల్పతే,
 పరితుష్టాఽస్మి భద్రంతే, మానుషస్తే కృతో విధిః. 22
- మమాపి తు వచః పథ్యం, బ్రువంత్యాః కురు మైథిలి
 రావణం భజ భర్తారం, భర్తారం సర్వరక్షసామ్. 23
- విక్రాంతం రూపవంతం చ, సురేశ మివ వాసవం
 దక్షిణం త్యాగశీలం చ, సర్వస్య ప్రియదర్శనమ్. 24
- మానుషం కృపణం రామం, త్యక్త్యా రావణ మాశ్రయ
 దివ్యాంగరాగా వైదేహి, దివ్యాభరణభూషితా. 25
- అద్యప్రభృతి సర్వేషాం, లోకానా మీశ్వరీ భవ
 అగ్నే స్వాహా యథా దేవీ, శచీ వేంద్రస్య శోభనే. 26
- కిం తు రామేణ వైదేహి, కృపణేన గతాయుషా
 ఏతదు క్తం చ మే వాక్యం, యది త్వం న కరిష్యసి. 27
- అస్మి న్ముహూర్తే సర్వా స్త్వాం, భక్తయిష్యామహే వయం
 అన్యా తు వికటా నామ. లంబమాన పయోధరా. 28
- అబ్రవీ త్కుపితా సీతాం, ముష్టి ముద్యమ్య గర్జతీ
 బహూ న్యప్రియరూపాణీ, వచనాని సుదుర్గతే. 29
- అనుక్రోశా న్బుదుత్యాత్ చ, సోధాని తవ మైథిలి
 న చ నః కురుషే వాక్యం, హితం కాలపురస్కృతమ్. 30

- యకృత్ స్త్రీహ మథోత్పీడం, హృదయం చ సంబంధనం
 అంత్రాణ్యపి తథా శీర్షం, భాదేయ మితి మే మతిః. 41
- తతస్తు ప్రఘసా నామ, రాక్షసీ వాక్య మబ్రవీత్
 కంఠ మస్యా నృశంసాయాః, పీడయామ కి మాస్యతే. 42
- నివేద్యతాం తతో రాజ్ఞే, మానుషీ సా మృతే తి హ
 నాత్ర కశ్చన సందేహః, భాదతా మితి సవక్ష్యతి. 43
- తత స్వజాముఖీ నామ, రాక్షసీ వాక్య మబ్రవీత్
 విశస్యేమాం తత స్సర్వాః, సమాన్ కురుత పీలుకాన్. 44
- విభజామ తత స్సర్వాః, వివాదో మే న రోచతే,
 పేయ మానీయతాం క్షిప్రం, లేహ్య ముచ్ఛావచం బహు. 45
- తత శూర్పణఖా నామ, రాక్షసీ వాక్య మబ్రవీత్
 అజాముఖ్యా యదుక్తం హి, తదేవ మమ రోచతే. 46
- సురా చానీయతాం క్షిప్రం, సర్వశోకవినాశినీ
 మానుషం మాంస మాస్యాద్య, నృత్యామోఽథ నికుంభిలామ్. 47
- ఏవం సంభర్ష్యమానా సా, సీతా సురసుతోపమా
 రాక్షసీభి స్సుఘోరాభిః, ధైర్య ముత్సృజ్య రోదితి. 48

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే చతుర్వింశస్కంధః

సాహం త్యక్తా ప్రియార్థేణ, రామేణ విదితాత్మనా,
ప్రాణాం స్వక్యామి పాపస్య, రావణస్య గతావశమ్.

51

ఇత్యార్థే శ్రీమద్రామాయణే, అదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
శ్రీమత్సుందరకాండే షడ్వింశ స్సర్గః

సప్తవింశ స్సర్గః (27)

- ఇత్యుక్తా స్నీతయా ఘోరాః, రాక్షస్యః క్రోధమూర్ఛితాః
కాశ్చి జ్ఞగ్ను స్తదాఖ్యాతుం, రావణస్య తరస్వినః. 1
- తత స్నీతా ముపాగమ్య, రాక్షస్యో ఘోరదర్శనాః
పునః పరుష మేకార్థం, అనర్థార్థ మథాబ్రువన్. 2
- అద్యేదానీం తవనార్యే, సీతే పాపవినిశ్చయే
రాక్షస్యో భక్తయిష్యంతి, మాంసమేత ద్యథాసుఖమ్. 3
- సీతాం తాభి రనార్యాభిః, దృష్ట్వా సంతర్జితాం తదా
రాక్షసీ త్రిజటా వృద్ధా, శయానా వాక్య మబ్రవీత్. 4
- ఆత్మానం ఖాదతా నార్యా, న సీతాం భక్తయిష్యథ
జనకస్య సుతా మిష్టాం, స్నుషాం దశరథస్య చ. 5
- స్యప్నో హ్యద్య మయా దృష్టో, దారుణో రోమహర్షణః
రాక్షసానా మభావాయ, భర్తు రస్యా జయాయ చ. 6

- ఏవ ముక్తా న్రిజటయా, రాక్షస్యః క్రోధమూర్చితాః
సర్వా ఏవాబ్రువ న్సీతాః, త్రిజటాం తా మిదం వచః. 7
- కథయస్య త్వయా దృష్టః, స్వప్నోయం కీదృశోనిశి
తాసాం శ్రుత్వా తు వచనం, రాక్షసీనాం ముఖాచ్యుతమ్. 8
- ఉవాచ వచనం కాలే, త్రిజటా స్వప్న సంశ్రితం
గజదంతమయీం దివ్యాం, శిబికా మంతరిక్షగామ్. 9
- యుక్తాం హంససహస్రేణ, స్వయం మాస్థాయ రాఘవః
శుక్లమాల్యాంబరధరో, లక్ష్మణేన సహాగతః. 10
- స్వప్నే చాద్య మయా దృష్టా, సీతా శుక్లాంబరావృతా
సాగరేణ పరిక్షిప్తం, శ్వేతం పర్యత మాస్థితా. 11
- రామేణ సంగతా సీతా, భాస్కరేణ ప్రభా యథా
రాఘవశ్చ మయా దృష్టః, చతుర్దంతం మహాగజమ్. 12
- ఆరూఢ శైలసంకాశం, చచార సహలక్ష్మణః
తతస్తై నరశార్దూలౌ, దీప్యమానౌ స్వతేజసా. 13
- శుక్లమాల్యాంబరధరో, జానకీం పర్యుపస్థితా
తత స్తస్య నగస్యాగ్రే, హ్యేకాశస్థస్య దంతినః. 14
- భర్తా పరిగృహీతస్య, జానకీ స్కంధ మాశ్రితా
భర్తు రంకా త్సముత్పత్య, తతః కమలలోచనా 15
- చంద్రసూర్యౌ మయా దృష్టా, పాణీనా పరిమార్జతీ
తత స్తాభ్యాం కుమారాభ్యాం, ఆస్థిత స్స గజోత్తమః. 16

- సీతయా చ విశాలాక్ష్యాః, లంకాయా ఉపరిస్థితః
 పాండురర్షభయుక్తేన, రథే నాష్టయుజా స్వయమ్. 17
- ఇహోపయాతః కాకుత్స్థః, సీతయా సహ భార్యయా
 లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా, విమానే వుష్పకే స్థితః. 18
- ఆరుహ్య వుష్పకం దివ్యం, విమానం సూర్యసన్నిభం
 ఉత్తరాం దిశ మాలోక్య, జగమ పురుషోత్తమః 19
- ఏవం స్వప్నే మథూ దృష్టో, రామో విష్ణుపరాక్రమః
 లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా, సీతయా సహ రాఘవః. 20
- న హి రామో మహాతేజాః, శక్యో జేతుం సురాసురైః
 రాక్షసై ర్యాపి చాన్యై ర్యా, స్వర్గః పాపజనై రివ. 21
- రావణశ్చ మయా దృష్టః, క్షితౌ తైలసముత్క్షితః
 రక్షవాసాః పిబ నృతః, కరవీరకృతస్రజః. 22
- విమానా త్పుష్పకా దద్య, రావణః పతితో భువి
 కృష్యమాణః స్త్రియా దృష్టో, ముండః కృష్ణాంబరః పునః. 23
- రథేన ఖరయుక్తేన, రక్షమాల్యాసులేపనః
 పిబం సైలం హస న్పుత్యన్, భ్రాంతచిత్తాకులేంద్రియః. 24
- గర్భభేన యయా శీఘ్రం, దక్షిణాం దిశ మాస్థితః
 పునరేవ మయా దృష్టో, రావణో రాక్షసేశ్వరః. 25
- పతితోఽ వాక్పిరా భూమౌ, గర్భభా ద్భయమోహితః
 సహసోత్థాయ సంభ్రాంతో, భయార్తో మదవిహ్వలః. 26

అదుఃఖార్థా మిమాం దేవీం వైహాయస ముపస్థితాం
 అర్థసిద్ధిం తు వైదేహ్యః, పశ్యా మ్యహ ముపస్థితామ్. 47

రాక్షసేంద్రవినాశం చ, విజయం రాఘవస్య చ
 నిమిత్తభూత మేత త్సు, శ్రోతు మస్యా మహ త్రియమ్. 48

దృశ్యతే చ స్ఫురచ్ఛక్తుః, పద్మపత్ర మివాయతం
 ఈషచ్ఛ పృషితో వాస్యా, దక్షిణాయా హ్యదక్షిణః. 49

అకస్మా దేవ వైదేహ్యః, బాహు రేకః ప్రకంపతే
 కరేణుహస్తప్రతిమః, సవ్య శ్శోరు రనుత్తమః. 50

వేపమాన స్సూచయతి, రాఘవం పురత స్ప్లితం.

పక్షీ చ శాఖానిలయః ప్రహృష్టః
 పునః పున శ్శోత్తమ సాంత్యవాదీ
 సుస్యగతాం వాచ ముదీరయానః
 పునః పున శ్శోదయతీవ హృష్టః. 51

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే సప్తవింశస్సర్గః

అష్టావింశ స్సర్గః (28)

సా రాక్షసేంద్రస్య నచో నిశమ్య, తద్రావణ స్యాప్రియ మప్రియార్తా
 సీతా వితత్రాస యథా వనాంతే, సింహాభిషన్నా గజరాజకన్యా. 1

హరిఃఓమ్

ఓమ్ శ్రీరామాయ నమః

శ్రీ మద్రామాయణే, సుందరకాండే

సప్తవింశ స్సర్గః (27)

పక్షీ చ శాఖానిలయః ప్రహృష్టః
పునః పున శ్చోత్తమ సాంత్యవాదీ
సుస్వాగతాం వాచ ముదీరయానః
పునః పున శ్చోదయతీవ హృష్టః.

51

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్ సహ స్రికాయాం, సంహితాయాం,
శ్రీమత్సుందరకాండే సప్తవింశ స్సర్గః

అష్టావింశ స్సర్గః (28)

సా రాక్షసేంద్రస్య వచో నిశమ్య
తద్రావణ స్యాప్రియ మప్రియార్తా
సీతా వితత్రాస యథా వనాంతే
సింహాభిపన్నా గజరాజకన్యా.

1

సా రాక్షసీమధ్య గతా చ భీరుః
వాగ్భీః భృశం రావణతర్జితా చ
కాంతారమధ్యే విజనే విస్మయే
బాలేప కన్యా విలలాప సీతా.

2

సత్యం బతేదం ప్రవదంతి లోకే
 నాకాలమృత్యు ర్భవతీతి సంతః
 యత్రాహ మేవం పరిభర్ష్యమానా
 జీవామి కించిత్ క్షణ మప్యపుణ్యా. 3

సుఖా ద్విహీనం బహుదుఃఖపూర్ణం
 ఇదం తు నూనం హృదయం స్థిరం మే
 విశీర్యతే యన్న సహస్రథాఽద్య
 వజ్రాహతం శృంగమివాఽచలస్య. 4

నైవాస్తి దోషం మమ నూన మత్ర
 వధ్యాహ మస్యాఽప్రియదర్శనస్య
 భావం న చాస్యాహ మనుప్రదాతుం
 అలం ద్విజో మంత్ర మివాఽద్విజాయ. 5

నూనం మ మాంగా న్యచిరా దనార్యః
 శస్త్రై శ్శితై శ్చేత్స్యతి రాక్షసేంద్రః
 తస్మి న్న నాగచ్ఛతి లోకనాథే
 గర్భస్థజంతో రివ శల్యకృంతః. 6

దుఃఖం బతేదం మమ దుఃఖితాయాః
 మాసౌ చిరా యాధిగమిష్యతో ద్వౌ
 బద్ధస్య వధ్యస్య తథా నిశాంతే
 రాజాపరాధా దివ తస్కరస్య. 7

హో రామ హో లక్ష్మణ హో సుమిత్రే
 హో రామమాత స్సహ మే జనన్యా
 ఏషా విపద్యా మ్యహ మల్పభాగ్యా
 మహార్ణవే నౌరివ మూఢవతా.

8

తరస్యినౌ ధారయతా మృగస్య
 సత్త్యేన రూపం మనుజేంద్ర పుత్రౌ
 నూనం విశస్తా మమ కారణా త్తై
 సింహర్షభౌ ద్యావివ చైద్యుతేన.

9

నూనం స కాలో మృగరూపధారీ
 మా మల్పభాగ్యాం లులుభే తదానీం
 యత్రార్యపుత్రం విససర్ష మూఢా
 రామానుజం లక్ష్మణపూర్వజం చ.

10

హో రామ సత్యవ్రత దీర్ఘబాహో
 హో పూర్ణచంద్రప్రతిమానవక్ర
 హో జీవలోకస్య హితః ప్రియ శ్చ
 వధ్యాం న మాం వేత్సి హి రాక్షసానామ్.

11

అసన్యదైవత్య మియం క్షమా చ
 భూమౌ చ శయ్యా నియమ శ్చ ధర్మే
 పతివ్రతాత్యం విఫలం మమేదం
 కృతం కృతఘ్నై స్పివ మానుషాణామ్.

12

మోఘో హి ధర్మ శ్చరితో మయాఽయం
 తదై కపత్నీత్య మిదం నిరర్థం
 యా త్వాం న పశ్యామి కృశా వివర్ణా
 హీనా త్వయా సంగమనే నిరాశా.

13

పితుర్ని దేశం నియమేన కృత్యా
 వనాన్నివృత్త శ్చరితవ్రతశ్చ
 స్త్రీభిస్తు మన్యే విపులక్షణాభిః
 త్వం రంస్యసే వీతభయః కృతార్థః.

14

అహం తు రామ త్వయి జాతకామా
 చిరం వినాశాయ నిబద్ధభావా
 మోఘం చరిత్యాథ తపోవ్రతం చ
 త్వక్యామి ధి గ్నీవిత మల్పభాగ్యా.

15

సా జీవితం క్షిప్ర మహం త్యజేయం
 విషేణ శస్త్రేణ శితేన వాపి
 విషస్య దాతా న హి మేఽస్తి కశ్చిత్
 శస్త్రస్య వా వేశ్మని రాక్షసస్య.

16

ఇతీవ దేవీ బహుధా విలప్య
 సర్వాత్మనా రామ మనుస్య వరంతీ
 ప్రవేపమానా పరిశుష్కవక్త్రా
 నగోత్తమం పుష్పిత మాససాద.

17

శోకాభితప్తా బహుధా విచింత్య
 సీతాఽథ వేణ్యుద్గ్రథనం గృహీత్వా
 ఉద్బుధ్య వేణ్యుద్గ్రథనేన శీఘ్రం
 అహం గమిష్యామి యమస్య మూలమ్.

18

ఉపస్థితా సా మృదుసర్వగాత్రీ
 శాఖాం గృహీత్వాఽథ నగస్య తస్య
 తస్యాస్తు రామం ప్రవించితయంత్యా
 రామానుజం స్యం చ కులం శుభాంగాః.

19

శోకానిమిత్తాని తథా బహూని
 ధైర్యార్జితాని ప్రవరాణి లోకే
 ప్రాదు ర్నిమిత్తాని తథా బభూవుః
 పురాపి సిద్ధా న్యుపలక్తితాని.

20

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే అష్టావింశస్సర్గః

ఏకోనత్రింశస్సర్గః (29)

తథా గతాం తాం వ్యథితా మనిందితాం
 వ్యపేతహర్షాం పరిదీనమానసాం
 శుభాం నిమిత్తాని శుభాని భేజిరే
 నరం శ్రీయా జుష్ట మివోపజీవినః.

1

తస్యా శుభం వామ మరాళపక్ష్మ
 రాజీవృతం శుక్ల విశాలకృష్ణం
 ప్రాస్పంద తైకం నయనం సుకేశ్యాః
 మీనాహతం పద్మమి వాభితామ్రమ్. 2

భుజశ్చ చార్యంచితపీనవృత్తః
 పరార్థ్య కాలాగరుచందనార్థః
 అనుత్త మే నాధ్యుషితః ప్రియేణ
 చిరేణ వామ స్సమవేపతాశు. 3

గజేంద్రహస్తప్రతిమశ్చ పీనః
 తయో ర్షయో స్సంహతయో స్సుజాతః
 ప్రస్పందమానః పున రూరు రస్యాః
 రామం పురస్తాత్ స్థిత మాచచక్రే. 4

శుభం పున ర్దేమసమానవర్ణం
 ఈషద్రజోధ్యస్త మివామలాక్యాః
 వాసః స్థితాయా శ్శిఖరాగ్రదత్యాః
 కించిత్పరిసంసత చారుగాత్ర్యాః. 5

ఏతై ర్నిమితై రపరైశ్చ సుభ్రూః
 సంబోధితా ప్రాగపి సాధుసిద్ధైః
 వాతాతపక్లాంత మివ ప్రణష్టం
 వర్షేణ బీజం ప్రతిసంజహర్ష. 6

- చారేణ తు సుయుక్తేన, శత్రో శృక్తి మవేక్షతా
 గూఢేన చరతా తావత్, అవేక్షిత మిదం మయా. 4
- రాక్షసానాం విశేష శ్చ, పురీ చేయ మవేక్షితా
 రాక్షసాధిపతే రస్య, ప్రభావో రావణస్య చ. 5
- యుక్తం తస్యాఽప్రమేయస్య, సర్వసత్త్వదయావతః
 సమాశ్వాసయితుం భార్యాం, పతిదర్శనకాంక్షిణీమ్. 6
- అహ మాశ్వాసయా మ్యేనాం, పూర్ణచంద్రనిభాననాం
 అదృష్టదుఃఖాం దుఃఖారాం, దుఃఖస్యాంత మగచ్ఛతీమ్. 7
- యద్య వ్యహ మిమాం దేవీం, శోకోపహతచేతనాం
 అనాశ్వాస్య గమిష్యామి, దోషవ ధ్గమనం భవేత్. 8
- గతే హి మయి తత్రేయం, రాజపుత్రీ యశస్వినీ
 పరిత్రాణ మవిందంతీ, జానకీ జీవితం త్యజేత్. 9
- మయా చ స మహాబాహుః, పూర్ణచంద్రనిభాననః
 సమాశ్వాసయితుం న్యాయ్యుః, సీతాదర్శనలాలసః. 10
- నిశాచరీణాం ప్రత్యక్షం, అనర్థం చాపి భాషణం
 కథం ను ఖలు కర్తవ్యం, ఇదం కృచ్ఛగతో హ్యహమ్. 11
- అనేన రాత్రిశేషేణ, యది నాశ్వాస్యతే మయా
 సర్వథా నాస్తి సందేహః, పరిత్యక్యతి జీవితమ్. 12
- రామశ్చ యది పృచ్ఛే న్మాం, కిం మాం సీతాఽబ్రవీ ద్యచః
 కిమహం తం ప్రతిబ్రూయాం, అసంభాష్య సుమధ్యమామ్. 13

- సీతా సందేశరహితం, మా మిత స్వరయాగతం
నిర్దహే దపి కాకుత్స్థః, క్రుద్ధ స్తీవ్రేణ చక్షుషా. 14
- యది చో ద్యోజయిష్యామి, భర్తారం రామకారణాత్
వ్యర్థ మాగమనం తస్య, స సైన్యస్య భవిష్యతి. 15
- అంతరం త్వహ మాసాద్య, రాక్షసీనా మిహ స్థితః
శనై రాశ్వాసయిష్యామి, సంతాపబహుళా మిమామ్. 16
- అహం త్వతితను శ్రైవ, వానర శ్చ విశేషతః
వాచం చోదాహరిష్యామి, మానుషీ మిహ సంస్కృతామ్. 17
- యది వాచం ప్రదాస్యామి, ద్విజాతి రివ సంస్కృతాం
రావణం మన్యమానా మాం, సీతా భీతా భవిష్యతి. 18
- వానరస్య విశేషేణ, కథం స్యాదభిభాషణం
అవశ్య మేవ వక్తవ్యం, మానుషం వాక్య మర్థవత్. 19
- మయా సాంత్యయితుం శక్యా, నాన్యథేయం అనిందితా
సేయ మాలోక్య మే రూపం, జానకీభాషితం తథా. 20
- రక్షోభిస్త్రాసితా పూర్వం, భూయస్త్రాసం గమిష్యతి
తతో జాతపరిత్రాసా, శబ్దం కుర్యా న్మనస్వినీ. 21
- జానమానా విశాలాక్షీ, రావణం కామరూపిణం
సీతయా చ కృతే శబ్దే, సహసా రాక్షసీగణః 22
- నానాప్రహరణో ఘోరః, సమేయా దంతకోపమః
తతో మాం సంపరిక్షిప్య, సర్వతో వికృతాననాః. 23

- వధే చ గ్రహణే చైవ, కుర్యు ర్యత్నం యథాబలం
 గృహ్య శాఖాః ప్రశాఖా శ్చ, స్కంధాం శ్చోత్తమశాఖినామ్. 24
- దృష్ట్వా విపరిధావంతం, భవేయు ర్భయశంకితాః
 మమ రూపం చ సంప్రేక్ష్య, వనే విచరతో మహత్. 25
- రాక్షస్యో భయవిత్రస్తా, భవేయు ర్వికృతాననాః
 తతః కుర్యు స్సమాహ్వనం, రాక్షస్యో రక్షసా మపి. 26
- రాక్షసేంద్రనియుక్తానాం, రాక్షసేంద్ర నివేశనే
 తే శూలశక్తి నిస్త్రీంశ, వివిధాయుధపాణయః. 27
- అపతేయు ర్విమర్దేఽస్మిన్, వేగేనోద్విగ్నకారిణః
 సంరుద్ధ సైస్తు పరితో, విధమన్ రక్షసాం బలమ్. 28
- శక్నుయాం నతు సంప్రాప్తుం, పరం పారం మహోదధేః
 మాం వా గృహ్ణీయు రాప్లుత్య, బహవ శ్శేఘ్రకారిణః. 29
- స్యా దీయం చాగృహీతార్థా, మమ చ గ్రహణం భవేత్
 హింసాభిరుచయో హింస్యః, ఇమాం వా జనకాత్మజామ్. 30
- విపన్నం స్యాత్తతః కార్యం, రామసుగ్రీవయో రిదం
 ఉద్దేశే నష్టమార్థేస్మిన్, రాక్షసైః పరివారితే. 31
- సాగరేణ పరిక్షిప్తే, గుప్తే వసతి జానకీ
 విశస్తే వా గృహీతే వా, రక్షోభి ర్మయి సంయుగే. 32
- నాన్యం పశ్యామి రామస్య, సాహాయ్యం కార్యసాధనే
 విమృశం శ్చ న పశ్యామి, యో హతే మయి వానరః 33

- శతయోజనవిస్తీర్ణం, లంఘయేత మహోదధిం
కామం హంతుం సమర్థోఽస్మి, సహస్రాణ్యపి రక్షసామ్. 34
- న తు శక్యామి సంప్రాప్తుం, పరం పారం మహోదధేః
అసత్యాని చ యుద్ధాని, సంశయో మే న రోచతే. 35
- కశ్చ నిస్సంశయం కార్యం, కుర్యాత్ ప్రాజ్ఞ స్సంశయం
ప్రాణత్యాగ శ్చ వైదేహ్యః, భవే దనభిభాషణే. 36
- ఏష దోషో మహాన్ హి స్యాత్, మమ సీతాభిభాషణే
భూతా శ్చార్థా వినశ్యంతి, దేశకాలవిరోధితాః. 37
- విక్లబం దూత మాసాద్య, తమ స్సూర్యోదయే యథా
అర్ధానర్ధాంతరే బుద్ధిః, నిశ్చితాపి న శోభతే. 38
- ఘాతయంతి హి కార్యాణి, దూతాః పండితమానినః
న వినశ్యే త్కథం కార్యం, వైక్లబ్యం న కథం భవేత్. 39
- లంఘనం చ సముద్రస్య, కథం ను న వృథా భవేత్
కథం ను ఖలు వాక్యం మే, శృణుయాన్నో ద్విజేత వా. 40
- ఇతి సంచింత్య హనుమాన్, చకార మతిమా నృతిమ్
రామ మక్లిష్టకర్మాణం, స్వబంధు మనుకీర్తయన్. 41
- నైనా ముద్వేజయిష్యామి, తద్బంధుగత మానసామ్
ఇక్వాకూణాం వరిష్ఠస్య, రామస్య విదితాత్మనః. 42
- శుభాని ధర్మయుక్తాని, వచనాని సమర్పయన్.
శ్రావయిష్యామి సర్వాణి, మధురాం ప్రబ్రువన్ గిరమ్. 43

శ్రద్ధాస్యతి యథా హీయం, తథా సర్వం సమాదధే.

ఇతి స బహువిధం మహానుభావో

జగతిపతేః ప్రమదా మవేక్షమాణః

మధుర మవితథం జగాద వాక్యం

ద్రుమవిటపాంతర మాస్థితో హనూమాన్.

44

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే
చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
శ్రీమత్సుందరకాండే త్రింశ స్సర్గః.

ఏకత్రింశ స్సర్గః (31)

ఏవం బహువిధాం చింతాం, చింతయిత్వా మహాకపిః

సంశ్రవే మధురం వాక్యం, వైదేహ్యో వ్యాజహార హ, 1

రాజా దశరథో నామ, రథకుంజర వాజిమాన్

పుణ్యశీలో మహాకీర్తిః, ఋజు రాసీ న్మహాయశాః. 2

రాజర్షీణాం గుణశ్రేష్ఠః, తపసా చర్షిభి స్సమః

చక్రవర్తికులే జాతః, పురందర సమో బలే. 3

అహింసారతి రక్షుద్రో, ఘ్నీ సత్యపరాక్రమః

ముఖ్య శ్చేక్వాకువంశస్య, లక్ష్మీవాన్ లక్ష్మీవర్ధనః. 4

- పార్థివవ్యంజనై ర్యుక్తః, పృథుశ్రీః పార్థివర్షభః
 పృథివ్యాం చతురంతాయాం, విశ్రుత స్సుఖద స్సుఖీ. 5
- తస్య పుత్రః ప్రియో జ్యేష్ఠః, తారాధిపనిభాననః
 రామో నామ విశేషజ్ఞః, శ్రేష్ఠ స్సర్వధనుష్మతామ్ 6
- రక్షితా స్వస్య ధర్మస్య, స్వజనస్య చ రక్షితా
 రక్షితా జీవలోకస్య, ధర్మస్య చ పరంతపః. 7
- తస్య సత్యాభిసంధస్య, వృద్ధస్య వచనా త్ప్రతుః
 సభార్య స్సహచ భ్రాత్రా, వీరః ప్రవ్రాజితో వనమ్. 8
- తేన తత్ర మహారణ్యే, మృగయాం పరిధావతా
 రాక్షసా నిహతా శూరాః, బహవః కామరూపిణః. 9
- జనస్థానవధం శ్రుత్వా, హతౌ చ ఖరదూషణౌ
 తత స్త్వమర్షాపహృతా, జానకీ రావణేన తు. 10
- వంచయిత్వా వనే రామం, మృగరూపేణ మాయయా
 స మార్గమాణ స్తాం దేవీం, రామ స్సీతా మనిందితామ్. 11
- ఆససాద వనే మిత్రం, సుగ్రీవం నామ వానరం
 తత స్స వాలినం హత్యా, రామః పరపురంజయః. 12
- ప్రాయచ్ఛ త్కపిరాజ్యం తత్, సుగ్రీవాయ మహాబలః
 సుగ్రీవే ణాపి సందిష్టాః, హరయః కామరూపిణః. 13
- దిక్షు సర్వాసు తాం దేవీం, విచిన్యంతి సహస్రశః
 అహం సంపాతివచనాత్, శతయోజనమాయతమ్. 14

అస్యా హేతో ర్విశాలాక్యాః, సాగరం వేగవాన్ ప్లతః
 యథారూపాం యథావర్ణాం, యథాలక్ష్మీం చ నిశ్చితామ్. 15

అశ్రౌషం రాఘవ స్యాహం, సేయ మాసాదితా మయా
 విరరా మైవ ముక్త్యాఽసౌ, వాచం వానర పుంగవః. 16

జానకీ చాపి తస్రుచ్ఛ్వా, విస్మయం పరమం గతా
 తత స్సా వక్రకేశాంతా, సుకేశీ కేశసంవృతమ్. 17

ఉన్నమ్య వదనం భీరుః, శింశుపావృక్ష మైక్షత
 నిశమ్య సీతా వచనం కపేశు
 దిశశ్చ సర్వాః ప్రదిశశ్చ వీక్య
 స్వయం ప్రహర్షం పరమం జగామ
 సర్వాత్మనా రామ మనుస్మరంతీ. 18

సా తిర్య గూర్ణ్యం చ తథాప్యధస్తాత్
 నిరీక్షమాణా త మచింత్య బుద్ధిం
 దదర్శ పింగాధిపతే రమాత్యం
 వాతాత్మజం సూర్య మివోదయస్థమ్. 19

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే ఏకత్రింశ స్సర్గః.

స్వప్నే మయాఽయం వికృతోఽద్య దృష్టః
 శాఖామృగ శ్శాస్త్రగణై ర్నిషిధః
 స్వస్త్వస్తు రామాయ సలక్ష్మణాయ
 తథా పితుర్మే జనకస్య రాజ్ఞః.

9

స్వప్నోఽపి నాయం న హి మేఽస్తి నిద్రా
 శోకేన దుఃఖేన చ పీడితాయాః
 సుఖం హి మే నాస్తి యతోఽస్మి హీనా
 తే నేందుపూర్ణ ప్రతిమాననేన.

10

రామేతి రామేతి సదైవ బుద్ధ్యా
 విచింత్య వాచా బ్రువతీ తమేవ
 తస్యానురూపాం చ కథాం తమర్థం
 ఏవం ప్రపశ్యామి తథా శృణోమి.

11

అహం హి తస్యాద్య మనోభవేన
 సంపీడితా తద్గత సర్వభావా
 విచింతయంతీ సతతం తమేవ
 తదైవ పశ్యామి తథా శృణోమి.

12

మనోరథ స్స్వాదితి చింతయామి
 తథాపి బుద్ధ్యా చ వితర్కయామి
 కిం కారణం తస్య హి నాస్తి రూపం
 సువ్యక్త రూపశ్చ వదత్యయం మామ్.

13

నమోఽస్తు వాచస్పతయే సవజ్జిణే
 స్యయంభువే చైవ హుతాశనాయ చ
 అనేన చోక్తం యదిదం మమాగ్రతో
 వనోకసా తచ్చ తథాస్తు నాన్యథా.

14

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే ద్వాత్రింశ స్సర్గః.

త్రయస్త్రింశ స్సర్గః (33)

- సోఽవతీర్య ద్రుమా త్రస్మాత్, విద్రుమప్రతిమాననః
 వినీతవేషః కృపణః, ప్రణిప త్యోపసృత్య చ. 1
- తా మబ్రవీ నృహతేజా, హనుమా న్మారుతాత్మజః
 శిరస్యంజలి మాధాయ, సీతాం మధురయా గిరా. 2
- కా ను పద్యపలాశాక్షి, క్షిప్తకోశేయవాసిని
 ద్రుమస్య శాఖా మాలంబ్య, తిష్ఠసి త్వ మనిందితే. 3
- కిమర్థం తవ నేత్రాభ్యాం, వారి స్రవతి శోకజం
 పుండరీకపలాశాభ్యాం, విప్రకీర్ణ మివోదకమ్. 4

- సురాణా మసురాణాం వా, నాగగంధర్వరక్షసాం
యక్షాణాం కిన్నరాణాం వా, కా త్వం భవసి శోభనే. 5
- కా త్వం భవసి రుద్రాణాం, మరుతాం వా పరాననే
వసూనాం వా పరారోహే, దేవతా ప్రతిభాసి మే. 6
- కిన్ను చంద్రమసా హీనా, పతితా విబుధాలయాత్
రోహిణీ జ్యోతిషాం శ్రేష్ఠా, శ్రేష్ఠ స్సర్వగుణాన్వితా. 7
- కా త్వం భవసి కల్యాణీ, త్వమనిందితలోచనే
కోపాద్యా యదివా మోహాత్, భర్తార మసితేక్షణే. 8
- వసిష్ఠం కోపయిత్వా త్వం, నాసి కల్యాణ్యరుంధతీ
కోసు పుత్రః పితా భ్రాతా, భర్తా వా తే సుమధ్యమే. 9
- అస్మా ల్లోకా దముం లోకం, గతం త్వ మనుశోచసి
రోదనా దతి నిశ్వాసాత్, భూమిసంస్పర్శనా దపి. 10
- న త్యాం దేవీ మహం మన్యే, రాజ్ఞ స్సంజ్ఞావధారణాత్
వ్యంజనాని చ తే యాని, లక్షణాని చ లక్షయే. 11
- మహిషీ భూమిపాలస్య, రాజ్యకన్యాసి మే మతా
రావణేన జనస్థానాత్, బలా దపహృతా యది. 12
- సీతా త్వ మసి భద్రం తే, త న్మమాచక్ష్య పృచ్ఛతః
యథాహి తవ వై దైన్యం, రూపం చా ప్యతిమానుషమ్. 13
- తపసా చాన్వితో వేషః, త్వం రామమహిషీ ధృవం
సా తస్య వచనం శ్రుత్వా, రామకీర్తనహర్షితా. 14

- ఉవాచ వాక్యం వైదేహీ, హనుమంతం ద్రుమాశ్రితం
 పృథివ్యాం రాజసింహానాం, ముఖ్యస్య విదితాత్మనః. 15
- స్నుషా దశరథ స్యాహం, శత్రుసైన్యప్రతాపినః
 దుహితా జనక స్యాహం, వైదేహస్య మహాత్మనః. 16
- సీతేతి నామ నామ్నాఽహం, భార్యా రామస్య ధీమతః
 సమా ద్యాదశ తత్రాహం, రాఘవస్య నివేశనే. 17
- భుంజానా మానుషాన్ భోగాన్, సర్వకామసమ్పృద్ధినీ
 తత్ర త్రయోదశే వర్షే, రాజ్యే నేక్త్యాకునందనమ్. 18
- అభిషేచయితుం రాజా, సోపాధ్యాయః ప్రచక్రమే
 తస్మిన్ సంభ్రయమాణే తు, రాఘవ స్యాభిషేచనే 19
- కైకేయీ నామ భర్తారం, దేవీ వచన మబ్రవీత్
 న పిబేయం న ఖాదేయం, ప్రత్యహం మమ భోజనమ్. 20
- ఏష మే జీవిత స్యాంతే, రామో యద్యభిషిచ్యతే
 యత్ర దుక్తం త్వయా వాక్యం, ప్రీత్యా నృపతిసత్తమ. 21
- తచ్చేన్న వితథం కార్యం, వనం గచ్ఛతు రాఘవః
 స రాజా సత్యవా గ్ధేవ్యా, వరదాన మనుస్మరన్. 22
- ముమోహా వచనం శ్రుత్వా, కైకేయ్యాః క్రూర మప్రియం
 తత స్తు స్థవిరో రాజా, సత్యే ధర్మే వ్యవస్థితః. 23
- జ్యేష్ఠం యశస్వినం పుత్రం, రుద న్రాజ్య మయాచత
 స పితు ర్యచనం శ్రీమాన్, అభిషేకా త్పరం ప్రియమ్. 24

- మనసా పూర్వ మాసాద్య, వాచా ప్రతిగృహీతవాన్
 దద్యా న్న ప్రతిగృహ్ణీయాత్, నబ్రూయాత్కించి దప్రియమ్. 25
- అపి జీవిత హేతో ర్యా, రామ సృత్యపరాక్రమః,
 స విహయోత్తరీయాణి, మహార్థాణి మహాయశాః. 26
- విస్మజ్య మనసా రాజ్యం, జనన్యై మాం సమాదిశత్
 సాహం తస్యాగ్రత స్తూర్ణం, ప్రస్థితా వనచారిణీ. 27
- న హి మే తేన హీనాయాః, వాస స్వర్గేఽపి రోచతే
 ప్రాగేవ తు మహాభాగః, సౌమిత్రి ర్మిత్రనందనః. 28
- పూర్వజ స్యానుయాత్రార్థే, ద్రుమచీరై రలంకృతః
 తే వయం భర్తు రాదేశం, బహుమాన్యదృఢవ్రతాః. 29
- ప్రవిష్టాః స్మ పురాఽదృష్టం, వనం గంభీరదర్శనం
 వసతో దండకారణ్యే, తస్యాహ మమితోజసః 30
- రక్షసాఽపహృతా భార్యా, రావణేన దురాత్మనా
 ద్వౌ మాసౌ తేన మే కాలో, జీవితానుగ్రహః కృతః
 ఊర్ధ్వం ద్యాభ్యాంతు మాసాభ్యాం, తత స్త్యక్త్వామి జీవితం. 31

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్పుండరకాండే త్రయస్రింశ స్సర్గః.

చతుస్త్రింశస్సర్గః (34)

- తస్యా స్తద్వచనం శ్రుత్వా, హనూమాన్ హరియాధపః
 దుఃఖా ద్దుఃఖాభిభూతాయాః, సాంత్య ముత్తర మబ్రవీత్. 1
- అహం రామస్య సందేశాత్, దేవి దూత స్తవాగతః
 వైదేహీ కుశలీ రామః, త్వాం చ కౌశల మబ్రవీత్. 2
- యో బ్రాహ్మ మస్త్రం వేదాంశ్చ, వేద వేదవిదాం వరః
 స త్వాం దాశరథీ రామో, దేవి కౌశల మబ్రవీత్. 3
- లక్ష్మణ శ్చ మహతేజాః, భర్తు స్తేఽనుచరః ప్రియః
 కృతవాన్ శోకసంతప్తః, శిరసా తేఽభివాదనమ్. 4
- సా తయోః కుశలం దేవీ, నిశమ్య నరసింహయోః
 ప్రీతిసంహృష్టసర్వాంగీ, హనూమంత మథాబ్రవీత్. 5
- కల్యాణీ బత గాథేయం, లాకికీ ప్రతిభాతి మా
 ఏతి జీవంత మానందో, నరం వర్షతా దపి. 6
- తయా సమాగతే తస్మిన్, ప్రీతి రుత్పాదితాఽద్భుతా
 పరస్పరేణ చాలాపం విశ్వస్థౌ తౌ ప్రచక్రతుః. 7
- తస్యా స్తద్వచనం శ్రుత్వా, హనూమాన్ హరియాధపః
 సీతాయా శ్శోకదీనాయాః, సమీప ముపచక్రమే. 8
- యథా యథా సమీపం సః, హనూమాన్ ఉపసర్పతి
 తథా తథా రావణం సా, తం సీతా పరిశంకతే. 9

- అహో ధి గ్గుష్కృత మిదం, కథితం హి య దస్య మే
 రూపాంతర ముపాగమ్య, స ఏవాయం హి రావణః. 10
- తా మశోకస్య శాఖాం సా, విముక్త్యా శోకకర్పితా
 తస్యా మే వానవద్యాంగీ, ధరణ్యాం సముపావిశత్. 11
- హనూమానపి దుఃఖారాం, తాం దృష్ట్వా భయమోహితాం
 అవందత మహాబాహుః, తత స్తాం జనకాత్మజామ్. 12
- సా చైనం భయవిత్రస్తా, భూయో నై వాభ్యుదైక్షత
 తం దృష్ట్వా వందమానం తు, సీతా శశి నిభాననా. 13
- అబ్రవీ ధీర్ఘ ముచ్చస్య, వానరం మధురస్వరా
 మాయాం ప్రవిష్టో మాయావీ, యది త్వం రావణ స్వయమ్. 14
- ఉత్పాదయసి మే భూయః, సంతాపం త న్న శోభనం
 స్యం పరిత్యజ్య రూపం యః, పరివ్రాజకరూపధృత్. 15
- జనస్థానే మయా దృష్టః, త్వం స ఏవాసి రావణః
 ఉపవాసకృశాం దీనాం, కామరూప నిశాచర. 16
- సంతాపయసి మాం భూయః, సంతప్తాం త న్న శోభనం
 అథవా నై త దేవం హి, యన్మయా పరిశంకితమ్. 17
- మనసో హి మమ ప్రీతిః, ఉత్పన్నా తవ దర్శనాత్
 యది రామస్య దూతఃత్వం, ఆగతో భద్ర మస్తు తే. 18
- పృచ్ఛామి త్వాం హరిశ్రేష్ఠ, ప్రియా రామకథా హి మే
 గుణాన్ రామస్య కథయ, ప్రియస్య మమ వానర. 19

- చిత్తం హరసి మే సౌమ్య, నదీకూలం యథా రయః
అహో స్వప్నస్య సుఖతా, యాఽహ మేవం చిరాహృతా. 20
- ప్రేషితం నామ పశ్యామి, రాఘవేణ వనోకసం
స్వప్నేఽపి యద్యహం వీరం, రాఘవం సహలక్ష్మణమ్. 21
- పశ్యేయం నావసీదేయం, స్వప్నోఽపి మమ మత్సరీ
నాహం స్వప్న మిమం మన్యే, స్వప్నే దృష్ట్వా హి వానరమ్. 22
- న శక్యోఽభ్యుదయః ప్రాప్తం, ప్రాప్త శ్చాభ్యుదయో మమ
కిన్ను స్యా చ్చిత్త మోహోఽయం, భవే ద్యాతగతి స్త్రియమ్. 23
- ఉన్మాదజో వికారో వా, స్యాదియం మృగత్పష్టికా
అథవా నాయ మున్మాదో, మోహోఽప్యన్మాదలక్షణః. 24
- సంబుధ్యే చాహ మాత్మానం, ఇమం చాపి వనోకసం
ఇత్యేవం బహుధా సీతా, సంప్రధార్య బలాబలమ్. 25
- రక్షసాం కామరూపత్యాత్, మేనే తం రాక్షసాధిపమ్
ఏతాం బుద్ధిం తదా కృత్యా, సీతా సా తనుమధ్యమా. 26
- న ప్రతివ్యాజహా రాఽథ, వానరం జనకాత్మజా
సీతాయా శ్చింతితం బుద్ధ్యా, హనూమాన్ మారుతాత్మజః. 27
- శ్రోత్రానుకూలై ర్యచనైః, తదా తాం సంప్రహర్షయత్
ఆదిత్య ఇవ తేజస్వీ, లోకకాంత శృశీ యథా. 28
- రాజా సర్వస్య లోకస్య, దేవో వైశ్రవణో యథా
విక్రమే ణోపపన్న శృ, యథా విష్ణు ర్మహాయశాః. 29

- సత్యవాదీ మధురవాక్, దేవో వాచస్పతి ర్యథా
 రూపవా న్సుభగః శ్రీమాన్, కందర్ప ఇవ మూర్తిమాన్. 30
- స్థానక్రోధః ప్రహర్తా చ, శ్రేష్ఠో లోకే మహారథః
 బాహుచ్ఛాయా మవష్టభో, యస్య లోకో మహాత్మనః. 31
- అపకృ ష్యాశ్రమపదాత్, మృగరూపేణ రాఘవం
 శూన్యే యే నాపనీతాసి, తస్య ద్రక్ష్యసి యత్ఫలమ్. 32
- స చిరా ద్రావణం సంఖ్యే, యో వధిష్యతి వీర్యవాన్
 రోషప్రముక్తై రిమభిః, జ్వలద్భి రివ పావకైః 33
- తే నాహం ప్రేషితో దూతః, త్వత్సకాశ మిహాగతః
 త్వద్వియోగేన దుఃఖార్తః, స త్వాం కౌశల మబ్రవీత్. 34
- లక్ష్మణశ్చ మహాతేజాః, సుమిత్రానందవర్ధనః
 అభివాద్య మహాబాహుః, స త్వాం కౌశల మబ్రవీత్. 35
- రామస్య చ సఖా దేవి, సుగ్రీవో నామ వానరః
 రాజా వానరముఖ్యానాం, స త్వాం కౌశల మబ్రవీత్. 36
- నిత్యం స్మరతి రామః త్వాం, స సుగ్రీవ స్సలక్ష్మణః
 దిష్ట్యా జీవసి వైదేహి, రాక్షసీవశ మాగతా. 37
- స చిరా ద్రక్ష్యసే రామం, లక్ష్మణం చ మహాబలం
 మధ్యే వానరకోటీనాం, సుగ్రీవం చామితోజసమ్. 38
- అహం సుగ్రీవసచివో, హనూమాన్ నామ వానరః
 ప్రవిష్టో నగరీం లంకాం, లంఘయిత్వా మహోదధిమ్. 39

కృత్యా మూర్ఖి పదన్యాసం, రావణస్య దురాత్మనః
 త్వాం ద్రష్టు ముపయాతోఽహం, సమాశ్రిత్య పరాక్రమమ్. 40

నాహ మస్మి తథా దేవి, యథా మా మవగచ్ఛసి
 విశంకా త్యజ్యతా మేషా, శ్రద్ధత్స్వ వదతో మమ. 41

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశతే సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే చతుస్త్రింశ స్సర్గః.

పంచత్రింశస్సర్గః (35)

తాం తు రామకథాం శ్రుత్వా, వైదేహీ వానరర్షభాత్
 ఉవాచ వదనం సాంత్యం, ఇదం మధురయా గిరా. 1

క్వ తే రామేణ సంసర్గః, కథం జానాసి లక్ష్మణం
 వానరాణాం నరాణాం చ, కథ మాసీత్సమాగమః. 2

యాని రామస్య లింగాని, లక్ష్మణస్య చ వానర
 తాని భూయ స్సమాచక్ష్య, న మాం శోకః సమా విశేత్ 3

కీదృశం తస్య సంస్థానం, రూపం రామస్య కీదృశం
 కథ మూరూ కథం బాహూ, లక్ష్మణస్య చ శంస మే 4

ఏవ ముక్త స్తు వైదేహ్యా, హనూమాన్ మారుతాత్మజః
 తతో రామం యథాతత్త్వం, అఖ్యాతు ముపచక్రమే 5

- “జానంతీ బత దిష్ట్యా మాం, వైదేహి! పరిపృచ్ఛసి
భర్తుః కమలపత్రాక్షి, సంస్థానం లక్ష్మణస్య చ 6
- యాని రామస్య చిహ్నాని, లక్ష్మణస్య చ యాని వై
లక్ష్మితాని విశాలాక్షి, వదత శ్రుణు తాని మే 7
- రామః కమలపత్రాక్షః, సర్వసత్త్వమనోహరః
రూపదాక్షిణ్య సంపన్నః, ప్రసూతో జనకాత్మజే. 8
- తేజసాఽదిత్య సంకాశః, క్షమయా పృథివీ సమః
బృహస్పతిసమో బుద్ధ్యా, యశసా వాసవోపమః 9
- రక్షితా జీవలోకస్య, స్యజన స్యాభిరక్షితా
రక్షితా స్యస్య వృత్తస్య, ధర్మస్య చ పరంతపః 10
- రామో భామిని లోకస్య, చాతుర్వర్ణస్య రక్షితా
మర్యాదానాం చ లోకస్య, కర్తా కారయితా చ సః 11
- అర్చిష్యా నర్చితోఽత్యర్థం, బ్రహ్మచర్యవ్రతే స్థితః
సాధూనా ముపకారజ్ఞః, ప్రచారజ్ఞశ్చ కర్మణామ్. 12
- రాజవిద్యావినీత శ్చ, బ్రాహ్మణానా ముపాసితా
శ్రుతవాన్ శీలసంపన్నో, వినీతశ్చ పరంతపః 13
- యజుర్వేద వినీత శ్చ, వేదవిద్భి స్సుపూజితః
ధనుర్వేదే చ వేదేషు, వేదాంగేషు చ నిష్ఠితః 14
- విపులాంసో మహాబాహుః, కంబుగ్రీవ శుభాననః
గూఢజత్రు స్సుతామ్రాక్షో, రామో దేవి! జనై శ్రుతః. 15

- దుందుభిస్వననిర్ఘోషః, స్నిగ్ధవర్ణః ప్రతాపవాన్
సమ స్సమవిభక్తాంగో, వర్ణం శ్యామం సమాశ్రితః 16
- త్రిస్థిరః త్రిప్రలంబశ్చ, త్రిసమః త్రిమ చోన్నతః
త్రితామ్రః త్రిమ చ స్నిగ్ధో, గంభీరః త్రిమ నిత్యశః 17
- త్రివళీవాన్ త్ర్యవనతః, చతుర్వ్యంగః త్రిశీర్షవాన్.
చతుష్కలః చతుర్లేఖః, చతుష్కిమ్కుః చతుస్సమః 18
- చతుర్దశసమద్యంద్యః, చతుర్దంష్ట్రః చతుర్గతిః
మహోష్ఠహనునాస శ్చ, పంచస్నిగ్ధోఽష్ట వంశవాన్ 19
- దశపద్మో దశబృహత్, త్రిభి ర్వాస్త్రో ద్విశుక్లవాన్
షడున్నతో నవతనుః, త్రిభి ర్వాస్త్రోతి రాఘవః 20
- సత్యధర్మపరః శ్రీమాన్, సంగ్రహనుగ్రహేరతః
దేశకాలవిభాగజ్ఞః, సర్వలోకప్రియంవదః 21
- భ్రాతా చ తస్య ద్వైమాత్రః, సౌమిత్రి రపరాజితః
అనురాగేణ రూపేణ, గుణైశ్చైవ తథావిధః 22
- తా వుభౌ నరశార్దూలౌ, త్యద్ధర్మనసముత్సుకౌ
విచిన్యంతౌ మహీం కృత్స్నాం, అస్మాభి రభిసంగతౌ 23
- త్యా మేవ మార్గమాణౌ తౌ, విచరంతౌ వసుంధరాం
దదర్శతుః మృగపతిం, పూర్వజే నావరోపితమ్ 24
- ఋశ్యమూకస్య పృష్ఠేతు, బహుపాదపసంకులే
భ్రాతు ర్భయార్త మాసీనం, సుగ్రీవం ప్రియదర్శనమ్ 25

- వయం తు హరిరాజం తం, సుగ్రీవం సత్యసంగరం
 పరిచర్యాస్మహే రాజ్యాత్, పూర్వజే నావరోపితమ్ 26
- తత స్తౌ చీరవసనౌ, ధనుఃప్రవరపాణినౌ
 ఋశ్యమూకస్య శైలస్య, రమ్యం దేశ ముపాగతౌ 27
- స తౌ దృష్ట్వా నరవ్యాఘ్రౌ, ధన్వినౌ వానరర్షభః
 అవప్నోతే గిరే స్తస్య, శిఖరం భయమోహితః 28
- తత స్స శిఖరే తస్మిన్, వానరేంద్రో వ్యవస్థితః
 తయో స్సమీపం మామేవ, ప్రేషయామాస సత్యరమ్ 29
- తా వహం పురుషవ్యాఘ్రౌ, సుగ్రీవవచనా త్రుభూ
 రూపలక్షణసంపన్నౌ, కృతాంజలి రుపస్థితః 30
- తౌ పరిజ్ఞాతతత్త్వార్థౌ, మయా ప్రీతినమన్వితౌ
 పృష్ఠ మారోప్య తం దేశం, ప్రాపితౌ పురుషర్షభౌ 31
- నివేదితౌ చ త త్యేన, సుగ్రీవాయ మహాత్మనే
 తయో రన్యోన్యసల్లాపాత్, భృశం ప్రీతి రజాయత 32
- తత స్తౌ ప్రీతి సంపన్నౌ, హరీశ్వర నరేశ్వరౌ
 పరస్పరకృతాశ్వాసౌ, కథయా పూర్వవృత్తయా 33
- తత స్స సాంత్యయామాస, సుగ్రీవం లక్ష్మణాగ్రజః
 స్త్రీహేతో ర్యాలినా భ్రాత్రా, నిరస్తమురుతేజసా 34
- తత స్తన్నాశజం శోకం, రామ స్యాక్లిష్టకర్మణః
 లక్ష్మణో వానరేంద్రాయ, సుగ్రీవాయ న్యవేదయత్ 35

- స శ్రుత్యా వానరేంద్రస్తు, లక్ష్మణే నేరితం వచః
 తదాఽఽసీ నిష్ప్రభోఽత్యర్థం, గ్రహగ్రస్త ఇవాంశుమాన్ 36
- తత స్వద్ధాత్రశోభీని, రక్షసా హియమాణయా
 యా న్యాభరణజాలాని, పాతితాని మహీతలే 37
- తాని సర్వాణి రామాయ, ఆనీయ హరియూథపాః
 సంహృష్టా దర్శయామాసుః, గతిం తు న విదు స్తవ 38
- తాని రామాయ దత్తాని, మయై వోపహృతాని చ
 స్యనవం త్యవకీర్ణాని, తస్మిన్ విగతచేతసి 39
- తా న్యంకే దర్శనీయాని, కృత్యా బహువిధం తవ
 తేన దేవప్రకాశేన, దేవేన పరిదేవితమ్. 40
- పశ్యత స్తాని రుదతః, తామ్యతశ్చ పునఃపునః
 ప్రాదీపయన్ దాశరథేః, తాని శోకహుతాశనమ్ 41
- శయితం చ చిరం తేన, దుఃఖారేన మహాత్మనా
 మయాపి వివిధై ర్వాక్యైః, కృచ్ఛాత్ ఉత్థాపితః పునః 42
- తాని దృష్ట్వా మహాబాహుః, దర్శయిత్వా ముహూర్ముహుః
 రాఘవ స్సహసౌమిత్రీః, సుగ్రీవే సంన్యవేదయత్ 43
- స తవాదర్శనా దార్యే, రాఘవః పరితప్యతే
 మహతా జ్వలతా నిత్యం, అగ్నినే వాగ్నిపర్వతః 44
- త్యత్కృతే త మనిద్రా చ, శోక శ్చింతా చ రాఘవం
 తాపయంతి మహాత్మానం, అగ్న్యగార మి వాగ్నయః 45

- త వాదర్చనశోకేన, రాఘవః ప్రవిచాల్యతే
 మహతా భూమికంపేన, మహనివ శిలోచ్ఛయః 46
- కాననాని సురమ్యాణి, నదీః ప్రస్రవణాని చ
 చరన్న రతి మాప్నోతి, త్వా మపశ్యన్ నృపాత్మజే 47
- స త్వాం మనుజశార్దూలః, క్షీప్రం ప్రాప్యతి రాఘవః
 సమిత్రబాంధవం హత్యా, రావణం జనకాత్మజే 48
- సహితౌ రామసుగ్రీవౌ, ఉభావకురుతాం తదా
 సమయం వాలినం హంతుం, తవ చాన్యేషణం తదా 49
- తత స్తాభ్యాం కుమారాభ్యాం, వీరాభ్యాం స హరీశ్వరః
 కిష్కింధాం సముపాగమ్య, వాలీ యుద్ధే నిపాతితః 50
- తతో నిహత్య తరసా, రామౌ వాలిన మాహవే
 సర్వేషాం హరిసంఘానాం, సుగ్రీవ మకరో తృతిమ్ 51
- రామసుగ్రీవయో రైక్యం, దేవ్యేవం సమజాయత
 హనూమంతం చ మాం విద్ధి, తయో ర్ద్ధాత మిహాగతమ్ 52
- స్వరాజ్యం ప్రాప్య సుగ్రీవః, సమానీయ హరీశ్వరాన్
 త్వదర్థం ప్రేషయామాస, దిశో దశ మహాబలాన్ 53
- అదిష్టా వానరేంద్రేణ, సుగ్రీవేణ మహాజనా
 అద్రిరాజ ప్రతీకాశాః, సర్వతః ప్రస్థితా మహీమ్ 54
- తత స్తే మార్గమాణా వై, సుగ్రీవ వచనాతురాః
 చరంతి వసుధాం కృత్వాం, వయ మన్యే చ వానరాః 55

- అంగదో నామ లక్ష్మీవాన్, వాలి సూను ర్మహాబలః
ప్రస్థితః కపిశార్దూలః, త్రిభాగబలసంవృతః 56
- తేషాం నో విప్రణష్టానాం, వింధ్యే పర్యతసత్తమే
భృశం శోకపరీతానాం, అహోరాత్రగణా గతాః 57
- తే వయం కార్యనైరాశ్యాత్, కాల స్యాతిక్రమేణ చ
భయా చ్చ కపిరాజస్య, ప్రాణాన్ త్యక్తుం వ్యవస్థితాః 58
- విచిత్త్య పనదుర్గాణి, గిరిప్రస్రవణాని చ
అనాసాద్య పదం దేవ్యాః, ప్రాణాన్ త్యక్తుం సముద్యతాః 59
- దృష్ట్వా ప్రాయోపవిష్టాం శ్చ, సర్వాన్ వానరపుంగవాన్
భృశం శోకార్ణవే మగ్నః, పర్యదేవయ దంగదః 60
- తవ నాశం చ వైదేహి, వాలినశ్చ వధం తథా
ప్రాయోపవేశ మస్మాకం, మరణం చ జటాయుషః 61
- తేషాం న స్వామి సందేశాత్, నిరాశానాం ముమూర్షతాం,
కార్యహేతో రివాయాతః, శకుని ర్వీర్యవాన్ మహాన్. 62
- గృధ్రరాజస్య సోదర్యః, సంపాతి ర్నామ గృధ్రరాట్
శ్రుత్వా భ్రాతృవధం కోపాత్, ఇదం వచనమబ్రవీత్ 63
- 'యవీయాన్ కేస మే భ్రాతా, హతః క్వచ నిపాతితః
ఏత దాభ్యాతు మిచ్ఛామి, భవద్భిః వానరోత్తమాః' 64
- అంగదోఽకథయ త్తస్య, జనస్థానే మహాద్యధం
రక్షసా భీమరూపేణ, త్వా ముద్దిశ్య యథాతథమ్ 65

- జటాయుషో వధం శ్రుత్వా, దుఃఖిత స్తోఽరుణాత్మజః
త్వాం శశంస వరారోహే, వసంతీం రావణాలయే 66
- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా, సంపాతేః ప్రీతివర్ధనం
అంగదప్రముఖా స్పూర్ణం, తత స్సంప్రస్థితా వయమ్ 67
- వింధ్యా దుత్థాయ సంప్రాప్తాః, సాగర స్యాంత ముత్తరం
త్వద్దర్శనకృతోత్సాహాః, హృష్టా స్తుష్టాః ప్లవంగమాః 68
- అంగదప్రముఖా స్సర్వే, వేలోపాంత ముపస్థితాః
చింతాం జగ్ముః పున ర్భీతాః, త్వద్దర్శన సముత్సుకాః 69
- అథాహం హరి సైన్యస్య, సాగరం ప్రేక్ష్య సీదతః
వ్యవధూయ భయం తీవ్రం, యోజనానాం శతం ప్లుతః 70
- లంకా చాపి మయా రాత్రౌ, దృష్టా నై రాక్షసాకులా
రావణశ్చ మయా దృష్టః, త్వం చ శోకపరిప్లుతా. 71
- ఏత త్రై సర్వమాఖ్యాతం, యథావృత్త మనిందితే!
అభిభాషస్య మాం దేవి, దూతో దాశరథే రహమ్ 72
- తం మాం రామకృతోద్యోగం, త్వన్నిమిత్త మిహాగతం
సుగ్రీవ సచివం దేవి, బుధ్యస్య పవనాత్మజమ్ 73
- కుశలీ తవ కాకుత్స్థః, సర్వశస్త్రభృతాం వరః
గురో రారాధనే యుక్తో, లక్ష్మణశ్చ సులక్షణః 74
- తస్య వీర్యవతో దేవి, భర్తు స్తవ హితే రతః
అహ మేకస్తు సంప్రాప్తః, సుగ్రీవవచనా దిహ 75

- మ యేయ మసహాయేన, చరతా కామరూపిణా
దక్షిణా దిగనుక్రాంతా, త్వన్మార్గవిచయైషిణా 76
- దిష్ట్యాఽపి హం హరి సైన్యానాం, త్వన్నాశ మనుశోచతాం
అపనేష్యామి సంతాపం, త వాభిగమశంసనాత్ 77
- దిష్ట్యాహి మమ న వ్యర్థం, దేవి సాగరలంఘనం
ప్రాప్యోమ్యహ మిదం దిష్ట్యా, త్వత్దర్శనకృతం యశః 78
- రాఘవశ్చ మహావీర్యః, క్షిప్రం త్వా మభిపత్యుతే
సమిత్రబాంధవం హత్యా, రావణం రాక్షసాధిపమ్ 79
- మాల్యవా న్నామ వైదేహి, గిరీణా ముత్తమో గిరిః
తతో గచ్ఛతి గోకర్ణం, పర్యతం కేసరీ హరిః 80
- స చ దేవర్షిభి ర్షిష్టః, పితా మమ మహాకపిః
తీర్థే నదీపతేః పుణ్యే, శంబసాదన ముద్ధరత్ 81
- తస్యాహం హరిణః క్షేత్రే, జాతో వాతేన మైథిలి
హనుమా నితి విఖ్యాతో, లోకే స్యేనైవ కర్మణా 82
- విశ్వాసార్థం తు వైదేహి, భర్తు రుక్తా మయా గుణాః
అచిరా ద్రాఘవో దేవి, త్వా మితో నయితాఽనఘే 83
- ఏవం విశ్వాసితా సీతా, హేతుభి శ్శోకకర్పితా
ఉపపన్నై రభిజ్ఞానైః, దూతం తమవగచ్ఛతి 84
- అతులం చ గతా హర్షం, ప్రహర్షేణ చ జానకీ
నేత్రాభ్యాం వక్రపక్ష్యాభ్యాం, ముమోచానందజం జలమ్ 85

చారు తద్వదనం తస్యాః, తామ్రశుక్లాయతేక్షణం
అశోభత విశాలాక్ష్యాః, రాహుముక్త ఇవోడురాట్ 86

హనూమంతం కపిం వ్యక్తం, మన్యతే నాన్యథేతి సా
అథోవాచ హనూమాం స్తాం, ఉత్తరం ప్రియదర్శనామ్ 87

ఏతత్తే సర్వ మాఖ్యాతం, సమాశ్వసి హి మైథిలి
కిం కరోమి కథం వా తే, రోచతే ప్రతియా మ్యహమ్. 88

హతేఽసురే సంయతి శంబసాదనే
కపిప్రవీరేణ మహర్షి చోదనాత్
తతోఽస్మి వాయు ప్రభవో హి మైథిలి
ప్రభావతః తత్ప్రతిమశ్చ వానరః. 89

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే
చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
శ్రీమత్సుందరకాండే పంచత్రింశ స్సర్గః.

షట్త్రింశ స్సర్గః (36)

భూయ ఏవ మహాతేజాః, హనూమా న్కారుతాత్మజః
అబ్రవీ త్రుశ్రితం వాక్యం, సీతాప్రత్యయకారణాత్. 1

వానరోఽహం మహాభాగే, దూతో రామస్య ధీమతః
రామనామాంకితం చేదం, పశ్య దేవ్యంగుళీయకమ్. 2

- ప్రత్యయార్థం తవాఽనీతం, తేన దత్తం మహాత్మనా
సమాశ్వాసిహి భద్రం తే, క్షీణదుఃఖఫలా హ్యసి. 3
- ఇత్యుక్త్వా ప్రదదౌ తస్యై, సీతాయై వానరోత్తమః
గృహీత్వా ప్రేక్షమాణా సా, భర్తుః కరవిభూషణం.
భర్తార మివ సంప్రాప్తా, జానకీ ముదితాఽభవత్ 4
- చారు తద్యదనం తస్యాః, తామ్రశుక్లాయ తేక్షణం
అశోభత విశాలాక్యాః, రాహుముక్త ఇవోడురాట్ 5
- తత స్సా హ్రీమతీ బాలా, భర్తృసందేశహర్షితా
పరితుష్టా ప్రియం కృత్వా, ప్రశశంస మహాకపిమ్ 6
- విక్రాంత స్త్వం సమర్థ స్త్వం, ప్రాజ్ఞ స్త్వం వానరోత్తమ
యే నేదం రాక్షసపదం, త్వయైకేన ప్రధర్షితమ్. 7
- శతయోజనవిస్తీర్ణః, సాగరో మకరాలయః
విక్రమశ్లాఘనీయేన, క్రమతా గోష్పదీకృతః. 8
- న హి త్వాం ప్రాకృతం మన్యే, వానరం వానరర్షభ
యస్య తే నాస్తి సంత్రాసో, రావణా న్నాపి సంభ్రమః 9
- అర్హసే చ కపిశ్రేష్ఠ, మయా సమభిభాషితుం
యద్యపి ప్రేషిత స్తేన, రామేణ విదితాత్మనా. 10
- ప్రేషయిష్యతి దుర్ధర్షో, రామో న హ్యపరీక్షితం
పరాక్రమ మవిజ్ఞాయ, మత్సకాశం విశేషతః. 11
- దిష్ట్యా చ కుశలీ రామో, ధర్మాత్మా సత్యసంగరః
లక్ష్మణ శ్చ మహాతేజాః, సుమిత్రానందవర్ధనః. 12

- మన్నిమిత్రేన మానార్ధః, కచ్చిత్ శోకేన రాఘవః
 కచ్చి న్నాన్యమనా రామః, కచ్చి న్నాం తారయిష్యతి. 23
- కచ్చి దక్షౌహిణీం భీమాం, భరతో భ్రాతృవత్సలః
 ధ్వజినీం మంత్రిభి ర్గుప్తాం, ప్రేషయిష్యతి మత్కృతే. 24
- వానరాధిపతి శ్రీమాన్, సుగ్రీవః కచ్చి దేష్యతి
 మత్కృతే హరిభి ర్వీరైః, వృతో దంతనఖాయుధైః 25
- కచ్చి చ్చ లక్ష్మణ శూరః, సుమిత్రానందవర్ధనః
 అస్త్రవి చ్చరణాలేన, రాక్షసా ని్యధమిష్యతి. 26
- రౌద్రేణ కచ్చి దస్త్రేణ, జ్వలతా నిహతం రణే
 ద్రక్ష్యా మ్యల్పేన కాలేన, రావణం ససుహృజ్జనమ్. 27
- కచ్చి న్న త ధేమసమానవర్ణం
 తస్యాననం పద్మసమానగంధి
 మయా వినా శుష్యతి శోకదీనం
 జలక్షయే పద్మ మివాతపేన 28
- ధర్మాపదేశా త్యజత శ్చ రాజ్యం
 మాం చా ప్యరణ్యం నయతః పదాతిం
 నాసీత్వ్యథా యస్య న భీ ర్న శోకః
 కచ్చిచ్ఛుదైర్యం హృదయే కరోతి. 29
- న చాస్య మాతా న పితా న చాన్యః
 స్నేహ ద్విశిష్టోఽస్తి మయా సమో వా
 తావ త్యహం దూత జిజీవిషేయం
 యావత్ ప్రవృత్తిం శ్రుణుయాం ప్రియస్య. 30

ఇతీవ దేవీ వచనం మహర్థం
 తం వానరేంద్రం మధురార్థ ముక్త్యా
 శ్రోతుం పునస్తస్య వచోభిరామం
 రామార్థయుక్తం విరరామ రామా. 31

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా, మారుతి ర్భీమవిక్రమః
 శిరస్యంజలి మాధాయ, వాక్య ముత్తర మబ్రవీత్. 32

న త్వా మిహస్థాం జానీతే, రామః కమలలోచనే
 తేన త్వాం నానయ త్యాశు, శచీ మివ పురందరః. 33

శ్రుత్యైవ తు వచో మహ్యం, క్షిప్రమేష్యతి రాఘవః
 చమాం ప్రకర్ష న్మహతీం, హర్ష్యక్షగణసంకులామ్. 34

విష్టంభయిత్వా బాణౌఘైః, అక్షోభ్యం వరుణాలయం
 కరిష్యతి పురీం లంకాం, కాకుత్స్థ శ్శాంతరక్షసామ్. 35

తత్ర యద్యంతరా మృత్యుః, యది దేవా స్సహసురాః
 స్థాస్యంతి పథి రామస్య, స తా నపి వధిష్యతి. 36

త వాదర్శనజే నార్యే, శోకేన స పరిప్లవః
 న శర్మ లభతే రామః, సింహార్దిత ఇవ ద్విపః. 37

మలయేన చ వింధ్యేన, మేరుణా మందరేణ చ
 దర్దురేణ చ తే దేవి, శపే మూలఫలేన చ. 38

యథా సునయనం వల్గు, బింబోష్ఠం చారుకుండలం
 ముఖం ద్రక్ష్యసి రామస్య, పూర్ణచంద్ర మివోదితమ్. 39

- క్షీప్రం ద్రక్ష్యసి వైదేహి, రామం ప్రప్రవణే గిరౌ
శతక్రతు మివాసీనం, నాకపుష్పస్య మూర్ధని. 40
- న మాంసం రాఘవో భుంక్తే, న చాపి మధు సేవతే
వన్యం సువిహితం నిత్యం, భక్త మశ్నాతి పంచమమ్. 41
- నైవదంశాన్ న మశకాన్, న కీటాన్ న సరీసృపాన్
రాఘవోఽపనయేత్ గాత్రాత్, త్వద్గతే నాంతరాత్మనా 42
- నిత్యం ధ్యానపరో రామో, నిత్యం శోకపరాయణః
నాన్య చ్చింతయతే కించిత్, సతు కామవశం గతః 43
- అనిద్రః సతతం రామః, సుప్తోఽపి చ నరోత్తమః
సీతే తి మధురాం వాణీం, వ్యాహరన్ ప్రతిబుధ్యతే. 44
- దృష్ట్వా ఫలం వా పుష్పం వా, యద్యాఽన్యత్సుమనోహరం
బహుశో హాస్రియే త్యేవం, శ్వసం స్త్వా మభిభాషతే. 45
- స దేవి నిత్యం పరితప్యమానః
త్వా మేవ సీతే త్యభిభాషమాణః
ధృతవ్రతో రాజసుతో మహాత్మా
తవై వ లాభాయ కృతప్రయత్నః. 46
- సా రామసంకీర్తన వీతశోకా
రామస్య శోకేన సమానశోకా
శరన్ముఖే సాంబుదశేషచంద్రా
నిశేవ వైదేహసుతా బభూవ. 47

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్పుండరకాండే షట్త్రింశ స్వర్గః.

సప్తత్రింశ స్వర్గః (37)

సీతా తద్వచనం శ్రుత్వా, పూర్ణచంద్రనిభాననా
 హనూమంత మువా చేదం, ధర్మార్థసహితం వచః.

1

హరిఃఓమ్

ఓమ్ శ్రీరామాయ నమః

శ్రీ మద్రామాయణే, సుందరకాండే

షట్త్రింశ స్సర్గః (36)

సా రామసంకీర్తన వీతశోకా
రామస్య శోకేన సమానశోకా
శరన్ముఖే సాంబుదశేషచంద్రా
నిశేవ వైదేహసుతా బభూవ.

47

ఇత్యార్షే, శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
శ్రీమత్సుందరకాండే షట్త్రింశ స్సర్గః.

సప్తత్రింశ స్సర్గః (37)

సీతా తద్వచనం శ్రుత్వా, పూర్ణచంద్రనిభాననా
హనూమంత మువా చేదం, ధర్మార్థసహితం వచః.

1

అమృతం విషసంస్పృష్టం, త్వయా వానర భాషితం
యచ్చ నాన్యమనా రామో, యచ్చ శోకపరాయణః.

2

ఐశ్వర్యే వా సువిస్తీర్ణే, వ్యసనే వా సుదారుణే
రజ్జ్వేవ పురుషం బధ్యా, కృతాంతః పరికర్షతి.

3

విధి ర్నూన మసంహార్యః, ప్రాణినాం ప్లవగోత్తమ
సౌమిత్రిం మాం చ రామం చ, వ్యసనైః పశ్యమోహితాన్.

4

- శోక స్యాస్య కదా పారం, రాఘవోఽధిగమిష్యతి
 ప్లవమానః పరిశ్రాంతో, హతనౌ స్నాగరే యథా. 5
- రాక్షసానాం వధం కృత్వా, సూదయిత్యా చ రావణం
 లంకా మున్మాళితాం కృత్వా, కదా ద్రక్ష్యతి మాం పతిః. 6
- స వాచ్య స్సంత్వర స్యేతి, యావ దేవ స పూర్వతే
 అయం సంవత్సరః కాలః, తావద్ధి మమ జీవితమ్. 7
- వర్తతే దశమో మాసో, ద్వౌతు శేషౌ ప్లవంగమ
 రావణేన నృశంసేన, సమయో యః కృతో మమ. 8
- విభీషణేన చ భ్రాత్రా, మమ నిర్వాతనం ప్రతి
 అనునీతః ప్రయత్నేన, న చ తత్కురుతే మతిమ్. 9
- మమ ప్రతిప్రదానం హి, రావణస్య న రోచతే
 రావణం మార్గతే సంఖ్యే, మృత్యుః కాలవశం గతమ్. 10
- జ్యేష్ఠా కన్యాఽనలా నామ, విభీషణసుతా కపే
 తయా మమేద మాభ్యాతం, మాత్రా ప్రహితయా స్వయమ్. 11
- అసంశయం హరిశ్రేష్ఠ, క్షీప్రం మాం ప్రాప్యతే పతిః
 అంతరాత్మా హి మే శుద్ధః, తస్మిం శ్చ బహవో గుణాః. 12
- ఉత్సాహః పౌరుషం సత్త్వం, అన్యశంస్యం కృతజ్ఞతా
 విక్రమ శ్చ ప్రభావ శ్చ, సంతి వానర రాఘవే. 13
- చతుర్దశ సహస్రాణి, రాక్షసానాం జఘాన యః
 జనస్థానే వినా భ్రాత్రా, శత్రుః క స్తస్య నో ద్విజేత్. 14
- స స శక్య స్తులయితుం, వ్యసనైః పురుషర్షభః
 అహం తస్య ప్రభావజ్ఞా, శక్రస్యేవ పులోమజా 15

- శరణాలాంశుమాన్ శూరః, కపే రామదివాకరః
 శత్రురక్షోమయం తోయం, ఉపశోషం నయిష్యతి. 16
- ఇతి సంజల్పమానాం తాం, రామార్థే శోకకర్షితాం
 అశ్రుసంపూర్ణనయనాం, ఉవాచ వచనం కపిః. 17
- శ్రుత్యైవ తు వచో మహ్యం, క్షిప్ర మేష్యతి రాఘవః
 చమూం ప్రకర్షన్మహతీం, హర్ష్యక్షగణసంకులామ్. 18
- అథవా మోచయిష్యామి, త్యా మద్వైవ వరాననే
 అస్మా ద్దుఃఖా దుపారోహ, మమ పృష్ట మనిందితే. 19
- త్యాం హి పృష్టగతాం కృత్యా, సంతరిష్యామి సాగరం
 శక్తి రస్తి హి మే వోధుం, లంకా మపి సరావణామ్. 20
- అహం ప్రస్రవణస్థాయ, రాఘవా యాద్య మైథిలి
 ప్రాపయిష్యామి శక్రాయ, హవ్యం హుత మివానలః. 21
- ద్రక్ష్య స్యద్వైవ వైదేహి, రాఘవం సహలక్షణం
 వ్యవసాయసమాయుక్తం, విష్ణుం దైత్యవధే యథా. 22
- త్వద్ధర్మనకృతోత్సాహం, అశ్రమస్థం మహాబలం
 పురందర మివాసీనం, నాకరాజస్య మూర్ధని. 23
- పృష్ట మారోహ మే దేవి, మా వికాంక్షస్య శోభనే
 యోగ మన్విచ్ఛ రామేణ, శశాంకే నేవ రోహిణీ. 24
- కథయం తీవ చంద్రేణ, సూర్యేణ చ మహార్చిషా
 మత్పృష్ట మధిరుహ్య త్వం, తరాఽకాశమహార్ణవౌ. 25
- న హి మే సంప్రయాతస్య, త్యా మితో నయతోఽంగనే!
 అనుగంతుం గతిం శక్తాః, సర్వే లంకానివాసినః. 26

- యదై వాహ మిహ ప్రాప్తః, తదై వాహ మనంశయః
 యాస్యామి పశ్య వైదేహి, త్యా ముద్యమ్య విహాయసమ్. 27
- మైథిలీ తు హరిశ్రేష్ఠాత్, శ్రుత్వా వచన మద్భుతం
 హర్షవిస్మితసర్వాంగీ, హనుమంత మథాబ్రవీత్. 28
- “హనుమన్ దూర మధ్యానం, కథం మాం వోధు మిచ్ఛసి,
 తదేవ ఖలు తే మన్యే, కపిత్వం హరియాధప. 29
- కథం వాల్మశరీర స్త్యం, మా మితో నేతు మిచ్ఛసి
 సకాశం మానవేంద్రస్య, భర్తు ర్మే ప్లవగర్షభ” 30
- సీతాయా వచనం శ్రుత్వా, హనుమాన్ మారుతాత్మజః
 చింతయామాస లక్ష్మీవాన్, నవం పరిభవం కృతమ్. 31
- న మే జానాతి సత్త్వం వా, ప్రభావం వాఽసితేక్షణా
 తస్మా త్పశ్యతు వైదేహి, యద్రూపం మమ కామతః. 32
- ఇతి సంచింత్య హనుమాన్, తదా ప్లవగసత్తమః
 దర్శయామాస వైదేహ్యః, స్వరూప మరిమర్దనః. 33
- స తస్మా త్ప్రదపా ధీమాన్, ఆప్లుత్య ప్లవగర్షభః
 తతో వర్ధితు మారేభే, సీతాప్రత్యయకారణాత్. 34
- మేరుమందరసంకాశో, బభౌ దీప్తానలప్రభః
 అగ్రతో వ్యవతస్థే చ, సీతాయా వానరోత్తమః. 35
- హరిః పర్వతసంకాశః, తామ్రవక్త్రో మహాబలః
 వజ్రదంష్ట్రనభో భీమో, వైదేహీ మిద మబ్రవీత్. 36
- “సపర్వతవనోద్దేశాం, సాట్టప్రాకారతోరణాం
 లంకా మిమాం సనాథాం వా, నయితుం శక్తి రస్మి మే. 37

- త దవస్థాప్యతాం బుద్ధిః, అలం దేవి వికాంక్షయా
విశోకం కురు వైదేహి, రాఘవం సహలక్ష్మణమ్. 38
- తం దృష్ట్వా భీమసంకాశం, ఉవాచ జనకాత్మజా
పద్యపత్రవిశాలాక్షీ, మారుత స్వీరసం సుతమ్. 39
- తవ సత్త్వం బలం చైవ, విజానామి మహాకపే
వాయో రివ గతిం చైవ, తేజ శ్చాగ్నే రివాద్భుతమ్. 40
- ప్రాకృతోఽన్యః కథం చేమాం, భూమి మాగంతు మర్తతి
ఉదధే రప్రమేయస్య, పారం వానరపుంగవ. 41
- జానామి గమనే శక్తిం, నయనే చాపి తే మమ
అవశ్యం సంప్రధార్యాశు, కార్యసిద్ధి ర్మహాత్మనః. 42
- అయుక్తం తు కపిశ్రేష్ఠ, మమ గంతుం త్వయాఽనఘ
వాయువేగ సవేగస్య, వేగో మాం మోహయే త్తవ. 43
- అహ మాకాశ మాపన్నా, హ్యుప ర్యుపరి సాగరం
ప్రపతేయం హి తే పృష్ఠాత్, భయా ద్వేగేన గచ్ఛతః. 44
- పతితా సాగరే చాహం, తిమినక్రఝుషాకులే
భవేయ మాశు వివశా, యాదసా మన్న ముత్తమమ్. 45
- న చ శక్త్యే త్వయా సార్థం, గంతుం శత్రువినాశన!
కళత్రవతి సందేహః, త్వయ్యపి స్యా దసంశయః. 46
- హ్రీయమాణాం తు మాం దృష్ట్వా, రాక్షసా భీమవిక్రమాః
అనుగచ్ఛేయు రాదిష్ఠాః, రావణేన దురాత్మనా. 47
- తైస్త్యం పరివృత శ్శూరైః, శూలముద్గరపాణిభిః
భవేస్త్యం సంశయం ప్రాప్తో, మయా వీరకళత్రవాన్. 48

- సాయుధా బహవో వ్యోమ్ని, రాక్షసా స్త్యం నిరాయుధః
కథం శక్త్యసి సంయాతుం, మాం చైవ పరిరక్షితుమ్. 49
- యుధ్యమానస్య రక్షోభిః, తవ తైః క్రూరకర్మభిః
ప్రపతేయం హి తే పృష్ఠాత్, భయార్తా కపిసత్తమ. 50
- అథ రక్షాంసి భీమాని, మహాంతి బలవంతి చ
కథంచి త్సాంపరాయే త్వాం, జయేయుః కపిసత్తమ. 51
- అథవా యుధ్యమానస్య, పతేయం విముఖస్య తే
పతితాం చ గృహీత్యా మాం, నయేయుః పాపరాక్షసాః. 52
- మాం వా హరేయుః త్వత్ హస్తాత్, విశసేయు రథాపి వా
అవ్యవస్థా హి దృశ్యేతే, యుద్ధే జయపరాజయౌ. 53
- అహం వాపి విపద్యేయం రక్షోభి రభితర్జితా
త్వత్ప్రయత్నో హరిశ్రేష్ఠ, భవే న్నిష్ఫల ఏవ తు. 54
- కామం త్వ మసి పర్యాప్తో, నిహంతుం సర్వరాక్షసాన్
రాఘవస్య యశో హీయేత్, త్వయా శస్తైస్తు రాక్షసైః. 55
- అథవాఽ దాయ రక్షాంసి, న్యసేయు స్సంవృతే హి మాం
యత్ర తే నాభిజానీయుః, హరయో నాపి రాఘవౌ. 56
- ఆరంభ స్తు మదర్థోఽయం, తత స్తవ నిరర్థకః
త్వయా హి సహ రామస్య, మహా నాగమనే గుణః. 57
- మయి జీవిత మాయత్తం, రాఘవస్య మహాత్మనః
బ్రాతృణాం చ మహాబాహో, తవ రాజకులస్య చ. 58
- తౌ నిరాశౌ మదర్థం తు, శోకసంతాప కర్పితౌ
సహ సర్వక్షహరిభిః, త్యక్త్యతః ప్రాణసంగ్రహమ్. 59

- భర్తృభక్తిం పురస్కృత్య, రామా దన్యస్య వానర
 న స్పృశామి శరీరం తు, పుంసో వానరపుంగవ. 60
- య దహం గాత్రసంస్పర్శం, రావణస్య బలా ధృతా
 అనీశా కిం కరిష్యామి, వినాథా వివశా సతీ. 61
- యది రామో దశగ్రీవం, ఇహ హత్యా సబాంధవం
 మా మితో గృహ్య గచ్ఛేత, తత్తస్య సదృశం భవేత్. 62
- శ్రుతా హి దృష్టా శ్చ మయా పరాక్రమాః
 మహాత్మన స్తస్య రణావమర్దినః
 న దేవగంధర్వ భుజంగరాక్షసాః
 భవంతి రామేణ సమా హి సంయుగే. 63
- సమీక్ష్య తం సంయతి చిత్రకారుకం
 మహాబలం వాసవతుల్యవిక్రమం
 సలక్ష్మణం కో విషహేత రాఘవం
 హుతాశనం దీప్త మివానిలేరితమ్. 64
- సలక్ష్మణం రాఘవ మాజిమర్దనం
 దిశాగజం మత్త మివ వ్యవస్థితమ్
 సహేత కో వానరముఖ్య సంయుగే
 యుగాంతసూర్యప్రతిమం శరార్చిషమ్. 65
- స మే హరిశ్రేష్ఠ! సలక్ష్మణం పతిం
 సయూథపం క్షిప్ర మిహోపపాదయ
 చిరాయ రామం ప్రతి శోకకర్షితాం
 కురుష్య మాం వానరముఖ్య హర్షితాం. 66

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
శ్రీమత్సుందరకాండే సప్తత్రింశ స్సర్గః.

అష్టత్రింశ స్సర్గః (38)

- తత స్స కపిశార్దూలః, తేన వాక్యేన హర్షితః
సీతా మువాచ త చ్ఛ్ఛుత్వా, వాక్యం వాక్యవిశారదః. 1
- యుక్తరూపం త్వయా దేవి, భాషితం శుభదర్శనే
సదృశ్యం స్త్రీస్యభావస్య, సాధ్వీనాం వినయస్య చ. 2
- స్త్రీత్వం న తు సమర్థం హి, సాగరం వ్యతివర్తితుం
మా మధిష్ఠాయ విస్తీర్ణం, శతయోజన మాయతమ్. 3
- ద్వితీయం కారణం య చ్ఛ, బ్రవీషి వినయాన్వితే
రామా దన్యస్య నార్తామి, సంస్కర్ష మితి జానకి. 4
- ఏత త్తే దేవి సదృశం, పత్వ్యా స్తస్య మహాత్మనః
కా హ్యన్యా త్యామ్ముతే దేవి, బ్రూయా ద్యచన మీదృశమ్. 5
- శ్రోష్యతే చైవ కాకుత్స్థః, సర్వం నిరవశేషతః
చేష్ఠితం యత్త్వయా దేవి, భాషితం మమ చాగ్రతః. 6
- కారణై ర్భూభి ర్దేవి, రామప్రియచికిర్షయా
స్నేహ ప్రస్కన్నమనసా, మయైత త్సముదీరితమ్. 7

- త్వయాఽపహసితా చాహం, క్రుద్ధా సంలజ్జితా తదా
 భక్ష గృధ్నేన కాకేన, దారితా త్వా ముపాగతా. 18
- ఆసీనస్య చ తే శ్రాంతా, పునరుత్సంగ మావిశం
 క్రుధ్యంతీ చ ప్రహృష్టేన, త్వయాఽహం పరిసాంత్యితా. 19
- బాష్పపూర్ణముఖీ మందం, చక్షుషీ పరిమార్జితీ
 లక్ష్మితాఽహం త్వయా నాథ, వాయసేన ప్రకోపితా. 20
- పరిశ్రమాత్ ప్రసుప్తా చ, రాఘవాంకేఽప్యహం చిరం
 పర్యాయేణ ప్రసుప్తశ్చ, మమాంకే భరతాగ్రజః. 21
- స తత్ర పునరేవాథ, వాయస స్సముపాగమత్
 తత స్సుప్త ప్రబుద్ధాం మాం, రామస్యాంకాత్ సముత్థితామ్. 22
- వాయస స్సహసాఽఽ గమ్య, విదదార స్తనాంతరే
 పునః పున రథోత్పత్య, విదదార స మాం భృశమ్. 23
- తత స్సముక్తితో రామో, ముక్తై శ్శోణితబిందుభిః
 వాయసేన తత స్తేన, బలవత్ క్లిశ్యమానయా. 24
- స మయా బోధితః శ్రీమాన్, సుఖసుప్తః పరంతపః
 స మాం దృష్ట్వా మహాబాహుః, వితున్నాం స్తనయో స్తదా. 25
- ఆశీవిష ఇవ క్రుద్ధః, శ్వసన్ వాక్య మభాషత
 కేన తే నాగనాసోరు, విక్షతం వై స్తనాంతరమ్. 26
- కః క్రీడతి సరోషేణ, పంచవక్త్రేణ భోగినా
 వీక్షమాణ స్తత స్తం వై, వాయసం సముదైక్షత. 27

- నఖైః సరుధిరై స్తీక్ష్ణైః, మామే వాభిముఖం స్థితం
పుత్రః కిల సశక్రస్య, వాయసః పతతాం వరః. 28
- ధరాంతరగత శ్రీఘ్రం, పవనస్య గతౌ సమః
తత స్తస్మిన్ మహాబాహుః, కోపసంవర్తితేక్షణః. 29
- వాయసే కృతవాన్ క్రూరాం, మతిం మతిమతాం వరః
స దర్భం సంస్తరాత్ గృహ్య, బ్రాహ్మేణాస్త్రైణయోజయత్. 30
- స దీప్త ఇవ కాలాగ్నిః, జజ్వా లాభిముఖో ద్విజం
స తం ప్రదీప్తం చిక్షేప, దర్భం తం వాయసం ప్రతి. 31
- తత స్తం వాయసం దర్భః, సోఽబరేఽనుజగామ హ
అనుస్యష్ట స్తదా కాకో, జగామ వివిధాం గతిమ్. 32
- లోకకామ ఇమం లోకం, సర్వం వై విచచార హ
స పిత్రా చ పరిత్యక్తః, సురైశ్చ సమహర్షిభిః. 33
- త్రీన్ లోకాన్ సంపరిక్రమ్య, త మేవ శరణం గతః
స తం నిపతితం భూమౌ, శరణ్య శృరణాగతమ్. 34
- వధార్త మపి కాకుత్స్థః, కృపయా పర్యపాలయత్
స శర్మ లబ్ధ్యా లోకేషు, తమేవ శరణం గతః. 35
- పరిద్యూనం విషణ్ణం చ, సత మాయాంత మబ్రవీత్
మోఘం కర్తుం న శక్యం తు, బ్రాహ్మ మస్త్రం త దుచ్యతామ్. 36
- హినస్తు దక్షిణాక్షి త్యత్, శర ఇత్యథ సోఽబ్రవీత్
తత స్తస్యాక్షి కాకస్య, హినస్తిస్య స దక్షిణమ్. 37

- దత్త్వా స దక్షిణం నేత్రం, ప్రాణేభ్యః పరిరక్షితః
 స రామాయ నమస్కృత్వా, రాజ్ఞే దశరథాయ చ. 38
- విస్ఫుష్ట స్తేన వీరేణ, ప్రతిపేదే స్య మాలయం
 మత్కృతే కాకమాత్రే తు, బ్రహ్మాస్త్రం సముదీరితమ్. 39
- కస్మా ద్యో మాం హరత్వత్తః, క్షమసే తం మహీపతే
 స కురుష్య మహోత్సాహః, కృపాం మయి నరర్షభ. 40
- త్యయా నాథవతీ నాథ, హ్యనాథా ఇవ దృశ్యతే
 ఆన్యశంస్యం పరోధర్మః, త్వత్త ఏవ మయా శ్రుతః 41
- జానామి త్వాం మహావీర్యం, మహోత్సాహం మహాబలం
 అపారపార మక్షోభ్యం, గాంభీర్యాత్ సాగరోపమమ్. 42
- భర్తారం ససముద్రాయా, ధరణ్యా వానవోపమం
 ఏవ మస్త్రవిదాం శ్రేష్ఠః, సత్త్వవా న్బలవా నపి. 43
- కి మర్థ మస్త్రం రక్షస్సు, న యోజయతి రాఘవః
 న నాగా నా పి గంధర్వాః, నాసురా న మరుద్గణాః. 44
- రామస్య సమరే వేగం, శక్తాః ప్రతిసమాధితుం
 తస్య వీర్యవతః కశ్చిత్, యద్యస్తి మయి సంభ్రమః 45
- కిమర్థం న శరై స్తీక్ణైః, క్షయం నయతి రాక్షసాన్
 భ్రాతు రాదేశ మాదాయ, లక్ష్మణో వా పరంతపః. 46
- కస్య హేతో ర్న మాం వీరః, పరిత్రాతి మహాబలః
 యది తౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ, వాయుగ్నిసమతేజసౌ. 47

- సురాణామపి దుర్ధర్షౌ, కిమర్థం మా ముపేక్షతః
 మమైవ దుష్పుతం కించిత్, మహా దస్తి న సంశయః. 48
- సమర్థా వపి తౌ యన్మాం, నావేక్షేతే పరంతపౌ”
 వైదేహ్యో వచనం శ్రుత్వా, కరుణం సాశ్రుభాషితమ్. 49
- అ థాబ్రవీ న్మహాతేజా, హనూమా న్మారుతాత్మజః
 త్వచ్ఛౌకవిముఖో రామో, దేవి సత్యేన మే శపే. 50
- రామే దుఃఖాభిపన్నే చ, లక్ష్మణః పరితప్యతే
 కథంచి ద్భవతీ దృష్టా, న కాలః పరిశోచితుమ్. 51
- ఇమం ముహూర్తం దుఃఖానాం, ద్రక్ష్య స్యంత మనిందితే
 తా వృభౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ, రాజపుత్రౌ మహాబలౌ. 52
- త్వద్దర్శనకృతోత్సాహౌ, లంకాం భస్మీకరిష్యతః
 హత్యా చ సమరే క్రూరం, రావణం సహబాంధవమ్. 53
- రాఘవ స్త్వాం విశాలాక్షి, స్వాం పురీం ప్రతి నేష్యతి
 బ్రూహి యద్రాఘవో వాచ్యో, లక్ష్మణశ్చ మహాబలః. 54
- సుగ్రీవో వాపి తేజస్వీ, హరయోఽపి సమాగతాః
 ఇత్సుక్తవతి తస్మింస్తు, సీతా సురసుతోపమా. 55
- ఉవాచ శోకసంతప్తా, హనూమంతం ప్లవంగమం
 కౌసల్యా లోకభర్తారం, సుషువే యం మనస్వినీ. 56
- తం మమార్థే సుఖం పృచ్ఛ, శిరసా చాభివాదయ
 ప్రజశ్చ సర్వరత్నాని, ప్రియా యాశ్చ వరాంగనాః. 57

ఐశ్వర్యం చ విశాలాయాం, పృథివ్యామపి దుర్లభం
పితరం మాతరం చైవ, సమ్మా న్యాభిప్రసాద్య చ. 58

అనుప్రవ్రజితో రామం, సుమిత్రా యేన సుప్రజాః
ఆనుకూల్యేన ధర్మాత్మా, త్యక్త్వా సుఖ మనుత్తమమ్. 59

అనుగచ్ఛతి కాకుత్స్థం, భ్రాతరం పాలయ న్యనే
సింహస్కంధో మహాబాహుః, మనస్వీ ప్రియదర్శనః. 60

పితృవ ద్వర్తతే రామే, మాతృవ న్మాం సమాచరన్
హ్రియమాణాం తదా వీరో, న తు మాం వేద లక్ష్మణః. 61

వృద్ధోపసేవీ లక్ష్మీవాన్, శక్తో న బహుభాషితా
రాజపుత్రః ప్రియః శ్రేష్ఠః, సదృశః శ్యశురస్యమే. 62

మమ ప్రియతరో నిత్యం, భ్రాతా రామస్య లక్ష్మణః
నియుక్తో ధురి యస్యాం తు, తా ముద్యహతి వీర్యవాన్. 63

యం దృష్ట్వా రాఘవో నైవ, వృత్తమార్య మనుస్మరేత్
స మమార్థాయ కుశలం, వక్తవ్యో వచనా న్మమ. 64

మృదుర్నిత్యం శుచి ర్షక్తః, ప్రియో రామస్య లక్ష్మణః
యథాహి వానరశ్రేష్ఠ, దుఃఖక్షయకరో భవేత్. 65

త్య మస్మిన్ కార్యనిర్ద్యోగే, ప్రమాణం హరిసత్తమ
రాఘవః త్యత్సమారంభాత్, మయి యత్సపరో భవేత్ 66

ఇదం బ్రూయా శ్చ మే నాథం, శూరం రామం పునః పునః
జీవితం ధారయిష్యామి, మాసం దశరథాత్మజ. 67

ఊర్ధ్వం మాసా న్నజీవేయం, సత్యే నాహం బ్రవీమి తే
రావణే నోపరుద్ధాం మాం, నికృత్యా పాపకర్మణా. 68

త్రాతు మర్హసి వీర త్యం, పాతాళాదివ కౌశికీం
తతో వస్త్రగతం ముక్త్యా, దివ్యం చూడామణిం శుభమ్. 69

ప్రదేయో రాఘవా యేతి, సీతా హనుమతే దదౌ
ప్రతిగృహ్య తతో వీరో, మణిరత్న మనుత్తమమ్. 70

అంగుళ్యా యోజయామాస, న హ్యస్య ప్రాభవ ద్భుజః
మణిరత్నం కపివరః, ప్రతిగృహ్యోఽభివాద్య చ. 71

సీతాం ప్రదక్షిణం కృత్వా, ప్రణతః పార్శ్వతః స్థితః
హర్షేణ మహతా యుక్తః, సీతాదర్శనజేన సః. 72

హృదయేన గతో రామం, శరీరేణ తు విష్ఠితః

మణివర ముపగృహ్య తం మహార్థం

జనకన్యపాత్యజయా ధృతం ప్రభావాత్

గిరిరివ పవనావధాతముక్తః

సుఖితమనాః ప్రతిసంక్రమం ప్రపేదే 73

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
శ్రీమత్సుందరకాండే అష్టత్రింశ స్సర్గః.

ఏకోనచత్వారింశస్సర్గః (39)

- మణిం దత్త్వా తత స్సీతా, హనూమంత మథాఽబ్రవీత్
అభిజ్ఞాన మభిజ్ఞాతం, ఏత ద్రామస్య తత్త్వతః. 1
- మణిం తు దృష్ట్వా రామో వై, త్రయాణాం సంస్మరిష్యతి
వీరో జనన్యా మమ చ, రాజ్ఞో దశరథస్య చ. 2
- స భూయ స్త్వం సముత్సాహే, చోదితో హరిసత్తమ
అస్మిన్ కార్యసమారంభే, ప్రచింతయ యదుత్తరమ్. 3
- త్య మస్మిన్ కార్యనిర్వోగే, ప్రమాణం హరిసత్తమ
హనూమన్ యత్న మాస్థాయ, దుఃఖక్షయకరో భవ 4
- తస్య చింతయతో యత్నో, దుఃఖక్షయకరో భవేత్
స తథేతి ప్రతిజ్ఞాయ, మారుతి ర్భీమవిక్రమః. 5
- శిరసా వంద్య వైదేహీం, గమనా యోపచక్రమే
జ్ఞాత్వా సంప్రస్థితం దేవీ, వానరం పవనాత్యజమ్. 6
- బాష్పగద్గదయా వాచా, మైథిలీ వాక్య మబ్రవీత్
కుశలం హనుమన్ బ్రూయాః, సహితౌ రామలక్ష్మణౌ. 7
- సుగ్రీవం చ సహమాత్యం, వృద్ధాన్ సర్వాం శ్చ వానరాన్
బ్రూయా స్త్వం వానరశ్రేష్ఠ, కుశలం ధర్మసంహితమ్. 8
- యథా చ స మహాబాహుః, మాం తారయతి రాఘవః
అస్మాద్దుఃఖాంబుసంరోధాత్, త్వం సమాధాతు మర్హసి. 9

- జీవంతీం మాం యథా రామః, సంభావయతి కీర్తిమాన్
త త్తథా హనుమ న్వాచ్యం, వాచా ధర్మమవాప్నుహి. 10
- నిత్య ముత్సాహాయుక్తా శ్చ, వాచ శ్రుత్వా త్వ యేరితాః
వర్ధిష్యతే దాశరథేః, పౌరుషం మదవాప్తయే. 11
- మత్సందేశయుతా వాచః, త్వత్తః శ్రుత్వాచ రాఘవః
పరాక్రమవిధిం వీరో, విధివ త్సంవిధాస్యతి. 12
- సీతాయా వచనం శ్రుత్వా, హనూమా న్మారుతాత్మజః
శిరస్యంజలి మాధాయ, వాక్య ముత్తర మబ్రవీత్. 13
- క్షిప్ర మేష్యతి కాకుత్స్థో, హర్షక్ష్మప్రవరై ర్వుతః
యస్తే యుధి విజి త్యారీన్, శోకం వ్యపనయిష్యతి. 14
- సహి పశ్యామి మర్త్యేషు, నాసురేషు సురేషు వా
యస్తస్య క్షిపతో బాణాన్, స్థాతు ముత్సహతేఽగ్రతః. 15
- అప్యర్క మపి పర్షన్యం, ఆపి వైవస్వతం యమం
సహి సోఢుం రణే శక్తః, తవ హేతో ర్విశేషతః. 16
- సహి సాగరపర్యంతాం, మహీం శాసితు మీహతే
త్వన్నిమిత్రే హి రామస్య, జయో జనకనందిని. 17
- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా, సమ్యక్ సత్యం సుభాషితం
జానకీ బహు మేనేఽథ, వచనం చేద మబ్రవీత్. 18
- తత స్తం ప్రస్థితం సీతా, వీక్షమాణా పునః పునః
భర్తుస్నేహాన్వితం వాక్యం, సౌహార్దా దనుమానయత్. 19

- యది వా మన్యసే వీర, వ సైకాహ మరిందమ
కస్మింశ్చి త్సంవృతే దేశే, విశ్రాంత శ్శ్వే గమిష్యసి. 20
- మమ చే దల్పభాగ్యాయాః, సాన్నిధ్యా త్తవ వానర
అస్య శోకస్య మహతో, ముహూర్తం మోక్షణం భవేత్. 21
- గతేహి హరిశార్దూల, పునరాగమనాయ తు
ప్రాణానా మపి సందేహో, మమస్యా న్నాత్రసంశయః. 22
- తవాదర్శనజ శ్శోకో, భూయో మాం పరితాపయేత్
దుఃఖా ద్దుఃఖపరామృష్టాం, దీపయ న్నివ వానర. 23
- అయం చ వీర సందేహః, తిష్ఠ తీవ మ మాగ్రతః
సుమహం స్త్యత్సహయేషు, హర్ష్యక్షేషు హరీశ్వర. 24
- కథం ను ఖలు దుష్కారం, తరిష్యంతి మహోదధిం
తాని హర్ష్యక్షసైన్యాని, తౌ వా నరవరాత్మజౌ. 25
- త్రయాణా మేవ భూతానాం, సాగర స్యాస్య లంఘనే
శక్తిస్యాత్ వైనతేయస్య, తవ వా మారుతస్య వా. 26
- తదస్మిన్ కార్యనిర్వోగే, వీరై వం దురతిక్రమే
కిం పశ్యసి సమాధానం, త్వం హి కార్యవిదాం వరః. 27
- కామ మస్య త్వమే వైకః, కార్యస్య పరిసాధనే
పర్యాప్తః పరవీరఘ్న, యశస్యస్తే ఫలోదయః. 28
- బలై స్సమగ్రై ర్యది మాం, రావణం జిత్య సంయుగే
విజయీ స్వపురీం యాయాత్, తత్తు మే స్యాద్యశ స్కరమ్. 29

- శరై స్తు సంకులాం కృత్యా, లంకాం పరబలార్దనః
మాం నయే ద్యది కాకుత్స్థః, తత్తస్య సదృశం భవేత్. 30
- తద్యథా తస్య విక్రాంతం, అనురూపం మహాత్మనః
భవే దాహవశూరస్య, తథా త్య ముపసాదయ. 31
- తదర్థోపహితం వాక్యం, సహితం హేతుసంహితం
నిశమ్య హనుమాన్ శేషం, వాక్య ముత్తర మబ్రవీత్. 32
- దేవి హర్ష్యక్ష సైన్యానాం, ఈశ్వరః ప్లవతాం వరః
సుగ్రీవ సృత్వసంపన్నః, తవార్థే కృతనిశ్చయః. 33
- స వానరసహస్రాణాం, కోటిభి రభిసంవృతః
క్షిప్ర మేష్యతి వైదేహి, రాక్షసానాం నిబర్హణః. 34
- తస్య విక్రమసంపన్నాః, సత్త్వవంతో మహాబలాః
మనస్సంకల్పసంపాతాః, నిదేశే హరయః స్థితాః. 35
- యేషాం నోపరి నాధస్తాత్, నతిర్యక్ సజ్జతే గతిః
న చ కర్మసు సీదంతి, మహాత్ప్యమితతేజసః. 36
- అసకృత్తై ర్మహోత్సాహైః, ససాగర ధరాధరా
ప్రదక్షిణీకృతా భూమిః, వాయుమార్గానుసారిభిః. 37
- మద్విశిష్టాశ్చ తుల్యా శ్చ, సంతి తత్ర వనోకసః
మత్తః ప్రత్యవరః కశ్చిత్, నాస్తి సుగ్రీవసన్నిధౌ. 38
- అహం తావ దిహ ప్రాప్తః, కిం పునస్తే మహాబలాః
న హి ప్రకృష్టాః ప్రేష్యంతే, ప్రేష్యంతే హీతరే జనాః. 39

- తదలం పరితాసేన, దేవి శోకో వ్యపైతు తే
 ఏకోత్పాతేన తే లంకాం, ఏష్యంతి హరియాధపాః. 40
- మమ పృష్ఠగతౌ తౌ చ, చంద్రసూర్యా వివోదితౌ
 త్వత్సకాశం మహాసత్వై, నృసింహౌ వా గమిష్యతః. 41
- తౌ హి వీరౌ నరవరౌ, సహితౌ రామలక్ష్మణౌ
 ఆగమ్య నగరీం లంకాం, సాయకై ర్విధమిష్యతః. 42
- సగణం రావణం హత్యా, రాఘవో రఘునందనః
 త్యా మాదాయ వరారోహే, స్వపురం ప్రతి యాస్యతి. 43
- త దాశ్వసిహి భద్రం తే, భవ త్వం కాలకాంక్షిణీ
 న చిరాద్ద్రక్ష్యసే రామం, ప్రజ్యలంత మివానలమ్. 44
- నిహతే రాక్షసేంద్రేఽస్మిన్, సపుత్రామాత్యబాంధవే
 త్వం సమేష్యసి రామేణ, శశాంకే నేవ రోహిణీ. 45
- క్షిప్రం త్వం దేవి శోకస్య, పారం యాస్యసి మైథిలి
 రావణం చైవ రామేణ, నిహతం ద్రక్ష్యసేఽచిరాత్. 46
- ఏవ మాశ్వాస్య వైదేహీం, హనూమా న్మారుతాత్యజః
 గమనాయ మతిం కృత్యా, వైదేహీం పున రబ్రవీత్. 47
- త మర్నిఘ్నం కృతాత్మానం, క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి రాఘవమ్
 లక్ష్మణం చ ధనుష్యాణీం, లంకాద్వార ముపస్థితమ్. 48
- నఖదంష్ట్రాయుధాన్ వీరాన్, సింహశార్థాల విక్రమాన్
 వానరా న్యారణేంద్రాభాన్, క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి సంగతాన్. 49

- శైలాంబుదనికాశానాం, లంకామలయసానుషు
నర్దతాం కపిముఖ్యానాం, ఆర్యే యూథా న్యనేకశః. 50
- స తు మర్మణి ఘోరేణ, తాడితో మన్మథేషుణా
న శర్మ లభతే రామః, సింహార్దిత ఇవ ద్విపః. 51
- మా రుదో దేవి శోకేన, మాభూత్తే మనసోఽప్రియం
శచీవ పత్యా శక్రేణ, భద్రా నాధవతీ హ్యసి. 52
- రామా ద్విశిష్టః కోఽన్యోఽస్తి, కశ్చి త్సౌమిత్రిణా సమః
అగ్నిమారుతకల్పౌ తే, భ్రాతరౌ తవ సంశ్రయా. 53
- నాస్మిం శ్చిరం వత్స్యసి దేవి దేశే
రక్షోగణై రధ్యుషితేఽతి రౌద్రే
న తే చిరా దాగమనం ప్రియస్య
క్షమస్య మత్సంగమకాలమాత్రమ్. 54

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే
చతుర్వింశతీ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
శ్రీమత్సుందరకాండే ఏకోనచత్వారింశ స్సర్గః.

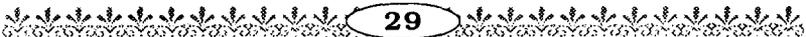

- ధారయిష్యామి మాసం తు, జీవితం శత్రుసూదన
మాసా దూర్ష్యం న జీవిష్యే, త్వయా హీనా నృపాత్మజ. 10
- ఘోరో రాక్షసరాజోఽయం, దృష్టిశ్చ న సుఖామయి
త్యాం చ శ్రుత్వా విషజ్జంతం, నజీవేయ మహం క్షణమ్. 11
- వైదేహ్యో వచనం శ్రుత్వా, కరుణం సాశ్రు భాషితం
అథాబ్రవీ నృహతేజా, హనుమా న్మారుతాత్మజః. 12
- త్వచ్ఛోకవిముఖో రామో, దేవి సత్యేన తే శపే
రామే దుఃఖాభిభూతే తు, లక్ష్మణః పరితప్యతే. 13
- కథంచి ద్భవతీ దృష్టా, న కాలః పరిశోచితుం
ఇమం ముహూర్తం దుఃఖానాం, అంతం ద్రక్ష్యసి భామిని. 14
- తా వుభౌ పురుషవాఘ్రౌ, రాజపుత్రా వరిందమౌ
త్వద్దర్శనకృతోత్సాహౌ, లంకాం భస్మీకరిష్యతః. 15
- హత్యా తు సమరే క్రూరం, రావణం సహబాంధవం
రాఘవౌ త్యాం విశాలాక్షీ, న్స్యాం పురీం ప్రాపయిష్యతః. 16
- యత్తు రామో విజానీయాత్, అభిజ్ఞాన మనిందితే
ప్రీతినంజననం తస్య, భూయ స్త్వం దాతు మర్హసి. 17
- సాఽబ్రవీ ధత్తమేవేతి, మయాభిజ్ఞాన ముత్తమం
ఏత దేవ హి రామస్య, దృష్ట్వా మత్కేశభూషణమ్. 18
- శ్రద్ధేయం హనుమన్ వాక్యం, తవ వీర భవిష్యతి
స తం మణివరం గృహ్య, శ్రీమాన్ ఘనగసత్తమః. 19

- ప్రణమ్య శిరసా దేవీం, గమనా యోపచక్రమే
 త ముత్పాతకృతో త్నాహం, అవేక్ష్య హరిపుంగవమ్. 20
- వర్ధమానం మహావేగం, ఉవాచ జనకాత్మజా
 అశ్రుపూర్ణముఖీ దీనా, బాష్పగద్గదయా గిరా. 21
- హనుమన్ సింహసంకాశౌ, భ్రాతరో రామలక్ష్మణౌ
 సుగ్రీవం చ సహమాత్యం, సర్వాన్ బ్రూయాహ్యానామయమ్. 22
- యథా చ స మహాబాహుః, మాం తారయతి రాఘవః
 అస్మా ద్దుఃఖాంబు సంరోధాత్, త్వం సమాధాతు మర్హసి. 23
- ఇమం చ తీవ్రం మమ శోకవేగం
 రక్షోభి రేభిః పరిభర్షనం చ
 బ్రూయాస్తు రామస్య గత స్సమీపం
 శివశ్చ తేఽధ్యాస్తు హరి ప్రవీర. 24
- స రాజపుత్ర్యై ప్రతివేదితార్థః
 కపిః కృతార్థః పరిహృష్టచేతాః
 అల్పవశేషం ప్రసమీక్త్య కార్యం
 దిశం హ్యూదీచీం మనసా జగామ. 25

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్లింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్పుండరకాండే చత్వారింశ స్సర్గః.

ఏక చత్వారింశస్సర్గః(41)

స చ వాగ్విః ప్రశస్తాభిః, గమిష్యన్ పూజిత స్తయా
తస్మాద్దేశా దపక్రమ్య, చింతయామాస వానరః. 1

అల్పశేష మిదం కార్యం, దృష్టియ మసితేక్షణా
త్రీ నుపాయా నతిక్రమ్య, చతుర్థ ఇహ లక్యతే. 2

న సామ రక్షస్సు గుణాయ కల్పతే
న దాన మర్థోప చితేషు యుజ్యతే
న భేదసాధ్యా బలదర్పితా జనాః
పరాక్రమ స్త్యైవ మమేహ రోచతే. 3

న చాస్య కార్యస్య పరాక్రమాదృతే
వినిశ్చయః కశ్చి దిహోపపద్యతే
హతప్రవీరా హి రణే హి రాక్షసాః
కథంచి దీయుః యదిహద్య మార్దవమ్. 4

కార్యే కర్మణి నిర్దిష్టే, యో బహున్యపి సాధయేత్
పూర్యకార్యావిరోధేన, స కార్యం కర్తు మర్హతి. 5

న హ్యేకస్సాధకో హేతుః, స్వల్ప స్యా పీహ కర్మణః
యో హ్యర్థం బహుధా వేద, స సమర్థోర్థసాధనే. 6

ఇహైవ తావత్ కృతనిశ్చయో హ్యహం
యదివ్రజేయం ప్లవగేశ్వరాలయం
పరాత్మ సమ్మర్ద విశేషతత్త్వవిత్
తతః కృతం స్యా న్మమభర్తృశాసనమ్. 7

కథం ను ఖల్వద్య భ వే త్సుఖాగతం
 ప్రసహ్య యుద్ధం మమ రాక్షసై స్సహ
 తదైవ ఖల్వాత్మబలం చ సారవత్
 సంమానయే న్నాం చ రణే దశాననః. 8

తత స్సమాసాద్య రణే దశాననం
 సమంత్రివర్గం సబల ప్రయాయినం
 హృది స్థితం తస్య మతం బలం చ వై
 సుఖేన మత్వాహ మితః పున ర్రజే. 9

ఇద మస్య నృశంసస్య, నందనోపమ ముత్తమం
 వనం నేత్రమనఃకాంతం, నానాద్రుమలతాయుతమ్. 10

ఇదం విధ్యంసయిష్యామి, శుష్కం వన మివానలః
 అస్మిన్ భగ్నై తతః కోపం, కరిష్యతి దశాననః. 11

తతో మహ త్శాశ్వమహారథద్విపం
 బలం సమాదేక్ష్యతి రాక్షసాధిపః
 త్రిశూలకాలాయసపట్టిసాయుధం
 తతో మహ ద్యుద్ధ మిదం భవిష్యతి. 12

అహం తు తై స్సంయతి చండవిక్రమైః
 సమేత్య రక్షోభి రసహ్యవిక్రమః
 నిహత్య తద్రావణచోదితం బలం
 సుఖం గమిష్యామి కపీశ్వరాలయమ్. 13

తతో మారుతవత్ క్రుద్ధో, మారుతి ర్భీమవిక్రమః
 ఊరువేగేన మహతా, ద్రుమాన్ క్షేప్తు మథారభత్. 14

తతస్తు హనుమాన్వీరో, బభంజ ప్రమదావనం
 మత్తద్విజనమాఘుష్టం, నానాద్రుమ లతాయుతమ్. 15

తద్వనం మథితైః వృక్షైః, భిన్నైశ్చ సలిలాశయైః
 చూర్ణితైః పర్వతాగ్రై శ్చ, బభూవాప్రియదర్శనమ్. 16

నానాశకుంతవిరుతైః, ప్రభిన్నై స్సలిలాశయైః
 తామ్రైః కిసలయైః క్లాంతైః, క్లాంతద్రుమలతాయుతమ్. 17

స బభౌ తద్వనం తత్ర, దావాసలహతం యథా
 వ్యాకులావరణా రేజుః, విహ్వలా ఇవ తా లతాః. 18

లతాగృహైః చిత్రగృహై శ్చ నాశితైః
 మహోరగైః వ్యాళమృగైశ్చ నిర్ముతైః
 శిలాగృహైః ఉన్మథితై స్తథా గృహైః
 ప్రణష్టరూపం తదభూ న్మహద్వనమ్. 19

సా విహ్వలా శోకలతాప్రతానా
 వనస్థలీ శోకలతాప్రతానా
 జాతా దశాస్య ప్రమదావనస్య
 కపే ర్బలాద్ధి ప్రమదావనస్య. 20

స తస్య కృత్వా ర్థపతే ర్మహాకపిః
 మహా ద్వ్యభీకం మనసో మహాత్మనః
 యుయుత్సు రేకో బహుభి ర్మహాబలైః
 శ్రీయా జ్వలన్ తోరణ మాస్థితః కపిః. 21

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్పుండరకాండే ఏకచత్వారింశ స్సర్గః.

ద్విచత్వారింశస్సర్గః(42)

- తతః పక్షి నినాదేన, వృక్షభంగస్యనేన చ
 బభూవు స్రాసనంభ్రాంతాః, సర్వే లంకానివాసినః. 1
- విద్రుతాశ్చ భయత్రస్తాః, వినేదుర్భుగపక్షిణః
 రక్షసాం చ నిమిత్తాని, క్రూరాణి ప్రతిపేదిరే. 2
- తతో గతాయాం నిద్రాయాం, రాక్షస్యో వికృతాననాః
 తద్వనం దదృశు ర్భగ్నం, తం చ వీరం మహాకపిమ్. 3
- స తాన్ దృష్ట్వా మహాబాహుః, మహాసత్వో మహాబలః
 చకార సుమహా ద్రూపం, రాక్షసీనాం భయావహమ్. 4
- తత స్తం గిరిసంకాశం, అతికాయం మహాబలం
 రాక్షస్యో వానరం దృష్ట్వా, పప్రచ్ఛు ర్జనకాత్మజామ్. 5
- కోఽయం కస్య కుతో వాఽయం, కిన్నిమిత్త మిహాగతః
 కథం త్వయా సహనేన, సంవాదః కృత ఇత్యుత. 6
- అచక్ష్య నో విశాలాక్షి, మాభూత్తే సుభగే భయం
 సంవాద మసితాపాంగే, త్వయా కిం కృతవా నయమ్. 7
- అథా బ్రవీత్ తదా సాధ్యే, సీతా సర్వాంగసుందరీ
 రక్షసాం భీమరూపాణాం, విజ్ఞానే మమ కా గతిః. 8
- యూయ మే వాభిజానీత, యోఽయం యద్వా కరిష్యతి
 అహి రేవ హ్యహేః పాదాన్, విజానాతి న సంశయః 9

అహ మప్యస్య భీతాస్మి, నైనం జానామి కోన్యయం
వేద్మి రాక్షస మేవైనం, కామరూపిణ మాగతమ్. 10

వైదేహ్యో వచనం శ్రుత్వా, రాక్షస్యో విద్రుతా దిశః
స్థితాః కాశ్చిత్ గతాః కాశ్చిత్, రావణాయ నివేదితుమ్. 11

రావణస్య సమీపే తు, రాక్షస్యో వికృతాననాః
విరూపం వానరం భీమం, ఆఖ్యాతు ముపచక్రముః. 12

అశోకపనికామధ్యే, రాజన్ భీమవపుః కపిః
సీతయా కృత సంవాదః, తిష్ఠ త్యమితవిక్రమః. 13

స చ తం జానకీ సీతా, హరిం హరిణలోచనా
అస్మాభి ర్బహుథా పృష్టా, నివేదయితు మిచ్ఛతి. 14

వాసవస్య భవేద్దూతే, దూతే వైశ్రవణస్య వా
ప్రేషితో వాపి రామేణ, సీతాన్వేషణ కాంక్షయా. 15

తేన త్యద్భుతరూపేణ, యత్తత్తవ మనోహరం
నానామృగగణాకీర్ణం, ప్రమృష్టం ప్రమదావనమ్. 16

స తత్ర కశ్చిదుద్దేశో, యస్తేన స వినాశితః
యత్ర సా జానకీ సీతా, స తేన స వినాశితః. 17

జానకీరక్షణార్థం వా, శ్రమాద్వానోపలభ్యతే
అథవా కశ్రమః తస్య, సై వ తేనాభిరక్షితా. 18

చారు పల్లవపుష్పాఢ్యం, యం సీతా స్యయమాస్థితా
ప్రవృద్ధ శింశుపావృక్షః, స చ తేనాభిరక్షితః. 19

- హనూమానపి తేజస్వీ, శ్రీమాన్ పర్యతసన్నిభః
క్రితా వావిధ్య లాంగూలం, ననాద చ మహాస్వనమ్. 30
- స భూత్వా సుమహాకాయో, హనూమా న్మారుతాత్మజః
ధృష్ట మాస్ఫోటయామాస, లంకాం శబ్దేన పూరయన్. 31
- తస్యాస్ఫోటితశబ్దేన, మహతా సానునాదినా
పేతు ర్విహంగా గగనాత్, ఉచ్చైః చేద మఘోషయత్. 32
- జయ త్యతిబలో రామో, లక్ష్మణశ్చ మహాబలః
రాజా జయతి సుగ్రీవో, రాఘవేణాభి పాలితః. 33
- దాసోఽహం కోసలేంద్రస్య, రామస్యా క్లిష్ట కర్మణః
హనూమాన్ శత్రు సైన్యానాం, నిహంతా మారుతాత్మజః. 34
- స రావణసహస్రం మే, యుద్ధే ప్రతిబలం భవేత్
శిలాభిస్తు ప్రహరతః, పాదపైశ్చ సహస్రశః. 35
- అర్దయిత్వా పురీం లంకాం, అభివాద్య చ మైథిలీం
సమృద్ధార్థో గమిష్యామి, మిషతాం సర్వరక్షసామ్. 36
- తస్య సన్నాదశబ్దేన, తేఽభవన్భయశంకితాః
దదృశుశ్చ హనూమంతం, సంధ్యా మేఘమివోన్నతమ్. 37
- స్యామిసందేశనిశ్చంకాః, తత స్తే రాక్షసాః కపిం
చిత్రైః ప్రహరణైః భీమైః, అభిపేతు స్తతస్తతః. 38
- సతైః పరివృత శూరైః, సర్వత స్సుమహాబలః
ఆససాదాఽయసం భీమం, పరిఘం తోరణాశ్రితమ్. 39

- స తం పరిఘ మాదాయ, జఘాస రజనీచరాన్
 స పన్నగ మివాదాయ, స్ఫురంతం వినతాసుతః. 40
- విచచారాంబరే వీరః, పరిగృహ్య చ మారుతిః
 స హత్యా రాక్షసాన్ వీరాన్, కింకరాన్ మారుతాత్మజః. 41
- యుద్ధకాంక్షీ పునర్వీరః, తోరణం సముపాశ్రితః
 తత స్తస్మాద్భయాత్ ముక్తాః, కతిచి త్తత్ర రాక్షసాః. 42
- నిహతాన్ కింకరాన్ సర్వాన్, రావణాయ న్యవేదయన్. 43
- స రాక్షసానాం నిహతం మహద్బలం
 నిశమ్య రాజా పరివృత్తలోచనః
 సమాదిదే శా ప్రతిమం పరాక్రమే
 ప్రహస్తపుత్రం సమరే సుదుర్జయమ్. 44

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే ద్విచత్వారింశ స్కర్ణః.

- న రావణసహస్రం మే, యుద్ధే ప్రతిబలం భవేత్
శిలాభిస్తు ప్రహరతః, పాదపై శృ సహస్రశః. 10
- అర్దయిత్వా పురీం లంకాం, అభివాద్య చ మైథిలీం
సమృద్ధార్థో గమిష్యామి, మిషతాం సర్వరక్షసామ్. 11
- ఏవ ముక్త్యా విమానస్థః, చైత్యస్థాన్ హరియాధపః
ననాద భీమనిర్తాదో, రక్షసాం జనయన్ భయమ్. 12
- తేన శబ్దేన మహతా, చైత్యపాలా శృతం యయుః
గృహీత్వా వివిధా నస్త్రాన్, ప్రాసాన్ ఖడ్గాన్ పరశ్యథాన్. 13
- విస్ఫుజంతో మహాకాయాః, మారుతిం పర్యవారయన్
తే గదాభి ర్విచిత్రాభిః, పరిఘైః కాంచనాంగదైః. 14
- ఆజఘ్ను ర్వానరశ్రేష్ఠం, బాణై శ్చాదిత్యసన్నిభైః
ఆవర్త ఇవ గంగాయాః, తోయస్య విపులో మహాన్. 15
- పరిక్షిప్య హరిశ్రేష్ఠం, స బభౌ రక్షసాం గణః
తతో వాతాత్మజః క్రుద్ధో, భీమరూపం సమాస్థితః. 16
- ప్రాసాదస్య మహాంతస్య, స్తంభం హేమపరిష్కృతం
ఉత్పాటయిత్వా వేగేన, హనూమాన్ పవనాత్మజః. 17
- తత స్తం భ్రామయామాస, శతధారం మహాబలః
తత్ర చాగ్ని స్సమభవత్, ప్రాసాద శ్చా ప్యదప్యత. 18
- దహ్యామానం తతో దృష్ట్వా, ప్రాసాదం హరియాధపః
స రాక్షసశతం హత్యా, వజ్రేణేంద్ర ఇవాసురాన్. 19

- అంతరిక్షే స్థితః శ్రీమాన్, ఇదం వచన మబ్రవీత్
 మాదృశానాం సహస్రాణి, విస్పృష్టాని మహాత్మనామ్. 20
- బలినాం వానరేంద్రాణాం, సుగ్రీవవశవర్తినాం
 అటంతి వసుధాం కృత్నాం, వయమన్యేచ వానరాః. 21
- దశనాగబలాః కేచిత్, కేచిత్ దశగుణోత్తరాః
 కేచి న్నాగ సహస్రస్య, బభూవుస్తుల్య విక్రమాః. 22
- సంతి చోఘబలాః కేచిత్, కేచిత్ వాయుబలోపమాః
 అప్రమేయబలా శ్చాన్యే, తత్రాసన్ హరియాథపాః. 23
- ఈదృ గ్విధై స్తు హరిభిః, వృతో దంతనఖాయుధైః
 శతై శ్శత సహస్రై శ్చ, కోటీభి రయుతై రపి. 24
- ఆగమిష్యతి సుగ్రీవః, సర్వేషాం వో నిమాదనః
 నేయ మస్తి పురీ లంకా, న యూయం న చ రావణః.
 యస్మా దిక్ష్వాకునాథేన, బద్ధం వైరం మహాత్మనా. 25

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే త్రిచత్వారింశ స్పర్శః.

- చుకోప బాణాభిహతో, రాక్షసస్య మహాకపిః
 తతః పార్శ్వేఽతివిపులాం, దదర్శ మహతీం శిలామ్. 10
- తరసా తాం సముత్పాట్య, చిక్షేప బలవద్భ్రతీ
 తాం శరై ర్దశభిః క్రుద్ధః, తాడయామాస రాక్షసః. 11
- విపన్నం కర్మ తద్దృష్ట్వా, హనూమాం శృండవిక్రమః
 సాలం విపుల ముత్పాట్య, భ్రామయామాస వీర్యవాన్. 12
- భ్రామయంతం కపిం దృష్ట్వా, సాలవృక్షం మహాబలం
 చిక్షేప సుబహూన్ బాణాన్, జంబుమాలీ మహాబలః. 13
- సాలం చతుర్భి శ్చిచ్ఛేద, వానరం పంచభి ర్భుజే
 ఉరస్యేకేన బాణేన, దశభి స్తు స్తనాంతరే. 14
- స శరైః పూరితతనుః, క్రోధేన మహతా వృతః
 త మేవ పరిఘం గృహ్య, భ్రామయామాస వేగితః. 15
- అతివేగోఽతి వేగేన, భ్రామయిత్వా బలోత్కటః
 పరిఘం పాతయామాస, జంబుమాలే ర్మహోరసి. 16
- తస్య చైవ శిరో నాస్తి, న బాహూ నచ జానునీ
 న ధను ర్న రథో నాశ్యః, తత్రాదృశ్యంత నేషవః. 17
- స హత స్తరసా తేన, జంబుమాలీ మహాబలః
 పపాత నిహతో భూమౌ, చూర్ణితాంగవిభూషణః. 18
- జంబుమాలిం చ నిహతం, కింకరాంశ్చ మహాబలాన్
 చుక్రోధ రావణః శ్రుత్వా, కోప సంరక్తలోచనః. 19

స రోష సంవర్తిత తామ్రలోచనః
 ప్రహస్తపుత్రే నిహతే మహాబలే
 అమాత్యపుత్రాన్ అతివీర్యవిక్రమాన్
 సమాదిదే శాశు నిశాచరేశ్వరః.

20

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే చతుశ్చత్వారింశ స్సర్గః.

పంచచత్వారింశ స్సర్గః (45)

తత స్తే రాక్షసేంద్రేణ, చోదితా మంత్రిణ స్సుతాః
 నిర్యయు ర్భవనా త్తస్మాత్, సప్త సప్తార్చివర్చసః. 1

మహాబలపరీవారాః, ధనుష్షంతో మహాబలాః
 కృతాస్త్రాస్త్రవిదాం శ్రేష్ఠాః, పరస్పరజయైషిణః. 2

హేమజాలపరిక్తిపైః ధ్యజవద్భిః పతాకిభిః
 తోయదస్యననిర్హోషైః వాజియుక్తై ర్మహారథైః. 3

తప్తకాంచనచిత్రాణి, చాపా న్యమితవిక్రమాః
 విష్కారయంత స్సంహృష్టాః, తటిత్యంత ఇవాంబుదాః. 4

- జనన్యస్తు తతస్తేషాం, విదిత్యా కింకరా న్శతాన్
 బభూవు శ్శౌకసంభ్రాంతాః, సబాంధవ సుహృజ్జనాః. 5
- తే పరస్పర సంఘర్షాత్, తప్తకాంచనభూషణాః
 అభిపేతు ర్తనూమంతం, తోరణస్థ మవస్థితమ్. 6
- సృజంతో బాణవృష్టిం తే, రథగర్జిత నిస్యనాః
 వృష్టిమంత ఇవాంభోదాః, విచేరుః నైరృతాంబుదాః. 7
- అవకీర్ణ స్తత స్తాభిః, హనూమాన్ శరవృష్టిభిః
 అభవ త్సంవృతాకారః, శైలరాడివ వృష్టిభిః. 8
- స శరాన్ మోఘయామాస, తేషా మాశుచరః కపిః
 రథవేగం చ వీరాణాం, విచర ని్యమలేఽంబరే. 9
- సతైః క్రీడ న్థనుష్యద్భిః, వ్యోమ్ని వీరః ప్రకాశతే
 ధనుష్యద్భి ర్యథా మేఘైః, మారుతః ప్రభు రంబరే. 10
- స కృత్యా నినదం ఘోరం, త్రాసయం స్తాం మహాచమూం
 చకార హనుమాన్యేగం, తేషు రక్షస్సు వీర్యవాన్. 11
- తలే నాభ్యహనత్ కాంశ్చిత్, పాదైః కాంశ్చిత్ పరంతపః
 ముష్టి నాభ్యహనత్ కాంశ్చిత్, నఖైః కాంశ్చిత్ వ్యధారయత్. 12
- ప్రమమా ధోరసా కాంశ్చిత్, ఊరుభ్యా మపరాన్ కపిః
 కేచి త్తస్య నినాదేన, తత్రైవ పతితా భువి. 13
- తతస్తే ష్యవసన్నేషు, భూమా నిపతితేషు చ
 తత్సైన్య మగమ త్సర్వం, దిశో దశ భయార్థితమ్. 14

- యాత సేనాగ్రగా స్సర్వే, మహాబలపరిగ్రహాః
సవాజిరథమాతంగాః, స కపి శ్శాస్యతా మితి. 4
- యత్తైశ్చ ఖలు భావ్యం స్యాత్, తమాసాద్య వనాలయం
కర్మ చాపి సమాధేయం, దేశకాలవిరోధినమ్. 5
- న హ్యహం తం కపిం మన్యే, కర్మణా ప్రతితర్కయన్
సర్వథా తన్మహద్భూతం, మహాబలపరిగ్రహమ్. 6
- భవేదింద్రేణ వా సృష్టం, అస్మదర్థం తపోబలాత్
సనాగయక్షగంధర్వాః, దేవాసురమహర్షయః. 7
- యుష్మాభి స్సహితై స్సర్వైః, మయా సహ వినిర్జితాః
తై రవశ్యం విధాతవ్యం, వ్యశీకం కించిదేవ సః. 8
- త దేవ నాత్ర సందేహః, ప్రసహ్య పరిగృహ్యతాం
నావమాన్యే భవద్భి శ్చ, హరి ర్ధీరపరాక్రమః. 9
- దృష్ట్వా హి హరయః పూర్వం, మయా విపులవిక్రమాః
వాలీ చ సహ సుగ్రీవో, జాంబవాంశ్చ మహాబలః. 10
- నీల స్సేనాపతి శ్రైవ, యే చాన్యే ద్వివిదాదయః
నైవం తేషాం గతిర్భీమా, న తేజో న పరాక్రమః. 11
- న మతి ర్నబలోత్సాహౌ, న రూపపరికల్పనం
మహాత్పత్త్య మిదం జ్ఞేయం, కపిరూపం వ్యవస్థితమ్. 12
- ప్రయత్నం మహ దాస్థాయ, క్రియతా మస్య నిగ్రహాః
కామం లోకా స్త్రయ స్సేంద్రాః, ససురాసుర మానవాః. 13

- భవతా మగ్రతః స్థాతుం, న పర్యాప్తా రణాజిరే
తథాపి తు నయజ్ఞేన, జయ మాకాంక్షతా రణే. 14
- ఆత్మా రక్ష్యః ప్రయత్నేన, యుద్ధసిద్ధి ర్ని చంచలా
తే న్యామివచనం సర్వే, ప్రతిగృహ్య మహాజనః. 15
- సముత్పేతు ర్మహావేగాః, హుతాశసమతేజసః
రథై ర్మత్తైశ్చ మాతంగైః, వాజిభిశ్చ మహాజనైః. 16
- శస్త్రైశ్చ వివిధై స్తీక్షణైః, సర్వై శ్శేపచితా బలైః
తతస్తం దదృశు ర్వీరాః, దీప్యమానం మహాకపిమ్. 17
- రశ్మిమంతమివోద్యంతం, స్యతేజో రశ్మిమాలినం
తోరణస్థం మహోత్సాహం, మహాసత్త్వం మహాబలమ్. 18
- మహామతిం మహావేగం, మహాకాయం మహాబలం
తే సమీక్ష్యైవ తే సర్వే, దిక్షు సర్వా స్యవస్థితాః. 19
- తై స్తైః ప్రహరణై ర్భీమైః, అభిపేతు స్తత స్తతః
తస్య పంచాయసాః తీక్ష్ణాః, శితాః పీతముఖా శృరాః. 20
- శిర స్యుత్పలపత్రాభాః, దుర్ధరేణ నిపాతితాః
సతైః పంచభి రావిద్ధః, శరై శ్శిరసి వానరః. 21
- ఉత్పాత నదన్ వ్యోమ్ని, దిశో దశ వినాదయన్
తత స్తు దుర్ధరో వీరః, సరథ స్సృజ్యకార్యుకః. 22
- కిరన్ శరశతై స్తీక్షణైః, అభిపేదే మహాబలః
స కపి ర్పారయామాస, తం వ్యోమ్ని శరవర్షిణమ్. 23

- వృష్టిమంతం పయోదాంతే, పయోద మివ మారుతః
అర్ధమాన స్తత స్తేన, దుర్ధరే ణానిలాత్యజః. 24
- చకార కదనం భూయో, వ్యవర్ధత చ వేగవాన్
స దూరం సహ సోత్పత్య, దుర్ధరస్య రథే హరిః. 25
- నిపపాత మహావేగో, విద్యుద్రాశి ర్గిరా వివ
తత స్స మథితాష్టాశ్యం, రథం భగ్నాక్షకూబరమ్. 26
- విహాయ న్యపత ద్భూమౌ, దుర్ధర స్త్యక్షజీవితః
తం విరూపాక్షయూపాక్షౌ, దృష్ట్వా నిపతితం భువి. 27
- సంజాతరోషౌ దుర్ధర్షాః, ఉత్పేతతు రరిందమౌ
స తాభ్యాం సహసోత్పత్య, విష్టితో విమలేఽంబరే. 28
- ముద్గరాభ్యాం మహాబాహుః, వక్ష స్యభిహతః కపిః
తయో ర్యేగవతో ర్యేగం, వినిహత్య మహాబలః. 29
- నిపపాత పునర్భూమౌ, సుపర్ణసమవిక్రమః
స సాలవృక్ష మాసాద్య, త ముత్పాట్య చ వానరః. 30
- తా వుభౌ రాక్షసౌ వీరౌ, జఘాన పవనాత్యజః
తత స్తాం స్త్రీ న్నతాన్ జ్ఞాత్యా, వానరేణ తరస్వినా. 31
- అభిపేదే మహావేగః, ప్రసహ్య ప్రఘసో హరిం
భాసకర్ణశ్చ సంక్రుద్ధః, శూల మాదాయ వీర్యవాన్. 32
- ఏకతః కపిశార్దూలం, యశస్విన మవస్థితమ్
పట్టసేన శితాగ్రేణ, ప్రఘసః ప్రత్యయోధయత్. 33

భాసకర్ణశ్చ శూలేన, రాక్షసః కపిసత్తమం
 స తాభ్యాం విక్షతై ర్గాత్రైః, అస్పద్గిర్థ తనూరుహః. 34

అభవ ద్వానరః క్రుద్ధో, బాలసూర్యసమప్రభః
 సముత్పాట్య గిరే శ్శృంగం, సమృగవ్యాళపాదపమ్. 35

జఘాన హనుమాన్స్యైరో, రాక్షసౌ కపికుంజరః
 గిరిశృంగవినిష్పిష్టౌ, తిలశ స్తౌ బభూవతు.
 తత స్తే ష్యవసన్నేషు, సేనాపతిషు పంచసు. 36

అశ్వై రశ్వాన్ గజై ర్నాగాన్, యోధై ర్యేథాన్ రథైః రథాన్
 స కపి ర్నాశయామాస, సహస్రాక్ష ఇవాసురాన్. 37

హతై ర్నాగై శ్చ తురగైః, భగ్నైశ్చ మహారథైః
 హతై శ్చ రాక్షసై ర్భూమి, రుద్ధమార్గా సమంతతః. 38

తతః కపి స్తాన్ ధ్యజినీపతీన్ రణే
 నిహత్య వీరాన్ సబలాన్ సవాహనాన్
 సమీక్య వీరః పరిగృహ్య తోరణం
 కృతక్షణః కాల ఇవ ప్రజాక్షయే. 39

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే షట్పత్వారింశ స్పర్శః.

సప్త చత్వారింశస్సర్గః (47)

సేనాపతీన్ పంచ స తు ప్రమాపితాన్
హనూమతా సానుచరాన్ సవాహనాన్
సమీక్ష్య రాజా సమరోద్ధతో న్ముఖం
కుమార మక్షం ప్రసమైక్ష్క తాగ్రతః.

1

హరిఃఓమ్

ఓమ్ శ్రీరామాయ నమః

శ్రీ మద్రామాయణే, సుందరకాండే

షట్పత్వారింశస్సర్గః (46)

తతః కపి స్తాన్ ధ్వజినీపతీన్ రణే

నిహత్య వీరాన్ సబలాన్ సవాహనాన్

సమీక్య వీరః పరిగృహ్య తోరణం

కృతక్షణః కాల ఇవ ప్రజాక్షయే.

39

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
శ్రీమత్సుందరకాండే షట్పత్వారింశస్సర్గః.

సప్త చత్వారింశస్సర్గః (47)

సేనాపతీన్ పంచ స తు ప్రమాపితాన్

హనూమతా సానుచరాన్ సవాహనాన్

సమీక్య రాజా సమరోద్ధతో న్ముఖం

కుమార మక్షం ప్రసమైక్ష తాగ్రతః.

1

స తస్య దృష్ట్యర్చణ సంప్రచోదితః

ప్రతాపవాన్ కాంచన చిత్రకారుకః

సముత్పపాతాథ సద స్యుదీరితో

ద్విజాతిముఖ్యైః హవిషేవ పావకః.

2

స తం సమాసాద్య హరిం హరీక్షణో
 యుగాంతకాలాగ్ని మివ ప్రజాక్షయే
 అవస్థితం విస్మితజాతసంభ్రమః
 సమైక్త తాక్షో బహుమానచక్రుషా. 8

స తస్య వేగం చ కపే ర్మహాత్మనః
 పరాక్రమం చా రిషు పార్థివాత్మజః
 విచారయన్ స్యం చ బలం మహాబలో
 హిమక్షయే సూర్య ఇవాఽభివర్ధతే. 9

స జాతమన్యుః ప్రసమీక్య విక్రమం
 స్థిరం స్థితస్సంయతి దుర్నివారణం
 సమాహితాత్మా హనుమంత మాహవే
 ప్రచోదయామాస శరై స్త్రిభి శ్శితైః. 10

తతః కపిం తం ప్రసమీక్య గర్వితం
 జితశ్రమం శత్రుపరాజయోర్జితమ్
 అవైక్త తాక్షః సముదీర్ఘమానసః
 సబాణపాణిః ప్రగృహీతకారుకః. 11

స హేమ నిష్కాంగదచారుకుండలః
 సమాససాదాఽశు పరాక్రమః కపిం
 తయో ర్భూ వా ప్రతిమ స్సమాగమః
 సురాసురాణా మపి సంభ్రమప్రదః. 12

రరాస భూమిః స తతాప భానుమాన్
 వవౌ న వాయుః ప్రచచాల చాచలః
 కపేః కుమారస్య చ వీక్య సంయుగం
 ననాద చ ద్యౌ రుదధిశ్చ చుక్తుభే. 13

తత స్స వీర స్సుముఖా నృతత్ర్రిణః
 సువర్ణపుంఖాన్ సవిషా నివోరగాన్
 సమాధిసంయోగవిమోక్షతత్త్వవిత్
 శరా నథ త్రీ న్కపిమూ ర్భృషాతయత్. 14

స తై శ్శరై ర్యూర్ధ్ని సమం నిపాతితైః
 క్షర న్నస్యక్దిగ్ధవివృత్తలోచనః
 నవోదితాదిత్యనిభ శ్శరాంశుమాన్
 వ్యరాజ తాదిత్య ఇ వాంశుమాలికః. 15

తత స్స పింగాధిపమంత్రిసత్తమః
 సమీక్య తం రాజవరాత్మజం రణే
 ఉదగ్రచిత్రాయుధచిత్రకారుకం
 జహర్ష చాపూర్యత చాహవోన్ముఖః. 16

స మందరాగ్రస్థ ఇవాంశుమాలికో
 వివృద్ధ కోపో బలవీర్య సంయుతః
 కుమార మక్షం సబలం సవాహనం
 దదాహ నేత్రాగ్నిమరీచిభి స్తదా. 17

తత స్సబాణాసనచిత్రకాయుకః
 శరప్రవర్షో యుధి రాక్షసాంబుదః
 శరాన్ముమోచా శు హరీశ్య రాచలే
 వలాహకో వృష్టిమి వాచలోత్తమే. 18

తతః కపి స్తం రణచండవిక్రమం
 వివృద్ధతేజో బలవీర్యసంయుతమ్
 కుమారమక్షం ప్రసమీక్య సంయుగే
 ననాద హర్షాత్ ఘనతుల్యవిక్రమః. 19

స బాలభావా ద్యుధి వీర్యదర్శితః
 ప్రవృద్ధమన్యుః క్షతజోపమేక్షణః
 సమాససా దాప్రతిమం రణే కపిం
 గజో మహాకూప మి వావృతం తృణైః. 20

స తేన బాణైః ప్రసభం నిపాతితైః
 చకార నాదం ఘననాదనిస్యనః
 సముత్పా తాశు నభ స్సమారుతిః
 భుజోరువిక్షేపణ ఘోరదర్శనః. 21

సముత్పతంతం సమభిద్రవ దృలీ
 సరాక్షసానాం ప్రవరః ప్రతాపవాన్
 రథీ రథిశ్రేష్ఠతమః, కిరన్ శరైః
 పయోధర శ్చైల మి వాశ్యవృష్టిభిః. 22

స తాన్ శరాం ప్రస్య హరి ర్విమోక్షయన్
 చచార వీరః పథి వాయుసేవితే
 శరాంతరే మారుతవత్ వినిష్ప్రతన్
 మనోజవ స్సంయతి చండవిక్రమః. 23

తమాత్తబాణాసన మాహవోన్ముఖం
 ఖి మా స్త్రుణంతం విశిఖైః శరోత్తమైః
 ఆవైక్ష తాక్షం బహుమానచక్రుషా
 జగామ చింతాం చ స మారుతాత్మజః. 24

తత శ్శరై ర్భిన్న భుజాంతరః కపిః
 కుమారవీరేణ మహాత్మనా నదన్
 మహాభుజః కర్మవిశేషతత్త్వవిత్
 విచింతయామాస రణే పరాక్రమమ్. 25

అబాలవ ద్బాలదివాకరప్రభః
 కరోత్యయం కర్మ మహాన్ మహాబలః
 న చాస్య సర్వాహవ కర్మ శోభినః
 ప్రమాపణే మే మతి రత్ర జాయతే. 26

అయం మహాత్మా చ మహీంశ్చ వీర్యతః
 సమాహిత శ్చాతిసహశ్చ సంయుగే
 అసంశయం కర్మగుణోదయా దయం
 సనాగయక్తై ర్మునిభిశ్చ పూజితః. 27

స తం పరిత్యజ్య మహారథో రథం
 సకారుకః ఖడ్గధరః ఖ ముత్పతన్
 తపోభియోగా దృషి రుగ్రవీర్యవాన్
 విహాయ దేహం మరుతా మివాలయమ్. 33

తతః కపి స్తం విచరంత మంబరే
 పతత్రిరాజానిలసిద్ధసేవితే
 సమేత్య తం మారుతతుల్యవిక్రమః
 క్రమేణ జగ్రాహ స పాదయో ర్ద్వధమ్. 34

స తం సమావిధ్య సహస్రశః కపిః
 మహోరగం గృహ్య ఇవాండజేశ్వరః
 ముమోచ వేగాత్ పితృతుల్యవిక్రమో
 మహీతలే సంయతి వానరోత్తమః. 35

స భగ్న బాహూరుకటీశిరోధరః
 క్షర న్నస్పృక్ నిర్మథితాస్థిలోచనః
 సభగ్నసంథిః ప్రవికీర్ణబంధనో
 హతః క్షితౌ వాయుసుతేన రాక్షసః. 36

మహాకపి ర్భూమితలే నిపీడ్య తం
 చకార రక్షోధిపతే ర్మహాదృయమ్.
 మహర్షిభి శ్చక్రచరై ర్మహావ్రతైః
 సమేత్య భూతైశ్చ సయక్షపన్నగైః. 37

సురైశ్య సేంద్రై ర్భుశజాతవిస్మయైః

హతే కుమారే న కపిర్నిరీక్షితః

నిహత్య తం వజ్రసుతోపమప్రభం

కుమార మక్షం క్షతజోప మేక్షణమ్.

తమేవ వీరోఽభిజగామ తోరణం

కృతక్షణః కాల ఇవ ప్రజాక్షయే.

38

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
శ్రీమత్సుందరకాండే నవచత్వారింశ స్సర్గః.

అష్ట చత్వారింశ స్సర్గః (48)

తత స్స రక్షోధిపతి ర్మహాత్మా

హనుమ తాక్షే నిహతే కుమారే

మన స్సమాధాయ త దేంద్రకల్పం

సమాదిదే శేంద్రజితం సరోషమ్.

1

త్య మస్త్రవిత్ శస్త్రవిదాం వరిష్ఠః

సురాసురాణామపి శోకదాతా

సురేషు సేంద్రేషు చ దృష్టకర్మా

పితామహారాధనసంచితాస్త్రః.

2

త వాస్త్రబలమాసాద్య, నాసురా న మరుద్గణాః
 న శేకు స్సమరే స్థాతుం, సురేశ్వరసమాశ్రితాః. 3

న కశ్చిత్త్రిమ లోకేషు, సంయుగే న గతశ్రమః
 భుజవీర్యాభిగుప్త శ్చ, తపసా చాభిరక్షితః
 దేశకాలవిభాగజ్ఞః, త్వమేవ మతిసత్తమః. 4

న తేఽస్త్రిశక్యం సమరేషు కర్మణా
 న తేఽస్త్రికార్యం మతిపూర్వమంత్రణే
 న సోఽస్తికశ్చిత్ త్రిమ సంగ్రహేషు వై
 న వేద యస్తేఽస్త్రబలం బలం చ తే. 5

మమానురూపం తపసో బలంచ తే
 పరాక్రమ శ్చాస్త్రబలం చ సంయుగే
 న త్వాం సమాసాద్య రణావమర్దే
 మన శ్రమం గచ్ఛతి నిశ్చితార్థమ్. 6

నిహతాః కింకరా స్సర్వే, జంబుమాలీ చ రాక్షసః. 7

అమాత్యపుత్రా వీరాశ్చ, పంచసేనాగ్రయాయినః
 బలాని సుసమృద్ధాని, సాశ్వనాగరథాని చ. 8

సహోదర స్తే దయితః, కుమారోఽక్ష శ్చ సూదితః
 న హి తేష్యేవ మే సారో, యస్త్య య్యరినిమాదన. 9

ఇదం హి దృష్ట్వా మతిమ న్మహద్బలం
 కపేః ప్రభావం చ పరాక్రమంచ
 త్వ మాత్మన శ్చాపి సమీక్య సారం
 కురుష్య వేగం స్వబలానురూపమ్. 10

బలావమర్థ స్వయి సన్నికృష్టే
 యథాగతే శామ్యతి శాంతశత్రో
 తథా సమీక్యాత్మబలం పరం చ
 సమారభస్యాస్త్రవిదాం వరిష్ఠ. 11

న వీర సేనా గణశో చ్యవంతి
 న వజ్ర మాదాయ విశాలసారమ్
 న మారుత స్యాస్య గతేః ప్రమాణం
 న చాగ్నికల్పః కరణేన హంతుమ్. 12

త మేవ మర్థం ప్రసమీక్య సమ్యక్
 స్వకర్మసామ్యాద్ధి సమాహితాత్మా
 స్మరంశ్చ దివ్యం ధనుషోఽస్త్ర వీర్యం
 వ్రజాక్షతం కర్మ సమారభస్య. 13

న ఖల్వియం మతిశ్రేష్ఠా, యత్త్వాం సంప్రేషయామ్యహం
 ఇయం చ రాజధర్మాణాం, క్షత్రస్య చ మతిర్మతా. 14

నానాశస్త్రైశ్చ సంగ్రామే, వైశారద్య మరిందమ
 అవశ్యమేవ బోధ్యం, కామ్యశ్చ విజయోరణే. 15

తతః పితు స్తద్వచనం నిశమ్య, ప్రదక్షిణం దక్షసుతప్రభావః
 చకార భర్తార మదీన సత్త్వే, రణాయ వీరః ప్రతిపన్నబుద్ధిః. 16

తత స్తై స్వ్యగణై రిష్టైః, ఇంద్రజి త్రుతిపూజితః
 యుద్ధోద్ధతః కృతోత్సాహః, సంగ్రామం ప్రత్యపద్యత. 17

శ్రీమా నృద్యుపలాశాక్షో, రాక్షసాధిపతే స్సుతః
నిర్జగామ మహాతేజాః, సముద్ర ఇవ పర్యసు. 18

స పక్షిరాజోపమతుల్యవేగైః
వ్యాళై శ్చతుర్భి స్సితతీక్ష్ణ దంష్ట్రైః
రథం సమాయుక్త మసంగవేగం
సమారురో హేంద్రజి దింద్రకల్యః. 19

స రథీ ధన్వినాం శ్రేష్ఠః, శస్త్రజ్ఞోఽస్త్రవిదాం వరః
రథే నాభియయౌ క్షిప్రం, హనూమా న్యత్ర సోఽభవత్. 20

స తస్య రథనిర్దోషం, జ్యాస్యనం కార్ముకస్య చ
నిశమ్య హరివీరోఽసౌ, సంప్రహృష్టతరోఽభవత్. 21

సుమహచ్ఛాప మాదాయ, శితశల్యాంశ్చ సాయకాన్
హనూమంత మభిప్రేత్య, జగామ రణపండితః. 22

తస్మిం స్తత స్సంయతి జాతహర్షే
రణాయ నిర్గచ్ఛతి బాణపాణౌ
దిశశ్చ సర్వాః కలుషా బభూవుః
మృగాశ్చ రౌద్రా బహుధా వినేదుః. 23

సమాగతా స్తత్ర తు నాగయక్షాః
మహర్షయ శ్చక్రచరాశ్చ సిద్ధాః
నభ స్సమావృత్య చ పక్షిసంఘాః
వినేదు రుచ్చైః పరమప్రహృష్టాః. 24

ఆయాంతం సరథం దృష్ట్వా, తూర్ణమింద్రజితం కపిః
 విననాద మహానాదం, వ్యవర్ణత చ వేగవాన్. 25

ఇంద్రజిత్తు రథం దివ్యం, ఆస్థిత శ్చిత్రకారుకః
 ధను ర్విష్ణోరయామాస, తటిదూర్జితనిస్సనమ్. 26

తత స్సమేతా వతితీక్ష్ణవేగో
 మహాబలౌ తౌ రణనిర్విశంకౌ
 కపిశ్చ రక్షోధివతేశ్చ పుత్రః
 సురాసురేంద్రా వివ బద్ధవైరౌ. 27

స తస్య వీరస్య మహారథస్య
 ధనుష్మత స్సంయతి సమ్మతస్య
 శరప్రవేగం వ్యహనత్ ప్రవృద్ధః
 చచార మార్గే పితు రప్రమేయే. 28

తత శృణా నాయతతీక్ష్ణ శల్యాన్
 సుపత్రిణః కాంచనచిత్రపుంఖాన్
 ముమోచ వీరః పరవీరహంతా
 సుసన్నతాన్ వజ్రనిపాతవేగాన్. 29

తత స్తు తత్యుందననిస్సనం చ
 మృదంగ భేరీ పటహ స్వనం చ
 వికృష్యమాణస్య చ కారుకస్య
 నిశమ్య ఘోషం పునరుత్పాత. 30

శరాణా మంతరే ష్యాశు, వ్యవర్ణత మహాకపిః
 హరి స్తస్యాభిలక్ష్మస్య, మోఘయన్ లక్ష్మసంగ్రహమ్. 31

- శరాణామగ్రత స్తస్య, పున స్సమభివర్తత
 ప్రసార్య హస్తా హనుమాన్, ఉత్పా తానిలాత్యజః. 32
- తా వుభౌ వేగ సంపన్నౌ, రణకర్మవిశారదౌ
 సర్వభూతమనోగ్రాహి, చక్రతు ర్యుద్ధ ముత్తమమ్. 33
- హనూమతో వేద నరాక్షసోఽంతరం
 న మారుతి స్తస్య మహాత్మనోఽంతరమ్
 పరస్పరం నిర్విషహౌ బభూవతుః
 సమేత్య తౌ దేవసమానవిక్రమౌ. 34
- తతస్తు లక్ష్మ్యే సవిహన్యమానే
 శరే ష్యమోఘేషు చ సంపతత్సు
 జగామ చింతాం మహతీం మహాత్మా
 సమాధిసంయోగసమాహితాత్మా. 35
- తతో మతిం రాక్షసరాజసూనుః
 చకార తస్మి న్శరివీరముఖ్యే
 అవధ్యతాం తస్య కపేః సమీక్ష్య
 కథం నిగచ్ఛే దితి నిగ్రహార్థమ్. 36
- తతః పైతామహం వీరః, సోఽస్త్రమస్త్రవిదాం వరః
 సందధే సుమహాతేజాః, తం హరిప్రవరం ప్రతి. 37
- అవధ్యోఽయ మితి జ్ఞాత్యా, తమస్త్రేణాస్త్రతత్త్వవిత్
 నిజగ్రాహ మహాబాహుః, మారుతాత్యజ మింద్రజిత్. 38

తన బద్ధ స్తతోఽస్త్రేణ, రాక్షసేన స వానరః
అభవన్నిర్విచేష్టశ్చ, పపాత చ మహీతలే. 39

తతోఽథ బుద్ధ్యా స తదాస్త్రబంధం
ప్రభోః ప్రభావాత్ విగతాత్మవేగః
పితామహానుగ్రహ మాత్మనశ్చ
విచింతయామాస హరిప్రవీరః. 40

తత స్స్వాయంభువై ర్మంత్రైః, బ్రహ్మాస్త్ర మభిమంత్రితం
హనూమాం శ్చింతయామాస, వరదానం పితామహాత్. 41

స మేఽస్త్రబంధస్య చ శక్తి రస్తి
విమోక్షణే లోకగురోః ప్రభావాత్
ఇత్యేవ మత్యా విహితోఽస్త్రబంధో
మయాఽఽత్మయోనే రనువర్తితవ్యః. 42

స వీర్య మస్తస్య కపి ర్విచార్య
పితామహానుగ్రహ మాత్మనశ్చ
విమోక్షశక్తిం పరిచింతయిత్వా
పితామహాఞ్ఞా మనువర్తతేస్య. 43

అస్త్రేణాపి హి బద్ధస్య, భయం మమ న జాయతే
పితామహమహేంద్రాభ్యాం, రక్షిత స్యానిలేన చ. 44

గ్రహణే చాపి రక్షోభిః, మహా న్మే గుణదర్శనః
రాక్షసేంద్రేణ సంవాదః, తస్మాత్ గృహ్లాంతు మాం పరే. 45

స నిశ్చితార్థః పరవీరహంతా
 సమీక్యకారీ వినివృత్తచేష్టః
 పరైః ప్రసహ్యభిగతై ర్నిగృహ్య
 ననాద తై స్తైః పరిభర్త్యమానః. 46

తతస్తం రాక్షసా దృష్ట్వా, నిర్విచేష్ట మరిందమం
 బబంధు శృణవల్కైశ్చ, ద్రుమచీరైశ్చ సంహతైః. 47

స రోచయామాస పరైశ్చ బంధనం
 ప్రసహ్య వీరై రభినిగ్రహం చ
 కౌతూహలా న్నాం యది రాక్షసేంద్రో
 ద్రష్టుం వ్యవస్యే దితి నిశ్చితార్థః. 48

స బద్ధస్తేన వల్కేన, విముక్తోఽస్త్రైః పీర్యవాన్
 అస్త్రబంధ స్స చాన్యం హి, నబంధ మనువర్తతే. 49

అథేంద్రజిత్తు ద్రుమచీరబద్ధం
 విచార్య వీరః కపిసత్తమం తమ్
 విముక్త మస్త్రైః జగామ చింతాం
 నాన్యేన బద్ధోహ్యనువర్తతేఽస్త్రమ్. 50

అహో మహాత్కర్మ కృతం నిరర్థకం
 స రాక్షసై ర్మంత్రగతి ర్విముష్టా
 పునశ్చ నాస్త్రై విహతేఽస్త్ర మన్యత్
 ప్రవర్తతే సంశయితాః స్మ సర్వే. 51

అస్త్రేణ హనుమా న్ముక్తో, నాత్మాన మవబుధ్యత
కృష్యమాణస్తు రక్షోభిః, తైశ్చ బందై ర్నివీడితః. 52

హన్యమానస్తతః క్రూరైః, రాక్షసైః కాష్ఠముష్టిభిః
సమీపం రాక్షసేంద్రస్య, ప్రాకృష్యత స వానరః. 53

అథేంద్రజి త్తం ప్రసమీక్య ముక్తం
అస్త్రేణ బద్ధం ద్రుమచీరసూత్రైః
వ్యదర్శయ త్తత్ర మహాబలం తం
హరిప్రవీరం సగణాయ రాజ్ఞే. 54

తం మత్తమివ మాతంగం, బద్ధం కపివరోత్తమం
రాక్షసా రాక్షసేంద్రాయ, రావణాయ న్యవేదయన్. 55

కోయం కస్య కుతో వాఽత్ర, కిం కార్యం కో వ్యపాశ్రయః
ఇతి రాక్షసవీరాణాం, తత్ర సంజజ్జిరే కథాః. 56

హన్యతాం దహ్యతాం వాఽపి, భక్యతా మితి చాపరే
రాక్షసా స్తత్ర సంక్రుద్ధాః, పరస్పర మథాబ్రువన్. 57

అతీత్య మార్గం సహసా మహాత్మా
స తత్ర రక్షోధిపపాదమూలే
దదర్శ రాజ్ఞః పరిచారవృద్ధాన్
గృహం మహారత్నవిభూషితం చ. 58

స దదర్శ మహాతేజాః, రావణః కపిసత్తమం
రక్షోభిర్వికృతాకారైః కృష్యమాణ మితస్తతః
రాక్షసాధిపతిం చాపి దదర్శ కపిసత్తమః
తేజోబలసమాయుక్తం, తపంత మివ భాస్కరమ్. 59

సరోషసంవర్తిత తామ్రదృష్టిః
 దశానన స్తం కపి మన్యవేక్ష్య
 అథోపవిష్టాన్ కులశీలవృద్ధాన్
 సమాదిశ త్తం ప్రతి మంత్రిముఖ్యాన్. 60

యథాక్రమం తై స్సకపి ర్విప్రుష్టః
 కార్యార్థ మర్థస్య చ మూల మాదౌ
 నివేదయామాస హరీశ్వరస్య
 దూత స్సుకాశా దహ మాగతోఽస్మి. 61

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే అష్టచత్వారింశ స్సర్గః.

ఏకోనపంచాశస్సర్గః (49)

తత స్స కర్మణా తస్య, విస్మితో భీమవిక్రమః
 హనూమా నోషతామాక్షో, రక్షోధిప మవైక్షత. 1

భ్రాజమానం మహార్షేణ, కాంచనేన విరాజతా
 ముక్తాజాలావృతే నాథ, మకుటేన మహాద్యుతిమ్. 2

వజ్రసంయోగసంయుక్తైః, మహార్షమణివిగ్రహైః
 హైమైరాభరణై శ్చిత్రైః, మన సేవ ప్రకల్పితైః. 3

- మహర్షకౌమసంవీతం, రక్తచందనరూపితం
స్వనులిప్తం విచిత్రాభిః వివిధాభిశ్చ భక్తిభిః. 4
- వివృతై ర్దర్శనీయై శ్చ, రక్తకై ర్భీమదర్శనైః
దీప్తతీక్ష్ణ మహాదంష్ట్రైః, ప్రలంబదశనచ్ఛదైః 5
- శిరోభి ర్దశభి ర్వీరం, భ్రాజమానం మహాజసం
నానావ్యాళసమాకీర్తైః, శిఖరై రివ మందరమ్. 6
- నీలాంజనచయప్రఖ్యం, హరేణోరసి రాజతా
పూర్ణచంద్రాభవక్రేణ, సబలాక మివాంబుదమ్. 7
- బాహుభి ర్బుద్ధకేయూరైః, చందనోత్తమరూపితైః
భ్రాజమానాంగదైః పీనైః, పంచశీరై రివోరగైః. 8
- మహతి స్సాటికే చిత్రే, రత్న సంయోగసంస్కృతే
ఉత్తమా స్తరణా స్తీర్ణే, సూపవిష్టం వరాసనే. 9
- అలంకృతాభి రత్యర్థం, ప్రమదాభి స్సమంతతః
వాలవ్యజనహస్తాభిః, ఆరాత్పముపసేవితమ్. 10
- దుర్ధరేణ ప్రహస్తేన, మహాపార్శ్వేన రక్తసా
మంత్రిభి ర్మంత్రతత్త్వజ్ఞైః, నికుంభేన చ మంత్రిణా. 11
- సుఖోపవిష్టం రక్షోభిః, చతుర్భి ర్బలదర్శితైః
కృత్స్నైః పరివృతో లోకః, చతుర్భి రివ సాగరైః. 12
- మంత్రిభిర్మంత్రతత్త్వజ్ఞైః, అన్యై శ్చ శుభబుద్ధిభిః
అన్యాస్యమానం రక్షోభిః, సురై రివ సురేశ్వరమ్. 13

అపశ్య ద్రాక్షసపతిం, హనూమానతి తేజసం
విప్లితం మేరుశిఖరే, సతోయ మివ తోయదమ్. 14

స తై స్సంపీడ్యమానో పి, రక్షోభి ర్భీమవిక్రమైః
విస్మయం పరమం గత్వా, రక్షోధిప మనైక్షత. 15

భ్రాజమానం తతో దృష్ట్వా, హనూమా న్రాక్షసేశ్వరం
మనసా చింతయామాస, తేజసా తస్య మోహితః. 16

అహో రూప మహో ధైర్యం, అహో సత్త్వ మహోద్యుతిః
అహో రాక్షసరాజస్య, సర్వలక్షణయుక్తతా. 17

యద్యధర్మో న బలవాన్, స్యా దయం రాక్షసేశ్వరః
స్యాదయం సురలోకస్య, సశక్రస్యాపి రక్షితా. 18

అస్య క్రూరై ర్పుశంసైశ్చ, కర్మభి ర్లోకకుత్సితైః
తేన విభ్యతి ఖ ల్యస్మాత్, లోకా స్సామరదానవాః. 19

ఆయం హ్యుత్సహతే క్రుద్ధః, కర్తు మేకార్ణవం జగత్
ఇతి చింతాం బహువిధాం, అకరో నృతిమా న్తరిః
దృష్ట్వా రాక్షసరాజస్య, ప్రభావ మమితోజసః 20

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే
చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
శ్రీమత్సుందరకాండే ఏకోనపంచాశ స్సర్గః.

పంచాశస్కర్ణః (50)

- తముద్వీక్య మహాబాహుః, పింగాక్షం పురతః స్థితం
కోపేన మహతాఽఽ విష్టో, రావణో లోకరావణః. 1
- శంకా హృతాత్మా దధ్యో నః, కపీంద్రం తేజసాఽఽ వృతం
కిమేష భగవా న్నందీ, భవేత్ సాక్షా ది హగతః. 2
- యేన శస్త్రోఽఽ స్మి కైలాసే, మయా సంచాలితే పురా
సోఽఽ యం వానరమూర్తి స్యాత్, కింస్విద్భాణోఽఽ పి వాఽఽ సురః. 3
- స రాజా రోషతాస్రాక్షః, ప్రహస్తం మంత్రిసత్తమం
కాలయుక్త మువాచేదం, వచో విపుల మర్థవత్. 4
- దురాత్మా పృచ్ఛ్యతా మేషః, కుతః కిం వాఽఽ స్య కారణం
వనభంగే చ కోఽఽ స్యాద్ధో, రాక్షసీనాం చ తర్జనే. 5
- మత్పురీ మప్రధృష్యాం వాఽఽ గమనే కిం ప్రయోజనం
ఆయోధనే వా కిం కార్యం, పృచ్ఛ్యతా మేష దుర్మతిః. 6
- రావణస్య వచ శ్రుత్వా, ప్రహస్తో వాక్య మబ్రవీత్
సమాశ్శసి హి భద్రం తే, న భీః కార్యా త్వయా కపే. 7
- యది తావ త్వమింద్రేణ, ప్రేషితో రావణాలయం
తత్త్వ మాఖ్యాహి మాభూ తే, భయం వానర మోక్త్యసే. 8
- యది వైశ్రవణస్య త్వం, యమస్య వరుణస్య చ
చారరూప మిదం కృత్వా, ప్రవిష్టో నః పురీ మిమామ్. 9
- విష్ణునా ప్రేషితో వాపి, దూతో విజయకాంక్షిణా
స హి తే వానరం తేజో, రూపమాత్రం తు వానరమ్. 10

- తత్త్వతః కథయ స్వాద్య, తతో వానర మోక్ష్యసే
అన్యతం వదత శ్చాపి, దుర్లభం తవ జీవితమ్. 11
- అథవా యన్నిమిత్తం తే, ప్రవేశో రావణాలయే
ఏవ ముక్తో హరిశ్రేష్ఠః, తదా రక్షోగణేశ్వరమ్. 12
- అబ్రవీ న్నాస్మి శక్రస్య, యమస్య వరుణస్య వా
ధనదేన న మే సఖ్యం, విష్ణునా నాస్మి చోదితః. 13
- జాతి రేవ మమ త్యేషా, వానరోఽహ మిహగతః
దర్శనే రాక్షసేంద్రస్య, దుర్లభే తదిదం మయా. 14
- వనం రాక్షసరాజస్య, దర్శనార్థే వినాశితం
తత స్తే రాక్షసాః ప్రాప్తాః, బలినో యుద్ధకాంక్షిణః. 15
- రక్షణార్థం తు దేహస్య, ప్రతియుద్ధా మయా రణే
అస్త్రపాశై ర్న శక్యోఽహం, బద్ధుం దేవాసురై రపి. 16
- పితామహదేవవరో, మమాప్యేషోఽభ్యుపాగతః
రాజానం ద్రష్టుకామేన, మయాఽస్త్ర మనువర్తితమ్. 17
- విముక్తో హ్యహ మస్త్రేణ, రాక్షసై స్త్యభిపీడితః
కేనచి ద్రాజకార్యేణ, సంప్రాప్తోఽస్మి త వాంతికమ్. 18
- దూతోఽహ మితి విజ్ఞేయో, రాఘవ స్యామితోజసః
శ్రూయతాం చాపి వచనం, మమ పథ్య మిదం ప్రభో. 19

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే
చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
శ్రీమత్సుందరకాండే పంచాశస్సర్గః.

- తత సైన మృథే హత్యా, రాజపుత్రేణ వాలినం
సుగ్రీవః స్థాపితో రాజ్యే హర్ష్యకాణాం గణేశ్వరః. 10
- త్యయా విజ్ఞాతపూర్వశ్చ, వాలీ వానరపుంగవః
రామేణ నిహత స్సంఖ్యే, శరణై కేన వానరః. 11
- స సీతామార్గణే వ్యగ్రః, సుగ్రీవ స్సత్యసంగరః
హరీన్ సంప్రేషయామాస, దిశ స్సర్వా హరీశ్వరః. 12
- తాం హరీణాం సహస్రాణి, శతాని నియుతాని చ
దిక్షుసర్వాసు మార్గతే, వ్యధ శ్చోపరి చాంబరే. 13
- వైనతేయసమాః కేచిత్, కేచిత్త్రతానిలోపమాః
అసంగగతయ శ్శేఘ్రాః, హరివీరా మహాబలాః. 14
- అహంతు హనుమా న్నామ, మారుత స్యౌరసస్సుతః
సీతాయాస్తు కృతే తూర్ణం, శతయోజన మాయతమ్. 15
- సముద్రం లంఘయిత్వైవ, తాం దిదృక్షు రిహగతః
భ్రమతాచ మయా దృష్టా, గృహే తే జనకాత్మజా. 16
- తద్భవాన్ దృష్టధర్మార్థః, తపః కృతపరిగ్రహః
పరదారా న్మహాప్రాజ్ఞ, నోపరోద్ధుం త్వమర్హసి. 17
- న హి ధర్మనిరుద్ధేషు, బహ్వాపాయేషు కర్మసు
మూలఘాతిషు సజ్జంతే, బుద్ధిమంతో భవద్విధాః. 18
- కశ్చ లక్ష్మణముక్తానాం, రామకోపానువర్తినాం
శరాణా మగ్రతః స్థాతుం, శక్తో దేవాసురేష్యపి. 19

- న చాపి త్రిమ లోకేషు, రాజ ని్యద్యేత కశ్యప
 రాఘవస్య వ్యభీకం యః, కృత్యా సుఖ మవాప్నుయాత్. 20
- త త్రికాలహితం వాక్యం, ధర్మ్య మర్థానుబంధి చ
 మన్యస్య నరదేవాయ, జానకీ ప్రతిదీయతామ్. 21
- దృష్టా హీయం మయా దేవీ, లబ్ధం యదిహ దుర్లభం
 ఉత్తరం కర్మ యచ్చేషం, నిమిత్తం తత్ర రాఘవః. 22
- లక్ష్మితేయం మయా సీతా, తథాశోకపరాయణా
 గృహ్యా యాం నాభిజానాసి, పంచాస్యామివ పన్నగీమ్. 23
- నేయం జరయితుం శక్యా, సాసురై రమరై రపి
 విషనంసృష్ట మత్యర్థం, భుక్త మన్న మి వౌజసా. 24
- తప స్సంతాపలబ్ధస్తే, యోఽయం ధర్మపరిగ్రహః
 న స నాశయితుం న్యాయ్యః, ఆత్మప్రాణపరిగ్రహః. 25
- అవధ్యతాం తపోభిర్యాం, భవాన్ సమనుపశ్యతి
 ఆత్మన స్సాసురై ర్థేవైః, హేతు స్తత్రా వ్యయం మహాన్. 26
- సుగ్రీవో నహి దేవోఽయం, నాసురో న చ రాక్షసః
 న దానవో న గంధర్వో, నయక్షో న చ పన్నగః. 27
- తస్మా త్రాణపరిత్రాణం, కథం రాజన్ కరిష్యసి
 న తు ధర్మోపసంహారం, అధర్మఫలసంహితమ్. 28
- తదేవ ఫలమన్వేతి, ధర్మ శ్చాధర్మనాశనః
 ప్రాప్తం ధర్మఫలం తావత్, భవతో నాత్ర సంశయః. 29

- ఫల మస్యా వ్యధర్మస్య, క్షిప్రమేవ ప్రపత్యసే
జనస్థానవధం బుద్ధ్యా, బుద్ధ్యా వాలీవధం తథా. 30
- రామసుగ్రీవసఖ్యం చ, బుద్ధ్యస్య హిత మాత్మనః
కామం ఖల్వహ మప్యేకః, సవాజిరథకుంజరామ్. 31
- లంకాం నాశయితుం శక్తః, త స్వైషతు న నిశ్చయః
రామేణ హి ప్రతిజ్ఞాతం, హర్ష్యక్షగణసన్నిధౌ. 32
- ఉత్పాదన మమిత్రాణాం, సీతాయైస్తు ప్రధర్షితా
అపకుర్యంతి రామస్య, సాక్షాదపి పురందరః. 33
- న సుఖం ప్రాప్నుయా దన్యః, కిం పున స్త్వ ద్విధో జనః
యాం సీతే త్యభిజానాసి, యేయం తిష్ఠతి తే వశే. 34
- కాళరాత్రీతి తాం విద్ధి, సర్వలంకావినాశినీం
తదలం కాలపాశేన, సీతా విగ్రహరూపిణా. 35
- స్వయం స్కంధావసక్తేన, క్షమ మాత్మని చింత్యతాం
సీతాయా సైజసాదగ్ధాం, రామకోపప్రపీడితామ్. 36
- దహ్యామానా మిమాం పశ్య, పురీం సాట్టప్రతోళికాం
స్యాని మిత్రాణీ మంత్రీంశ్చ, జ్ఞాతీ న్ర్వాత్యూన్ సుతాన్ హితాన్. 37
- భోగాన్ దారాంశ్చ లంకాం చ, మా వినాశ ముపానయ
సత్యం రాక్షస రాజేంద్ర, శృణుష్య వచనం మమ. 38
- రామదాసస్య దూతస్య, వానరస్య విశేషతః
సర్వా న్లోకాన్ సుసంహృత్య, సభూతాన్ సచరాచరాన్. 39

పునరేవ తథా స్రష్టుం, శక్తో రామో మహాయశాః
 దేవాసురనరేంద్రేషు, యక్షరక్షోగణేషు చ. 40

విద్యాధరేషు సర్వేషు, గంధర్వేషూరగేషు చ
 సిద్ధేషు కిన్న రేంద్రేషు, పతత్రిషు చ సర్వతః. 41

సర్వభూతేషు సర్వత్ర, సర్వకార్యేషు నాస్తి సః
 యో రామం ప్రతియుధ్యేత, విష్ణుతుల్యపరాక్రమమ్. 42

సర్వలోకేశ్వర స్యైవం, కృత్యా విప్రియముత్తమం
 రామస్య రాజసింహస్య, దుర్లభం తవ జీవితమ్. 43

దేవాశ్చ దైత్యాశ్చ నిశాచరేంద్ర
 గంధర్వ విద్యాధర నాగయక్షాః
 రామస్య లోకత్రయ నాయకస్య
 స్థాతుం న శక్తా స్సమరేషు సర్వే. 44

బ్రహ్మ స్వయంభూ శ్చతురాననో వా
 రుద్ర స్త్రిణేత్ర స్త్రిపురాంతకో వా
 ఇంద్రో మహేంద్ర స్సురనాయకో వా
 త్రాతుం న శక్తా యుధి రామవధ్యమ్. 45

ససౌష్ఠవోపేతమదీనవాదినః
 కపేర్నిశమ్యాఽప్రతిమో ప్రియం వచః
 దశాననః కోప వివృత్తలోచనః
 సమాదిశ త్తస్య వధం మహాకపేః. 46

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే చతుర్వింశత్
 సహస్రికాయాం, సంహితాయాం, శ్రీమత్పుండరకాండే ఏకపంచాశ స్సర్గః.

కథం చ ధర్మార్థవివేకబుద్ధిః
 పరావరప్రత్యయనిశ్చితార్థః
 భవద్విధః కోపవశేహి తిష్ఠేత్
 కోపం నియచ్ఛంతి హి సత్త్వవంతః. 16

న ధర్మవాదే న చ లోకవృత్తే
 న శాస్త్రబుద్ధి గ్రహణేషు చాపి
 విద్యేత కశ్చి త్రవ వీర తుల్యః
 త్యం హ్యుత్తమ స్సర్వసురాసురాణామ్. 17

న చా ప్యస్య కపేర్లాతే, కంచితృశ్చా మ్యహం గుణం
 తేష్వయం పాత్యతాం దండో, యైరయం ప్రేషితః కపిః. 18

సాధుర్యా యదివాఽసాధుః, పరై రేష సమర్చితః
 బ్రువన్సర్వార్థం పరవాన్, న దూతో వధ మర్హతి. 19

అపి చాస్మి న్నతే రాజన్, నాన్యం పశ్యామి ఖేచరం
 ఇహ యః పునరాగచ్ఛేత్, పరం పారం మహోదధేః. 20

తస్మాన్నా స్య వధే యత్నః, కార్యః పరపురంజయ
 భవాన్ సేంద్రేషు దేవేషు, యత్న మాస్థాతు మర్హతి 21

అస్మి న్వివస్థే నహి దూతమన్యం
 పశ్యామి యస్తౌ నరరాజపుత్రౌ
 యుద్ధాయ యుద్ధప్రియ దుర్వినీతౌ
 ఉద్యోజయే ద్ధీర్లపథావరుద్ధే. 22

పరాక్రమోత్సాహ మనస్వినాం చ
 సురాసురాణా మపి దుర్జయేన
 త్వయా మనో నందన నైరృతానాం
 యుద్ధాయతి ర్నాశయితుం నయుక్తా. 23

హితాశ్చ శూరాశ్చ సమాహితాశ్చ
 కులేషు జాతాశ్చ మహాగుణేషు
 మనస్వినః శస్త్రభృతాం వరిష్ఠాః
 కోట్యగ్రత స్తే సుభృతాశ్చ యోధాః. 24

తదేకదేశేన బలస్య తావత్
 కేచి త్తవాఽదేశకృతేఽభి యాంతు
 తౌ రాజపుత్రౌ వినిగృహ్య మూఢౌ
 పరేషు తే భావయితుం ప్రభావమ్. 25

నిశాచరాణా మధిపోఽనుజస్య
 విభీషణ స్యోత్తమవాక్యమిష్టమ్
 జగ్రాహ బుద్ధ్యా సురలోకశత్రుః
 మహాబలో రాక్షసరాజముఖ్యః. 26

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే ద్వీపంచాశ స్సర్గః.

త్రిపంచాశస్సర్గః (53)

- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా, దశగ్రీవో మహాబలః
దేశ కాలహితం వాక్యం, భ్రాతురుత్తర మబ్రవీత్. 1
- సమ్య గుక్తం హి భవతా, దూతవధ్యా విగర్హితా
అవశ్యం తు వధా దన్యః, క్రీయతా మస్య నిగ్రహః 2
- కపీనాం కిల లాంగూలం, ఇష్టం భవతి భూషణం
త దన్య దీప్యతాం శీఘ్రం, తేన దగ్ధేన గచ్ఛతు 3
- తతః పశ్యన్త్విమం దీనం, అంగవై రూప్యకర్పితం
సమిత్రజ్ఞాతయ స్సర్వే, బాంధవాః స సుహృజ్జనాః. 4
- అజ్ఞాపయ ద్రాక్షసేంద్రః, పురం సర్వం సచత్వరం
లాంగూలేన ప్రదీప్తేన, రక్షభిః పరిణీయతామ్. 5
- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా, రాక్షసాః కోపకర్మణాః
వేష్టయంతి స్మ లాంగూలం, జీర్ణైః కార్వాసజైః పటైః. 6
- సంవేష్ట్యమానే లాంగూలే, వ్యవర్థత మహాకపిః
శుష్క మింధన మాసాద్య, వనేష్వివ హుతాశనః. 7
- తైలేన పరిషిచ్యాథ, తేఽగ్నిం తత్రాభ్య పాతయన్
లాంగూలేన ప్రదీప్తేన, రాక్షసాం స్తా నపాతయత్. 8
- రోషామర్షపరీతాత్మా, బాలసూర్యసమాననః
లాంగూలం సంప్రదీప్తం తు, ద్రష్టుం తస్య హనూమతః. 9

- సహస్రీబాలవృద్ధాశ్చ, జగ్ముః ప్రీతా నిశాచరాః
 స భూయ స్సంగతైః క్రూరైః, రాక్షసై ర్ఠరిసత్రమః. 10
- నిబద్ధః కృతవా న్వీరః, తత్కాలసదృశీం మతిమ్
 కామం భలు న మే శక్తాః, నిబద్ధస్యాపి రాక్షసాః. 11
- ఛిత్వా పాశాన్ సముత్పత్య, హన్యా మహ మిమాన్ పునః
 యది భర్తు ర్ఛితార్థాయ, చరంతం భర్తృశాసనాత్. 12
- బద్ధు న్వైతే దురాత్మానో, నతు మే నిష్కృతిః కృతా
 సర్వేషా మేవ పర్యాప్తో, రాక్షసానా మహం యుధి. 13
- కింతు రామస్య ప్రీత్యర్థం, విషహిష్యేఽహమీదృశం
 లంకా చారయితవ్యా వై, పునరేవ భవేదితి. 14
- రాత్రౌ నహి సుదృష్టా మే, దుర్గకర్మవిధానతః
 అవశ్యమేవ ద్రష్టవ్యా, మయా లంకా నిశాక్షయే. 15
- కామం బద్ధస్య మే భూయః, పుచ్చ స్యోద్ధీపనేన చ
 పీడాం కుర్యంతు రక్షాంసి, నమేఽస్తి మనస శ్రమః. 16
- తత స్తే సంవృతాకారం, సత్యవంతం మహాకపిం
 పరిగృహ్య యయు ర్ఘృష్టా, రాక్షసాః కపికుంజరమ్. 17
- శంఖభేరీనినాదై స్తం, ఘోషయంత స్స్వకర్మభిః
 రాక్షసాః క్రూరకర్మాణః, చారయంతిస్మ తాం పురీమ్. 18
- అన్వీయమానో రక్షోభిః, యయౌ సుఖమరిందమః
 హనూమాం శృరయామాస, రాక్షసానాం మహాపురీమ్. 19

- అ ధాపశ్య ద్విమానాని, విచిత్రాణి మహాకపిః
సంవృతా న్భూమిభాగాంశ్చ, సువిభక్తాంశ్చ చత్వరాన్. 20
- వీధీ శ్చ గృహసంబాధాః, కపి శ్శృంగాటకాని చ
తథా రథ్యో పరథ్యాశ్చ, తథైవ గృహకాంతరాన్. 21
- గృహంశ్చ మేఘ సంకాశాన్, దదర్శ పవనాత్మజః
చత్వరేఘు చతుష్కేఘు, రాజమార్గే తథై వ చ. 22
- ఘోషయన్తి కపిం సర్వే, చారీక ఇతి రాక్షసాః
స్త్రీబాలవృద్ధా నిర్లగ్నః, తత్ర తత్ర కుతూహలాత్. 23
- తం ప్రదీపితలాంగూలం, హనూమంతం దిదృక్షవః
దీప్యమానే తత స్రస్య, లాంగూలాగ్రే హనూమతః. 24
- రాక్షస్య స్తా విరూపాక్ష్యః, శంసుర్దేవ్యా స్తదప్రియం
యస్త్వయా కృతసంవాదః, సీతే తామ్రముఖః కపిః. 25
- లాంగూలేన ప్రదీప్తేన, స ఏష పరిణీయతే
శ్రుత్వా తద్యచనం క్రూరం, ఆత్మాపహరణోపమమ్. 26
- వైదేహీ శోకసంతప్తా, హుతాశనముపాగమత్
మంగళాభిముఖీ తస్య, సా తదా ౨ ౨ సీన్మహాకపేః.
ఉపతస్థే విశాలాక్షీ, ప్రయతా హవ్య వాహనం. 27
- యద్యస్తి పతిశుశ్రూషా, యద్యస్తి చరితం తపః
యది చాస్త్యేక పత్నీత్వం, శీతో భవ హనూమతః. 28
- యది కించిదను క్రోశః, తస్య మయ్య స్తి ధీమతః
యది వా భాగ్య శేషో మే, శీతో భవ హనూమతః. 29

యది మాం వృత్రసంపన్నాం, తత్స మాగమలాలసామ్
స విజానాతి ధర్మాత్మా, శీతో భవ హనూమతః. 30

యది మాం తారయే దార్యః, సుగ్రీవ సృత్యసంగరః
అస్మా ద్దుఃఖాంబుసంరోధాత్, శీతో భవ హనూమతః. 31

తత స్త్రీక్లార్చి రవ్యగ్రః, ప్రదక్షిణ శిఖోఽనలః
జజ్వాళ మృగశాబాక్త్యాః, శంస న్నివ శివం కపేః. 32

హనూమజ్జనక శ్చాపి, పుచ్ఛానల యుతోఽనిలః
వవౌ స్వాస్థ్యకరో దేవ్యాః, ప్రాలేయానిలశీతలః. 33

దహ్యామానే చ లాంగూలే, చిన్తయామాస వానరః 34

ప్రదీప్తోగ్నిరయం కస్మాత్, న మాం దహతి సర్వతః
దృశ్యతే చ మహాజ్వాలః, కరోతి నచ మే రుజమ్. 35

శిశిర స్యేవ సంపాతో, లాంగూలాగ్రే ప్రతిష్ఠితః
అథవా తదిదం వ్యక్తం, యద్దృష్టం ప్లవతా మయా. 36

రామప్రభావా దాశ్చర్యం, పర్యత స్ఫురితాం పతౌ
యది తావ త్సముద్రస్య, మైనాకస్య చ ధీమతః. 37

రామార్థం సంభ్రమః తాదృక్, కిమగ్ని ర్నకరిష్యతి
సీతాయా శ్చాన్యశంస్యేన, తేజసా రాఘవస్య చ. 38

పితుశ్చ మమ సఖ్యేన, న మాం దహతి పావకః
భూయ స్స చింతయామాస, ముహూర్తం కపికుంజరః. 39

- ఉత్పా తాథ వేగేన, ననాద చ మహాకపిః
పురద్వారం తతః శ్రీమాన్, శైలశృంగ మివోన్నతమ్ 40
- విభ క్తరక్షస్సంబాధం, ఆససా దానిలాత్మజః
స భూత్యా శైల సంకాశః, క్షణేన పునరాత్మవాన్. 41
- హ్రస్వతాం పరమాం ప్రాప్తో, బన్ధనా న్యవశాతయత్
విముక్త శ్చాభవ చ్ఛ్రీమాన్, పునః పర్వతసన్నిభః. 42
- వీక్షమాణ శ్చ దదృశే, పరిఘం తోరణాశ్రితం
స తం గృహ్య మహాబాహుః, కాలాయసపరిష్పుతమ్ 43
- రక్షీణ స్తాన్ పునస్సర్వాన్, సూదయామాస మారుతిః.
స తాన్నిహత్యా రణచండవిక్రమః
సమీక్షమాణః పునరేవ లంకాం
ప్రదీప్త లాంగూల కృతార్చిమాలీ
ప్రకాశ తాదిత్య ఇవార్చిమాలీ. 44

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే
చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
శ్రీమత్సుందరకాండే త్రిపంచాశస్సర్గః.

చతుఃపంచాశ స్సర్గః (54)

- వీక్షమాణస్తతో లంకాం, కపిః కృతమనోరథః
 వర్ధమానసముత్సాహః, కార్యశేషమచింతయత్. 1
- కిన్ను ఖల్వవశిష్టం మే, కర్తవ్యమిహ సాంప్రతం
 యదేషాం రక్షసాం భూయః, సన్తాపజననం భవేత్. 2
- వనం తావత్ప్రమథితం, ప్రకృష్టా రాక్షసా హతాః
 బలైకదేశః క్షపితః, శేషం దుర్గవినాశనమ్. 3
- దుర్గే వినాశితే కర్మ, భవే త్పుఖపరిశ్రమం
 అల్యయత్నేన కార్యేఽస్మిన్, మమ స్యాత్ సఫలశ్రమః. 4
- యో హ్యాయం మమ లాంగూలే, దీప్యతే హవ్యవాహనః
 అస్య సంతర్పణం న్యాయ్యం, కర్తు మేభి ర్ఘోత్రమైః. 5
- తతః ప్రదీప్తలాంగూలః, సవిద్యుదివ తోయదః
 భవనాగ్రేషు లంకాయాః, విచచార మహాకపిః 6
- గృహాద్గృహం రాక్షసానాం, ఉద్యానాని చ వానరః
 వీక్షమాణో హ్యసంత్రస్తః, ప్రాసాదాంశ్చ చచార సః. 7
- అవపుత్య మహావేగః, ప్రహస్తస్య నివేశనం
 అగ్నిం తత్ర స నిక్షిప్య, శ్వసనేన సమో బలీ. 8
- తతోఽన్య త్పుపువే వేశ్య, మహాపార్శ్వస్య వీర్యవాన్
 ముమోచ హనుమానగ్నిం, కాలానల శిభోపమమ్. 9

- వజ్ర దంష్ట్రస్య చ తథా, పుష్పవే స మహాకపిః
శుకస్య చ మహాతేజాః, సారణస్య చ ధీమతః. 10
- తథా చేన్ద్రజితో వేశ్య, దదాహ హరియూథపః
జంబుమాలే స్సుమాలేశ్య, దదాహ భవనం తతః. 11
- రశ్మి కేతో శ్చ భవనం, సూర్య శత్రో స్తథైవ చ
హ్రాస్యకర్ణస్య దంష్ట్రస్య, రోమశస్య చ రక్షసః 12
- యుద్ధోన్మత్తస్య మత్తస్య, ధ్వజగ్రీవస్య రక్షసః
విద్యుజ్జిహ్వస్య ఘోరస్య, తథా హస్తిముఖస్య చ. 13
- కరాళస్య పిశాచస్య, శోణితాక్షస్య చైవ హి
కుమ్భకర్ణస్య భవనం, మకరాక్షస్య చైవ హి. 14
- యజ్ఞశత్రోశ్చ భవనం, బ్రహ్మశత్రో స్తథైవ చ
నరాంతకస్య కుంభస్య, నికుంభస్య దురాత్మనః. 15
- వర్షయిత్యా మహాతేజా, విభీషణగృహం ప్రతి
క్రమమాణః క్రమేన్దైవ, దదాహ హరిపుంగవః. 16
- తేషు తేషు మహార్షేషు, భవనేషు మహాయశాః
గృహే ష్టర్షిమతా మృద్ధిం, దదాహ స మహాకపిః. 17
- సర్వేషాం సమతిక్రమ్య, రాక్షసేంద్రస్య వీర్యవాన్
ఆససా దాధ లక్ష్మీవాన్, రావణస్య నివేశనమ్. 18
- తత స్తస్మిన్స్థహే ముఖ్యే, నానారత్న విభూషితే
మేరుమందరసంకాశే, సర్వ మంగళశోభితే. 19

- ప్రదీప్త మగ్ని ముత్స్రుజ్య, లాంగూలాగ్రే ప్రతిష్ఠితం
ననాద హనుమా న్యీరో, యుగాన్త జలదో యథా. 20
- శ్యసనేన చ సంయోగాత్, అతివేగో మహాబలః
కాలాగ్ని రివ జజ్యాల, ప్రావర్ణత హతాశనః. 21
- ప్రదీప్త మగ్నిం పవనః, తేషు వేశ్య స్వచారయత్
అభూత్ శ్యసనసంయోగాత్, అతివేగో హతాశనః. 22
- తాని కాంచనజాలాని, ముక్తామణిమయాని చ
భవనా న్యవశీర్యన్త, రత్నవన్తి మహాన్తి చ. 23
- తాని భగ్నవిమానాని, నిపేతు ర్ధరణీతలే
భవనానీవ సిద్ధానాం, అమృరా త్పుణ్యసంక్షయే. 24
- సంజజ్ఞే తుముల శృభో, రాక్షసానాం ప్రధావతాం
స్వగృహస్య పరిత్రాణే, భగ్నోత్సాహోర్జిత శ్రీయామ్. 25
- నూన మేషోఽగ్ని రాయాతః, కపిరూపేణ హా ఇతి
క్రన్తస్య స్సహసా పేతుః, స్తనన్తయధరాః స్త్రియః. 26
- కాశ్చి దగ్ని పరీతేభ్యో, హర్వేభ్యో ముక్త మూర్ధజాః
పతన్త్యో రేజిరేఽభ్రేభ్యః, సౌదామిన్య ఇవాంబరాత్. 27
- వజ్ర విద్రుమ వైడూర్య, ముక్తా రజత సంహితాన్
విచిత్రా న్భవనా న్ధాతున్, స్యందమానా వ్దదర్శ సః. 28
- నాగ్ని స్తుప్యతి కాష్ఠానాం, తృణానాం హరియూధపః
నాగ్నో ర్నాపి విశస్తానాం, రాక్షసానాం వసున్ధరా. 29

క్వచి త్కింశుకసంకాశాః, క్వచి చ్చాల్మలీసన్నిభాః
 క్వచి త్కుంకుమసంకాశాః, శిఖా వహ్నీ శ్చకాశిరే. 30

హనూమతా వేగమతా, వానరేణ మహాత్మనా
 లంకాపురం ప్రదగ్ధం తత్, రుద్రేణ త్రిపురం యథా. 31

తతస్తు లంకాపుర పర్యతాగ్రే
 సముత్థితో భీమపరాక్రమోఽగ్నిః
 ప్రసార్య చూడావలయం ప్రదీప్తో
 హనూమతా వేగవతా విస్ఫుష్ఠః. 32

యుగాంతకాలానలతుల్య వేగః
 సమారుతోగ్ని ర్వవృధే దివిస్సుక్
 విధూమరశ్మి ర్భవనేషు సక్తో
 రక్తశరీ రాజ్యసమర్పితార్పిః. 33

ఆదిత్యకోటిసదృశ స్సుతేజా
 లంకాం సమస్తాం పరివార్య తిష్ఠన్
 శబ్దై రనేకై రశనిప్రరూఢైః
 భిన్ద నివాణ్డం ప్రబభౌ మహాగ్నిః. 34

తత్రాంబరా దగ్ని రతిప్రవృద్ధో
 రూక్షప్రభః కింశుకపుష్ప చూడః
 నిర్వాణధూమాకులరాజయ శ్చ
 నీలోత్పలాభాః ప్రచకాశిరేఽబ్రాః. 35

వజ్రీ మహేంద్రస్త్రిదశేశ్యరోవా
 సాక్షాద్యమో వా వరుణోఽనిలో వా
 రుద్రోఽగ్ని రర్కే ధనదశ్చ సోమో
 న వానరోఽయం స్యయ మేవ కాలః. 36

కిం బ్రహ్మణ స్సర్వపితామహస్య
 సర్వస్య ధాతు శ్చతురాననస్య
 ఇహగతో వానరరూపధారీ
 రక్షోవసంహారకరః ప్రకోపః. 37

కిం చైష్టవం వా కపిరూప మేత్య
 రక్షో వినాశాయ పరం సుతేజః
 అనంత మవ్యక్త మచింత్య మేకం
 స్యమాయయా సాంప్రత మాగతం వా. 38

ఇత్యేవ మూచు ర్భూవో విశిష్టాః
 రక్షోగణా స్తత్ర సమేత్య సర్వే
 సప్రాణీసంఘాం సగృహం సవృక్షాం
 దగ్ధాం పురీం తాం సహసా సమీక్త్య. 39

తతస్తు లంకా సహసా ప్రదగ్ధా
 సరాక్షసా సాశ్వరథా సనాగా
 సపక్షిసంఘా సమృగా సవృక్షా
 రురోద దీనా తుములం సశబ్దమ్. 40

హతాత హపుత్రక కాంత మిత్ర
హ జీవితం భోగయుతం సుపుణ్యమ్
రక్షోభి రేవం బహుధా బ్రువద్భిః
శబ్దః కృతో ఘోరతర స్సుభీమః. 41

హుతాశనజ్వాలసమావృతా సా
హతప్రవీరా పరివృత్తయోధా
హనూమతః క్రోధబలాభిభూతా
బభూవ శాపోపహతేవ లంకా. 42

ససంభ్రమత్రస్తవిషణ్ణరాక్షసాం
సముజ్జ్వలజ్వాలహుతాశ నాంకితామ్
దదర్శ లంకాం హనుమా నృహమనాః
స్వయంభు కోపోపహతా మివాపనిమ్. 43

భంక్త్యా వనం పాదపరత్న సంకులం
హత్యా తు రక్షాంసి మహాంతి సంయుగే
దగ్ధ్యా పురీం తాం గృహరత్న మాలినీం
తస్మా హనూమాన్ పవనాత్మజః కపిః. 44

త్రికూటశృంగాగ్రతలే విచిత్రే
ప్రతిష్ఠితో వానరరాజసింహః
ప్రదీప్తలాంగూలకృతార్చిమాలీ
వ్యరాజ తాదిత్య ఇవాంశుమాలీ. 45

స రాక్షసాంస్తాన్ సుబహూంశ్చ హత్యా
 వనం చ భంక్త్యా బహుపాదపం తత్
 విస్సృజ్య రక్షోభవనేషు చాగ్నిం
 జగామ రామం మనసా మహాత్మా. 46

తత స్తు తం వానరవీరముఖ్యం
 మహాబలం మారుతతుల్య వేగమ్
 మహామతిం వాయుసుతం వరిష్ఠం
 ప్రతుష్ట్యవృర్దేవగణాశ్చ సర్వే. 47

భంక్త్యా వనం మహాతేజాః, హత్యా రక్షాంసి సంయుగే
 దగ్ధ్యా లంకాం పురీం రమ్యాం, రరాజ స మహాకపిః. 48

తత్ర దేవా స్సగంధర్వాః, సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః
 దృష్ట్వా లంకాం ప్రదగ్ధాం తాం, విస్మయం పరమం గతాః. 49

తం దృష్ట్వా వానరశ్రేష్ఠం, హనూమంతం మహాకపిం
 కాలాగ్ని రితి సంచింత్య, సర్వ భూతాని తత్రనుః. 50

దేవాశ్చ సర్వే ముని పుంగవాశ్చ
 గంధర్వ విద్యాధరనాగయక్షాః
 భూతాని సర్వాణి మహాంతి తత్ర
 జగ్ముః పరాం ప్రీతి మతుల్య రూపామ్. 51

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే చతుః పంచాశస్సర్గః.

పంచపంచాశస్వర్గః (55)

అంకాం సమస్తాం సందీప్య, లాంగూలాగ్నిం మహాబలః
నిర్యాపయామాస తదా, సముద్రే హరిసత్తమః.

1

హరిఃఓమ్

ఓమ్ శ్రీరామాయ నమః

శ్రీ మద్రామాయణే, సుందరకాండే

చతుఃపంచాశ స్సర్గః (54)

దేవాశ్చ సర్వే ముని పుంగవాశ్చ
గంధర్వ విద్యాధరనాగయక్షాః
భూతాని సర్వాణి మహాంతి తత్ర
జగ్ముః పరాం ప్రీతి మతుల్య రూపామ్.

51

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే
చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
శ్రీమత్సుందరకాండే చతుః పంచాశస్సర్గః.

పంచపంచాశ స్సర్గః (55)

లంకాం సమస్తాం సందీప్య, లాంగూలాగ్నిం మహాబలః
నిర్యాపయామాస తదా, సముద్రే హరిసత్తమః.

1

సందీప్యమానాం విధ్వస్తాం, త్రస్తరక్షగణాం పురీం
అవేక్ష్య హనుమాన్ లంకాం, చింతయామాస వానరః.

2

తస్యాభూ త్సుమహాం స్త్రాసః, కుత్సాచాత్మ న్యజాయత
లంకాం ప్రదహతా కర్మ, కింస్వి త్కృత మిదం మయా.

3

ధన్యా సై పురుష శ్రేష్ఠాః, యే ఋద్ధ్యా కోప ముత్థితం
నిరున్ధన్తి మహాత్మానో, దీప్తమగ్ని మివాంభసా.

4

తతః కపిః ప్రాప్తమనోరథార్థః
 తామక్షతాం రాజసుతాం విదిత్యా
 ప్రత్యక్షత స్తాం పునరేవ దృష్ట్వా
 స్రతి స్రయాణాయ మతిం చకార

35

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయ
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే పంచపంచాశ స్సర్గః.

షట్పంచాశస్సర్గః (56)

- తతస్తు శింశుపామూలే, జానకీం పర్యుపస్థితాం
 అభివా ద్యాబ్రవీ ధ్విష్ట్వా, పశ్యామి త్యా మిహాక్షతామ్. 1
- తత స్తం స్రస్థితం సీతా, వీక్షమాణా పునః పునః
 భర్తృ స్నేహాన్వితం వాక్యం, హనుమంత మభాషత. 2
- కామ మస్య త్యమేవైకః, కార్యస్య పరిసాధనే
 పర్యాప్తః పరవీరఘ్న, యశస్య స్తే బలోదయః. 3
- శరైస్తు సంకులాం కృత్యా, లంకాం పరబలార్ధనః
 మాం నయే ద్యది కాకుత్స్థః, తత్రస్య సదృశం భవేత్. 4
- తద్యథా తస్య విక్రాంతం, అనురూపం మహాత్మనః
 భవ త్యాహవశూరస్య, తథా త్యముపపాదయ. 5

- స తదా పీడిత స్తేన, కపినా పర్యతోత్తమః
 రరాస సహతై ర్భూతైః, ప్రవిశ స్వసుధాతలమ్. 26
- కమ్పమానై శ్చ శిఖరైః, పతద్భిరపి చ ద్రుమైః
 తస్యోరు వేగోన్ముఖితాః, పాదపాః పుష్పశాలినః. 27
- నిపేతు ర్భూతలే రుగ్ధాః, శక్రాయుధహతా ఇవ
 కన్ధరాస్తరసంస్థానాం, పీడితానాం మహౌజసామ్. 28
- సింహానాం నినదో భీమో, నభో భిష్టన్ స శుశ్రువే
 ప్రస్తవ్యావృత్తవసనాః, వ్యాకులీకృతభూషణాః. 29
- విద్యాధర్య స్సముత్పేతుః, సహసా ధరణీ ధరాత్
 అతి ప్రమాణా బలినో, దీప్తజిహ్వో మహావిషాః. 30
- నిపీడితశిరోగ్రీవాః, వ్యచేష్టస్త మహాహయః
 కిన్నరోరగ గన్ధర్య, యక్షవిద్యాధరా స్తదా. 31
- పీడితం తం నగవరం, త్యక్త్వా గగన మాస్థితాః
 స చ భూమిధర శ్రీమాన్, బలినా తేన పీడితః. 32
- స వృక్షశిఖరోదగ్రః, ప్రవివేశ రసాతలం
 దశయోజనవిస్తారః, త్రింశద్యోజన ముచ్చితః. 33

- మారుత స్యాత్మజ శ్రీమాన్, కపి ర్యోమచరో మహాన్
హనుమా న్నేఘజాలాని, వికర్షన్నివ గచ్ఛతి. 6
- పాణ్డురారుణవర్షాని, నీలమాంజిష్ఠకాని చ
హరితారుణవర్షాని, మహాత్రాణి చకాశిరే. 7
- ప్రవిశ స్సభ్రజాలాని, నిష్పతంశ్చ పునః పునః
ప్రచ్ఛన్న శ్చ ప్రకాశశ్చ, చన్ద్రమా ఇవ లక్ష్మణే. 8
- వివిధాభ్రఘనాపన్న, గోచరో ధవళాంబరః
దృశ్యాదృశ్యతను ర్యీరః, తదా చన్ద్రాయతేఽమృరే. 9
- తార్క్ష్యాయమాణో గగనే, బభాసే వాయునన్దనః
దారయ న్నేఘఋణ్డాని, నిష్పతం శ్చ పునః పునః. 10
- నదన్నాదేన మహతా, మేఘస్యనమహస్యనః
ప్రవరా న్రాక్షసాన్ హత్యా, నామ విశ్రావ్య చాత్మనః. 11
- అకులాం నగరీం కృత్యా, వ్యథయిత్వా చ రావణం
అర్థయిత్వా బలం ఘోరం, నైదేహి మభివాద్య చ. 12
- అజగామ మహాతేజాః, పునర్మధ్యేన సాగరమ్
పర్యతేష్టం సునాభం చ, సమువస్సుక్య ఏర్యవాన్. 13
- జ్యాముక్త ఇవ నారాచో, మహావేగోఽఘ్నిపాగతః
స కించి దనుసంప్రాప్తః, సమాలోక్య మహాగిరిమ్. 14
- మహేష్టం మేఘసంకాశం, ననాద హరిపుంగవః
స పూరయామాస కపిః, దిశో దశ సమంతతః. 15

అహో న్యామిని తే భక్తిః, అహో వీర్య మహోధృతిః
దిష్ట్యా దృష్టా త్యయాదేవీ, రామపత్నీ యశస్వినీ. 46

దిష్ట్యా త్యక్త్యతి కాకుత్స్థః, శోకం సీతావియోగజం
తతోఽంగదం హనూమన్తం, జామ్బవన్తం చ వానరాః. 47

పరివార్య ప్రముదితాః, భేజిరే విపులా శ్శిలాః
శ్రోతుకామా స్సముద్రస్య, లంఘనం వానరోత్తమాః. 48

దర్శనం చాపి లంకాయాః, సీతాయా రావణస్య చ
తస్యః ప్రాంజలయ స్సర్వే, హనుమద్యదనోన్ముఖాః 49

తస్థౌ తత్రాఽంగద శ్రీమాన్, వానరై ర్భహుభి ర్బ్రతః
ఉపాస్యమానో విబుధైః, దివి దేవపతి ర్యథా. 50

హనూమతా కీర్తిమతా యశస్వినా
తథాంగదే నాంగదబద్ధబాహునా
ముదా తదాఽధ్యాసిత మున్నత మ్మహత్
మహీధరాగ్రం జ్వలితం శ్రీయాఽభవత్ 51

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే
చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
శ్రీమత్పుండరకాండే సప్తపంచాశ స్కర్ణః.

- అహం లంకాపురీ వీర, నిర్మితా విక్రమేణ తే
యస్మా త్రస్మా ద్యజే తాసి, సర్వరక్షాం స్యశేవతః. 50
- తత్రాహం సర్వరాత్రం తు, విచిన్యన్ జనకాత్మజాం
రావణాన్తఃపురగతో, న చాపశ్యం సుమధ్యమామ్. 51
- తత స్సీతా మపశ్యంస్తు, రావణస్య నివేశనే
శోకసాగర మాసాద్య, న పార ముపలక్షయే. 52
- శోచతా చ మయా దృష్టం, ప్రాకారేణ సమావృతం
కాంచనేన వికృష్టేన, గృహోపనన ముత్తమమ్. 53
- స ప్రాకార మవస్తుత్య, పశ్యామి బహుపాదపం
అశోకపనికామధ్యే, శింశుపా పాదపో మహాన్. 54
- తమారుహ్య చ పశ్యామి, కాంచనం కదలీపనం
అదూరే శింశుపాన్మక్షాత్, పశ్యామి వరవర్షిణీమ్. 55
- శ్యామాం కమలపత్రాక్షీం, ఉపవాసకృశాననాం
తదేకవాసస్సంవీతాం, రజోధ్యస్త శిరోరుహమ్. 56
- శోకనన్తాపదీనాంగీం, సీతాం భర్తృహితే స్థితాం
రాక్షసీభి ర్విరూపాభిః, క్రూరాభి రభిసంవృతాం. 57
- మాంసశోణితభక్షాభిః, వ్యాఘ్రీభి ర్ధరిణీ మివ
సా మయా రాక్షసీమధ్యే, తర్జ్యమానా ముహుర్ముహుః. 58
- ఏకవేణీధరా దీనా, భర్తృచింతాపరాయణా
భూమిశయ్యా వివర్ణాంగీ, పద్మినీవ హిమాగమే. 59

ప్రణమ్య శిరసా దేవీం, అహ మార్యా మనిన్దితాం
రాఘవస్య మనోహ్లాదం, అభిజ్ఞాన మయాచిషమ్. 100

అథ మా మబ్రవీ త్సీతా, గృహ్యతా మయ ముత్తమః
మణి ర్యేన మహాబాహూ, రామస్త్వాం బహుమన్యతే. 101

ఇత్యుక్త్వా తు వరారోహా, మణిప్రవర మద్భుతం
ప్రాయచ్చ త్పరమోద్విగ్నా, వాచా మాం సందిదేశ హ. 102

తత స్తస్యై ప్రణమ్యాహం, రాజపుత్ర్యై సమాహితః
ప్రదక్షిణం పరిక్రామం, ఇహాభ్యుద్ధతమానసః. 103

ఉక్తోఽహం పున రేవేదం, నిశ్చిత్య మనసా తయా
హనుమ న్మమ వృత్తాన్తం, వక్తు మర్హసి రాఘవే. 104

యథా శ్రుత్యైవ న చిరాత్, తా వుభౌ రామలక్ష్మణౌ
సుగ్రీవసహితౌ వీరౌ, ఉపేయాతాం తథా కురు. 105

యద్యన్యథా భవే దేతత్, ద్వౌ మాసౌ జీవితం మమ
న మాం ద్రక్ష్యతి కాకుత్స్థౌ, మ్రియే సాఽహ మనాథవత్ 106

తచ్ఛ్రుత్వా కరుణం వాక్యం, క్రోధో మా మభ్యవర్తత
ఉత్తరం చ మయా దృష్టం, కార్య శేష మనన్తరమ్. 107

తతోఽవర్ణత మే కాయః తదా పర్యతసన్నిభః
యుద్ధకాంక్షీ వనం తచ్చ, వినాశయితు మారభే. 108

తద్భగ్నం వనషణ్ణం తు, భ్రాన్తత్రస్తమృగద్విజం
ప్రతిబుద్ధా నిరీక్షన్తే, రాక్షస్యో వికృతాననాః 109

తతో మే బుద్ధి రుత్సన్నా, శ్రుత్యా తా మద్భుతాం గిరం
అదగ్గా జానకీత్యేవం, నిమితై శ్చోపలక్ష్మితా. 160

దీప్యమానే తు లాంగూలే, న మాం దహతి పావకః
హృదయం చ ప్రహృష్టం మే, వాతా స్సురభిగంధినః. 161

తై ర్నిమితైశ్చ దృష్టార్థైః, కారణై శ్చ మహాగుణైః
ఋషివాక్యైశ్చ సిద్ధార్థైః, అభవం హృష్టమానసః. 162

పున ర్దృష్ట్యా చ నైదేహీం, విస్మృష్ట శ్చ తయా పునః
తతః పర్యత మాసాద్య, త త్రారిష్ట మహం పునః. 168

ప్రతిష్ఠవన మారేభే, యుష్మద్ధర్మనకాంక్షయా
తతః పవనచన్ద్రార్క, సిద్ధగన్ధర్వ సేవితమ్. 164

పన్థాన మహ మాక్రమ్య, భవతో దృష్టవా నిహ
రాఘవస్య ప్రభావేన, భవతాం చైవ తేజసా, 165

సుగ్రీవస్య చ కార్యార్థం, మయా సర్వ మనుష్ఠితం
ఏత త్పర్యం మయా తత్ర, యథావ దుపసాదితమ్.
అత్ర యన్న కృతం శేషం, త త్పర్యం క్రియతా మితి. 166

ఇత్యార్థే శ్రీమద్రామాయణే, అదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
శ్రీమత్సుందరకాండే అష్టపంచాశస్కంధః.

వరోత్పేకేన మత్తై చ, ప్రమథ్య మహతీం చమూం
సురాణా మమృతం వీరౌ, పీతవంతౌ ప్లవంగమా. 20

ఏతా వేవ హి సంక్రుద్ధౌ, సవాజిరథకుంజరాం,
లంకాం నాశయితుం శక్తౌ, సర్వే తిష్ఠంతు వానరాః. 21

మయైవ నిహతా లంకా, దగ్ధా భస్మీకృతా పునః
రాజమార్గేషు సర్వత్ర, నామ విశ్రావితం మయా. 22

జయ త్యతిబలో రామో, లక్ష్మణశ్చ మహాబలః
రాజా జయతి సుగ్రీవో, రాఘవే ణాభిపాలితః. 23

అహం కోసలరాజస్య, దాసః పవనసంభవః
హనుమా నితి సర్వత్ర, నామ విశ్రావితం మయా. 24

అశోకవనికా మధ్యే, రావణస్య దురాత్మనః
అథస్తా చ్ఛింకుపావృక్షే, సాధ్యే కరుణ మాస్థితా. 25

రాక్షసీభిః పరివృతా, శోకసంతాపకర్పితా
మేఘలేఖాపరివృతా, చంద్రలేఖేవ నిష్ప్రభా. 26

అచింతయంతీ వైదేహీ, రావణం బలదర్పితం
పతివ్రతా చ సుశ్రోణీ, అవష్టభా చ జానకీ. 27

అనురక్తాహి వైదేహీ, రామం సర్వాత్మనా శుభా
అనన్యచిత్తా రామే చ, పౌలోమీవ పురందరే. 28

తదేకవాసస్సంవీతా, రజోధ్యస్తా తథై వ చ
శోకసంతాపదీనాంగీ, సీతా భర్తృహితే రతా. 29

- సా మయా రాక్షసీమధ్యే, తర్జ్యమానా ముహుర్ముహుః
 రాక్షసీభి ర్విరూపాభిః, దృష్టా హి ప్రమదావనే. 30
- ఏకనేతీధరా దీనా, భర్తృచింతాపరాయణా
 అథశుయ్యా వివర్ణాంగీ, పద్మినీవ హిమాగమే. 31
- రావణా ద్వినివృత్తార్థా, మర్తవ్యకృతనిశ్చయా
 కథంచి స్ఫుగళాబాక్షీ, విశ్వాస ముపసాదితా. 32
- తత స్సంభాషితా చైవ, సర్వ మర్థం చ దర్శితా
 రామసుగ్రీవసఖ్యం చ, శ్రుత్వా ప్రీతి ముపాగతా. 33
- నియత స్సముదాచారో, భక్తి ర్నర్తరీ చోత్తమా
 యన్న హంతి దశగ్రీవం, స మహాత్మా కృతాగసమ్. 34
- నిమిత్తమాత్రం రామస్తు, వధే తస్య భవిష్యతి
 సా ప్రకృత్యైవ తన్యంగీ, తద్వియోగాచ్చ కర్షితా. 35
- ప్రతిపత్నాతకీలస్య, విద్యేవ తనుతాం గతా
 ఏవ మాస్తే మహాభాగా, సీతా శోకపరాయణా
 యదత్ర ప్రతికర్తవ్యం, తత్సర్వ ముపపద్యతామ్. 36

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, అదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశతీ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే ఏకోనషష్ఠితమస్తకం.

తే తద్వన ముపాగమ్య, బభూవుః పరమోత్కటాః
 వానరా వానరేంద్రస్య, మనఃకాంతతమం మహత్. 10

తతస్తే వానరా హృష్టాః, దృష్ట్యా మధువనం మహత్
 కుమార మభ్యయాచంత, మధూని మధుపింగళాః. 11

తతః కుమార స్తాన్ వృద్ధాన్, జాంబవత్రముఖాన్ కపీన్
 అనుమాన్య దదౌ తేషాం, నిసర్గం మధుభక్షజే. 12

తత శ్చానుమతా స్సర్వే, సంప్రహృష్టా వనౌకసః
 ముదితాః ప్రేరితాశ్చాపి, ప్రసృత్యంతోఽభవం స్తతః. 13

గాయంతి కేచిత్ ప్రణమంతి కేచిత్
 నృత్యంతి కేచిత్ ప్రహసంతి కేచిత్
 పతంతి కేచిత్ విచరంతి కేచిత్
 ప్లవంతి కేచిత్ ప్రలపంతి కేచిత్. 14

పరస్పరం కేచి దుపాశ్రయంతే
 పరస్పరం కేచి దుపాశ్రమంతే
 పరస్పరం కేచి దుపబ్రువంతే
 పరస్పరం కేచి దుపారమంతే. 15

ద్రుమా ద్రుమం కేచి దభిద్రవంతే
 క్షితౌ నగాగ్రా నిపతంతి కేచిత్
 మహీతలా త్కేచి దుదీర్ఘవేగాః
 మహాద్రుమాగ్రా ణ్యభినంపతంతి. 16

గాయంత మన్యః ప్రహస న్నుసైతి
 హసంత మన్యః ప్రరుద న్నుసైతి
 రుదంత మన్యః ప్రణుద న్నుసైతి
 సుదంత మన్యః ప్రణద న్నుసైతి. 17

సమాకులం త త్కపిసైన్య మాసీత్
 మధుప్రపానోత్కట సత్త్వ చేష్టం
 న చాత్ర కశ్చి న్న బభూవ మత్తో
 న చాత్ర కశ్చి న్న బభూవ తృప్తః. 18

తతో వనం తత్పరిభక్త్యమాణం
 ద్రుమాంశ్చ విధ్యంసితపత్రపుష్పాన్
 సమీక్య కోపా ధ్ధధివక్తనామా
 నివారయామాస కపిః కపీం స్తాన్. 19

సతైః ప్రవృద్ధైః పరిభర్త్యుమానో
 వనస్య గోస్తా హరివీరవృద్ధః
 చకార భూయో మతి ముగ్రతేజాః
 వనస్య రక్షాం ప్రతి వానరేభ్యః. 20

ఉవాచ కాంశ్చి త్పరుషాని ధృష్టం
 అసక్త మన్యాం శ్చ తలై ర్షఘాన
 నమేత్య కైశ్చి త్కలహం చకార
 తథైవ సామ్నోపజగమ కాంశ్చిత్. 21

సతైర్మదా త్సంపరివార్య వాక్యైః
 బలాచ్చ తేన ప్రతివార్య మాణైః
 ప్రథర్షిత స్వక్తభయై సుమేత్య
 ప్రకృష్యతే చాప్యనవేక్య దోషమ్.

22

సఖై స్తుదంతో దశనై ర్దశంతః
 తలైశ్చ పాదైశ్చ సమాపయంతః
 మదా త్కపిం తం కపయ స్సమగ్రాః
 మహావనం నిర్విషయం చ చక్రుః.

23

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్, సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే ఏకషష్ఠితమస్వర్గః.

స దీనవదనో భూత్యా, కృత్యా శిరసి చాంజలిం
 సుగ్రీవస్య శుభౌ మూర్ధ్నా, చరణౌ ప్రత్యపీడయత్.

40

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే ద్విషష్టితమ స్సర్గః.

త్రిషష్టితమ స్సర్గః (63)

తతో మూర్ధ్నా నిపతితం, వానరం వానరర్షభః
 దృష్ట్యై వోద్విగ్న హృదయో, వాక్యమేత దువాచ హ.

1

- శిష్ట మత్రాపవిధ్యంతి, భక్తయంతి తథాపరే
నివార్యమాణా స్తే సర్వే, భ్రువౌ వై దర్శయంతి హి. 6
- ఇమే హి సంరబ్ధతరాః, తథా తై స్సంప్రధర్షితాః
వారయంతో వనా త్తస్మాత్, క్రుద్ధై ర్వానరపుంగవైః. 7
- తత స్తై ర్బహుభి ర్వీరైః, వానరై ర్వానరర్షభ
సంరక్తనయనైః క్రోధాత్, హరయః ప్రవిచాలితాః. 8
- పాణిభి ర్నిహతాః కేచిత్, కేచిత్ జానుభి రాహతాః
ప్రకృష్టాశ్చ యథాకామం, దేవమార్గం చ దర్శితాః. 9
- ఏవ మేతే హతా శూరాః, త్వయి తిష్ఠతి భర్తరి
కృత్స్నం మధువనం చైవ, ప్రకామం తైః ప్రభక్త్యతే. 10
- ఏవం విజ్ఞాప్యమానం తం, సుగ్రీవం వానరర్షభం
అపృచ్ఛతం మహాప్రాజ్ఞో, లక్ష్మణః పరవీరహా. 11
- కిమయం వానరో రాజన్, వనపః ప్రత్యుపస్థితః
కం చార్థ మభినిర్దిశ్య, దుఃఖితో వాక్యమబ్రవీత్. 12
- ఏవ ముక్తస్తు సుగ్రీవో, లక్ష్మణేన మహాత్మనా
లక్ష్మణం ప్రత్యువా చేదం, వాక్యం వాక్యవిశారదః. 13
- ఆర్య లక్ష్మణ సంప్రాహ, వీరో దధిముఖః కపిః
అంగదప్రముఖై ర్వీరైః, భక్తితం మధు వానరైః. 14
- విచిత్త్య దక్షిణా మాశాం, ఆగతై ర్ధరిపుంగవైః
నైషా మకృతకృత్యానాం, ఈదృశ స్స్వా దుపక్రమః. 15

- ఆగతైశ్చ ప్రమథితం, యథా మధువనం హి తైః
 ధర్మితం చ వనం కృత్స్నం, ఉపభుక్తం చ వానరైః. 16
- వనం యదాఽభిపన్నా స్తే, సాధితం కర్మవానరైః
 దృష్టా దేవీ న సందేహో, న చాన్యేన హనూమతా. 17
- నహ్యన్య స్సాధనే హేతుః, కర్మణోఽన్య హనూమతః
 కార్యసిద్ధి ర్మతి శ్చైవ, తస్మి న్వానరపుంగవే. 18
- వ్యవసాయశ్చ వీర్యం చ, శ్రుతం చాపి ప్రతిష్ఠితమ్
 జాంబవా న్యత్ర నేతా స్యాత్, అంగదశ్చ మహాబలః. 19
- హనుమాం శ్చావ్యధిష్ఠాతా, న తస్య గతి రన్యథా
 అంగద ప్రముఖై ర్వీరైః, హతం మధువనం కిల. 20
- వారయంతశ్చ సహితాః, తథా జానుభి రాహతాః
 ఏతదర్థ మయం ప్రాప్తో, వక్తం మధురవా గిహ. 21
- నామ్నా దధిముఖో నామ, హరిః ప్రఖ్యాతవిక్రమః
 దృష్టా సీతా మహాబాహో, సౌమిత్రే పశ్య తత్త్వతః. 22
- అభిగమ్య తథా సర్వే, పిబంతి మధు వానరాః
 న చా ప్యదృష్ట్యా వైదేహీం, విశ్రుతాః పురుషర్షభ. 23
- వనం దత్తవరం దివ్యం, ధర్మయేయు ర్వనౌకసః
 తతః ప్రహృష్టో ధర్మాత్మా, లక్ష్మణ స్సహ రాఘవః. 24
- శ్రుత్వా కర్ణసుఖాం వాణీం, సుగ్రీవవదనా చ్ఛ్చుతామ్
 ప్రాహృష్యత భృశం రామో, లక్ష్మణశ్చ మహాబలః. 25

శ్రుత్యా దధిముఖస్యేదం, సుగ్రీవ స్తు ప్రహృష్య చ
వనపాలం పునర్యాక్యం, సుగ్రీవః ప్రత్యభాషత. 26

ప్రీతోఽస్మి సోఽహం యద్భుక్తం, వనం తైః కృతకర్మభిః
మర్షితం మర్షణీయం చ, చేష్ఠితం కృతకర్మణామ్. 27

ఇచ్ఛామి శీఘ్రం హనుమత్రుధానాన్
శాభామృగాం స్తాన్ మృగరాజదర్శాన్
ద్రష్టుం కృతార్థాన్ సహ రాఘవాభ్యాం
శోతుం చ సీతాధిగమే ప్రయత్నమ్. 28

ప్రీతిస్సీతాకౌ సంప్రహృష్టౌ కుమారౌ
దృష్ట్వా సిద్ధార్థౌ వానరాణాం చ రాజా
అంగై స్సంహృష్టైః కర్మసిద్ధిం విదిత్యా
బాహ్యో రాసన్నాం సోఽతిమాత్రం ననంద. 29

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే, చతుర్వింశత్
సహస్రికాయాం, సంహితాయాం, శ్రీమత్సుందరకాండే త్రిషష్ఠితమ స్సర్గః.

చతుషష్ఠితమ స్సర్గః (64)

సుగ్రీవే ధైవ ముక్తస్తు, హృష్టో దధిముఖః కపిః
రాఘవం లక్ష్మణం చైవ, సుగ్రీవం చాభ్యవదయత్. 1

స ప్రణమ్య చ సుగ్రీవం, రాఘవౌ చ మహాబలౌ
వానరై స్సహితై శ్శూరైః, దివమే వోత్పపాత హ. 2

- స యదైవాగతః పూర్వం, తదైవ త్వరితం గతః
నిపత్య గగనా ద్భూమౌ, తద్యనం ప్రవివేశ హ. 3
- స ప్రవిష్టో మధువనం, దదర్శ హరియూథపాన్
విమదా నుత్థితాన్ సర్వాన్, మేహమానాన్ మధూదకమ్. 4
- స తా నుపాగమ ద్వీరో, బద్ధ్యా కరపుటాంజలిం
ఉవాచ వచనం శ్లక్షం, ఇదం హృష్టవ దంగదమ్. 5
- సౌమ్య రోషో న కర్తవ్యో, యదేభి రభివారితః
అజ్ఞానా ద్రక్షిభిః క్రోధాత్, భవంతః ప్రతిషేధితాః. 6
- యువరాజ స్త్య మీశశ్చ, వనస్యాస్య మహాబల
మార్ఘ్యా త్పూర్వం కృతో దోషః, తం భవాన్ క్షంతు మర్హతి. 7
- అభ్యాతం హి మయా గత్వా, పితృవ్యస్య తవానఘ
ఇహోపయాతం సర్వేషాం, ఏతేషాం వనచారిణామ్. 8
- స త్వదాగమనం శ్రుత్వా, స హైభి ర్ఝరియూథపైః
ప్రహృష్టో న తు రుష్టోఽసౌ, వనం శ్రుత్వా ప్రధర్షితమ్. 9
- ప్రహృష్టో మాం పితృవ్య స్తే, సుగ్రీవో వానరేశ్వరః
శీఘ్రం ప్రేషయ సర్వాం స్తాన్, ఇతి హోవాచ పార్థివః. 10
- శ్రుత్వా దధిముఖ స్వేదం, వచనం శ్లక్షమంగదః
అబ్రవీ త్తాన్ హరిశ్రేష్ఠో, వాక్యం వాక్యవిశారదః. 11
- శంకే శ్రుతోఽయం వృత్తాంతో, రామేణ హరియూథపాః
తత్ క్షమం నేహ నః స్థాతుం, కృతే కాశ్యే పరంతపాః. 12

- తతః కిలకిలాశబ్దం, శుశ్రా వాసన్నమంబరే
హనుమత్కర్మదృష్టానాం, నర్దతాం కాననౌకసామ్. 33
- కిష్కింధా ముపయాతానాం, సిద్ధిం కథయతామివ
తత శ్రుత్వా నినాదం తం, కపీనాం కపిసత్తమః. 34
- ఆయతాంచితలాంగూలః, సోఽభవ ధృష్టమానసః
ఆజగ్ముస్తేఽపి హరయో, రామదర్శనకాంక్షిణః. 35
- అంగదం పురతః కృత్వా, హనుమంతం చ వానరమ్
తేఽంగదప్రముఖా వీరాః, ప్రహృష్టాశ్చ ముదాన్వితాః. 36
- నిపేతు ర్హరిరాజస్య, సమీపే రాఘవస్య చ
హనుమాంశ్చ మహాబాహుః, ప్రణమ్య శిరసా తతః. 37
- నియతా మక్షతాం దేవీం, రాఘవాయ న్యవేదయత్
నిశ్చితార్థ స్తత స్తస్మిన్, సుగ్రీవః పవనాత్మజే. 38
- లక్ష్మణః ప్రీతిమా స్నీతం, బహుమానా దవైక్షత
ప్రీత్యా చ రమమాణోఽథ, రాఘవః పరవీరహః. 39
- బహుమానేన మహతా, హనుమంత మవైక్షత. 40

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే, చతుర్వింశత్
సహస్రికాయాం, సంహితాయాం, శ్రీమత్పుండరకాండే చతుష్షష్టితమ స్సర్గః.

పంచషష్టితమ స్సర్గః (65)

తతః ప్రస్రవణం శైలం, తే గత్యా చిత్రకాననం
ప్రణమ్య శిరసా రామం, లక్ష్మణం చ మహాబలమ్. 1

- రాక్షసీభి ర్విరూపాభిః, రక్షితా ప్రమదావనే
 దుఃఖ మాసాద్యతే దేవీ, తథాఽదుఃఖోచితా సతీ. 12
- రావణాంతఃపురే రుద్ధా, రాక్షసీభి స్సురక్షితా
 ఏకవేణీధరా దీనా, త్వయి చింతాపరాయణా. 13
- అథశృయ్యా వివర్ణాంగీ, పద్మినీవ హిమాగమే
 రావణా ద్వినివృత్తార్థా, మర్తవ్యకృతనిశ్చయా. 14
- దేవీ కథంచి త్కాకుత్స్థ, త్వన్మనా మార్గితా మయా
 ఇక్ష్వాకువంశవిభ్యాతిం, శనైః కీర్తయతానఘ. 15
- సా మయా నరశార్కల, విశ్వాస ముపపాదితా
 తత స్సంభాషితా దేవీ, సర్వ మర్థం చ దర్శితా. 16
- రామసుగ్రీవసఖ్యం చ, శ్రుత్వా ప్రీతి ముపాగతా
 నియత స్సముదాచారో, భక్తి శ్చాస్యా స్తథా త్వయి. 17
- ఏవం మయా మహాభాగా, దృష్ట్వా జనకనందినీ
 ఉగ్రేణ తపసా యుక్తా, త్వద్భక్త్యా పురుషర్షభ. 18
- అభిజ్ఞానం చ మే దత్తం, యథావృత్తం తవాంతికే
 చిత్రకూటే మహాప్రాజ్ఞ, వాయసం ప్రతి రాఘవ. 19
- విజ్ఞాప్యశ్చ నరవ్యాఘ్రో, రామో వాయుసుత త్వయా
 అభిలేనేహ యద్ధృష్టం, ఇతి మా మాహ జానకీ. 20
- అయం చాస్మై ప్రదాతవ్యో, యత్నా త్సుపరిరక్షితః
 బ్రువతా వచనా న్యేవం, సుగ్రీవ స్యోపశృణ్వతః. 21

ఏష చూడామణిః శ్రీమాన్, మయా సుపరిరక్షితః
మనశ్శిలాయా స్తిలకో, గండపార్శ్వే నివేశితః. 22

త్యయా ప్రణష్టే తిలకే, తం కిల స్మర్తుమర్హసి
ఏష నిర్యాతిత శ్రీమాన్, మయా తే వారిసంభవః. 23

ఏతం దృష్ట్వా ప్రమోదిష్యే, వ్యసనే త్యామివానఘ
జీవితం ధారయిష్యామి, మాసం దశరథాత్మజ. 24

ఊర్ధ్వం మాసా న్న జీవేయం, రక్షసాం వశ మాగతా
ఇతి మా మబ్రవీ త్సీతా, కృశాంగీ ధర్మచారిణీ. 25

రావణాంతఃపురే రుద్ధా, మృగీ వోత్సుల్లలోచనా
ఏతదేవ మయాఽఽఖ్యాతం, సర్వం రాఘవ యద్యథా. 26

సర్వథా సాగరజలే, సంతారః ప్రవిధీయతాం
తౌ జాతాశ్చాసౌ రాజపుత్రౌ విదిత్వా
తచ్ఛాభిజ్ఞానం రాఘవాయ ప్రదాయ
దేవ్యా చాఖ్యాతం సర్వమే వానుపూర్వ్యాత్
వాచా సంపూర్ణం వాయుపుత్ర శృశంస. 27

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, అదికావ్యే, వాల్మీకీయే, చతుర్వింశత్
సహస్రికాయాం, సహితాయాం, శ్రీమత్సుందరకాండే పంచషష్ఠతమ స్కంధః.

షట్షష్ఠితమ స్కంధః (66)

ఏవ ముక్తో హనుమతా, రామో దశరథాత్మజః
తం మణిం హృదయే కృత్వా, ప్రరురోద సలక్ష్మణః. 1

- తం తు దృష్ట్వా మణిశ్రేష్ఠం, రాఘవ శోకకర్పితః
 నేత్రాభ్యా మశ్రుపూర్ణాభ్యాం, సుగ్రీవ మిద మబ్రవీత్. 2
- యథైవ ధేను స్రవతి, స్నేహ ద్వత్సస్య వత్సలా
 తథా మమాపి హృదయం, మణిరత్నస్య దర్శనాత్. 3
- మణిరత్న మిదం దత్తం, వైదేహ్యో శ్యశురేణ మే
 వధూకాలే యథా బద్ధం, అధికం మూర్ఛి శోభతే. 4
- అయం హి జలసంభూతో, మణి సృజ్జనపూజితః
 యజ్ఞే పరమతుష్టేన, దత్తః శక్రేణ ధీమతా. 5
- ఇమం దృష్ట్వా మణిశ్రేష్ఠం, యథా తాతస్య దర్శనం
 అద్యా స్త్వవగత స్సౌమ్య, వైదేహస్య తథా విభోః. 6
- అయం హి శోభతే తస్యాః, ప్రియాయా మూర్ఛి మే మణిః
 అస్యాద్య దర్శనే నాహం, ప్రాప్తాం తామివ చింతయే. 7
- కిమాహ సీతా వైదేహీ, బ్రూహి సౌమ్య పునః పునః
 విపాసుమివ తోయేన, సింహంతీ వాక్యవారిణా. 8
- ఇత స్తు కిం దుఃఖతరం, యదిమం వారిసంభవం
 మణిం పశ్యామి సౌమిత్ర, వైదేహీ మాగతాం వినా. 9
- చిరం జీవతి వైదేహీ, యది మాసం ధరిష్యతి
 క్షణం సౌమ్య న జీవేయం, వినా తా మసితేక్షణామ్. 10
- నయ మామపి తం దేశం, యత్ర దృష్ట్వా మమ ప్రియా
 న తిష్ఠేయం క్షణమపి, ప్రవృత్తి ముపలభ్య చ. 11

కథం సా మమ సుశ్రోణీ, భీరు భీరు సృతీ సదా
భయావహానాం ఘోరాణాం, మధ్యే తిష్ఠతి రక్షసామ్. 12

శారద స్తిమిరోన్ముక్తో, నూనం చంద్ర ఇవాంబుదైః
అవృతం వదనం తస్యాః, న విరాజతి రాక్తసైః. 13

కి మాహ సీతా హనుమన్, తత్త్వతః కథయాద్య మే
ఏతేన ఖలు జీవిష్యే, భేషజే నాతురో యథా. 14

మధురా మధురాలాపా, కిమాహ మమ భామినీ
మద్యహీనా వరారోహా, హనుమన్ కథయస్య మే. 15

ఇత్యార్థే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే, చతుర్వింశత్
సహస్రికాయాం, సంహితాయాం, శ్రీమత్పుండరకాండే షట్షష్ఠితమ స్కర్గః.

సప్తషష్ఠితమ స్కర్గ (67)

ఏవముక్తస్తు హనుమాన్, రాఘవేణ మహాత్మనా
సీతాయా భాషితం సర్వం, న్యవేదయత రాఘవే. 1

ఇద ముక్తవతీ దేవీ, జానకీ పురుషర్షభ
పూర్వవృత్త మభిజ్ఞానం, చిత్రకూటే యథాతథమ్. 2

సుఖసుప్తా త్వయా సార్థం, జానకీ పూర్వ ముత్థితా
వాయస స్సహ సోత్పత్య, విదదార స్తనాంతరే. 3

పర్యాయేణ చ సుప్తస్త్వం, దేవ్యంకే భరతాగ్రజ
పునశ్చ కిల పక్షీ సః, దేవ్యా జనయతి వ్యథామ్. 4

- పునః పున రుషాగమ్య, విదదార భృశం కిల
తత స్త్యం బోధిత స్తస్యాః, శోణితేన సముత్క్రితః. 5
- వాయసేన చ తేనైవ, సతతం బాధ్యమానయా
బోధితః కిల దేవ్యా త్యం, సుఖసుప్తః పరంతప. 6
- తాం తు దృష్ట్వా మహాబాహో, దారితాం చ స్తనాంతరే
ఆశీవిష ఇవ క్రుద్ధో, నిశ్యస న్నభ్యభాషథాః. 7
- నఖాగ్రైః కేన తే భీరు, దారితం తు స్తనాంతరం
కః క్రీడతి సరోషేణ, పంచవక్త్రేణ భోగినా. 8
- నిరీక్షమాణ స్పృహసా, వాయసం సమనైక్తథాః
నఖై స్పృరుధిరై స్త్రీక్షైః, తామేవాభిముఖం స్థితమ్. 9
- సుతః కిల స శక్రస్య, వాయసః పతతాం వరః
ధరాంతరచర శ్రీఘ్రం, పవనస్య గతౌ సమః. 10
- తత స్తస్మి న్మహాబాహో, కోపసంవర్తి తేక్షణః
వాయసే త్యం కృథాః క్రూరాం, మతిం మతిమతాంవర. 11
- స దర్శం సంస్తరా ధృహ్య, బ్రహ్మాస్త్రేణ హ్యాయోజయః
ప్రదీప్త ఇవ కాలాగ్నిః, జజ్ఞా లాభిముఖః ఖగమ్. 12
- క్రిప్తవాం స్త్యం ప్రదీప్తం హి, దర్శం తంవాయసం ప్రతి
తతస్తు వాయసం దీప్తః, సదర్శోఽనుజగామ హ. 13
- స పిత్రా చ పరిత్యక్తః, సురైశ్చ సమహర్షిభిః
త్రీన్ లోకాన్ సంపరిక్రమ్య, త్రాతారం నాధిగచ్ఛతి. 14

అస్మాద్భుఃఖాంబుసంరోధాత్, త్వం సమాధాతు మర్హసి.

ఇమం చ తీవ్రం మమ శోకవేగం

రక్షోభి రేభిః పరిభర్తనం చ

బ్రూయాస్తు రామస్య గత స్సమీపం

శివశ్చ తేఽధ్యాస్తు హరిప్రవీర.

36

ఏతత్తవార్యా నృపరాజసింహ

సీతా వచః ప్రాహ విషాదపూర్వమ్

ఏతచ్ఛు బుద్ధ్యా గదితం మయా త్వం

శ్రద్ధత్స్వ సీతాం కుశలాం సమగ్రామ్.

37

ఇత్యార్థే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే, చతుర్వింశత్
సహస్రికాయాం, సంహితాయాం, శ్రీమత్పుండరకాండే సప్తషష్ఠితమ స్కంధః.

అష్టషష్ఠితమ స్కంధ (68)

అథాహ ముత్తరం దేవ్యాః, పునరుక్త స్ససంభ్రమః

తవ స్నేహో న్నరవ్యాఘ్రు, సౌహార్దా దనుమాన్య వై.

1

ఏవం బహువిధం వాచ్యో, రామో దాశరథి స్త్వయా

యథా మా మాఘ్నుయా చ్చీఘ్రం, హత్యా రావణ మాహవే

2

యది వా మన్యసే వీర, వసైకాఽహ మరిందమ

కస్మింశ్చి త్సంవృతే దేశే, విశ్రాంత శ్శ్వే గమిష్యసి.

3

మమ చాప్యల్పభాగ్యాయాః, సాన్నిధ్యా త్తవ వీర్యవన్

అస్య శోకవిపాకస్య, ముహూర్తం స్యాద్విమోక్షణమ్.

4

- తద్యథా తస్య విక్రాంతం, అనురూపం మహాత్మనః
భవ త్యాహవహూరస్య, తథా త్వ ముపసాదయ. 15
- తదర్థోపహితం వాక్యం, ప్రశ్రితం హేతుసంహితం
నిశమ్యాహం తత శ్శేషం, వాక్య ముత్తర మబ్రువమ్. 16
- దేవి హర్ష్యుక్తసైన్యానాం, ఈశ్వరః ప్లవతాం వరః
సుగ్రీవ సుత్త్యసంపన్నః, తవార్థే కృతనిశ్చయః. 17
- తస్య విక్రమసంపన్నాః, సత్త్వవంతో మహాబలాః
మనస్సంకల్ప సంపాతాః, నిదేశే హరయ స్థితాః. 18
- యేషాం నోపరినాథస్తాత్, న తిర్య కృజ్జతే గతిః
న చ కర్మసు సీదంతి, మహా త్వమితతేజసః. 19
- అసకృత్తై ర్మహాభాగైః, వానరై ర్చలదర్శితైః
ప్రదిక్షిణీకృతా భూమిః, వాయుమార్గానుసారిభిః. 20
- మద్విశిష్టాశ్చ తుల్యాశ్చ, సంతి తత్ర వనోకసః
మత్తః ప్రత్యవరః కశ్చిత్, నాస్తి సుగ్రీవసన్నిధౌ. 21
- అహం తావ దిహ ప్రాప్తః, కిం పున స్తే మహాబలాః
న హి ప్రకృష్టాః ప్రేష్యంతే, ప్రేష్యంతే హీతరే జనాః. 22
- తదలం పరితాపేన, దేవి మన్యు ర్వ్యసైతు తే
ఏకోత్పాతేన వై లంకాం, ఏష్యంతి హరియూథపాః. 23
- మమ పృష్ఠగతో తౌ చ, చంద్రసూర్యా వివోదితౌ
త్యత్సకాశం మహాభాగే, నృసింహో వాగమిష్యతః. 24

- అరిఘ్నుం సింహసంకాశం, క్షీప్రం ద్రక్ష్యసి రాఘవం
 లక్ష్మణం చ ధనుష్పాణిం, లంకాద్వార ముపస్థితమ్. 25
- నఖదంష్ట్రాయుధాన్ వీరాన్, సింహశార్దూల విక్రమాన్
 వానరా న్యారణేంద్రాభాన్, క్షీప్రం ద్రక్ష్యసి సంగతాన్. 26
- శైలాంబుదనికాశానాం, లంకామలయసానుషు
 నర్దతాం కపిముఖ్యానాం, అచిరా ఛ్రోష్యసి స్వనమ్. 27
- నివృత్తవనవాసం చ, త్వయా సార్థ మరిందమం
 అభిషిక్త మయోధ్యాయాం, క్షీప్రం ద్రక్ష్యసి రాఘవమ్. 28
- తతో మయా వాగ్ని రదీనభాషిణా
 శివాభి రిష్టాభి రభిప్రసాదితా
 జగామ శాంతిం మమ మైథిలాత్మజా
 తవాపి శోకేన తదాఽభిపీడితా. 29

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్సుందరకాండే అష్టషష్టితమస్కంధః.

- తూర్య సంఘాతనిర్దోషైః, కాంచీనూపురనిస్యనైః
 మధురై ర్గీతశబ్దైశ్చ, ప్రతిబుధ్యస్య రాఘవ! 10
- యావ దావర్తతే చక్రం, యావతీ చ వసుంధరా
 తావత్త్య మిహ సర్వస్య, స్వామిత్య మనువర్తయ. 11
- భరతస్య వచః శ్రుత్వా, రామః పరపురంజయః
 తథేతి ప్రతిజగ్రాహ, నిషసా దాసనే శుభే. 12
- తత శ్శత్రుఘ్న వచనాత్, నిపుణాః శ్శత్రువర్ధకాః
 సుఖహస్తా స్సుశీఘ్రాశ్చ, రాఘవం పర్యుపాసత. 13
- పూర్యం తు భరతే స్నాతే, లక్ష్మణే చ మహాబలే
 సుగ్రీవే వానరేంద్రే చ, రాక్షసేంద్రే విభీషణే. 14
- విశోధితజట స్నాతః, చిత్రమాల్యానులేపనః
 మహార్ధవసనో రామః, తస్థి తత్ర శ్రీయా జ్యలన్. 15
- ప్రతికర్మ చ రామస్య, కారయామాస వీర్యవాన్
 లక్ష్మణస్య చ లక్ష్మీవాన్, ఇక్ష్వాకుకులవర్ధనః. 16
- ప్రతికర్మ చ సీతాయాః, సర్వా ధశరథస్త్రీయః
 ఆత్మనైవ తదా చక్రుః, మనస్విన్యో మనోహరమ్. 17
- తతో వానరపత్నీనాం, సర్వాసా మేవ శోభనమ్
 చకార యత్నా త్కేసల్యా, ప్రహృష్టా పుత్రలాలసా. 18
- తత శ్శత్రుఘ్నవచనాత్, సుమంత్రో నామ సారథిః
 యోజయిత్వాఽభిచక్రామ రథం సర్వాంగశోభనమ్. 19

- అర్కమండలసంకాశం, దివ్యం దృష్ట్వా రథోత్తమమ్
ఆరురోహ మహాబాహూ, రామ స్సత్యపరాక్రమః. 20
- సుగ్రీవో హనుమాంశ్చైవ, మహేంద్రసదృశద్యుతీ
స్నాతో దివ్యనిభై ర్యస్త్రైః, జగ్ముతు శుభకుండలో. 21
- వరాభరణసంపన్నాః, యయుస్తాశుభకుండలాః
సుగ్రీవపత్న్య స్సీతా చ, ద్రష్టుం నగర ముత్సుకాః. 22
- అయోధ్యాయాం తు సచివాః, రాజ్ఞో దశరథస్య యే
పురోహితం పురస్కృత్య, మంత్రయామాసు రథవత్. 23
- అశోకో విజయ శ్చైవ, సుమంత్ర శ్చైవ సంగతాః
మంత్రయన్ రామవృద్ధ్యర్థం, ఋద్ధ్యర్థం నగరస్య చ. 24
- సర్వమే వాభిషేకార్థం, జయార్థస్య మహాత్మనః
కర్తు మర్హథ రామస్య, యద్య న్మంగళ పూర్వకమ్. 25
- ఇతి తే మంత్రిణ స్సర్వే, సందిశ్య తు పురోహితమ్
నగరా నిర్వయు స్తూర్ణం, రామదర్శనబుద్ధయః. 26
- హరియుక్తం సహస్రాక్షో, రథ మింద్ర ఇవానఘః
ప్రయయౌ రథ మాస్థాయ, రామో నగర ముత్తమమ్. 27
- జగ్రాహ భరతో రశ్మీన్, శత్రుఘ్న శ్చత్ర మాదదే
లక్ష్మణో వ్యజనం తస్య, మూర్ధ్ని సమృర్య విజయత్. 28
- శ్వేతం చ వాలవ్యజనం, జగ్రాహ పురతః స్థితః
అవరం చంద్రసంకాశం, రాక్షసేంద్రో విభీషణః. 29

- ఋషినంఘై స్తదాకాశే, దేవైశ్చ సమరుద్ధజైః
స్తాయమానస్య రామస్య, శుశ్రువే మధురధ్యనిః. 30
- తత శ్శత్రుంజయం నామ, కుంజరం పర్యతోపమమ్
ఆరురోహ మహాతేజాః, సుగ్రీవః ప్లవగర్షభః. 31
- నవనాగసహస్రాణి, యయు రాస్థాయ వానరాః
మానుషం విగ్రహం కృత్వా, సర్వాభరణభూషితాః. 32
- శంఖశబ్ద ప్రణాదైశ్చ, దుందుభీనాం చ నిన్యనైః
ప్రయయౌ పురుషవ్యాఘ్రుః, తాం పురీం హర్ష్యమాలినీమ్. 33
- దదృశు స్తే సమాయాంతం, రాఘవం సపురస్కరమ్
విరాజమానం వపుషా, రథే నాతిరథం తదా. 34
- తే వర్ధయిత్వా కాకుత్స్థం, రామేణ ప్రతినందితాః
అనుజగ్ము ర్మహాత్మానం, భ్రాతృభిః పరివారితమ్. 35
- అమాత్యై ర్రాహ్మణై శ్చైవ, తథా ప్రకృతిభి ర్వుతః
శ్రీయా విరురుచే రామో, నక్షత్రై రివ చంద్రమాః. 36
- స పురోగామిభి స్తూర్జైః, తాళస్యస్తికపాణిభిః
ప్రవ్యాహరద్భి ర్ముదికైః, మంగళాని యయౌ వృతః. 37
- అక్షతం జాతరూపం చ, గావః కన్యా స్తథా ద్విజాః
నరా మోదకహస్తాశ్చ, రామస్య పురతో యయుః. 38
- సఖ్యం చ రామ స్సుగ్రీవే, ప్రభావం చానిలాత్మజే
వానరాణాం చ తత్కర్మ, రాక్షసానాం చ తద్యులమ్. 39

- విభీషణస్య సంయోగం, ఆచచక్షే చ మంత్రిణామ్
శ్రుత్వా తు విస్మయం జగ్ముః, అయోధ్యాపురవాసినః. 40
- ద్యుతిమా నేత దాభ్యాయ, రామో వానరసంవృతః
హృష్టపుష్టజనాకీర్ణాం, అయోధ్యాం ప్రవివేశ హ. 41
- తతో హ్యభ్యుచ్ఛయ న్సౌరాః, పతాకా స్తే గృహే గృహే
ఐక్యాకాధ్యుషితం రమ్యం ఆససాద పితు ర్గృహమ్. 42
- అథాబ్రవీ ద్రాజసుతో, భరతం ధర్మిణాం వరమ్
అర్థోపహితయా వాచా, మధురం రఘునందనః. 43
- పితు ర్భవన మాసాద్య, ప్రవిశ్య చ మహాత్మనః
కౌసల్యాం చ సుమిత్రాం చ, కైకేయా మభివాద్య చ. 44
- యచ్ఛ మద్భవనం శ్రేష్ఠం, సాశోకవనికం మహత్
ముక్తావైడూర్యసంకీర్ణం, సుగ్రీవాయ నివేదయ. 45
- తస్య తద్యచనం శ్రుత్వా, భరత సృత్యవిక్రమః
పాణో గృహీత్వా సుగ్రీవం, ప్రవివేశ తమాలయమ్. 46
- తతస్తైలప్రదీపాంశ్చ, పర్యంకా స్తరణానిచ
గృహీత్వా వివిశుః క్షిప్రం, శత్రుఘ్నై ప్రచోదితాః. 47
- ఉవాచ చ మహాతేజాః, సుగ్రీవం రాఘవానుజః
అభిషేకాయ రామస్య, దూతా నాజ్ఞాపయ ప్రభో. 48
- సౌవర్ణా న్యానరేంద్రాణాం, చతుర్థాం చతురోఘటాన్
దదౌ క్షిప్రం స సుగ్రీవః, సర్వరత్న విభూషితాన్. 49

- ముక్తాహారం నరేంద్రాయ, దదౌ శక్రప్రచోదితః
 ప్రజగు ర్దేవగంధర్వాః, నన్యతు శ్చాప్సరోగణాః. 67
- అభిషేకే తదర్హస్య, తదా రామస్య ధీమతః
 భూమి స్సస్యవతీ చైవ, ఫలవంతశ్చ పాదపాః. 68
- గంధవంతి చ పుష్పాణి, బభూవూ రాఘవోత్సవే
 సహస్రశత మశ్వానాం, ధేనూనాం చ గవాం తథా. 69
- దదౌ శతం వృషాన్ పూర్వం, ద్విజేభ్యో మనుజర్హభః
 త్రింశతోఽపి ర్ధిరణ్యస్య, బ్రాహ్మణేభ్యో దదౌ పునః 70
- నానాభరణవస్త్రాణి, మహర్థాణి చ రాఘవః
 అర్కరశ్మి ప్రతీకాశాం, కాంచనీం మణివిగ్రహమ్. 71
- సుగ్రీవాయ స్రజం దివ్యాం, ప్రాయచ్ఛ న్మనుజర్హభః
 వైడూర్యమణిచిత్రే చ, వజ్రరత్న విభూషితే. 72
- వాలిపుత్రాయ ధృతిమాన్, అంగదా యాంగదే దదౌ
 మణిప్రవరజుష్టం చ, ముక్తాహార మనుత్తమమ్. 73
- సీతాయైప్రదదౌ రామః, చంద్రరశ్మినమప్రభమ్
 అరజే వాససీ దివ్యే, శుభా న్యాభరణాని చ. 74
- అవేక్షమాణా వైదేహీ, ప్రదదౌ వాయుసూనవే
 అవముచ్యాత్మనః కంఠాత్, హారం జనకనందినీ. 75
- అవైక్షత హరీన్ సర్వాన్, భర్తారం చ ముహుర్ముహూః
 తా మింగితజ్ఞ స్సంప్రేక్ష్య, బభాషే జనకాత్మజామ్. 76

ప్రదేహి సుభగే! హారం, యస్య తుష్టాసి భామిని
 పౌరుషం విక్రమో బుద్ధిః, యస్మి న్నేతాని సర్వశః. 77

దదౌ సా వాయుపుత్రాయ, తం హార మసితేక్షణా
 హనూమాం స్తేన హరేణ, శుశుభే వానరర్షభః. 78

చంద్రాంశుచయగౌరేణ, శ్వేతాభ్రేణ యథాఽచలః
 తతో ద్వివిదమైందాభ్యాం, నీలాయ చ పరంతపః. 79

సర్వాన్ కామగుణా న్వీక్య, ప్రదదౌ వసుధాధిపః
 సర్వావానరవృద్ధాశ్చ, యే చాన్యే వానరేశ్వరాః. 80

వాసోభి ర్భూషణై శ్చైవ, యథార్థం ప్రతిపూజితాః
 విభీషణోఽథ సుగ్రీవో, హనుమాన్ జాంబవాం స్తథా. 81

సర్వవానరముఖ్యాశ్చ, రామే ణాక్లిష్టకర్మణా,
 యథార్థం పూజితా స్సర్వైః, కామై రత్నైశ్చ పుష్కలైః. 82

ప్రహృష్టమనస స్సర్వే, జగ్మురేవ యథాగతమ్
 దృష్ట్వా సర్వే మహాత్మానం, తత స్తే ప్లవగర్షభాః. 83

విస్మయః పార్థివేంద్రేణ, కిష్కింధా మఘ్నపాగమన్
 సుగ్రీవో వానరశ్రేష్ఠో, దృష్ట్వా రామాభిషేచనమ్. 84

లభ్యా కులధనం రాజా, లంకాం ప్రాయా ద్విభీషణః
 స రాజ్య మభిలం శాసన్, నిహతారి ర్మహాయశాః. 85

రాఘవః పరమోదారః, శశాస పరయా ముదా
 ఉవాచ లక్ష్మణం రామో, ధర్మజ్ఞం ధర్మవత్సలమ్. 86

- శ్రుత్యా రామాయణ మిదం, దీర్ఘ మాయు శ్చ విందతి
రామస్య విజయం చైవ, సర్వ మక్షిప్తకర్మణః. 106
- శృణోతి య ఇదం కావ్యం, ఆర్షం వాల్మీకినా కృతమ్
శ్రద్ధధానో జితక్రోధో, దుర్గాణ్యతితరత్యసా. 107
- సమాగమం ప్రవాసాన్నే, లభతే చాపి బాంధవైః
ప్రార్థితాంశ్చ వరాన్ సర్వాన్, ప్రాప్నుయా దిహ రాఘవాత్. 108
- శ్రవణేన సురా స్సర్వే, ప్రీయంతే సంప్రశృణ్వతామ్
వినాయకా శ్చ శామ్యన్తి, గృహే తిష్ఠంతి యస్యవై. 109
- విజయేత మహీం రాజా, ప్రవాసీ స్యస్తిమాన్ వ్రజేత్
స్త్రియో రజస్యలాః శ్రుత్వా, పుత్రాన్ సూయు రనుత్తమాన్. 110
- పూజయంశ్చ పరం శ్చేమం, ఇతిహాసం పురాతనమ్
సర్వపాపాత్ ప్రముచ్యేత, దీర్ఘమాయు రవాప్నుయాత్. 111
- ప్రణమ్య శిరసా నిత్యం, శ్రోతవ్యం క్షత్రియై ర్దిజాత్
ఐశ్వర్యం పుత్రలాభశ్చ, భవిష్యతి న సంశయః. 112
- రామాయణ మిదం కృత్స్నం, శృణ్వతః పఠత స్సదా
ప్రీయతే సతతం రామః, సహి విష్ణు స్సనాతనః. 113
- ఆదిదేవో మహాబాహుః, హరి ర్నారాయణః ప్రభుః
కుటుంబవృద్ధిం ధనధాన్యవృద్ధిం
స్త్రియశ్చ ముఖ్యా స్సుఖ ముత్తమం చ
శ్రుత్యా శుభం కావ్య మిదం మహార్థం
ప్రాప్నోతి సర్వాం భువి చార్థసిద్ధిమ్. 114

ఆయుష్య మారోగ్యకరం యశస్యం
 సౌభ్రాతృకం బుద్ధికరం సుఖం చ,
 శ్రోతవ్య మేతన్నియమేన సద్భిః
 ఆఖ్యాన మోజస్కర మృద్ధికామైః. 115

ఏవ మేత త్పురావృత్తం, ఆఖ్యానం భద్రమస్తు వః
 ప్రవ్యాహరత విస్రబ్ధం, బలం విష్ణోః ప్రవర్థతామ్. 116

దేవాశ్చ సర్వే తుష్యన్తి, శ్రవణా ద్ధ్రహణా త్తథా
 రామాయణస్య శ్రవణాత్, తుష్యన్తి పితర స్తథా. 117

భక్త్యా రామస్య యే చేమాం, సంహితా మృషిణా కృతామ్
 లేఖయంతీహ చ నరాః, తేషాం వాస స్త్రివిష్టపే. 118

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే, ఆదికావ్యే, వాల్మీకీయే,
 చతుర్వింశత్ సహస్రికాయాం, సంహితాయాం,
 శ్రీమత్ యుద్ధకాండే శ్రీరామ పట్టాభిషేకోనామ
 ఏకత్రింశదుత్తరశతతమ స్సర్గః.

ప్రథమ స్సర్గః(1)

తతో రావణ నీతాయాః, సీతాయా శ్శత్రుకర్షణః
 ఇయేష పద మన్యేష్టుం, చారణా చరితే పథి. 1

ప్రతిరోజు రామాయణ పారాయణ పూర్తి అయిన

తరువాత చదువవలసిన శ్లోకములు

- ఏవ మేతత్ పురావృతమ్, ఆఖ్యానం భద్రమస్తు వః,
వ్రవ్యాహరత విస్రబ్ధం, బలం విష్ణోః వ్రవర్ధతామ్. 1
- లాభస్తేషాం జయస్తేషాం, కుతస్తేషాం పరాభవః,
యేషా మిందీవరశ్యామో, హృదయే సుప్రతిష్ఠితః. 2
- కాలే వర్షతు వర్షన్యః, పృథివీ సస్యశాలినీ,
దేశోఽయం క్షోభరహితో, బ్రాహ్మణా స్సంతు నిర్భయా. 3
- కావేరీ వర్షతాం కాలే, కాలే వర్షతు వాసవః,
శ్రీరంగనాథో జయతు, శ్రీరంగశ్రీశ్చ వర్షతామ్. 4
- స్యస్తి ప్రజాభ్యః పరిపాలయంతాం, న్యాయ్యేన మార్గేణ మహీం మహీశాః,
గోబ్రాహ్మణేభ్యః కుభమస్తు నిత్యం, లోకా స్సమస్తాస్సుఖినో భవంతు. 5
- మంగళం కోసలేంద్రాయ, మహనీయ గుణాబ్జయే,
చక్రవర్తి తనూజాయ, సార్యభౌమాయ మంగళమ్. 6
- వేద వేదాంతవేద్యాయ, మేఘశ్యామల మూర్తయే,
పుంసాం మోహనరూపాయ, పుణ్య శ్లోకాయ మంగళమ్. 7
- విశ్వామిత్రాంతరంగాయ, మిథిలానగరీపతేః,
భాగ్యానాం పరిపాకాయ, భవ్యరూపాయ మంగళమ్. 8
- పితృభక్తాయ సతతం, భ్రాతృభిః సహసీతయా,
నందితాఖిల లోకాయ, రామభద్రాయ మంగళమ్. 9

- త్యక్త సాకేతవాసాయ, చిత్రకూటవిహరిణే,
సేవ్యాయ సర్వయమినాం, ధీరోదాత్రాయ మంగళమ్. 10
- సౌమిత్రిణా చ జానక్యా, చాపబాణాసిధారిణే,
సంసేవ్యాయ సదా భక్త్యా, స్వామినే మమ మంగళమ్. 11
- దండకారణ్య వాసాయ, ఖండితామరశత్రవే,
గృధ్రరాజాయ భక్తాయ, ముక్తిదాయాఽస్తు మంగళమ్. 12
- సాదరం శబరీదత్త, ఫలమూలాభిలాషిణే,
సౌలభ్య పరిపూర్ణాయ, సత్వేద్రిక్తాయ మంగళమ్. 13
- హనుమత్సమవేతాయ, హరీశాభీష్టదాయినే,
వాలి ప్రమథనాయాస్తు, మహాధీరాయ మంగళమ్. 14
- శ్రీమతే రఘువీరాయ, సేతుల్లంఘిత సింధవే,
జిత రాక్షసరాజాయ, రణధీరాయ మంగళమ్. 15
- ఆసాద్య నగరీం దివ్యామ్, అభిషిక్తాయ సీతయా,
రాజాధిరాజరాజాయ, రామభద్రాయ మంగళమ్. 16
- మంగళా శాసనపరైః, మదాచార్య పురోగమైః,
సర్వైశ్చ పూర్వైరాచార్యైః, సత్కృతాయాస్తు మంగళమ్. 17
- యదక్షర పదభ్రష్టం, మాత్రా హీనంతు యద్భవేత్,
తత్సర్వం క్షమ్యతాం దేవ, నారాయణ నమోస్తుతే. 18
- కాయేన వాచా మనసేంద్రియైర్వా, బుధ్యాఽఽత్మనా వా ప్రకృతేః స్వభావాత్,
కరోమి యద్యత్సకలం పరస్మై, నారాయణాయేతి సమర్పయామి. 19

శ్రీమన్నారాయణాయేతి సమర్పయామి.

అథ పంచాశః సర్గః (50)

- అథోవాచ మహాతేజా హరిరాజో మహాబలః ।
 కిమియం వ్యథితా సేనా మూఢవాతేవ నౌర్జలే ॥ 1
- సుగ్రీవస్య వచశ్రుత్వా వాలిపుత్రోఽంగదోఽబ్రవీత్ ।
 న త్వం పశ్యసి రామం చ లక్ష్మణం చ మహాబలమ్ ॥ 2
- శరజాలాచితౌ వీరా వుభౌ దశరథాత్మజౌ ।
 శరతల్పే మహాత్మానౌ శయానౌ రుధిరోక్షితౌ ॥ 3
- అథాబ్రవీత్ వానరేంద్రః సుగ్రీవః పుత్రమంగదమ్ ।
 నానిమిత్తమిదం మన్యే భవితవ్యం భయేన తు ॥ 4
- విషణ్ణవదనా హ్యేతే త్యక్తప్రహరణా దిశః ।
 ప్రపలాయంతి హరయస్తాసాదుత్ఫుల్లలోచనాః ॥ 5
- అన్యోన్యస్య న లజ్జంతే న నిరీక్షంతి పృష్ఠతః ।
 విప్రకర్షంతి చాన్యోన్యం పతితం లంఘయంతి చ ॥ 6
- ఏతస్మిన్నంతరే వీరో గదాపాణిర్విభీషణః ।
 సుగ్రీవం వర్షయామాస రాఘవం చ నిరైక్షత ॥ 7
- విభీషణం తం సుగ్రీవో దృష్ట్వా వానరభీషణమ్ ।
 ఋక్షరాజం సమీపస్థం జాంబవంతమువాచ హ ॥ 8
- విభీషణోఽయం సంప్రాప్తో యం దృష్ట్వా వానరర్షభాః ।
 విద్రవంతి పరిత్రస్తా రావణాత్మజశంకయా ॥ 9
- శీఘ్రమేతాన్ సుసంత్రస్తాన్ బహుధా విప్రధావితాన్ ।
 పర్యవస్థాపయాఖ్యాహి విభీషణముపస్థితమ్ ॥ 10

- సుగ్రీవేణైవముక్తస్తు జాంబవాన్మక్తపార్థివః ।
వానరాన్ సాంత్యయామాస సన్నిరుధ్య ప్రధావతః ॥ 11
- తే నివృత్తాః పునస్సర్వే వానరాస్త్యక్తసంభ్రమాః ।
ఋక్షరాజవచశ్రుత్వా తం చ దృష్ట్వా విభీషణమ్ ॥ 12
- విభీషణస్తు రామస్య దృష్ట్వా గాత్రం శరైశ్చితమ్ ।
లక్ష్మణస్య తు ధర్మాత్మా బభూవ వ్యథితేంద్రియః ॥ 13
- జలక్లిన్నేన హస్తేన తయోర్నేత్రే ప్రమృజ్య చ ।
శోకసంపీడితమనా రురోద విలలాప చ ॥ 14
- ఇమౌ తౌ సత్త్వసంపన్నౌ విక్రాంతౌ ప్రియసంయుగౌ ।
ఇమామవస్థాం గమితౌ రాక్షసైః కూటయోధిభిః ॥ 15
- భ్రాతుః పుత్రేణ మే తేన దుష్పుత్రేణ దురాత్మనా ।
రాక్షస్యా జిహ్మయా ఋద్ధ్యా చాలితావృజువిక్రమౌ ॥ 16
- శరైరిమావలం విద్ధౌ రుధిరేణ సముక్షితౌ ।
వసుధాయామిమౌ సుప్తౌ దృశ్యేతే శల్యకావివ ॥ 17
- యయోర్వీర్యముపాశ్రిత్య ప్రతిష్ఠా కాంక్షితా మయా ।
తావుభౌ దేహనాశాయ ప్రసుప్తౌ పురుషర్షభౌ ॥ 18
- జీవన్నద్య విపన్నోఽస్మి నష్టరాజ్యమనోరథః ।
ప్రాప్తప్రతిజ్ఞశ్చ రిపుః సకామో రావణః కృతః ॥ 19
- ఏవం విలపమానం తం పరిష్వజ్య విభీషణమ్ ।
సుగ్రీవః సత్త్వసంపన్నౌ హరిరాజోఽబ్రవీదిదమ్ ॥ 20

- రాజ్యం ప్రాప్యసి ధర్మజ్ఞ లంకాయాం నాత్ర సంశయః ।
రావణస్సహపుత్రేణ స్వకామం నేహ లప్యతే ॥ 21
- న రుజాపీడితావేతావుభౌ రాఘవలక్ష్మణౌ ।
త్యక్త్యా మోహం వధిష్యేతే సగణం రావణం రణే ॥ 22
- తమేవం సాంత్యయిత్వా తు సమాశ్వాస్య చ రాక్షసమ్ ।
సుషేణం శ్వశురం పార్శ్వే సుగ్రీవస్తమువాచ హ ॥ 23
- సహ శూరైర్వరిగణైర్లబ్ధసంజ్ఞావరిందమౌ ।
గచ్ఛ త్వం భ్రాతరౌ గృహ్య కిష్కింధాం రామలక్ష్మణౌ ॥ 24
- అహం తు రావణం హత్వా సపుత్రం సహబాంధవమ్ ।
మైథిలీమానయిష్యామి శక్రో నష్టామివ శ్రియమ్ । 25
శ్రుత్వైతద్వానరేంద్రస్య సుషేణో వాక్యమబ్రవీత్ ॥
- దైవాసురం మహద్్యుద్ధమనుభూతం సుదారుణమ్ । 26
తదా స్మ దానవా దేవాన్ శరసంస్పర్శకోవిదాః ॥
- నిజఘ్నుశ్శస్త్రవిదుష శ్చాదయంతో ముహుర్ముహుః ॥ 27
- తానార్తాన్ నష్టసంజ్ఞాంశ్చ పరాసూంశ్చ బృహస్పతిః ।
విద్యాభిర్మంత్రయుక్తాభిరోషధీభిశ్చికిత్సతి ॥ 28
- తాన్యౌషధాన్యానయితుం క్షీరోదం యాంతు సాగరమ్ ।
జవేన వానరాః శీఘ్రం సంపాతిపనసాదయః ॥ 29
- హరయస్తు విజానంతి పార్వతీస్తా మహౌషధీః ।
సంజీవకరణీం దివ్యాం విశల్యాం దేవనిర్మితామ్ ॥ 30
- చంద్రశ్చ నామ ద్రోణశ్చ క్షీరోదే సాగరోత్తమే ।
అమృతం యత్ర మధితం తత్ర తే పరమౌషధీ ॥ 31

- తే తత్ర నిహితే దేవైః పర్వతే పరమౌషధీ ।
అయం వాయుసుతో రాజన్ హనుమాంస్తత్ర గచ్ఛతు ॥ 32
- ఏతస్మిన్నంతరే వాయుర్మేఘాంశ్చాపి సవిద్యుతః ।
పర్వస్య సాగరే తోయం కంపయన్నివ మేదినీమ్ ॥ 33
- మహతా పక్షవతేన సర్వద్వీపమహాద్రుమాః ।
నిపేతుర్భగ్నువిటపాః సమూలా లవణాంభసి ॥ 34
- అభవన్ పన్నగాస్త్రస్తా భోగినస్తత్ర వాసినః ।
శీఘ్రం సర్వాణి యాదాంసి జగ్ముశ్చ లవణార్ణవమ్ ॥ 35
- తతో ముహూర్తార్థరుడం వైనతేయం మహాబలమ్ ।
వానరా దదృశుస్సర్వే జ్వలంతమివ పావకమ్ ॥ 36
- తమాగతమభిప్రేక్ష్య నాగాస్తే విప్రదుద్రువుః ।
యైస్తా సత్పురుషౌ బద్ధౌ శరభూతైర్మహాబలౌ ॥ 37
- తతస్సుపర్ణః కాకుత్స్థా దృష్ట్వా ప్రత్యభినందితః ।
విమమర్శ చ పాణిభ్యాం ముఖే చంద్రసమప్రభే ॥ 38
- వైనతేయేన సంస్పృష్టాస్తయోః సంరురుహుర్వ్రణాః ।
సువర్ణే చ తనూ స్నిగ్ధే తయోరాశు బభూవతుః ॥ 39
- తేజో వీర్యం బలం చౌజ ఉత్సాహశ్చ మహాగుణః ।
ప్రదర్శనం చ బుద్ధిశ్చ స్మృతిశ్చ ద్విగుణం తయోః ॥ 40
- తావుత్థాప్య మహావీర్యౌ గరుడో వాసవోపమౌ ।
ఉభౌ తౌ సస్వజే హృష్టౌ రామశ్చైనమువాచ హ ॥ 41
- భవత్ప్రసాదాద్వ్యసనం రావణిప్రభవం మహత్ ।
ఆవామిహ వ్యతిక్రాంతౌ పూర్వవద్బలినౌ కృతౌ ॥ 42

- యథా తాతం దశరథం యథాఽజం చ పితామహమ్ ।
తథా భవంతమాసాద్య హృదయం మే ప్రసీదతి ॥ 43
- కో భవాన్ రూపసంపన్నో దివ్యస్రగనులేపనః ।
వసానో విరజే వస్త్రే దివ్యాభరణభూషితః ॥ 44
- తమువాచ మహాతేజా వైనతేయో మహాబలః ।
పతత్త్తిరాజః ప్రీతాత్మా హర్షపర్యాకులేక్షణః ॥ 45
- అహం సఖా తే కాకుత్స్థ ప్రియః ప్రాణో బహిశ్చరః ।
గరుత్మానిహ సంప్రాప్తో యువాభ్యాం సాహ్యకారణాత్ ॥
- అసురా వా మహావీర్యా దానవా వా మహాబలాః ।
సురాశ్చాపి సగంధర్వాః పురస్కృత్య శతక్రతుమ్ ॥ 47
- నేమం మోక్షయితుం శక్తాః శరబంధం సుదారుణమ్ ।
మాయాబలాదింద్రజితా నిర్మితం క్రూరకర్మణా ॥ 48
- ఏతే నాగాః కాద్రవేయాస్తీక్ష్ణదంష్ట్రా విషోల్బణాః ।
రక్షోమాయాప్రభావేన శరా భూత్వా త్వదాశ్రితాః ॥ 49
- సభాగ్యశ్చాసి ధర్మజ్ఞ రామ సత్యపరాక్రమ ।
లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సమరే రిపుఘాతినా ॥ 50
- ఇమం శ్రుత్వా తు వృత్తాంతం త్వరమాణోఽహమాగతః ।
సహసా యువయోః స్నేహాత్ సఖిత్వ మనుపాలయన్ ॥ 51
- మోక్షితౌ చ మహాఘోరా దస్మాత్ సాయకబంధనాత్ ।
అప్రమాదశ్చ కర్తవ్యో యువాభ్యాం నిత్యమేవ హి ॥ 52

- ప్రకృత్యా రాక్షసాస్పర్వే సంగ్రామే కూటయోధినః ।
శూరాణాం శుద్ధభావానాం భవతామార్జవం బలమ్ ॥ 53
- తన్న విశ్వసితవ్యం వో రాక్షసానాం రణాజరే ।
ఏతేనైవోపమానేన నిత్యం జిహ్మా హి రాక్షసాః ॥ 54
- ఏవముక్త్యా తతో రామం సుపర్ణస్సుమహాబలః ।
పరిష్వజ్య సుహృత్ స్నిగ్ధ మాప్రప్టుముపచక్రమే ॥ 55
- సఖే రాఘవ ధర్మజ్ఞ రిపూణామపి వత్సల ।
అభ్యనుజ్ఞాతుమిచ్ఛామి గమిష్యామి యథాగతమ్ ॥ 56
- న చ కౌతూహలం కార్యం సఖిత్వం ప్రతి రాఘవ ।
కృతకర్మా రణే వీర సఖిత్వమనువేత్స్యసి ॥ 57
- బాలవృద్ధావశేషాం తు లంకాం కృత్వా శరోర్మిభిః ।
రావణం చ రిపుం హత్వా సీతాం సముపలప్స్యసే ॥ 58
- ఇత్యేవముక్త్యా వచనం సుపర్ణః శీఘ్రవిక్రమః ।
రామం చ విరుజం కృత్వా మధ్యే తేషాం వనౌకసామ్ ॥ 59
- ప్రదక్షిణం తతః కృత్వా పరిష్వజ్య చ వీర్యవాన్ ।
జగామాకాశమావిశ్య సుపర్ణః పవనో యథా ॥ 60
- విరుజౌ రాఘవౌ దృష్ట్వా తతో వానరయూథపాః ।
సింహనాదాంస్తదా నేదు ర్లాంగూలాన్ దుధువుస్తదా ॥ 61
- తతో భేరీః సమాజఘ్నుర్మృదంగాంశ్చాప్యవాదయన్ ।
దద్ముశ్శంఖాన్ సంప్రహృష్టాః క్షేళంత్యపి యథాపురమ్ ॥
- ఆస్ఫోట్యాస్ఫోట్య విక్రాంతా వానరా నగయోధినః ।
ద్రుమానుత్పాట్య వివిధాంస్తస్థుః శతసహస్రశః ॥ 63

విస్మజంతో మహానాదాంస్త్రాసయంతో నిశాచరాన్ ।
లంకాద్వారాణ్యుపాజగ్మ్యోద్ధుకామాః ప్లవంగమాః ॥ 64

తతస్తు భీమస్తుములో నినాదో
బభూవ శాఖామృగయూథపానామ్ ।
క్షయే నిదాఘస్య యథా ఘనానాం
నాదస్సుభీమో నదతాం నిశీథే ॥ 65

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే పంచాశస్సర్గః.

అథ సప్తోత్తరశతతమః సర్గః (107)

ఆదిత్యహృదయమ్

- తతో యుద్ధపరిశ్రాంతం సమరే చింతయా స్థితమ్ ।
రావణం చాగ్రతో దృష్ట్వా యుద్ధాయ సముపస్థితమ్ ॥ 1
- దైవతైశ్చ సమాగమ్య ద్రష్టుమభ్యాగతో రణమ్ ।
ఉపాగమ్యాబ్రవీద్రామమగస్త్యో భగవాన్మషిః ॥ 2
- రామ రామ మహాబాహో! శృణు గుహ్యం సనాతనమ్ ।
యేన సర్వానరీన్ వత్స! సమరే విజయిష్యసి ॥ 3
- ఆదిత్యహృదయం పుణ్యం సర్వశత్రువినాశనమ్ ।
జయావహం జపేన్నిత్యమక్షయ్యం పరమం శివమ్ ॥ 4
- సర్వమంగళమంగళ్యం సర్వపాపప్రణాశనమ్ ।
చింతాశోకప్రశమనమాయుర్వర్ధనముత్తమమ్ ॥ 5
- రశ్మిమంతం సముద్యంతం దేవాసురనమస్కృతమ్ ।
పూజయస్వ వివస్వంతం భాస్కరం భువనేశ్వరమ్ ॥ 6
- సర్వదేవాత్మకో హ్యేష తేజస్వీ రశ్మిభావనః ।
ఏష దేవాసురగణాన్ లోకాన్ పాతి గభస్తిభిః ॥ 7
- ఏష బ్రహ్మ చ విష్ణుశ్చ శివః స్కందః ప్రజాపతిః ।
మహేంద్రో ధనదః కాలో యమః సోమో హ్యపాంపతిః ॥ 8
- పితరో వసవస్సాధ్యా హ్యశ్వినౌ మరుతో మనుః ।
వాయుర్వహ్నిః ప్రజాప్రాణ ఋతుకర్తా ప్రభాకరః ॥ 9
- ఆదిత్యస్సవితా సూర్యః ఖగః పూషా గభస్తిమాన్ ।
సువర్ణసదృశో భానుర్హిరణ్యరేతా దివాకరః ॥ 10
- హరిదశ్వస్సహస్రార్చిః సప్తసప్తిర్మరీచిమాన్ ।

తిమిరోన్మథనశ్శంభు స్వష్టా మార్తాండ అంశుమాన్ ॥ 11

హిరణ్యగర్భశ్శిశిర స్తపనో భాస్కరో రవిః ।

అగ్నిగర్భోఽదితేః పుత్రః శంఖశ్శిశిరనాశనః ॥ 12

వ్యోమనాథస్తమోభేదీ ఋగ్యజుస్సామపారగః ।

ఘనవృష్టిరపాం మిత్రో వింధ్యవీధీప్లవంగమః ॥ 13

ఆతపీ మండలీ మృత్యుః పింగళస్సర్వతాపనః ।

కవిర్విశ్వో మహాతేజా రక్తస్సర్వభవోద్భవః ॥ 14

నక్షత్రగ్రహతారాణా మధిపో విశ్వభావనః ।

తేజసామపి తేజస్వీ ద్వాదశాత్మన్నమోఽస్తు తే ॥ 15

నమః పూర్వాయ గిరయే పశ్చిమే గిరయే నమః ।

జ్యోతిర్గణానాం పతయే దినాధిపతయే నమః ॥ 16

జయాయ జయభద్రాయ హర్యశ్వాయ నమో నమః ।

నమో నమస్సహస్రాంశో! ఆదిత్యాయ నమో నమః ॥ 17

నమ ఉగ్రాయ వీరాయ సారంగాయ నమో నమః ।

నమః పద్మప్రబోధాయ మార్తాండాయ నమో నమః ॥ 18

బ్రహ్మేశానాచ్యుతేశాయ సూర్యాయాదిత్యవర్చసే ।

భాస్వతే సర్వభక్తాయ రౌద్రాయ వపుషే నమః ॥ 19

తమోఘ్నాయ హిమఘ్నాయ శత్రుఘ్నాయామితాత్మనే ।

కృతఘ్నఘ్నాయ దేవాయ జ్యోతిషాం పతయే నమః ॥ 20

తప్తచామీకరాభాయ వహ్నాయే విశ్వకర్మణే ।

నమస్తమోభినిఘ్నాయ రుచయే లోకసాక్షిణే ॥ 21

నాశయత్యేష వై భూతం తదేవ సృజతి ప్రభుః । పాయత్యేష తపత్యేష వర్షత్యేష గభస్తిభిః ॥	22
ఏష సుప్తేషు జాగర్తి భూతేషు పరినిష్ఠితః । ఏష చైవాగ్నిహోత్రం చ ఫలం చైవాగ్నిహోత్రీణామ్ ॥	23
వేదాశ్చ క్రతవశ్చైవ క్రతూనాం ఫలమేవ చ । యాని కృత్యాని లోకేషు సర్వ ఏష రవిః ప్రభుః ॥	24
ఏనమాపత్సు కృచ్ఛేషు కాంతారేషు భయేషు చ । కీర్తయన్ పురుషః కశ్చిన్నావసీదతి రాఘవ! ॥	25
పూజయస్వైనమేకాగ్రో దేవదేవం జగత్పతిమ్ । ఏతత్త్రిగుణీతం జప్త్వా యుద్ధేషు విజయిష్యసి ॥	26
అస్మిన్ క్షణే మహాబాహో! రావణం త్వం వధిష్యసి । ఏవముక్త్వా తదాఽగస్త్యో జగామ చ యథాగతమ్ ॥	27
ఏతచ్ఛ్రుత్వా మహాతేజా నష్టశోకోఽభవత్తదా । ధారయామాస సుప్రీతో రాఘవః ప్రయతాత్మవాన్ ॥	28
ఆదిత్యం ప్రేక్ష్య జప్త్వా తు పరం హర్షమవాప్తవాన్ । త్రిరాచమ్య శుచిర్భూత్వా ధనురాదాయ వీర్యవాన్ ॥	29
రాఘవం ప్రేక్ష్య హృష్టాత్మా యుద్ధాయ సముపాగమత్ । సర్వయత్నేన మహతా వధే తస్య ధృతోఽభవత్ ॥	30
అథ రవిరవదన్నిరీక్ష్య రామం ముదితమనాః పరమం ప్రహృష్యమాణః । నిశిచరపతిసంక్షయం విదిత్వా సురగణమధ్యగతో వచస్త్వరేతి ॥	31

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే సప్తోత్తరశతతమస్కంధః.

అథ పంచదశోత్తరశతతమః సర్గః (115)

- తే రావణవధం దృష్ట్వా దేవగంధర్వదానవాః ।
 జగ్ముః స్వైః స్వైర్విమానైస్తే కథయంతః శుభాః కథాః ॥ 1
- రావణస్య వధం ఘోరం రాఘవస్య పరాక్రమమ్ ।
 సుయుద్ధం వానరాణాం చ సుగ్రీవస్య చ మంత్రితమ్ ॥ 2
- అనురాగం చ వీర్యం చ సౌమిత్రేర్లక్ష్మణస్య చ ।
 కథయంతో మహాభాగా జగ్ముర్హృష్టా యథాగతమ్ ॥ 3
- రాఘవస్తు రథం దివ్యమింద్రదత్తం శిఖిప్రభమ్ ।
 అనుజ్ఞాయ మహాభాగో మాతలిం ప్రత్యపూజయత్ ॥ 4
- రాఘవేణాభ్యనుజ్ఞాతో మాతలిశ్శక్రసారథిః ।
 దివ్యం తం రథమాస్థాయ దివమేవారురోహ సః ॥ 5
- తస్మింస్తు దివ మారూఢే సురసారథిసత్తమే ।
 రాఘవః పరమప్రీతః సుగ్రీవం పరిషస్వజే ॥ 6
- పరిష్వజ్య చ సుగ్రీవం లక్ష్మణేన ప్రచోదితః ।
 పూజ్యమానో హరిశ్రేష్ఠై రాజగామ బలాలయమ్ ॥ 7
- అబ్రవీచ్ఛ తదా రామః సమీపపరివర్తినమ్ ।
 సౌమిత్రిం సత్యసంపన్నం లక్ష్మణం దీప్తతేజసమ్ ॥ 8
- విభీషణమిమం సౌమ్య! లంకాయామభిషేచయ ।
 అనురక్తం చ భక్తం చ మమ చైవోపకారిణమ్ ॥ 9
- ఏష మే పరమః కామో యదీమం రావణానుజమ్ ।
 లంకాయాం సౌమ్య! పశ్యేయమభిషిక్తం విభీషణమ్ ॥ 10

- ఏవముక్తస్తు సౌమిత్రీ రాఘవేణ మహాత్మనా ।
 తథేత్యుక్త్వా తు సంహృష్టః సౌవర్ణం ఘటమాదదే ॥ 11
- తం ఘటం వానరేంద్రాణాం హస్తే దత్త్వా మనోజవాన్ ।
 ఆదిదేశ మహాసత్త్వాన్ సముద్రసలిలానయే ॥ 12
- ఇతి శీఘ్రం తతో గత్త్వా వానరాస్తే మహాబలాః ।
 ఆగతాస్తజ్జలం గృహ్య సముద్రాద్వానరోత్తమాః ॥ 13
- తతస్త్వేకం ఘటం గృహ్య సంస్థాప్య పరమాసనే ।
 ఘటేన తేన సౌమిత్రీరభ్యషించద్విభీషణమ్ । 14
- లంకాయాం రక్షసాం మధ్యే రాజానం రామశాసనాత్ ।
 విధినా మంత్రదృష్టేన సుహృద్గణసమావృతమ్ । 15
- అభ్యషించత్ స ధర్మాత్మా శుద్ధాత్మానం విభీషణమ్ ॥
 తస్యామాత్యా జహృషిరే భక్తా యే చాస్య రాక్షసాః । 16
- దృష్ట్వాఽభీషిక్తం లంకాయాం రాక్షసేంద్రం విభీషణమ్ ॥
 స తద్రాజ్యం మహాత్ప్రాప్య రామదత్తం విభీషణః । 17
- ప్రకృతీస్సాంత్యయిత్వా చ తతో రామముపాగమత్ ॥
 అక్షతాన్ మోదకాన్ లాజాన్ దివ్యాస్సుమనసస్తదా । 18
- ఆజహు రథ సంహృష్టాః పౌరాస్తస్మై నిశాచరాః ॥
 స తాన్ గృహీత్వా దుర్ధర్షో రాఘవాయ న్యవేదయత్ । 19
- మంగల్యం మంగళం సర్వం లక్ష్మణాయ చ వీర్యవాన్ ॥
 కృతకార్యం సమృద్ధార్థం దృష్ట్వా రామో విభీషణమ్ । 20
- ప్రతిజగ్రాహ తత్సర్వం తస్యైవ ప్రియకామ్యయా ॥

- తతశ్చైలోపమం వీరం ప్రాంజలిం పార్ష్వతః స్థితమ్ । 21
 అబ్రవీద్రాఘవో వాక్యం హనుమంతం ప్లవంగమమ్ ॥
- అనుమాన్య మహారాజమిమం సౌమ్య! విభీషణమ్ । 22
 గచ్ఛ సౌమ్య! పురీం లంకామనుజ్ఞాప్య యథావిధి ।
- ప్రవిశ్య రావణగృహం విజయేనాభినంద్య చ ॥ 23
 వైదేహ్యా మాం కుశలినం ససుగ్రీవం సలక్ష్మణమ్ ।
 ఆచక్ష్య జయతాం శ్రేష్ఠ! రావణం చ మయా హతమ్ ॥24
- ప్రియమేతదుదాహృత్య మైథిల్యాస్త్యం హరీశ్వర! ।
 ప్రతిగృహ్య చ సందేశముపావర్తితుమర్హసి ॥ 25

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే పంచదశోత్తరశతతమస్సర్గః.

అథ వింశత్యుత్తరశతతమః సర్గః (120)

- తతో హి దుర్మనా రామః శ్రుత్వైవ వదతాం గిరః ।
 దధ్యో ముహూర్తం ధర్మాత్మా బాష్పవ్యాకులలోచనః ॥ 1
- తతో వైశ్రవణో రాజా యమశ్చామిత్రకర్షణః ।
 సహస్రాక్షో మహేంద్రశ్చ వరుణశ్చ పరంతపః ॥ 2
- షడర్థనయనః శ్రీమాన్ మహాదేవో వృషధ్వజః ।
 కర్తా సర్వస్య లోకస్య బ్రహ్మ బ్రహ్మవిదాం వరః ॥ 3
- ఏతే సర్వే సమాగమ్య విమానైస్సూర్యసన్నిభైః ।
 ఆగమ్య నగరీం లంకామభిజగ్ముశ్చ రాఘవమ్ ॥ 4
- తతస్సహస్తాభరణాన్ ప్రగృహ్య విపులాన్ భుజాన్ ।
 అబ్రువంస్త్రిదశశ్రేష్ఠాః ప్రాంజలిం రాఘవం స్థితమ్ ॥ 5
- కర్తా సర్వస్య లోకస్య శ్రేష్ఠో జ్ఞానవతాం వరః ।
 ఉపేక్షసే కథం సీతాం పతంతీం హవ్యవాహనే । 6
- కథం దేవగణశ్రేష్ఠమాత్మానం నావబుధ్యసే ।
- ఋతధామా వసుః పూర్వం వసూనాం త్వం ప్రజాపతిః ।7
 త్రయాణాం త్వం హి లోకానామాదికర్తా స్వయం ప్రభుః ॥
- రుద్రాణామష్టమో రుద్రః సాధ్యానామపి పంచమః । 8

- అశ్వినౌ చాపి తే కర్ణౌ చంద్రసూర్యౌ చ చక్షుషీ ॥
- అంతే చాదౌ చ లోకానాం దృశ్యసే త్వం పరంతప! । 9
ఉపేక్షసే చ వైదేహీం మానుషః ప్రాకృతో యథా ॥
- ఇత్యుక్తో లోకపాలైస్తైః స్వామీ లోకస్య రాఘవః । 10
అబ్రవీత్ త్రిదశశ్రేష్ఠాన్ రామో ధర్మభృతాం వరః ॥
- ఆత్మానం మానుషం మన్యే రామం దశరథాత్మజమ్ । 11
యోఽహం యస్య యతశ్చాహం భగవాం స్తద్బ్రవీతు మే ॥
- ఇతి బ్రువంతం కాకుత్స్థం బ్రహ్మ బ్రహ్మవిదాం వరః । 12
అబ్రవీత్ శృణు మే రామ! సత్యం సత్యపరాక్రమ ॥
- భవాన్నారాయణో దేవః శ్రీమాంశ్చక్రాయుధో విభుః । 13
ఏకశృంగో వరాహస్త్వం భూతభవ్యసపత్నజిత్ ॥
- అక్షరం బ్రహ్మ సత్యం చ మధ్యే చాంతే చ రాఘవ! । 14
లోకానాం త్వం పరో ధర్మో విష్వక్సేనశ్చతుర్భుజః ॥
- శాతధన్వా హృషీకేశః పురుషః పురుషోత్తమః । 15
అజీతః ఖడ్గధృద్విష్ణుః కృష్ణశ్చైవ బృహద్భువః ॥
- సేనానీర్ద్రామణీశ్చ త్వం బుద్ధిస్సత్త్వం క్షమా దమః । 16

- ప్రభవశ్చాప్యయశ్చ త్వముపేంద్రో మధుసూదనః ॥
- ఇంద్రకర్మా మహేంద్రస్త్వం పద్మనాభో రణాంతకృత్ । 17
శరణ్యం శరణం చ త్వామాహుర్దివ్యా మహర్షయః ॥
- సహస్రశృంగో వేదాత్మా శతజిహ్వో మహర్షభః । 18
త్వం త్రయాణాం హి లోకానామాదికర్తా స్వయంప్రభుః ।
సిద్ధానా మపి సాధ్యానామాశ్రయశ్చాసి పూర్వజః ॥ 19
- త్వం యజ్ఞస్త్వం వషట్కార స్త్వమోంకారః పరంతపః ।
ప్రభవం నిధనం వా తే న విదుః కో భవానితి ॥ 20
- దృశ్యసే సర్వభూతేషు బ్రాహ్మణేషు చ గోషు చ ।
దిక్షు సర్వాసు గగనే పర్వతేషు వనేషు చ ॥ 21
- సహస్రచరణః శ్రీమాన్ శతశీర్షస్సహస్రదృక్ ।
త్వం ధారయసి భూతాని వసుధాం చ సపర్వతామ్ ॥ 22
- అంతే పృథివ్యాస్సలిలే దృశ్యసే త్వం మహోరగః ।
త్రీన్ లోకాన్ ధారయన్ రామ! దేవగంధర్వదానవాన్ ॥ 23
- అహం తే హృదయం రామ! జిహ్వో దేవీ సరస్వతీ ।
దేవా గాత్రేషు రోమాణి నిర్మితా బ్రహ్మణః ప్రభో! ॥ 24

నిమేషస్తే భవేద్రాత్రి రున్మేషస్తే భవేద్ధివా ।
సంస్కారాస్తేఽభవన్ వేదా న తదస్తి త్వయా వినా ॥ 25

జగత్సర్వం శరీరం తే స్థైర్యం తే వసుధాతలమ్ ।
అగ్నిః కోపః ప్రసాదస్తే సోమః శ్రీవత్సలక్షణః ॥ 26

త్వయా లోకాస్త్రయః క్రాంతాః పురాణే విక్రమైస్త్రిభిః ।
మహేంద్రశ్చ కృతో రాజా బలిం బద్ధ్వా మహాసురమ్ ॥ 27

సీతా లక్ష్మీర్భవాన్విష్ణుర్దేవః కృష్ణః ప్రజాపతిః ।
వధార్థం రావణస్యేహ ప్రవిష్టో మానుషీం తనుమ్ ॥ 28

తదిదం నః కృతం కార్యం త్వయా ధర్మభృతాం వర! ।
నిహతో రావణో రామ! ప్రహృష్టో దివమాక్రమ ॥ 29

అమోఘం బలవీర్యం తే అమోఘస్తే పరాక్రమః ।
అమోఘం దర్శనం రామ న చ మోఘః స్తవస్తవ । 30

అమోఘాస్తే భవిష్యంతి భక్తిమంతశ్చ యే నరాః ॥
యే త్వాం దేవం ధ్రువం భక్తాః పురాణం పురుషోత్తమమ్ ।31

ప్రాప్నువంతి సదా కామానిహ లోకే పరత్ర చ ॥
ఇమమార్షం స్తవం నిత్యమితిహాసం పురాతనమ్ । 32

యే నరాః కీర్తయిష్యంతి నాస్తి తేషాం పరాభవః ॥
ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే వింశత్యుత్తరశతతమస్సర్గః.

అథ ఏకత్రింశదుత్తరశతతమః సర్గః (131)

- శిరస్యంజలిమాధాయ కైకేయ్యానందవర్ధనః ।
 బభాషే భరతో జ్యేష్ఠం రామం సత్యపరాక్రమమ్ ॥ 1
- పూజితా మామికా మాతా దత్తం రాజ్యమిదం మమ ।
 తద్దదామి పునస్తుభ్యం యథా త్వమదదా మమ ॥ 2
- ధురమేకాకినా న్యస్తామృషభేణ బలీయసా ।
 కిశోరవత్ గురుం భారం న వోధుమహముత్సహే ॥ 3
- వారివేగేన మహతా భిన్నస్నేతురివ క్షరన్ ।
 దుర్బంధనమిదం మన్యే రాజ్యచ్ఛిద్రమసంవృతమ్ ॥ 4
- గతిం ఖర ఇవాశ్యస్య హంసస్యేవ చ వాయసః ।
 నాన్వేతుముత్సహే రామ! తవ మార్గమరిందమ! ॥ 5
- యథా చారోపితో వృక్షో జాతశ్చాంతర్నివేశనే ।
 మహాంశ్చ సుదురారోహో మహాస్కంధప్రశాఖవాన్ ॥ 6
- శీర్యేత పుష్పితో భూత్వా న ఫలాని ప్రదర్శయన్ ।
 తస్య నానుభవేదర్థం యస్య హేతోస్స రోప్యతే ॥ 7
- ఏషోపమా మహాబాహో! త్వమర్థం వేత్తుమర్హసి ।
 యద్యస్మాన్మనుజేంద్ర! త్వం భక్తాన్ భృత్యాన్ శాధి హి ॥
- జగదద్యాభిషిక్తం త్వామనుపశ్యతు సర్వతః ।
 ప్రతపంతమివాదిత్యం మధ్యాహ్నా దీప్తతేజసమ్ ॥ 9
- తూర్యసంఘాతనిర్ఘోషైః కాంచీనూపురనిస్వనైః ।
 మధురైర్గీతశబ్దైశ్చ ప్రతిబుధ్యస్వ రాఘవ! ॥ 10

- యావదావర్తతే చక్రం యావతీ చ వసుంధరా ।
తావత్త్యమిహ సర్వస్య స్వామిత్వమనువర్తయ ॥ 11
- భరతస్య వచః శ్రుత్వా రామః పరపురంజయః ।
తథేతి ప్రతిజగ్రాహ నిషసాదాసనే శుభే ॥ 12
- తతః శత్రుఘ్నవచనాన్నిపుణాః శ్మశ్రువర్షకాః ।
సుఖహస్తాస్సుశీఘ్రాశ్చ రాఘవం పర్యుపాసత ॥ 13
- పూర్వం తు భరతే స్నాతే లక్ష్మణే చ మహాబలే ।
సుగ్రీవే వానరేంద్రే చ రాక్షసేంద్రే విభీషణే ॥ 14
- విశోధితజటః స్నాతశ్చిత్రమాల్యానులేపనః ।
మహార్హవసనో రామస్తస్థా తత్ర శ్రియా జ్వలన్ ॥ 15
- ప్రతికర్మ చ రామస్య కారయామాస వీర్యవాన్ ।
లక్ష్మణస్య చ లక్ష్మీవానిక్వాకుకులవర్షనః ॥ 16
- ప్రతికర్మ చ సీతాయాః సర్వా దశరథస్త్రియః ।
ఆత్మనైవ తదా చక్రుర్మనస్విన్యో మనోహరమ్ ॥ 17
- తతో వానరపత్నీనాం సర్వాసామేవ శోభనమ్ ।
చకార యత్నాత్ కౌసల్యా ప్రహృష్టా పుత్రలాలసా ॥ 18
- తతశ్శత్రుఘ్నవచనాత్ సుమంత్రో నామ సారథిః ।
యోజయిత్వాఽభిచక్రామ రథం సర్వాంగశోభనమ్ ॥ 19
- అర్కమండలసంకాశం దివ్యం దృష్ట్వా రథోత్తమమ్ ।
ఆరురోహ మహాబాహూ రామస్సత్యపరాక్రమః ॥ 20
- సుగ్రీవో హనుమాం శ్చైవ మహేంద్రసదృశద్యుతీ ।
స్నాతౌ దివ్యనిభైర్వస్తైర్జగ్ముతుః శుభకుండలౌ ॥ 21

వరాభరణసంపన్నా యయు స్తాశ్శుభకుండలాః । సుగ్రీవపత్న్యస్సీతా చ ద్రష్టుం నగరముత్సుకాః ॥	22
అయోధ్యాయాం తు సచివా రాజ్ఞో దశరథస్య యే । పురోహితం పురస్కృత్య మంత్రయామాసురర్థవత్ ॥	23
అశోకో విజయశ్చైవ సుమంత్రశ్చైవ సంగతాః । మంత్రయన్ రామవృద్ధ్యర్థమృద్ధ్యర్థం నగరస్య చ ॥	24
సర్వమేవాభిషేకార్థం జయార్హస్య మహాత్మనః । కర్తుమర్హథ రామస్య యద్యన్మంగళపూర్వకమ్ ॥	25
ఇతి తే మంత్రీణస్సర్వే సందిశ్య తు పురోహితమ్ । నగరాన్నిర్యయుస్తార్ణం రామదర్శనబుద్ధయః ॥	26
హరియుక్తం సహస్రాక్షో రథమింద్ర ఇవానఘః । ప్రయయౌ రథమాస్థాయ రామో నగరముత్తమమ్ ॥	27
జగ్రాహ భరతో రశ్మీన్ శత్రుఘ్నశ్చత్తమాదదే । లక్ష్మణో వ్యజనం తస్య మూర్ధ్ని సంపర్యవీజయత్ ॥	28
శ్వేతం చ వాలవ్యజనం జగ్రాహ పురతః స్థితః । అపరం చంద్రసంకాశం రాక్షసేంద్రో విభీషణః ॥	29
ఋషిసంఘైస్తదాకాశే దేవైశ్చ సమరుద్గణైః । స్తూయమానస్య రామస్య శుశ్రువే మధురధ్వనిః ॥	30
తతశ్శత్రుంజయం నామ కుంజరం పర్వతోపమమ్ । ఆరురోహ మహాతేజాః సుగ్రీవః ప్లవగర్షభః ॥	31
నవనాగసహస్రాణి యయురాస్థాయ వానరాః । మానుషం విగ్రహం కృత్వా సర్వాభరణభూషితాః ॥	32

- శంఖశబ్దప్రణాదైశ్చ దుందుభీనాం చ నిస్వనైః ।
ప్రయయౌ పురుషవ్యాఘ్రస్తాం పురీం హర్మ్యమాలినీమ్ ॥ 33
- దదృశుస్తే సమాయాంతం రాఘవం సపురస్సరమ్ ।
విరాజమానం వపుషా రథేనాతిరథం తదా ॥ 34
- తే వర్షయిత్వా కాకుత్స్థం రామేణ ప్రతినందితాః ।
అనుజగ్ముర్మహాత్మానం భ్రాతృభిః పరివారితమ్ ॥ 35
- అమాత్యైర్బ్రాహ్మణైశ్చైవ తథా ప్రకృతిభిర్వృతః ।
శ్రియా విరురుచే రామో నక్షత్రైరివ చంద్రమాః ॥ 36
- స పురోగామిభిస్తూర్యైస్తాశస్వస్తికపాణిభిః ।
ప్రవ్యాహరద్భిర్ముదితైర్మంగళాని యయౌ వృతః ॥ 37
- అక్షతం జాతరూపం చ గావః కన్యాస్తథా ద్విజాః ।
నరా మోదకహస్తాశ్చ రామస్య పురతో యయుః ॥ 38
- సఖ్యం చ రామః సుగ్రీవే ప్రభావం చానిలాత్మజే ।
వానరాణాం చ తత్కర్మ రాక్షసానాం చ తద్బలమ్ ॥ 39
- విభీషణస్య సంయోగమాచచక్షే చ మంత్రిణామ్ ।
శ్రుత్వా తు విస్మయం జగ్మురయోధ్యాపురవాసినః ॥ 40
- ద్యుతిమానేతదాఖ్యాయ రామో వానరసంవృతః ।
- హృష్టపుష్టజనాకీర్ణామయోధ్యాం ప్రవివేశ హ ॥ 41
- తతో హ్యభ్యుఛ్రయన్ పౌరాః పతాకాస్తే గృహే గృహే ।
ఐక్వాకాధ్యుషితం రమ్యమాససాద పితుర్గృహమ్ ॥ 42
- అథాబ్రవీద్రాజసుతో భరతం ధర్మిణాం వరమ్ ।
అర్థోపహితయా వాచా మధురం రఘునందనః ॥ 43

- పితుర్భవనమాసాద్య ప్రవిశ్య చ మహాత్మనః ।
కౌసల్యాం చ సుమిత్రాం చ కైకేయీమభివాద్య చ ॥ 44
- యచ్చ మద్భవనం శ్రేష్ఠం సాశోకవనికం మహత్ ।
ముక్తావైడూర్యసంకీర్ణం సుగ్రీవాయ నివేదయ ॥ 45
- తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా భరతస్సత్యవిక్రమః ।
పాణౌ గృహీత్వా సుగ్రీవం ప్రవివేశ తమాలయమ్ ॥ 46
- తతస్తైలప్రదీపాంశ్చ పర్యంకాస్తరణాని చ ।
గృహీత్వా వివిశుః క్షిప్రం శత్రుఘ్నైన ప్రచోదితాః ॥ 47
- ఉవాచ చ మహాతేజాః సుగ్రీవం రాఘవానుజః ।
అభిషేకాయ రామస్య దూతానాజ్ఞాపయ ప్రభో! ॥ 48
- సౌవర్ణాన్ వానరేంద్రాణాం చతుర్ణాం చతురో ఘటాన్ ।
దదౌ క్షిప్రం స సుగ్రీవః సర్వరత్నవిభూషితాన్ ॥ 49
- యథా ప్రత్యూషసమయే చతుర్ణాం సాగరాంభసామ్ ।
పూర్ణైర్ఘటైః ప్రతీక్షధ్వం తథా కురుత వానరాః ॥ 50
- ఏవముక్తా మహాత్మానో వానరా వారణోపమాః ।
ఉత్పేతుర్గగనం శీఘ్రం గరుడా ఇవ శీఘ్రగాః ॥ 51
- జాంబవాంశ్చ హనూమాంశ్చ వేగదర్శి చ వానరః ।
ఋషభశ్చైవ కలశాన్ జలపూర్ణానథానయన్ । 52
నదీశతానాం పంచానాం జలం కుంభేషు చాహరన్ ॥
- పూర్వాత్ సముద్రాత్ కలశం జలపూర్ణమథాఽఽనయత్ । 53
సుషేణః సత్యసంపన్నః సర్వరత్నవిభూషితమ్ ॥
- ఋషభో దక్షిణాత్పూర్ణం సముద్రాజ్జలమాహరత్ । 54
రక్తచందనశాఖాభిస్సంవృతం కాంచనం ఘటమ్ ॥

- గవయః పశ్చిమాత్తేయమాజహార మహార్ణవాత్ । 55
 రత్నకుంభేన మహతా శీతం మారుతవిక్రమః ॥
- ఉత్తరాచ్చ జలం శీఘ్రం గరుడానిలవిక్రమః । 56
 ఆజహార స ధర్మాత్మా నలః సర్వగుణాన్వితః ॥
- తత స్తైర్వానరశ్రేష్ఠై రానీతం ప్రేక్ష్య తజ్జలమ్ । 57
 అభిషేకాయ రామస్య శత్రుఘ్నస్సచివైః సహ ।
 పురోహితాయ శ్రేష్ఠాయ సుహృద్భ్యశ్చ న్యవేదయత్ ॥ 58
- తతః స ప్రయతో వృద్ధో వసిష్ఠో బ్రాహ్మణైస్సహ ।
 రామం రత్నమయే పీఠే సహసీతం న్యవేశయత్ ॥ 59
- వసిష్ఠో వామదేవశ్చ జాబాలిరథ కాశ్యపః ।
 కాత్యాయనః సుయజ్ఞశ్చ గౌతమో విజయస్తథా ॥ 60
- అభ్యషించన్నరవ్యాఘ్రం ప్రసన్నేన సుగంధినా ।
 సలిలేన సహస్రాక్షం వసవో వాసవం యథా ॥ 61
- ఋత్విగ్నిర్బాహ్మణైః పూర్వం కన్యాభిర్మంత్రిభిస్తథా ।
 యోధైశ్చైవాభ్యషించంస్తే సంప్రహృష్టాః సనైగమైః ॥ 62
- సర్వోషధిరసైర్దివ్యై రైవతైర్బుభసి స్థితైః ।
 చతుర్భిర్లోకపాలైశ్చ సర్వైర్దేవైశ్చ సంగతైః ॥ 63
- (బ్రహ్మణా నిర్మితం పూర్వం కిరీటం రత్నశోభితమ్ ।
 అభిషిక్తః పురా యేన మనుస్తం దీప్తతేజసమ్ ॥
- తస్యాన్వవాయే రాజానః క్రమాద్యేనాభిషేచితాః ।
 సభాయాం హేమక్లుప్తాయాం శోభితాయాం మహాజనైః ॥

రత్నైర్నానావిధైశ్చైవ చిత్రితాయాం సుశోభనైః ।
నానారత్నమయే పీఠే కల్పయిత్వా యథావిధి ॥

కిరీటేన తతః పశ్చాద్వసిష్ఠేన మహాత్మనా ।
ఋత్విగ్భిర్భూషణైశ్చైవ సమయోక్యత రాఘవః ॥)

చత్రం తు తస్య జగ్రాహ శత్రుఘ్నః పాండురం శుభమ్ ।
శ్వేతం చ వాలవ్యజనం సుగ్రీవో వానరేశ్వరః । 64
అపరం చంద్రసంకాశం రాక్షసేంద్రో విభీషణః ॥

మాలాం జ్వలంతీం వపుషా కాంచనీం శతపుష్కరామ్ । 65
రాఘవాయ దదౌ వాయుర్వాసవేన ప్రచోదితః ॥

సర్వరత్నసమాయుక్తం మణిరత్నవిభూషితమ్ । 66
ముక్తాహారం నరేంద్రాయ దదౌ శత్రుప్రచోదితః ॥

ప్రజగుర్దేవగంధర్వా నన్మతుశ్చాపురోగణాః । 67
అభిషేకే తదర్హస్య తదా రామస్య ధీమతః ॥

భూమిస్సస్యవతీ చైవ ఫలవంతశ్చ పాదపాః । 68
గంధవంతి చ పుష్పాణి బభూవూ రాఘవోత్సవే ॥

సహస్రశతమశ్వానాం ధేనూనాం చ గవాం తథా । 69
దదౌ శతం వృషాన్ పూర్వం ద్విజేభ్యో మనుజర్షభః ॥

త్రింశత్కేటీర్హిరణ్యస్య బ్రాహ్మణేభ్యో దదౌ పునః । 70
నానాభరణవస్త్రాణి మహార్వాని చ రాఘవః ॥

అర్కరశ్మిప్రతీకాశాం కాంచనీం మణివిగ్రహామ్ । 71
సుగ్రీవాయ స్రజం దివ్యాం ప్రాయచ్ఛన్మనుజర్షభః ॥

వైడూర్యమణిచిత్రే చ వజ్రరత్నవిభూషితే । 72

వాలిపుత్రాయ ధృతిమానంగదాయాంగదే దదౌ ॥	
మణిప్రవరజుష్టం చ ముక్తాహారమనుత్తమమ్ ।	73
సీతాయై ప్రదదౌ రామశ్చంద్రశ్శిసమప్రభమ్ ॥	
అరజే వాససీ దివ్యే శుభాన్యాభరణాని చ ।	74
అవేక్షమాణా వైదేహీ ప్రదదౌ వాయుసూనవే ॥	
అవముచ్యాత్మనః కంఠాద్ధారం జనకనందినీ ।	75
అవైక్షత హరీన్ సర్వాన్ భర్తారం చ ముహుర్ముహుః ॥	
తామింగితజ్ఞః సంప్రేక్ష్య బభాషే జనకాత్మజామ్ ।	76
ప్రదేహి సుభగే! హారం యస్య తుష్టాసి భామిని! ॥	
పౌరుషం విక్రమో బుద్ధిర్యస్మిన్నేతాని సర్వశః ।	77
దదౌ సా వాయుపుత్రాయ తం హారమసితేక్షణా ॥	
హనూమాం స్తేన హరేణ శుశుభే వానరర్షభః ।	78
చంద్రాంశుచయగౌరేణ శ్వేతాభ్రేణ యథాఽచలః ॥	
తతో ద్వివిదమైందాభ్యాం నీలాయ చ పరంతపః ।	79
సర్వాన్ కామగుణాన్ వీక్ష్య ప్రదదౌ వసుధాధిపః ॥	
సర్వవానరవృద్ధాశ్చ యే చాన్యే వానరేశ్వరాః ।	80
వాసోభిర్భూషణైశ్చైవ యథార్హం ప్రతిపూజితాః ॥	
విభీషణోఽథ సుగ్రీవో హనూమాన్ జాంబవాంస్తథా ।	81
సర్వవానరముఖ్యాశ్చ రామేణాక్లిష్టకర్మణా ॥	
యథార్హం పూజితాస్సర్వైః కామై రత్నైశ్చ పుష్కలైః ।	82
ప్రహృష్టమనసస్సర్వే జగ్మురేవ యథాగతమ్ ॥	
నత్వా సర్వే మహాత్మానం తతస్తే ప్లవగర్షభాః ।	83
విస్మయైః పార్థివేంద్రేణ కిష్కింధామభ్యుపాగమన్ ॥	
సుగ్రీవో వానరశ్రేష్ఠో దృష్ట్వా రామాభిషేచనమ్ ।	84
లబ్ధ్వా కులధనం రాజా లంకాం ప్రాయాద్విభీషణః ॥	

స రాజ్యమఖిలం శాసన్నిహతారిర్మహాయశాః ।	85
రాఘవః పరమోదారః శశాస పరయా ముదా ।	
ఉవాచ లక్ష్మణం రామో ధర్మజ్ఞం ధర్మవత్సలః ॥	86
ఆతిష్ఠ ధర్మజ్ఞ! మయా సహేమాం	
గాం పూర్వరాజాధ్యుషితాం బలేన ।	
తుల్యం మయా త్వం పితృభిర్ధృతా యా	
తాం యౌవరాజ్యే ధురముద్వహస్వ ॥	87
సర్వాత్మనా పర్యనునీయమానో	
యదా న సౌమిత్రిరుపైతి యోగమ్ ।	
నియుజ్యమానోఽపి చ యౌవరాజ్యే	
తతోఽభ్యషించద్భరతం మహాత్మా ॥	88
షౌండరీకాశ్వమేధాభ్యాం వాజపేయేన చాసకృత్ ।	
అన్యైశ్చ వివిధైర్యజ్ఞైరయజత్ పార్థివర్షభః ॥	89
రాజ్యం దశసహస్రాణి ప్రాప్య వర్షాణి రాఘవః ।	
శతాశ్వమేధానాజహ్రే సదశ్వాన్ భూరిదక్షిణాన్ ॥	90
ఆజానులంబబాహుస్స మహాస్కంధః ప్రతాపవాన్ ।	
లక్ష్మణానుచరో రామః పృథివీమన్వపాలయత్ ॥	91
రాఘవశ్చాపి ధర్మాత్మా ప్రాప్య రాజ్యమనుత్తమమ్ ।	
ఈజే బహువిధైర్యజ్ఞైః ససుహృత్జ్ఞాతిబాంధవః ॥	92
న పర్యదేవన్ విధవా న చ వ్యాళకృతం భయమ్ ।	
న వ్యాధిజం భయం వాపి రామే రాజ్యం ప్రశాసతి ॥	93
నిర్దస్యరభవల్లోకో నానర్థః కంచిదస్పృశత్ ।	
న చ స్మ వృద్ధా బాలానాం ప్రేతకార్యాణి కుర్వతే ॥	94

- సర్వం ముదితమేవాసీత్ సర్వో ధర్మపరోఽభవత్ ।
రామమేవానుపశ్యంతో నాభ్యహింసన్ పరస్పరమ్ ॥ 95
- ఆసన్ వర్షసహస్రాణి తథా పుత్రసహస్రిణః ।
నిరామయా విశోకాశ్చ రామే రాజ్యం ప్రశాసతి ॥ 96
- రామో రామో రామ ఇతి ప్రజానామభవన్ కథాః ।
రామభూతం జగదభూద్రామే రాజ్యం ప్రశాసతి ॥ 97
- నిత్యపుష్పా నిత్యఫలాస్తరవః స్కంధవిస్తృతాః ।
కాలే వర్షీ చ పర్జన్యః సుఖస్పర్శశ్చ మారుతః ॥ 98
- బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యాః శూద్రా లోభవివర్జితాః ।
స్వకర్మసు ప్రవర్తంతే తుష్టాః స్వైరేవ కర్మభిః ॥ 99
- ఆసన్ ప్రజా ధర్మరతా రామే శాసతి నాన్యతాః ।
సర్వే లక్షణసంపన్నాః సర్వే ధర్మపరాయణాః ॥ 100
- దశవర్షసహస్రాణి దశవర్షశతాని చ ।
భ్రాతృభిస్సహితః శ్రీమాన్ రామో రాజ్య మకారయత్ ॥ 101
- ధన్యం యశస్యమాయుష్యం రాజ్ఞాం చ విజయావహమ్ ।
ఆదికావ్యమిదం త్వార్షం పురా వాల్మీకినా కృతమ్ । 102
యః పఠేత్ శృణుయాల్లోకే నరః పాపాద్విముచ్యతే ॥
- పుత్రకామస్తు పుత్రాన్ వై ధనకామో ధనాని చ । 103
లభతే మనుజో లోకే శ్రుత్వా రామాభిషేచనమ్ ॥
- మహీం విజయతే రాజా రిపూంశ్చాప్యధితిష్ఠతి । 104
రాఘవేణ యథా మాతా సుమిత్రా లక్ష్మణేన చ ।
- భరతేనేవ కైకేయీ జీవపుత్రాస్తథా స్త్రియః ॥ 105

శ్రుత్వా రామాయణమిదం దీర్ఘమాయుశ్చ విందతి ।
రామస్య విజయం చైవ సర్వమక్లిష్టకర్మణః ॥ 106

శృణోతి య ఇదం కావ్యమార్షం వాల్మీకినా కృతమ్ ।
శ్రద్ధధానో జితక్రోధో దుర్గాణ్యతితరత్యసౌ ॥ 107

సమాగమం ప్రవాసాంతే లభతే చాపి బాంధవైః ।
ప్రార్థితాంశ్చ వరాన్ సర్వాన్ ప్రాప్నుయాదిహ రాఘవాత్ ॥ 108

శ్రవణేన సురాః సర్వే ప్రీయంతే సంప్రశృణ్వతామ్ ।
వినాయకాశ్చ శామ్యంతి గృహే తిష్ఠంతి యస్య వై ॥ 109

విజయేత మహీం రాజా ప్రవాసీ స్వస్తిమాన్ వ్రజేత్ ।
స్తియో రజస్వలాః శ్రుత్వా పుత్రాన్ సూయురనుత్తమాన్ ॥

పూజయంశ్చ పఠంశ్చేమమితిహాసం పురాతనమ్ ।
సర్వపాపాత్ ప్రముచ్యేత దీర్ఘమాయురవాప్నుయాత్ ॥ 111

ప్రణమ్య శిరసా నిత్యం శ్రోతవ్యం క్షత్రియైర్ద్విజాత్ ।
ఐశ్వర్యం పుత్రత్రలాభశ్చ భవిష్యతి న సంశయః ॥ 112

రామాయణమిదం కృత్స్నం శృణ్వతః పఠతస్సదా ।
ప్రీయతే సతతం రామః సహి విష్ణుస్సనాతనః ।

ఆదిదేవో మహాబాహుర్హరిర్నారాయణః ప్రభుః ॥ 113

కుటుంబవృద్ధిం ధనధాన్యవృద్ధిం
స్త్రియశ్చ ముఖ్యాస్సుఖముత్తమం చ ।
శ్రుత్వా శుభం కావ్యమిదం మహార్థం ॥ 114

ప్రాప్నోతి సర్వాం భువి చార్థసిద్ధిమ్ ॥

ఆయుష్యమారోగ్యకరం యశస్యం
సౌభ్రాతృకం బుద్ధికరం సుఖం చ ।
శ్రోతవ్యమేతన్నియమేన సద్భి ॥ 115

రాఖ్యానమోజస్కరమృద్ధికామైః ॥

ఏవ మేతత్ పురా వృత్తమాఖ్యానం భద్రమస్తు వః ।
ప్రవ్యాహరత విస్రబ్ధం బలం విష్ణోః ప్రవర్ధతామ్ ॥ 116

దేవాశ్చ సర్వే తుష్యంతి శ్రవణాద్గ్రహణాత్తథా ।
రామాయణస్య శ్రవణాత్తుష్యంతి పితరస్తథా ॥ 117

భక్త్యా రామస్య యేచేమాం సంహితామృషీణా కృతామ్ ।
లేఖయంతీహ చ నరాస్తేషాం వాసస్త్రివిష్టపే ॥ 118

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే శ్రీరామపట్టాభిషేకో నామ ఏకత్రింశదుత్తరశతతమస్సర్గః.

